

perferatur dos. & ibi in *prinl.* 6. dicit regulam, *t. innot. pates. in ff. de re iudic. non habere locum in dote.* Et hoc solum fundamentum videtur mihi posse sufficere, negari enim non potest, quin sit dubium, de quibus aureis fenserit testator, ergo iudicandum est de grauioribus & maioribus, ex quo id est dote uilius.

Quarto, in terminis extat decisio Baldi nou. in *8. d. tract. dos. par. 6. prinl.* 73. *¶* vbi dicit esse ad hoc textum not. in *d. Insuperata*, & loquitur Bald. expresse in dote, cuiusque decisionem amplectitur Boil. in *tit. de mone. n. 15.* vbi dicit, id procedere non solum in muliere petente doris restitutionem, sed etiam in viro agente ad dotem constitutam, quia dotis fauor introductus est principaliter propter mulierem: Et secundum hanc sententiam memini pluries quoque fuisse iudicatum à grauissimis Iurisconsultis in Senatu Montisferrati, cui tum praesidebat Rol. à Valle.

Quinto, valet argumentum à pia causa ad dotem quia dos & pia causa equiparantur, *¶* *§. donare, qualis, olim ff. ad alien. p. 1. de ar. l. 2. §. fin. in prinl. de don. cum multis apud Euerat. loco 25. nume. 1.* Ac fauore pie cause in legato venit quod est maius, nō quod est min' *¶* *l. Titia, §. ff. de aur. & ar. leg. vbi hoc not. gl. Bar. Nico. de Neap. & alij. & hoc inquit memini tenendum Bald. in Auth. si quis ad destinandum, colum. pen. C. de episcop. & cler. & in lsi mandum, C. de iur. & hoc etiam singulare existimant Anch. Imol. & Abb. in *caudiente, de testam. Roman. §. 521.* vbi Apoitilla, multos citant concordantes. Barbat. *conf. 59. colum. ii. volum. 2.* & latius in *deap. iudicante, colum. 7.* vbi multum loquitur de intellectu dicti *§. fin.* Gorad. in *consilio 60. colum. 2. Cagnol. d. l. semper in obscuris, numer. 40. Gomefin §. ex maleficiis, colum. fin. Insuper de action. Postremo, agitur hic de legato quod factum est filio à patre, propterea suadet charitas & necessitudo, quod intelligatur de nobiliori moneta, atque ita de aureis grauioribus, non leuioribus: *¶* ita arguit Corn. in *consilio 244. colum. 8. versic. huius tamen non obstantibus, volum. 2. allegat. text. in lsi seruus plurimus, §. fin. ubi, charitas & necessitudo ff. de leg. primo. & subdit, quod non potest melius dispositio illius textus verificari, quam inter patrem & filium, ex coniecturis enim & verisimilitudine interpretamur quid in similibus fenserit testator *¶* *l. i. obscurus, ff. de reg. iur. & post Alex. & alios ita loquēdo de valore monetæ, inquit Tiraq. de retrail. consanguin. §. i. glo. 18. numero 74. & seq.* At verisimile est, quod parer large tractauerit filiam: hæc tamen coniectura forte non subsisteret, quando filius esset institutus, pat enim affectio operatur, ne legatum large interpretetur ex persona *¶* legatarij. Cephal. in *consilio 14. num. 21.* Dixi in *con. 112. num. 77.****

quando tamen circa interpretando hæres coniunctus nimium grauaretur, quod si ei non admodum esset damnosum, ut hoc casu contingit, tunc etiam contra hæredem pariter coniunctum sit legatū lūga interpretatio, secundum Corn. in *consilio 113. colum. 2. circa §. volum. 3.* quem sequor in *consilio 72. in fin.*

Nec obstat quod in dubio attēdi debeat quod est minimum, quia hoc non est verum quando sumus in dote, pro qua in dubio est pronuntiandū, *d. in ambiguis*, pro dote, & probatum est supra pluribus medijs.

Non etiam aduertatur decisio Cur. inn. in *trat. de mone. §. 10.* quia non loquitur de iore, sed de consuetudine particulari ciuitatis Mediolanensis, propterea eius dictum non est attendendum, cum quærimus quid de iure dici debeat, quin mo, licet formet casum in contractu dotis, tamen id est ex facti contingencia, non autem quia super eo faciat fundamentum.

Minus resistit text. in *ex parte, de consil. 1.* nam loquitur de voto, quod immediate applicatur clericis non Deo, ideoque ne incitentur clerici ad inhiandum facultatibus secularium, obicit præstare debere quod est minimum, at secus esset, si illud immediate Deo esset applicandum, ita resoluit Barba. in *d. cap. iudicante, colum. 8. de restam. sequitur Cagnol. d. l. semper in obscuris, num. 21.* & ita quoque intellexit Abb. quem citat Dec. *d. l. semper in obscuris, num. 5.* qui etiam aliter intelligat, diuinat tamen: nam stante ratione in textu posita, nō potest dici quod vorum fuerit de dando alij quam clericis, quia alius nō cōueniret ratio tibi expressa.

Vltimo, text. in *l. Titia, §. si*, retorquetur pro hac parte, ut dixi supra in quinto fundamento. Et non mouet quod Imola. Iaso. Dec. & alij sensum illius textus reprehendant: nam pro contraria parte stant plures numero, & auctoritate grauiore. Doct. gl. scilicet Bar. Bald. Nicol. de Neap. Anch. Imol. Ab. Ro. Barb. & plures alij, quorum autoritas sola sufficeret, vbi etiam textus ille non probaret: & cum sit communis opinio: nam fauore pie causæ transgredi licet iuris regulas. Respondeo etiam, quod quidquid sit in pia causa, nos in dote habemus textum, in *Insuperata*, vbi glo. habemus item rationem quod in obscuris sit interpretatio pro dote. Hæretur item decisio Baldi nou. & Boil. qui non habent contradicentes in proposito dotis. Bene, facit mihi non placere sententiam Cagnol. circa *dist. l. Titia, §. finali.* nam in eo textu queritur, an donum esse debeat aureum, argenteum, vel æreum, ideo non potest stare Lectura, quam adducit, cum expresse ultra aurea, fiat mentio de ære, & iuxta prædicta fuit postea iudicatum contra Dominos Fratres Guidobonos pro fortore.

ARGVMENTVM.

Pupillus an teneatur stare colono deputato à tutore.

SVMMA RIVM

1 Pupillus iuxta titulum teneatur stare colono posito per tutorem.

2 Tutor est admodum strator legimus & ex suo contrail obligat pupillum.

3 Vxor teneatur stare locationi quam maritus bona fide fecit de rebus dotalibus.

4 Prelatus successore teneatur stare locationi facta per præcessorem nomine Ecclesie.

Hhh j

ferens, quod licite facit ante prohibitionem & subdit, hoc fuisse de mente Bartoli, & tunc questionem fuisse in facto. Eandem sententiam probavit Iaf. in l. 2. num. 30. Co. de iure emphyteut. vbi distinguit, an dominus velit soluere extinctionem, & non liceat, aut veto recuset eam soluere, & tunc emphyteuta licite abradat & leuet. Hanc etiam partem tenet Redoan. in tractatu de reb. eccle. non alienand. quest. 17. §. si iure emphyteut. Augu. fol. in consil. 23. num. 9. volum. 2. D. Becius in consil. 35. num. 7. Sala. d. glo. 1. num. 27. vbi transit cum predicta Iafonis distinctione: & quod liceat domum tollere, probatur in l. Senatus, §. Marcellus. ff. de leg. 1. vbi maritus potest leuare adificium quod extruxit in re dotali, & illud potest alij legare, & non ibi Bart. Bal. Ang. Imol. & Alex. & licet in presenti casu non appareat quod dominus reculauerit soluere extinctionem, jmo supponatur melioramenta fuisse eo inficio & non monito sublata, non tamen per hoc declaratur poena: quia non repetitur in iure decim: & poenae non est locus nisi in casibus a iure expressis. *† gloss. in §. cum igitur, in Auth. de non eligen. secum. nuben. Alexan. in consil. 103. num. 15. volum. 1. alios citat D. Becius, consil. 102. num. 31. & in simili casu arguit hoc modo Iaf. in l. de iur. §. si fundum, num. 4. ff. solut. matrim. & cum quolibet leuis causa excuset a poena, sufficit quod crediderit emphyteuta sibi licere hoc facere: pro quo facit gloss. in l. si quis in tantum, Cod. unde vi, dicens non committi poenam ibi expressam, quando ingrediens alienam possessionem, creditur ex iusta aliqua causa sibi licere.*

18 *† alios citat Menoch. de recup. poss. rem. 3. num. 13. & post Bald. dicit Plot. in tractat. de in lit. iurand. §. 47. num. 6. quod occupans alienam possessionem auctoritate propria, excusatur propter crudelitatem.*

Non obstat igitur quod diuersi adificium dicatur male veritari, & priuor: quia verum est quando fuit a domino extructum, & in emphyteusum concessum, secus vero, quando propterea emphyteutae impensa factum est, secundum Bal. & alios, praecipue Solam iam praecise declarantem.

Nec mouet quod etiam ab emphyteuta factum adificium cedat solo, & eandem sortiatur naturam, quia procedit illud, quando sumi non potest

alij coniectura quam donationistae vbi quis habet utile dominum in re, censetur adificare ut sibi prosit, & animo gerendi proptium negotium, dum viuit, & repetendi ac gerendi alienum post mortem, *† l. 2. in fin. atque ibi Cyn. Cod. de rei ven. 19 di. Bald. Ang. & Imola. in l. Senatus, §. Marcellus, ff. de legat. 1. vbi late Alexander, num. 3. & 4. Rinn. consil. 135. num. de com. sexto volumine tertio, & Roland. d. consil. 28. num. 14. versu. non est si ante adducta, volumine primo, hinc videmus, quod emphyteusi finita ex quauis causa, sine tamen culpa aut delicto emphyteutae, melioramenta ei vel haeredibus suis debentur, *† secundum Bald. & Ang. in d. de. 20 natus, §. Marcellus, vbi Alexan. num. 5. ff. de legat. 1. Clar. qui communem dicit in §. fundum, quest. 88. in prin. & in §. emphyteusi, quest. 45. in fin. Adde Bero. fam. q. 96. num. 4. vbi late agit. Latus Menoch. de recuperand. poss. rem. 15. num. 502. Riminal. in consil. 90. num. 1. & seq. Gabriel. in consil. 81. num. 31. volumine secundo, Corb. in d. tractat. de emphy. cau. 13. de priuat. ob deteriorat. rei, num. 1. & seq.**

Et quamuis extet expressa dispositio, quod emphyteusis censetur concessa ad meliorandum, tamen id parum operatur, quia expressio eius quod tacite inest, nihil operatur, *† l. 1. ff. de leg. 1. & semper tacite in omni concessione intelligitur quod sit facta ad meliorandum, non deteriorandum, † ut inquit Bal. in cap. primo, §. si vasallus, numero 2. tit. hic finitur lex Fed. & ita tenent Cun. Cap. & alij citati a Corbul. dist. cau. 13. num. 3. & seq. Prætere, licet emphyteuta teneatur meliorare, id tamen intelligitur quoad culturam & minimas refectiones non autem quoad magnas impensas, & noua adificia, quia ad ea non teneatur: *† ita respondet Cuman. in consil. 57. circa fin. Cum vero anceps esset Senatus quam partem eligeret, factæ fuere probationes, quod idem emphyteuta vites quam plures, arbores quodas & fructiferas euelli & eradici fecit, quocirca Senatus nihil miserationis perdit hominis conditionem, qui summo studio omni arte videbatur inopiam affecisse, declarauit in fauorem directi domini locum esse caducitati deduxit: & cum alias postea contigisset casus cuiusdam Annibalis Marconij, amplexus est opinionem, quod emphyteuta destruedo adificia a se constituta super fundo emphyteutico, sit priuandus.**

ARGVMENTVM.

Securitate concessa an bona debitoris iam sequestrata vendi possint.

SVMMARIVM.

- 1 Securitas sapit naturam pæli.
- 2 Pæliū factū cum vno, non prodest aut nocet alij.
- 3 Creditor potest conuenire principalem debitorem pendente lite cum mandatore.
- 4 Inhibizio limitata ad personam vnius, non comprehendit aliam.
- 5 Fideiusor si dixerit instrumentum iurarium, & impetrauerit inhibitionem, poterit nihilominus creditor conuenire principalem debitorem.
- 6 Executio fieri potest contra fideiussores lite pendente contra eum.
- 7 Inhibizio facta per iudicem appellationis in fauorem vnius, non trahitur ad tertium.
- 8 Immunitas Doctoribus concessa, extenditur ad

- eorum fratres viuentes in communione.
- 9 Socius in indiuiduis gaudet privilegio socij quo alias non gauderet.
- 10 Emptores fructuum perceptorum ex bonis ecclesiæ non tenentur ad gabellam, quando omni cederet damno ecclesiæ, puta quia velius venderet.
- 11 In privilegio receditur à persona quando alias privilegiatus non posset gaudere beneficio privilegij.
- 12 Exceptio omnis competens principali, competit etiam fideiussoři.
- 13 Fideiussoři competit exceptio competens principali, quando concernit merita & obligationem ipsam.

14 Sequetrarius cūmēntur alicione de positi.

15 Ius tertij potest allegari, quando opponenti prodest.

DECISIO CCCI.

RESCRIPTUM debitori cōcessum mā-
dabat quibuscunque iudicibus ne eum
in arte, aut persona molestant: verum
cum eiusdē debitoris bona fuissent antea seque-
strata, petebat creditor sequestrariū cogi ad prae-
sentandum bona sequestrata, opponebat debitor
obstare rescriptū, aliquibus videbatur rescriptum
non esse impedimento quominus sequestrarius
posset cōueniri, quia securitas secundum § Signo-
rol. in consil. 103. num. 6. in fin. sapit naturam pacti,
dixi in consil. 198. num. 10. ad pactum factum cum v-
bi non prodest, aut § nocet alij. § si vnu, § ante o-
mnia, ff. de pact. l. heredi. § si ff. cod. l. Imperatores, in
prin. ff. de transactio. Castr. in l. plane, § si duobus, ff. de
lega. 1. Castr. Alex. & lasus in l. si alicione, C. de pact. dixi
in consil. 170. num. 2. non ergo sequestrarius inuare
poterit rescriptū concessio principali debitori.

Secundo facit text. cum gloss. in l. et dicitur in prin.
§ ff. māda. tibi litem pendente cum mādatore potest
creditor conuenire principalem debitorem, & il-
lam gloss. dicit singularem Bald. in l. ampliore in
fin. prin. C. de appellat. inferens quod iudex appella-
tionis nō debet aliquē interrogare de iure tertij.

Tertio per illum textum inquit Bald. in l. 1. in fi.
C. de diuer. rescrip. quod si ego meo & fideiussoris
† nomine dixi coram ecclesiastico iudice contra-
ctum fœneratium donec litem pendebat coram se-
culari inter me & creditorem, factūque sit iudi-
ci inhibitiō, ne quid noui faciat contra me, pote-
rit secularis ea non obstante inhibitiōe detinere
fideiussorem, quia inhibitiō est limitata ad perso-
nam meam, ita ergo decidūm est inter debitorem
& sequestrarium, quod etsi facta sit inhibitiō ne
debitor molestetur, ea tamen nō profit sequestra-
rio, & eam decisionem sequitur Atet. in consilio 33.
num. 2. vbi post Bald. in l. iam mādatori, colum. fin.
C. de non num. pecun. dicit idem esse quando fide-
iussor dixisset instrumentum † vlturarium & im-
petrasset inhibitiōem, tamen posset creditor con-
uenire principalem: & licet ipsi non dicant, hic ca-
sus est magis clarus, quia in iis terminis loquitur
textus in d. l. 1. creditor, ff. mandati. & illā doctrinam
inquit singularem Bero. fam. quæst. 77. num. 8. ponit
Lancelo. in tract. de arbitra. lib. 1. cap. 3. num. 150. vbi
etiam allegat quod voluit Bald. in l. fin. num. 2. C.
de fideiuss. vbi tenet † quod pendente lite contra
reum executio potest fieri contra fideiussorem. al-
legat Marfil. Duen. Afini. & alios: Adde quod in-
hibitiō facta per iudicē appellatiōnis in fauorem
7 vnus † non trahitur ad tertium, tamquam res in-
ter alios acta, vt probatur in cap. Romana, § in aliis,
vbi Fran. au prin. de appellat.

Verius tamen viliū est Senatui quod rescrip-
tū impediat ne sequestrarius molestetur ad prae-
sentandum bona: mandat enim reū nō molestari
in persona aut bonis, at si bona essent prae-
sentanda, molestaretur in bonis, atque ita contrafie-
ret rescripto cuius verba sunt clara.

Secundo, si fieret iudicium contra sequestra-
rium, & bona pacia venderentur: vtique reus
non gauderet rescripto, sed per indirectū frau-
daretur illius beneficio, & dispositio restricta ad
vnam personam extenditur ad aliam, quando a-
lias persona inclusa non gauderet ea dispositio-

16 Dilatio cōcessa reo prodest fideiussori, si reū com-
pensans ad fideiussorū defensionem, opponat de
dilatione sibi concessa.

ne, secundum gloss. in leg. fin. Cod. de muneribus &
honor. non contrum. lib. decimo, lasus in leg. prima, colum.
secunda, Cod. de tran. aff. vbi dicit quod immuni-
tatis † Doctoribus concessa extenditur ad eorū 8
fratres viuentes in communione, quia si fratres,
ipsi soluent, id redundaret in damnum Docto-
ris, ex quo stante communione non potest vnus
nummus solui, qui non sit communis, idem vo-
luerant Batha. Marfil. Hiero. Tor. Ioan. Pur. & Ge-
org. Natta, quos citat, & sequitur Natta, consil. 65.
num. 2. vbi in fin. allegat eiūdem sententiā Bald.
idem Natta qui alios citat in cōsil. 1. num. 10. & rati-
o est, quia vbi materia est indiuidua, locus †
† gaudet privilegio socij, quo alias non gauderet, 9
L. qui duos ff. de liberat. leg. 1. si communem, ff. quem ad.
seruit. amitt. Dec. in l. si emancipati, num. 5. & ibi Ca-
guel. num. 103. C. de collat. hic dixit Bald. in consilio
31. volum. 1. quod etsi emptores fructū percepto-
rum ex bonis ecclesiae † teneantur ad gabellam, 10
tamen hoc fallit, quando onus cederet damno ec-
clesiae, puta qui vilius venderet sequitur Ioan. de
Amicis in consil. 18. ponit Roland. in consil. 61. num.
19. volum. 4. & dicit Alciat. in consil. 216. num. 7. quod
in privilegio receditur a persona, † quando alias 11
privilegiatus non posset gaudere beneficio privi-
legij, in proposito autem nisi sequestratio prodes-
set securitas debitoris concessa, vtique ea quoque
non prodest debitori, qui hoc modo peti indirec-
tū exigeretur.

Tertio, facit quia fideiussori competit omnis
exceptio, † quia competit principali, l. 2. ff. quare res 12
pignori oblig. non poss. l. constitutionibus. vbi Bald. C. de
usu. l. amens. ff. de exceptio. Paris. cōsil. 96. num. 39.
volum. 3. Marfil. in rub. ff. de fideiuss. num. 268. Natta
in consil. 50. num. 23. & in consil. 68. num. 6. præcipue
quando exceptio concernit merita, † & obliga- 13
tionem ipsam, vt declarat Bart. in l. 1. C. vbi in rem
actio. & in l. procurator ad exhibendum, ff. rem rat.
hab. & in l. exceptionem, ff. de fideiuss. & licet se-
questrarius non dicatur fideiussor, sed conueniatur
actione † de positi, l. ei apud quem, § 1. ff. de positi. 14
gloss. in l. sequestrer, ff. de verb. sign. Sal. c. Alexand. &
Cur. iun. quos citauit in consil. 280. numer. 10. & ibi
Cur. iun. dicit cōmunem: tamen idem videtur esse
omnino, quia exceptio securitatis superuenit post
sequestrationem, & potest quis allegare ius † ter- 15
tij quando opponenti prodest, l. si cui, vbi Castr. C.
de non num. pecun. Anchar. in cōsil. 310. Albi consilio
64. num. 2. Crau. in respon. pro gent. nu. 400. Menoch.
consil. 1. num. 321.

Quarto, res in præsentē iudicio facta est clara,
quia ipsemet debitor comparuit & pro suo inter-
esse petit desisti a molestia cōtra sequestrarium:
facit quod notabiliter voluit Cyn. in l. quousque, C.
de precib. Imper. offeren. vbi dicit quod etsi aliquibus
in casibus dilatio † concessa reo non prodest fide- 16
iussori, tamen proderit si reus compensans ad fide-
iussoris defensionē opponat de dilatione sibi con-
cessa, & subdit esse menti tenendum, sequitur Bal.
ibi in fin. idem Bal. in l. iam mādatori, numer. 8. C. de
non num. pecun. vbi dicit esse notandum Atet. in cō-
sil. 33. consil. nu. 2. in fi. & nu. 3. in prin. Marcus Ant.
Cucus in tra. de morator. praescrip. m. 135. ver. si pōde ex
cod. Bal. & si dicatur hoc speciale esse in defensore
necessario qui potest adiuvare eū quem defendit,

Hhh iijj

vt dicunt Cyn. Bald. & Cucus locis prædictis, nos autem non sumus in defensione necessario, sed voluntario: respondetur quod si id permittitur ratione interesse, quod ipsi principali imminet, cōsecutione damato fideiussore propter indemnitate quæ ei est præstanda, multo magis cōcedi debet, quando ipsius debitoris principaliter interest, vt quando tentatur executio in bonis propriis ipsius debitoris, qui ideo comparet, non tam

ad defensionem sequestrarij quam propriam.

Contraria omnia procedunt quidō actio contra fideiussorem non redundaret in damnum principalis debitoris, vel quando executio non tentaretur in propriis bonis eius cui fuit concessa securitas, vel tertio quando principalis ipse non cōpateret, & duæ postiores responsiones me principaliter mouerunt, vt in eam sententiam deicen-

ARGVMENTVM.

Creditor præfens obligationi rei sibi obligatæ an censeatur remittere pignus.

SVMMARIVM.

- 1 *Præfens & tacens sibi præiudicat in realibus.*
- 2 *Præfens qui contradicendo poterat actum impedire, sibi præiudicat si tacet.*
- 3 *Consentiente non videtur præfens & tacens in præiudicialibus.*
- 4 *Præfens & tacens habetur pro contradicente, vbi agitur de magno præiudicio.*
- 5 *Tacens quod habetur pro consentiente quando agitur de modico præiudicio, nisi speciale.*
- 6 *Pignoris ius non censeatur remissum per taciturnitatem.*
- 7 *Consensus expressus requiritur nec sufficit taciturnitas.*

- qui insurgit ex taciturnitate, vt quæ dicitur ius pignoris remissum.
- 8 *Creditor sciens, & tacens sibi præiudicat in pignore, quando fisco rem obligatam vendit.*
- 9 *Hic idem potest esse seruus duorum dominorum.*
- 10 *Obiurgari non potest res aliena iunio domini.*
- 11 *Obligari potest eadem res duobus & pluribus in solidum.*
- 12 *Præfens & tacens cum pignus obligatur alij, sibi non præiudicat.*
- 13 *Tacens sibi non præiudicat, quia scit ius suum durare.*

DECISIO CCCII.

IN camera Ducalis ad bona Do. Tiberij Faroni cōcurterat cum Do. Sigismundo Alinello eiusdem Faroni fideiussore, dubitatum fuit, si camera cui Faronus obligauerat omnia bona, videatur consensisse obligationi per eundem Faronum de eiusdem bonis factæ erga Sigismundum, atque ita sibi in hypotheca præiudicauerit pro Alinello dicebatur, cameram perdidisse hypothecam, quia hypotheca est ius reale rem scilicet ipsam efficiens: in realibus præfens, & tacens sibi præiudicat, *¶* *Sciens, §. vendidit, ff. quibus modis pignus vel hypoth. soluit. quam dicit in iure vnicam Bald. in cap. primo, §. præterea, numero primo, quibus modis feud. amittat. & in aliis locis à Iason. citatis in leg. si quando, §. & generaliter, num. 7. C. de iussu, & cum eo tranlit Paris. consilio 2. num. 34. volum. 3.*

Secundo, quia vbi poterat quis contradicendo impedire actum, tunc præfens & tacens sibi præiudicat, secus quando non poterat impedire, *¶* vt probat text. in l. *sepe, §. cur autem, ff. de re iudic. ideo gloss. in l. fideiussor, §. si pater, ff. de pignor. in l. *sciens, §. vendidit, & §. non videtur, ff. quibus modis pign. vel hypoth. soluit. in l. Caius, ff. de pignor. alio dicit, quod vbi agitur de obligatione rei, tunc præsentia, & taciturnitas præiudicat. & gloss. illa approbatur à Bart. in l. *qua doti, num. 12. ff. solut. matrim. & communiter ab omnibus teneri dicit Cur. iun. in consil. 34. num. 5. & hanc dicit communem regulam. Tiraquell. alios citans in tract. de retract. consanguin. §. 2. gloss. *bona, num. 147. l. si in diu. leg. qua doti, num. 76. & 95. Corn. in leg. cum pr. ponas, la prima, volum. 2. vbi las. num. 11. & Cur. iun. nu. 1. C. de pact. l. item. cap. 1. in secunda additio num. 14. vbi etiam Afflic.****

num. 93. de natur. success. feud. Cret. in l. filiusfamilias, §. diui, num. 148. ff. de leg. 1. Paris. consil. 93. num. 45. volum. 1. consil. 21. num. 52. consil. 76. numer. 17. volum. 4. Ber. consil. 64. num. decimo tertio, volum. primo. Cephal. in consil. 110. num. duodecimo, Menoch. consil. 38. num. 65. Sotus in vers. præsentia, num. 128.

Pro camera allegabatur quod in præiudicialibus præfens & tacens non videtur *¶* quod sentit, *de l. l. sicut, §. non videtur, ff. quibus modis pignus vel hypoth. soluit. l. Caius, ff. de pign. alio l. procurator, ff. rem rat. habe. l. qui var, §. veterare, ff. de furt. l. filiusfamilias, §. inuitus, ff. de procur. gloss. Dyn. & alij, in l. si qui tacet, de reg. iur. in 6. Bart. diu. l. *qua doti, num. 21. vbi las. numer. 97. ff. solut. matrim. præcipue, quando agitur de magno præiudicio, tunc enim habetur pro contradicente, ¶* secundum las. sibi, num. 104. Ioan. de Amic. in consil. 76. num. 8. vbi dicit hanc esse regulam Paris. in consil. 93. num. 46. volum. 1. Bero. consilio 190. num. 30. volum. 1. Bell. consil. 9. num. 4. Socin. iun. consil. 46. num. 1. volum. 1. Cephal. in consil. 35. numer. 29. Natta in consil. 131. num. 1. 3. & 4. Rimin. ad consil. 8. num. 10.*

Secundo est speciale, quod tacens habeatur pro consentiente, quando agitur de modico eius præiudicio, *¶* leg. Sabinius, ff. commun. diu. l. *quam Tit. beronius, §. sunt quidam, ff. de pecul. Bart. diu. l. *qua doti, num. 24. vbi las. num. 81. Ripa. in l. 2. §. voluntas, num. 2. in fin. ff. solut. matrim. Natta in consil. 98. num. 9. ergo ius commune est in contrarium, quando tractatur de graui alicuius præiudicio, vt in casu nostro.**

Tertio, quod ius pignoris non censeatur remissum per taciturnitatem, & scientiam probatur, *¶* *de l. sciens, §. non videtur, vbi præfens alienationi rei obligat non sibi præiudicat in iure pignoris, & ibi*

& ibi hoc notat Bart. & per illum textū dixit Negus. *in trailla pign. 3. mem. 6. par. prim. num. 23. in prim. fallent.* quod creditor non censetur pignus remittere per solam presentiam, & taciturnitatem, nisi expresse consentiat, non enim sufficit tacitus consensus. & idem dixit ibi, num. 17. dum limitat, quando duo creditores habentes rem obligatam emunt simul, dicit enim, quod eo casu unus videtur alteri huius pignoris remittere, sed hoc non extenditur ad consensum alio modo praestitum tacite. Hanc sententiam, quod expressus requiratur consensus, nec tacitus sufficiat qui insurgit ex taciturnitate, tenuit ¶ Bursat. *in consil. 32. num. 38.* ubi allegat Boet. Cels. Hugo. & Iacob. Concenat. hic autem sola intervenit praesentia & patientia, ergo non infertur ad consensum.

Quarto, quod creditor sciens & tacens sibi praedictet in pignore speciale est, quando fideus rem obligatam vendit, ¶ & hoc inductum est in eius favore rem. *si hypothec. au.* ubi glo. Bart. Salic. & alij, *C. de remissio. pignori. Rom. d. l. quia datus. num. 53. vers. fallit secundo. Negus. in d. 3. mem. 6. par. num. 25.* ergo non debet in huiusmodi odium retorqueri, *l. quod favore. C. de legib. & ius commune in aliis disponit contrarium.*

Senatus magis placuit posterior hanc opinio, & ad id quod dicebatur ex Bald. Ias. & Paris. respondebat Baldum loqui in eo qui expresse consentit, ideo itare probat parte, licet Ias. & Paris. aliter intellexerint, & ita tenet quoque Bald. *in cap. 1. in prim. 5. de probis. seu alien. per Lotb. ubi dicit, quod accommodans nomen suum actui, videtur accommodare consensum, secus, quando nomen suum non accommodat, & inter expressum & tacitum consensum distinguit, Crot. d. §. dicit. numero 148. in fin.*

Nec etiam obstat distinctio glo. *in dist. 1. Caius,* dum ait, quod aut poterat quis contradicendo actum impedire, aut non, quinimo ea fauet huius opinionis: nam debitor potest inuito creditore rem illi obligatam alij quoque obligare, & vna res potest duobus aut pluribus esse obligata, sicuti dicimus quod unus, & idem homo potest esse servus duorum dominorum, ¶ *si servus plurim. ff. de legat. 1. Gnid. Pap. q. 450. & in alia re est text. in l. si fundus, §. si duo, ubi glo. Bartol. & alij ff. de pignori. Negus. in 3. mem. 2. par. num. 31. & licet glo. in l. Caius, dum loquitur de eo qui contradicendo poterat impedire, ponat exemplum in pignore, tamen non agit ibi de remissione pignoris, nec loquitur quando creditore praesente res obligata sibi alij obligatur, sed loquitur de eo qui domino praesente*

rem alienam obligat, is enim dominus sibi praedictat tacendo, quia contradicendo potuisset impedire, & ratio est: quia res aliena inuito domino non potest obligari, ¶ *l. 1. §. 1. ubi glo. Bart. & alij, ff. de pign. rem aliena, ubi quoque Doct. ff. de pign. alij. Negus. in d. pign. in 3. mem. 2. par. num. 32. & seq. & ibi, numer. 58.* ponit diversitatis rationem, quare vendi, sed non obligari possit res aliena, glo. & Abb. *in cap. nonne, colum. 2. in princ. de pign. vbi colum. 3. circa med. dicit, quod creditor non potest impedire ne res alij obligetur, vel vendatur: res aut propria quamvis vni fuerit obligata, potest & alij quoque obligari, & potest duobus & pluribus in solidum obligari, ¶ d. l. si fundus, §. si duo. ideo Bart. 11 in l. quae datur, num. 22.* distinguit casum in quo ego habeo aliquid reale in re aliena, ut quando habeo hypothecam, & res illa venditur me praesente ab alio casu, quando in re quae alienatur habeo dominium vel vsumfructum, & in secundo casu considerat, an possem contradicendo impedire, & questionem tractans; in l. fin. C. de remissio. pignori, apertius loquitur & distinguendo in facto dicit, aut pignus alienatur, & tunc subdistinguit: si vero pignorat alij, qui est casus noster, & dicit quod taciturnitas & praesentia non inducunt remissionem, per dist. 1. sicut, non videtur ff. quib. mod. pign. vel hypothec. soluit. quando vero intervenit expressus consensus, tunc latius examinat, ut per eum, atque ita ibi agit de remissione pignoris, concludit primo creditore non inferri praedictum, licet praesens quando alij obligatur taceat: idem per omnia quando pignus alij obligatur ponit Salic. *in d. l. fin. num. 2.* ubi requirit expressum consensum, atque ita habemus in terminis decisionem, quod praesens, & tacens cum pignus obligatur alij, non sibi praedictat, ¶ & hoc etiam probat Ioan. And. *in d. cap. nonne bene dictum, ubi etiam Abb. col. 2. ubi dicit quod si dominus rei vendit alij rem obligatam creditore praesente, non fit ei praedictum. Et facit quia praesens & tacens non sibi praedictat, quod ideo taceat, quia sciebat ius suum durare, ¶ d. l. sicut, §. non videtur, gloss. in cap. Imperiales, in vers. permissio. nem de probis. seu alien. per Lotb. cum aliis apud Tiraq. de retract. col. ang. §. 1. glo. 9. num. 146. cum in consil. 161. num. 38. vol. 1. Socin. in consil. 106. num. 41. vol. 3. Rip. ad notendum, num. 44. ff. de iurcir. Ceph. in consil. 235. num. 30. & in consil. 443. num. 18.* Cum ergo in ista materia non possint omnes casus includi sub vna distinctione, ut inquit Abb. *dist. cap. nonne, colum. fin.* non est attendenda generalis aliqua regula, sed descendendum est ad speciales, & indiduas decisiones.

ARGVMENTVM.

Conditio si intraverit monasterium, an sit impleta per ingressum ante professionem.

SVMMARIVM.

- 1 Verba testatoris sunt naturaliter non civiliter intelligenda.
- 2 Testator si vocat maiorem filiorum, venit is qui aetate, non qui scientia maiorem est.
- 3 Ingressa monasterium dicitur puella, non quando habitum suscepit, sed quando proficitur.

- 4 Conditio ingressus religionis non verificatur, nisi tempore professionis.
- 5 Verba debent intelligi cum effectu.
- 6 Verba testatoris a notario in scriptis Latino sermone redacta, intelligi debent civiliter, & secundum iuris interpretationem.

- 7 *Conditio successuum continens alium, habetur pro impleta, eo ipso quo impleri ceptum est.*
 8 *Ingresso monasterium decedenti intra annum probationis, succedat monasterium, nisi autem proximior.*
 9 *Consequens qui vult censetur velle omne necessarium antecedenti.*

- 10 *Adire censetur qui soluit debitum hereditarium.*
 11 *Adire dicitur qui facit alium, qui fieri non potest citra ius & nomen hereditatis.*
 12 *Proferri videtur qui facit alium, qui soli profecto convenit.*

DECISIO CCCIII.

OMINVS Amilius Tredapaleus legavit mille quingentos aureos D. Dianæ filie solvendas tempore quo nubet, vel monasterium intrabit, propterea in iudicio proclamatum publicatorum occasione domus quam Dom. Silvius frater & hares D. m. & milij. vendidit Dom. Paulo Herbe, contigit dubitari, si de iure nunc actio Dom. Dianæ que ingressa est monasterium, sed nondum professa religionem Carmitanorum, & per aliquos ex dominis dicebatur, eam competere; quia dum testator loquitur de ingressu monasterij, intelligi debet de naturali non etiam de professione: nam testatoris verba sunt naturaliter, non civiliter, intelligenda, ¶ *Si ma. de vii qui ven. etat. in per. l. fides communi. ff. de cord. & demonstrat. leg. Statuo, §. Cornelio, ff. de iur. fisci. Bald. nor. d. l. fin. numero 2. & in consil. 173. numero 8. volum. 1. dicit in testamentis sensum naturalem non fictum esse capiendum, & dicit Anchar. in consilio 215. numero primo, testatoris verba in dubio redigenda esse ad naturalem intelligentiam. Cur. iun. in consilio 145. numero 46. ideo si testator vocat maiorem filiorum, venit is qui arate, non qui scientia, aut doctrina maior est: ¶ *vt post Bal. concludit Anch. in rep. cap. 1. quæst. 4. princ. in voss. consulis etiam de constitut. leg. Alexand. Caccia-lup. Felin. Crot. Tiraq. & alios quos citat Mant. de consil. l. i. in. volum. 1. lib. 3. tit. 10. numero 1. Senatus tamen tenebat non euenisse conditionem sub qua factum fuit legatum, quia durante probationis anno non videur puella prædictæ religionis, aut monasterium ingressa, cum tunc videatur ingressa, quando proficitur, ¶ *vt præsupponit clare Castren. in consilio 211. numero 1. in duobus locis, volum. 1. Bero. in consilio 28. numero 1. & 12. volum. 1. vbi dicit conditionem ingressus religionis non verificari nisi tempore professionis, ¶ idē dicit Clar. in §. testamentum, quæst. 28. numero 6. vbi ait improprie dici ingressum illum qui fit ante professionem. Riminald. in consil. 477. num. 9. & seq. & id probant gloss. & Doct. in Authen. a. gressu. C. de sacrosan. eccles. vbi declarando textum volentem quod bona ingressi acquirantur monasterio, dicunt id fieri solum emissâ professione Bart. Authen. si qua mulier, numero 20. C. de sacrosan. eccles. Cast. d. Authen. ingressi, numero 2. & in terminis hanc questionem ponit Imolan. l. in substitutione, ff. de vulg. vbi ait, quod ante professionem non dicitur euenisse conditio si intrauerit monasterium, & ibi eum sequitur Ia. numero 12. Et id confirmatur quia verba intelligi debet ¶ cum effectu. l. i. §. hac verba ff. quod quisque iur. Dec. in consilio 385. eolum. penult. ver. his tam non obstatibus. Dec. & Cur. iun. in d. §. hac verba, late D. Becius, in consilio 14. numero 31. cum ergo testator loquutus est de ingressu intellexit cum effectu, atque ita cum professione non de nudo & sine effectu. Et non obstat, quod verba debeant naturaliter, non civiliter, intelligi, quia hoc procederet quando à testatore essent prolata vulgari sermone: cum sunt à notario in scriptis Latino sermone redacta, intelligi debent civiliter &***

secundum iuris intellectum, ¶ ita Bart. in l. si quis 6 filius, numero 3. & 4. ff. de testam. int. vbi fortius loquitur in testamento vulgaris hominis, idem dicit in l. liberorum, numero 20. ff. de verb. sign. Ioan. de Pia. in §. si. num. 11. In istis qui testamen. int. dar. poss. Castren. in l. erro, numero 4. C. de testam. Alexand. in consilio 9. numero 9. volum. 1. Pau. l. i. in l. Titia, §. Titia, cum numeris, num. 77. in si. ff. de lega. 2. Grat. in consil. 102. num. 28. volum. 2. R. vbi in consil. 144. numero 5. & 6. postquam igitur notarius testatoris iensum redegit ad scripturam, præsumitur vsus verbi recte importatus, id quod testator ex testis.

Vetum, quia postea impetrato rescipio dicta monialis probavit professionem fuisse emissam, Senatus mutavit sententiam, in quem ego animo propensior deicendi, quia nec in totum placebat prior opinio: nam ea conditio si ingrederetur monasterium non est momentanea, sed successiva, ac conditio successiva cōtinens actum habetur pro impleta, & putificata eo ipso quod impleri ceptum est, ¶ *vt probat Ioan. de Anan. in consilio 75. numero 2. primo, versicul. præterea, vbi ideo infert quod post ceptum impie mentum trāmittitur ad heredes, licet aliud sit in conditione quia momento impletur, leg. vna. & 3. in autem, vbi gloss. & Doct. sequitur Mantie. de conest. ultim. volum. libr. undecimo, tit. 1. vigesimo, numero 6. quod autem conditio fit successiva, probatur: nam sufficit ingressus, nisi etiam detur perseverantia, & in tantum aliqui voluntur considerabilem eum ingressum, vt si quis moritur ante annum probationis succedat nihilominus monasterium, non autem proximiores, ¶ *vt Cyn. & Bart. in d. Authen. ingressi, Anchar. late in cap. 2. de testam. Bart. in Authen. si que mulier, in fin. C. de sacrosan. eccles. Bero. in cap. in præf. de a. de probatione, vbi Dec. num. 73. dicit hanc esse magis communē, quia ingressus videtur perseverare in eadem voluntate quam initio habuit, & quia à principio quis dedica: pure se, & suo monasterio, licet illa dedicatio resoluat sub conditione, si non placeat intra annum. Riminald. in consil. 477. numero 17. & licet aliqui distinguant an expresse sua dicauerit, vel tacite, vt potest videri apud Menoch. in consil. 396. per totum, tamen huic distinctioni respondet Dec. l. i. in præf. ia. quod ex quo ingrediendo tacite videtur dicere se, & sua illa expressio nihil plus operari potest. Rursus in casu nostro res cedere debet dubio: nam si verum esset quod professio sit necessaria, certē induceretur ex hoc actu petendi legatum quod fuit in hunc casum relictum, quia cui vult consequens cēsetur velle omne necessarium antecedens, ¶ *l. ad rem mobilis, ff. de pro. 9. curat. hinc dicimus, quod soluit debitum hereditarium videtur adire, quia ad heredem spectat solvere, d. l. vbi Bart. C. de iure deb. l. parentibus, §. qui autem, C. de inoff. test. sicuti etiam qui offert solutionem. Dec. consil. 149. num. 8. & 9. Bellon. in consil. num. 7. & quicumque facit actum, qui fieri non potest citra ius & nomē heredis dicitur adire. ¶ *l. Bar. in l. gent. ff. de acqu. hered. ita qui fecit actum qui soli profecto convenit, videtur profiteri, ¶ *vt pro. 12. Bart. idem Menoch. d. consil. 396. vbi multa cumulat.*****

ARGV.

ARGVMENTVM.

Procurator ad emendum rem, tenetur illam restituere,
si emit nomine proprio.

SVMMARIVM.

- 1 *Res mandato in eo emptā nō sit mea, nisi postquam est tradita.*
- 2 *Procurator constitutus ad emendum, si contra formam mandati emit nomine proprio dominium & possessio rei emptā non transfertur in dominum sed in procuratorem ementem, praesertim si tam venditor quam emptor gessit in animo non emere aut vendere nomine mandantis.*
- 3 *Socius emens nomine proprio de pecunia communis, acquirit sibi, non socio, licet teneatur pecuniam restituere.*
- 4 *Procurator qui mandatum suscepit, tenetur illud exequi, alias praestare debet omnia damna & interesse.*
- 5 *Mandatum suscipere, vel recusare liberum est procuratori, sed susceptum cogitur executioni mandare.*
- 6 *Procurator qui mandatum acceptauit, tenetur praestare nō solum dolum, & latam culpam, sed etiam leuem, & aliquando etiam leuissimam.*
- 7 *Interesse succedit loco rei.*
- 8 *Sententia non dicitur diuersa libello, quando quis petit saluum, & iudex condemnat ad interesse.*
- 9 *Pena succedit loco rei principaliter debita.*
- 10 *Procurator qui suscepit mandatum emendi fundum qui erat pro parte ipsius procuratoris si aliorum partes emerit, tenetur etiam dare partem suam.*
- 11 *Procurator qui ad emendum rem suscepit mandatum, tenetur, si emit illam domino restituere.*
- 12 *Stellionatus crimine puniuntur, qui emi proprio nomine, quod alieno emendum suscepit.*
- 13 *Mandati alio directi a infamati.*
- 14 *Furti tenentur qui pecuniam dominici in proprio usus conuerit.*
- 15 *Mandati alio est personalis.*
- 16 *Succesor singularis non conueniunt personalis actione etiam si obligatio sit contracta habito respectu ad rem.*

DECISIO CCCIIII.

VIDAM mandatum suscepit speciale ad emendum domum, at is recepta pecunia in causam pretij exsoluendam domum emit pro dimidia nomine mandantis, pro alia vero dimidia proprio nomine: nunc mandans agit contra procuratorem ut domum etiam proprio nomine emptam reddat: opponitur quod non fuit mandanti quesitum dominium vel ius aliquod in re ante traditionem, ut probatur in l. re ex mandato, ff. de acqui. rer. do. ubi dicitur quod res meo mandato emptā nō sit mea: nisi postquam est tradita, facit l. p. possessio, §. & si possessio, ff. de acqui. poss. ubi mandans non agit de euictione contra venditorem, nisi actionibus sibi prius a procuratore cessit quod etiam probatur in l. si procuratorem, §. fin. in fin. ff. mand. & pro procuratore videtur in terminis textus in l. secunda, C. de his qui a non domin. manum. ubi si procurator contra formam mandati emit proprio nomine, sic enim gl. ibi intelligit dominium: vel possessio serui empti, non transfertur in dominum, sed in procuratorem ementem, & ex hac sententia de plano procedit quando tam venditor quam emptor gessit in animo rem nō emere, aut vendere nomine mandantis, ut per glo. in l. qui mihi donatum, in glo. magna, in fin. ff. de donat. & in dist. 13. C. de his qui a non dom. ubi etiam Bald. idem videmus in socio emente proprio nomine de pecunia communis, quia acquirit sibi non socio licet teneatur restituere pecuniam, & l. Titius & Metium, ff. de adm. tut. l. si quis societatem, pro socio, & idem est in procuratore, l. 1. C. si quis alie. vel sibi, ubi gloss. limitat in quatuor casibus, & ibi Bald. verū non autem idem esset, ubi ponit quā d. interit.

Amplexus tamen est Senatus contrariam sententiam & procuratorem seu eius heredes cōdē-

navit ad domum tradendam, quia procurator qui mandatum suscepit, tenetur illud exequi, alias praestare debet omnia damna & interesse, l. idēque, §. si procurator, l. si tibi mandauero, §. sicut, ff. mand. l. ad comparandas, & in l. re mandata, C. manda. & dicitur in §. mandatum, Inst. ead. tit. quod liberum est procuratori mandatum suscipere vel recusare susceptum, tamen cogitur executioni mandare. † Ruin. in consil. 44. volum. 1. Paris. consil. 91. numer. 5. 10. volum. 1. Stracca in trailla. mercant. de mand. numer. 51. Rota Genet. deci. 9. numer. 5. & 6. & tursus deci. 68. numer. 5. & procurator qui acceptavit mandatum, tenetur praestare non solum dolum & latam culpam, sed etiam leuem, † Leon. trailla. ubi 6. Dec. numer. 27. ff. de reg. iur. qui Dec. subdit, quod aliquando etiam venit leuissima culpa, & seq. Cagnol. numer. 30. Stracca loco praedicto, numer. 49. cum igitur ille mandatum suscepit & nō sit exequutus, tenetur erga dominum ad interesse, at in praesenti casu cum ipse procurator domum penes se habeat eam loco interesse tradere debet nam vulgo dicimus quod interesse succedit loco rei: † per Doctores in l. stipulationes non diuiduntur, ff. de verb. oblig. & in l. 1. C. de sententia gra pro eo quod inter. & iuris interpretatione vnum & idem reputatur cum ipse re, ut per Bar. in l. stipulationes non diuiduntur, numer. 40. circa ff. ubi infert, quod si petatur factum & iudex damnet ad interesse, nō dicitur sententia diuersa a libello. † Dec. in consil. 2. 8. numer. 3. Cur. in 40. Levinum in fin. ubi Butigel. numer. 55. ff. si cert. per. ubi imo volunt multi quod etiam pena succedat loco rei principaliter debita, † ut per Salicet. Alex. Ias. Dec. & alios, in l. cum proponas, l. 2. C. de pati. at si potest debitor principalem rem tradere, frustra agendum est ad id quod loco rei principalis debetur, et si interesse debetur eo, quod rem non tradat, quanto magis res ipsa debetur.

propter enim quod vnumquodque tale est, & illud magis quare sicut mandatarius interesse solvere debet eo, q. tē non emerit & tradiderit, ita & multo magis tē ipsam cogitur tradere si potest.

Secundo videmus, quod si mandavi quod fundum emas, qui est pro parte tuus, teneris mihi dare partem tuam si aliorum partes euicisti, † ve probat text. in l. seq. cum l. si fundum ff. mand. ad idem est text. in l. qui negotia, §. cum heres, ff. eod. tit. & ibi notant Bar. & alij, quia acceptando mandatum, videtur etiam in sua portione consensisse quod fundus ille meus efficiatur mihi, emptus sit. Bal. in l. unica, num. 16. C. si serm. extor. & hoc dicit notandum Gerat. sing. 25. Socin. in trac. Fallentiar. reg. 435. num. 49. Iaf. in l. nec emere, num. 3. vers. quinto fallit, C. de iure delibet. Tirag. de retrall. consang. §. 30. glo. 2. ita ergo si quis emit proprio nomine fundum quem emens onus ab alio suscepit, cogi debet illum mandanti tradere: quia si fuisset a principio tuus, cogi posset, ergo & quid contra formam mandati factus est tuus, militat enim ea ratio.

Tertio, quod procurator teneatur reddere domino rem quam emit, si ad emendam suscepit mandatum, † est text. expellens in l. si procuratori, §. fin. ff. manda. vbi dicitur quod si mandavi ut hominem emeres, tuque emisisti, teneris mihi illum restituere. Azo. in sum. C. manda. num. 22. & dicitur in dolo procurator si rem nō reddit domino, † l. dolus est, ff. mand. & est regulare ut procurator mandati actione teneatur pro eo, quod exequendum suscepit, siue illud nō fecerit, siue fecerit,

& non restituat, l. si mandauero tibi, leg. qui mandatum, ff. mand.

Quarto, procurator, qui pecuniam receperat ad emendam domum, male fecit tum emendo pro parte nomine proprio, tum non restituendo domino, imo punitur crimine stellionatus qui emit proprio nomine, quod alieno emendum suscepit, l. filio, ff. ad municip. & efficitur infamis, quia actio mandati directio infamat, † l. furit, §. penult. mo. ff. de his qui notant. infam. Bald. d. l. secunda, C. de his qui à non dem. imo tenetur etiam furti, quia pecuniam domini in proprios vsus conuertit, † vt 14 probatur in l. falsus, §. 3. ff. de furtis.

Contraria vero non obstant: quia non dicimus dominium rei proprio nomine emptor transferri in dominum, ita quod mandati detur actio ad rē, sed affirmamus dari mandati actionem contra mandatarium, ut rem tradat iuxta iura supra allegata: hæc autem actio est personalis, † vt l. si sit, d. 15 actio. §. namque agit & in l. actionem ff. de actio. & oblig. & plurimum interest quod dominum transeat, vel quod detur sola personalis: primo enim casu daretur rei vindictio, sed vbi agitur de personalitate non res, sed persona est obligata, proinde successor singularis non conuenitur, † l. eum cur, C. de actio. & oblig. l. cogi, §. unde queritur ff. ad Treb. etiā si obligatio sit contracta habito respectu ad rē, quoad §. nihil in ere, vbi Iaf. in 2. col. ff. de eund. ponit alios, referens Tirag. de retr. can. §. 8. glo. 5. num. 7. hic vero non agitur contra tertium possessorem aut etiam singularem successorem, sed contra heredem mandatarij.

ARGVMENTVM.

Gabella an solui debeat pro retrodatione facta vigore reservationis dominij facta in venditione.

SVMMARIVM.

- 1 Gabella soluitur pro renunciatione.
- 2 Venditio sui natura transfert dominium in emptorem, si venditor est dominus, preferim accedente constituto.
- 3 Contractus nouus dicitur vbi aliquid ex substantialibus variatur.
- 4 Venditio non subsistit sine pretio.
- 5 Pretium vbi augetur, nouus dicitur contractus.
- 6 Gabella soluitur si venditor capiat ex pacto bona emptoris in soluium loco pretij.
- 7 Decimarum impositio facta contra religiosos pro predijs quæ possident, ligat etiam mendicantes qui de factis possident predia.
- 8 Gabellam soluit conditor qui de factis percipit fructus, licet locatio esset nulla.
- 9 Gabella soluitur etiam pro distractu.
- 10 Contractus dissolutio vbi sit post perfectum contractum, & rei traditionem soluitur gabella.
- 11 Traditioe secutæ res non dicitur amplius integra.
- 12 Gabella fuit indulta ad publicam utilitatem.
- 13 Gabellam instam fraudans mortaliter peccat.
- 14 Dominum non transfert qui illud non habet.
- 15 Dominum vbi non transfertur, non debetur gabella, etiamsi soluenda sit pro quocunque contractu.
- 16 Gabella non soluitur pro contractu conditionali pendente conditione, nec ante euentum dici pro contractu in diem celebrato.
- 17 Gabella non soluitur pro contractu nullo.
- 18 Laudemium non soluitur ex contractu conditionali.
- 19 Gabella non soluitur pro simplici dimissione vel resutatione.
- 20 Contractus nouus non dicitur quoad alius res soluitur ex conueniente facta ab initio ante traditionem.
- 21 Gabella non soluitur pro retrovenditione quæ fuit à principio ordinata.
- 22 Gabella non soluitur pro accessorio.
- 23 Laudemium non debetur pro executione contractus.
- 24 Emens rem feudalem vel emphyteuticam cum pacto retrovendendi interueniente consensu domini, non cadit si exinde sine domino assensu reuendat.
- 25 Gabella non soluitur pro contractu qui non habuit effectum.
- 26 Contractus carens effectum non dicitur contractus.
- 27 Gabella non debetur pro contractu non perfecto.
- 28 Alti dicitur necessarij & coacti esse pontifias quando quis cogi poterat ad faciendum.

29 Gabella

- 29 Gabella non soluitur pro alienatione necessaria.
 30 Landemium non debetur domino quando fratres dividunt inter se rem emphiteuticam.
 31 Landemium non soluitur pro actu necessario.
 32 Gabella non soluitur in censu navi Victoris in portum prater sustineri rationem est appolisa.
 33 Contrahens origo, & principium dicitur voluntarium quia d. libera voluntate descendit.
 34 Aliter qui sit vigore precedentis contrahens in multis dicitur necessariis.
 35 Novus non fit contrahens ubi constat de partium intentione.
 36 Contrahens novus non fit per affirmationem factam ad alium finem.

DECISIO CCCV.

Obligis quidam emit massarium pretio conuento in singulas bubulcas auctorum quinquaginta computatis adificis, promittitque certo tempore pretium solvere, & venditor referauit sibi directum dominium donec integre sit sibi satisfactum pro sorte & liuellis promissis sed quia emptor defecit in solutione, cessionarius venditoris repetebat massarium iudiciali via: tandem vero conuenit est, quod emptor pro restanti, & non soluto pretio cum liuellis, relaxet, & dimittat cessionario emptoris bubulcas quadraginta quatuor: quod autem fuit, an dictus nobilis emptor teneatur ad vestigialis solutionem pro ea parte quam relaxauit & multi dicebant teneri eum, quia illa remissio videtur esse quadam renunciatio, pro qua soluenda est gabella, & per post Abbat. Alex. & Calca. concludit Marcobrun. in conf. 30. num. 296.

Præterea, certum est, quod per dictam primam venditionem transit in emptorem dominium saltem vtile, siante reservatione solius directi: nam venditio transfert sui natura dominium in emptorem si venditor est dominus, præcipue accedente cõstituto, & vt late per Tiraq. de consil. poss. in 2. part. limit. 1. numero 25. at vbiunque ex contractu transfertur vtile dominium, soluenda est ex forma statuti gabella, ergo etia per isto cõtractu. Accedit, quod remissio seu restitutio est facta non pro eodem pretio, sed minore, præindque videtur nouus cõtractus diuersus a primonã vbiutque aliquid ex substantialib. variatur, tunc nouus fit cõtractus. & gl. in l. pacta. ff. de contrahend. empt. Bar. & Doctor. in l. auriscentium. §. adeo. ff. de pallis. pretium autem est de substantiali venditionis, quia line eo non potest stare, & §. pretium. l. nisi. de empt. & vend. Ang. in d. §. adeo. vbi Castren. & las. Et quod sit nouus cõtractus quando augetur pretium, voluit f. Ang. in d. §. adeo. §. cum. 1. vers. opinionem, & clarus Cast. num. 2. vbi ait esse de hoc text. in d. l. pacta commenta, infertque ad propositum nostrum, quod duplex debetur gabella, tamquam pro duobus contrahibus. Sequitur ibi Alexan. & las. vt quæ. mu. 6. vbi inferunt, quod si fideiussores adhibiti in primo cõtractu, liberantur per secundum tamquam resolutum primo. Brun. in tract. de augu. concub. §. in princ.

Rursus, si dicamus dationem in solutum factam fuisse in executione primæ obligationis, idem erit: quia soluenda erit gabella tamquam de cõtractu separato, per ea quæ ponit Cast. in consil. 266. volum. 1. per totum, vbi dicit, quod si quis promittit solvere certam quantitatem infra certum tempus, & ob defectum solutionis liceat credito-

- 37 Estimatio non inducit emptiorem, quando si de seici possit an res reddatur meliorata vel deteriorata.
 38 Cast. consil. 266. vol. 1. reprobat.
 39 Venditio redditur conditionalis per pactum reservationis domus.
 40 Rei venditio datur venditori cui non fuit solutum pretium quando sibi referauit dominium.
 41 Qualitates statui tenetur probare qui ex eo arguit alias succumbit.
 42 Primatio præsupponit habitum.
 43 Traditio fertur naturã principalis cõtrahus.
 44 Gabella non debetur in dubio est pronuntiand.
 45 Gabella dicitur quedam seruitus.

ritantum de illius bonis capere in solutum, eueniente casu si creditor bona capiat in solutum, soluenda erit gabella, & per rationes quas allegat: & eum sequitur Betrach. de gabell. in §. princip. quæsi. numero 5. & in eodem tractat. num. 371. sic ergo in presenti facto, gabellæ solutio non poterit enitari, licet res datur in solutum pro pretio massariij.

Quin etiam si cõtractus sit nullus, ex quo tamen dominus emptor perce. it fructus, & cessionarius post factam dationem in solutum te gausus est, & fructus & ipse percepit, soluenda est gabella: nam sufficit quod cõtractus utilitatem afferat de facto licet quoad iuris censuram sit nullus, vt voluit Anchar. in consil. 109. contra fratres vel ordines, vbi probat, quod impositio decimarum facta contra religiosos pro prædij quo possident, ligat etiam vendicantes qui de facto possident prædia. & Butr. in consil. 33. §. si. in l. vbi patet. 7. nu. 30. C. de transactum. Marcobrun. in consil. 30. nu. 338. vbi præcise loquendo in gabella, vult, quod conductor teneatur solvere gabellam pro fructibus quos de facto percepit, quous locatio est & nulla.

Confirmatur autem gabellarij causi: quia vbiunque partes discedunt a cõtractu, tunc pro eo discessu soluenda est gabella, quæ non minus debebat pro discessu quam pro cõtractu: ita voluerunt Gul. Cun. Alber. Ang. & Cast. in l. ab emptione. ff. de pact. Bald. in l. 3. §. contrarium. ff. de contr. actum. Ber. de gabell. in §. par. princ. quæsi. 5. Tiraq. de retrait. consang. §. i. glo. 2. num. 39. & in piis locis Ang. & Cast. loquuntur, quando ob non solutum pretium res retrodatur venditori pro eodem pretio, late Tiraq. de retrait. conuen. §. i. glo. 2. nu. 7. & multis sequentib. Idem tenuit Cast. in dist. laurifigentium. §. adeo. ff. de pact. & hoc procedit sine dubio, quando dissolutio sit post perfectum primu cõtractum, id est, post iam factam emptori traditionem rei, & vt voluit Bart. in d. l. ab emptione. Bald. in leg. 1. quæsi. 2. Cod. de rescind. vend. Alber. dist. l. ab emptione. Salic. in l. 1. Cod. quando licet ab empt. dist. Brun. in conf. 44. prope finem. Crau. in con. 332. nu. 11. Multos citat Amad. de Ponte quæsi. Laud. §. col. 3. vbi late de hoc articulo disputat. Marcobrun. in con. 203. nu. 44. vbi enim traditio facta est, res non dicitur amplius integra, & secundum glo. in d. l. quando licet ab empt. dist. & eam sequitur Bal. nu. 5. In facto autem res primo emptori tradita fuit qui multis annis eam possedit, ideo cõcessionario partem illius dedit in solutum, videtur nouum fecisse cõtractum, & consequenter pro eo tenetur gabellam solvere, ex quo talis discessus resultat in nouum cõtractum.

Postremo, si quid dubij remaneret, pronuntiandum esset in fauore gabellæ, quæ inducitur facta per

12. blicā utilitatē. *¶* *Dial. in Laccipia. q. 22. C. de v. fur. in con. 110. vol. 2. Bar. in con. 45. vol. 17. m. 1. vol. Afflic. in tit. qua fini regalia. in ver. velle. dia. n. 57. Et hāc cōlutionē pbat multis Rim. in con. 72. n. 34. & seq. & latius. n. 43. & seq. vbi fulminet. q. statutu de soluc. da gabella est factum fauore publico, & iudicari dei. et fauorabile, & cōsequenter gabelle sunt fauorabiles, ex quo imponitur sicuti cetēta regia, ut princeps ex eis viciū sōmēs possit populis iustitiā minuitare: unde oritur q. iustā gabella fraudis*
13. peccat mortaliter. *¶* *Balan. in de pace Constanti. & gabelle dicuntur stipendia principis.*

Contra videbatur pro ea in solutū datione seu verius remissione, & restitutione bonotū nullam deberi gabbellā, q. per eā nō fuit trāslatū dominiū, sed quod ā principio fuerat per venditōis reseruatū fuit dimissū, emptor. n. nō potuit in cessionariū rei dominiū trāsferre quod ipse nō habebat, *¶*

14. *¶* *in p. de don. inter vir. & v. x. a. nemo, de reg. iur. in l. l. nemo plus iuris. ff. de reg. iur. in l. traditū. ff. de ac. re. dum. & q. nō debetur gabella, vbi dominiū nō trāsferretur, etiā si aliis solucōe sit. p. quocunq. cōtractū, *¶* vbi vult Bar. in l. nō ex familia. in prin. ff. de leg. 2. & ibi etiā sequitur Alex. in apost. idē Alex. in l. ab emptione. ff. de pact. cōd. pen. Brum. in trac. fin. in ver. gabella. n. 30. Alarc. in con. 103. n. 43. & Rim. in con. 722. n. 3. Pupp. in con. 102. n. 2. 5. vbi infert q. pro pignore nō debetur gabbellā: etiā videmus, q. ex quo dominiū nō trāsferretur ex cōtractu cōditionali & ius ex eo nullū queritur cōditione pēdēte, ideo*

16. p. eo gabella nō soluitur. *¶* *Bar. in l. lēu Titio. ff. ad leg. f. ad. Cepb. in con. 462. n. 25. Rim. in con. 108. n. 1. & seq. & in con. 722. n. 4. & seq. sic nō soluitur gabella ante cūctū diei p. cōtractu celebrato in diē etiam certū. Bar. & Ang. in d. l. lēu Titio, & in l. Falcidia. ff. ad l. Falc. Sen. in con. 130. vol. 3. Rim. in con. 72. n. 18. eodē modo gabella nō soluitur p. cōtractu nullo,*

17. q. ex eo nō pōt dominiū acquiri. *¶* *Bar. in l. si s. fin. autē, C. con. de leg. Bal. Cast. Cor. & la. in e. d. l. f. 5. sed quia vestra, Ang. in l. Martellus. g. res qua. ff. ad Treb. Rom. in con. 78. & idē voluerūt Sal. Ful. Iaco. Aluar. Card. Alex. Arē. Bertac. & multialij, quos citat & sequitur Tiraq. de retrall. conf. 5. n. 7. & seq. Amad. de Pont. quēst. Laud. 39. in f. vbi etiā in materia Laud. dicit. q. ex cōtractu cōditionali nō soluitur Laudimia: *¶* & in gabella idē tenuit Iosep.*

18. *¶* *Ludo. claudia. 15. ver. inferius cōlano. vbi in prima illatione dicit, q. nō debetur p. cōtractu nullo, & idē dixit Rim. in con. 173. n. 68. & con. 281. n. 61. eodē modo si fiat simplex dimissio, vel refutatio, gabella nō soluitur, q. ex ea nullū ius acquiritur ei cui fit, vt ponit Marcd. in con. 1. n. 42. quare cū nihil plus cessionatio fuerit queritū ex ea remissione, quam prius cōpeteret, dici non potest quod gabella sit soluenda.*

19. Secundo yrgebatur, quod hāc remissio seu restitutio fuit ā principio ordinata quando venditā fuerunt hāc bona, conuentum enim fuit quod si pretium nō solueretur, non intelligeretur trāslatum dominiū in emptorem, atque ita dominiū fuit reseruatū vique ad pretij integram solutionem: propterea cum pretium non fuerit solutum, & cessionariū venditoris receperit res suas, & dissolutus fuerit cōtractus, hāc resolutio ordinata videtur ā principio non dicitur nouus cōtractus, nec producit gabbellā solutionem, secundum Cun. in d. l. ab emptione, vbi cum sequitur Alber. dicens, quod si actus resolutus ex conuentione quo fuerunt facta ab initio, ante traditio-

nem, gabella non soluitur: quia non dicitur nouus cōtractus. *¶* & dicit Bald. ibi in fine, q. quod tali casu fingitur non esse cōtractus, quando dissoluitur vigore conuentionis appōsitā in ipsa traditione. sic Caltren. ibi inquit, quod pactum adiectum ā principio facit videri cōtractum non esse celebratum, ex quo partes non habuerunt illum pro perfectō & absoluto, & Salic. in l. prima, C. quando licet ab emptore dycedere, dicit, quod vbi decisio est ā principio ordinata, tunc non est necessitas rei venditio, sed sufficit dimissio: quia vna est venditio resoluta non dux: & infert, quod non soluitur gabella, quo tamen solueretur si noua venditio fieret, sequitur Angel. Aret. in §. fin. n. 1. numero 2. in §. quibus modis tollitur oblig. & in ead. l. a. dicit Caltz. quod hāc resolutio primi cōtractus non est nouus cōtractus, propterea quo pro ea non soluitur gabella. late Tiraq. de retrall. conuen. §. 6. glo. 2. numero 7. & seq. vbi infinitos cumulat concordantes, alios citat Marcobrun. in con. 103. n. 44. & ideo inferunt Doctores, quod pro retrouenditione que fuit ā principio ordinata, non debet solui gabella, *¶* argumento, leg. si pro fundo, C. de retrall. factio. Alber. auct. l. ab emptione, Bertrand. in con. 45. in secundo dub. vol. 1. vbi infert ad laudimia, idem voluit Mod. Paril. Ferron. & alios refert Tiraq. d. §. 6. glo. 2. numero 19. sequitur Amad. d. q. 37. colum. 3. ver. eo tamen casu, vbi addit Boer. & Ioan. Bap. Martin. Freccia. de feud. lib. 2. in 2. antior. vers. hoc quero de nona. 7. num. 7. Ludovic. d. clauela. 15. ver. inferius quarto. Cum itaque resolutio facta sit vigore p̄cedentis conuentionis, nō debetur gabella.

Tertio, adducebatur in hanc sententiam e ratio quod hāc cōtractus resolutio est accessoria emptioni, & venit in illius executionem, quia fuit ordinata ā principio vbi pretium integrum non solueretur: at gabella non soluitur pro accessoriis, *¶* vt voluit Bald. in l. 2. cō. 5. C. de iur. emphyt. Ancha. in consil. 72. Roman. in l. si §. quoter in fin. ff. de publi. l. ad d. d. 2. sic etiam dicimus quod laudemium non debetur pro executione cōtractus. *¶* Ang. in l. si hūmitem. ff. de iur. iur. Bertrand. d. consil. 45. in fin. vbi in m. 1. ponit Amad. d. q. 37. colum. 3. in fin. ver. & facit quod dicitur, ideo inferūt Doctores quod emens rem feudalem vel emphyteuticam cum pacto retrouendendi interueniente consensu domini non cadit, si exinde sine domini assensu reuendat, *¶* quia videtur primum cōtractum exequi, Bald. in d. l. ab emptione, Dec. in consil. 88. Tiraq. de retrall. conuen. in fin. n. 153. Amad. d. quēst. 37. colum. 3. & 4. consensum enim ā principio praelatus trahitur ad omnia executio vel etiam consecutio eiusdem cōtractus, & vasallus retrouendens vigore p̄cedentis promissionis nihil videtur de nouo facere sed iam factum seu promissum implere, & quod pro executione & accessoriis cōtractus solui non debeat gabella, ponit Crau. in rub. ff. de leg. 1. numero 29. & seq.

Quarto, certum est quod gabella nō soluitur quando cōtractus non habet effectum. *¶* Fulgo. in l. non dubium, vbi etiam Iaso. in quinto notat. C. de leg. statutum enim intelligi debet de cōtractu qui effectum habeat, i. §. hāc vbi, ff. quod quisque iur. & non est cōtractus quando effectus caret, *¶* l. cum precibus, C. de probat. Bald. in l. finali. §. in computatione, C. de iur. delib. & dicit Abb. in cōsil. 69. vol. 1. quod si ex statuto debetur gabella pro secundo decreto, & is qui passus est secundum decretum

decretum, obtulit debuit & bona sua recuperaverit, non erit locus gabella, & idem vult quando ex quavis causa secundum decretum effectum non habuit, quia cessante effectu gabella non soluitur, sequitur Alcia. in l. capisse, ff. de verb. signi. Tiraq. de retract. conuen. §. 6. glo. 2. num. 17. & pro confirmatione videri possunt quæ ego scripsi in cons. 3. fere per totum. & quod gabella non debeatur pro contractu qui non habuit effectum, tenuit Riminal. in consil. 722. num. 16. & seq. contractus autem emptionis & venditionis de quo agimus non habuit effectum, quia pretium non est solutum, ideo soluenda non est gabella, habetur enim pro non facto id quod effectum non habuit, & sicuti non soluitur pro non facto, ita nec pro eo qui non habuit effectum: sic etiam dicimus quod gabella non

debetur pro contractu non perfecto, ↑ vt voluit Bertach. in d. tracta. par. 8. prin. in 3. mem. colum. fin. 67. vbi ponit quod in simili dicitur de delicto non perfecto, quod ideo puniri non potest. Iulius Ferrer. de gabell. nu. 313. vbi enim actus consummatus perfectus non est, is non meretur nomen actus.

Quinto considerabatur, quod emptor fuit coactus via iuris ad dimittendum, cessionarius enim adiuit iudicem vtendo pacto reuerfatio & in ipso instrumento dationis in solutum dicitur, quod emptor illam fecit vigore pacti, & si hoc non diceret idem esset, quia necessarius dicitur & coactus ille actus qui etiam sponte fiat, ab eo tamen sit qui ad faciendum cogi poterat, argumento l. velle non creditor, ff. de reg. iur. sufficit enim potentia cogendi quamuis ad actum coactionis non sit deventum, vt per multa probat Aret. omnino videndum in con. 24. nu. 9. versum. præterea, ad hoc est text. in l. nonisime, ff. quod falsit. tutor. Dec. in Auth. cætera, numero 12. versum. scilicet. tamen. Ca. vnde & vtrum & uxorem. Felix. in cap. cum M. Ferrar. consil. colum. 11. de constituta. Marfi. in l. questionis, numero 20. ff. de quest. Menocan. consil. 175. num. 20. Gabrielan. consil. 92. numer. 5. in primo volum. & ego dixi in tract. de alimentis, secto. question. 8. num. 60.

Roland. consil. 2. numero 72. volum. 1. vbi autem alienatio est necessaria tunc gabella non ↑ est soluenda, per ea quæ ponunt Gul. Cun. & Bat. in l. & ideo in priu. ff. de cond. far. vbi dicunt quod laudimium non debetur domino quando plures fratres

diuidunt inter se rem emphyteuticam, ↑ & idem volunt in pluribus emphyteutis extraneis, quia est alienatio necessaria, sequitur ibi Bal. Fulg. & Cast. idem tenent Cun. & Albet. in l. ex hoc, §. 1. ff. de alien. iudic. mut. caus. fact. & transeunt communiter Doctores maxime Moderni, vt inquit Iaf. in l. §. num. 48. & de iur. emphy. cum hac sententia transeunt alij relati à Tiraquell. de retract. consang. §. 29. glo. 4. Crum. in consil. 215. nu. 3. & in respon. pro gene. nu. 290. & procedunt prædicta in fortioribus terminis, quando scilicet inter dominum & emphyteutam conuentum fuit quod laudimium soluitur quomodounque res alienetur, vt per Brun. in consil. 44. Crum. in consil. 215. nu. 3. Roland. con. 21. num. 16. volum. 1. Sala. in consil. titu. de iure emphy. glo. 1. nu. 37. & quod laudimium non debeatur pro actum necessario, ↑ tenuit Ama. de Ponte. quest. Laudimi. 16. per totam, vbi multos alios allegat inferens, quod si res vni ex emphyteutis tota ideo adiudicetur quod non pariat commodā diuisionem, tunc non erit soluendum laudimium, quia id fiat ex necessitate, & facit quod dicimus gabellam non deberi ab eo cuius nauis

ventorum vi in portum præter sui itineris rationem est appolla, ↑ quia dicitur necessarius, non voluntarius accessus. l. 1. vbi Bar. & Bal. d. C. de nau. lib. 11. Dyn. in l. fin. §. si propter necessitatem, ff. de publican. Felix. cap. 2. in fin. de constitut. Ferrer. de gabell. nu. 115. vbi multos citat aduersus poli Bar. idem esse, quando propter hostium metum & ad evitandum eorum depredationes bona exportantur in proximum territorium, tunc enim gabella non est soluenda: & quamuis supradictæ decisiones loquentes de necessaria causa non contineant gabellæ mentionem, sed laudimij, tamen idem dicendum est in gabella, nam Doctores passim parificant hos terminos & de vno arguunt ad alterum, nec inter eos cadit ratio alia diuersitatis, ideo de vno ad alterum bene inferunt. Nec dicatur, quod procederet ea si causa est omnino necessaria nec voluntas emptoris concurrisset: at secus, quando origo & initium est voluntarium, quale est origo & principium contractus quod à libera voluntate descendit, ↑ vt late ponit Tiraq. de retract. consang. §. 1. glo. 1. 4. nu. 14. Ceph. consil. 255. nu. 6. Barf. consil. 44. num. 29. Olyf. decif. Pedem. 167. nu. 28. & seq. Solajan. consil. Pedem. tit. de feud. in l. glo. 2. num. 6. & seq. Amad. de Pont. laudim. qu. 27. colum. 2. & 3. lo. Bap. Surdus agnatus meus in §. Titius, num. 31. si de feud. defendit. quandoquidem diuersis respectibus deseruitur necessitas & ad diuersum finem: in facto autem nostro Doctores actum habent pro necessario quando euitari non potest, vel ad eum faciendum cogi nunc potest, quamuis origo fuit voluntaria, vt in duobus emphyteutis qui rem emerunt indiuisibilem vel in duobus fratribus rem emphyteuticam possidentibus: consideratur enim necessitas de tempore quo actus fit, non respectu sui principij, & attendere debemus Doctorem dicta in speciali casu nostro nullo habito respectu ad eaque dicunt in alia materia: nam videmus etiam multis censeri necessarium actum qui sit vigore præcedentis contractus: ↑ vt probat tex. in cap. Imperialem, §. præterea, & §. callidis, de prohib. seu. alien. per Fede. Simon. de Preus in con. 85. nu. 26. & dixi in tracta. alim. titu. vltim. qu. 42. nu. 20. vbi nu. 19. considero quod dicitur voluntarius quando actus non est ordinatus ad rescissionem licet procedat ex mera voluntate.

Nec repugnat quod pro renunciatione seu remissione debeatur gabella, quia id verum est quando fit ex mera voluntate non autem ex necessitate præcedentis obligationis vt contingit in presenti questione.

Similiter non aduertatur quod ex quo per dationem in solutum fuit translatum dominium soluenda sit gabella, retorqueretur enim argumentum: nam vt supra dixi emptor qui stante reservatione facta per venditorem in ipso contractu nunquam fuit dominus, non potuit in cessionarium modo aliquo transferre dominium quod non habebat: nemo enim dat quod ipse non habet, l. nemo plus iuris, vbi Dec. & Cagnol. ff. de reg. iur. & tertiū supra in primo fudameto per me positū.

Et non est verum quod dicatur novus contractus ex eo quod datio in solutum facta fuerit pro minimo pretio, nam constat quod partes voluerunt primum exequi, non novum contractum facere: dicunt enim quod in executione primi remittit emptor tot bubulas terratum, vbi autem constat de partium intentione, non fit novus contractus, ↑ vt declarat Bart. in d. lauri. gentium, §. ad eo, vbi 39

proprie loquitur, quando pretiū augetur. sequitur Ang. ibi in fin. vbi dicit, quod agitur ex primo, qui remanet informatus ex nono. Castr. num. 2. Alex. num. 6. in fin. quam conclusionem ego comprobaui in consilio 102. num. 30. & doctrinam Barro. dicit communiter approbatam Amad. dist. quass. 38. col. 2. in fin. & colum. 3. in prin. Bar. consil. 408. nu. 1. & 2. in facto autem voluntas partium habemus claram quod non fiat nouus contractus, sed iā factus exequatur: ergo non est laborandum circa argumenta, & coniecturas, l. continuus, ff. de verb. oblig.

Secundo respondetur quod pretij mutatio non potest inducere nouum contractū in facto nostro sed se computatur cum executione primi, facta enim fuit minor estimatio: quia non omnia bona fuerunt remissa, sed pars tantum: & quia in venditione pretium fuit constitutum in lingulis bubulas computato valore edificiorum, in dissolutione autem contractus non fuerunt restituta edificia, sed duntaxat adeo necesse fuit tantum minueretur terrarum pretium quantum importabat rata edificiorum, quando autem estimatio sit ad alium finem, non facit nouum contractum, vt in simili considerat Castr. in cons. 267. num. 2. Versi secunda ratio, volum. primo, quem sequitur Alin. in tract. de executio. cap. 269. n. 6. & est regulare quod non inducitur emptio per estimationem quod ad aliquem alium finem tendere potest, vt quando fit ad effectum, vt postea scribi possit si res redditur meliorata vel deteriorata, t. l. si inter, vbi glossi. & Doct. C. de iur. dot. l. cum poss. 9. res in dotem, ff. eod. tit. Bald. in lex conuentione, in 3. appof. C. de pat. & in linteresse, C. de usufr. Corn. in cons. 15. colum. 1. volum. 2. Papien. in forma libel. quo agitur ad dotem, in vers. ac etiam Castrum. colum. 1. Soen. in cons. 56. colum. 1. & 2. volum. primo. an vero ad hunc vel alium finem facta sit estimatio declarat ex coniecturis, vt inquit Aret. in cons. 84. colum. 1. in facto autem coniecturis non egemus, quia causa in promptu est & partes eam in instrumento exprellerunt, si enim pro pretio in venditione conuenio data vel remissa fuerint prædia, cessionarius remansisset laesus, quia edificia quorum valor fuerat distributus super omnes terras, cessisset commodum illius tantum terrarum partis quæ penes emptorem remansit, vt ergo tolleretur hæc læsio, necesse fuit terrarum pretium minueri pro rata edificiorum, vt hoc modo augetur valor terrarum restantium.

Doctrina Castr. in cons. 266. in primo volum. qui vult quod etiam pro contractu facto in executionem primi soluitur gabella non subsistit, & t. cōtrarium tenuit Ang. in l. cum eiusdem, ff. de ad. l. dist. & prædictam Castr. decisionem validissimis rationibus impugnant Moder. Galli, in consuet. Paris. §. 21. nu. 24. & seq. & cum eis transeunt alij præcipue Butsat. in consilio quadragesimo octauo, numero secundo.

Respondenti etiam potest quod Castr. dictum est quod in defectu solutionis possit creditor capere & vendere res, secus, quando dictū est quod talis res cedat in solutum, prout resoluit Amad. quass. Land. 37. colum. 4. in fin. vers. ex his declaro, & colum. seq. vbi hoc modo contrarias sententias conciliat, sed meo iudicio parum apte, quia Castr. loquitur etiam quando ex pacto debitor potest bona sibi obligata pro seretinare quæ verba idē

important ac si dictum esset quod in solutum capiatur.

Respondetur ergo & tertio, quod in casu Castr. datio in solutum sine dubio erat nouus contractus & à primo mutui contractū diuersus: nam debitor rei dominium quæ sua erat transfert in suum creditorem, ideo non mirum si creditor ob hanc rei acquisitionem teneretur gabellam soluat in facto nulla interuenit dominij translatio non quidem in primo contractū, quia in eo vendens dominium sibi reseruat non etiam in secundo, quia venditor recipit rem iam suam, & emptor nihil perdit ex quo non acquisiuerat: nam pactum reseruationis dominij reddit conditionalem venditionem, t. vt post Bald. in l. in prin. C. 9. comm. deleg. dixit Abb. in cons. 66. colum. 3. in fi. vol. 1. Aemilian. in cons. 120. nu. 3. sequitur Magon. dec. Lucen. §. 31. numero decimo, vbi subdit, quod interrim est locatio, non venditio: & si pretium non soluitur, datur venditori rei venditio, t. vt voluit Azo. in summa, C. de pat. inter empt. & vend. numero 7. Affiliā in dec. 138. nu. Fabian. de Monte in tract. a. de emptio, & vend. in 3. prin. quass. num. 39. Magon. dec. Florent. §. 1. numero septimo, & dec. 92. nu. 12. vnde inferitur, quod est penes venditorē, adeo, vt nihil noui acquiratur non mirum itaque si non potest dici nouus contractus & consequenter pro eo non est soluenda gabella.

Remouetur etiam, quod dicebatur sufficere quod de facto contractus valuerit & emptor rem possederit: nam respondetur, quod statutum requirit veram iuris acquisitionem: propterea non sufficit quod de facto res successerit: secundum respondet quod statutum vult gabellam solui pro contractu: at nullus hic interuenit cōtractus, quia non habuit effectum, atque ideo verba statuti nō verificantur, ergo neque eius dispositioni potest esse locus, quia agens ex statuto teneretur probare omnes illius qualitates, alias succumbit, leg. 1. §. 1. quod autē ait prator, vbi Bar. ff. ne quid in sum. pu. Bar. & Bald. in l. in causis, de accusat. dixi in cons. 248. nu. 19. vbi multos ipsi concordantes. Anch. autem, & alij in contrarium allegati loquuntur, quando lex vel constitutio nudum considerat factum, vt quia dicit quod soluitur vigesima vel decima fructuum, tunc enim querendum non est iure, an iniuria fructus quis percipiat, sed quomodo docunque eos habuerit: decimam soluet in gabella autem attenditur ius, non factum, ideo pro cōtractu nullo etiam inspecta iuris communis censura, non soluitur, vt dixi, multo minus soluenda erit inspecta dispositione statuti quod requirit iuris translationem.

Quamuis autem gabella non minus pro distractu debeatur quam pro contractu, id tamen secundum supra dicta est intelligendum, quando nuda partium voluntate re non integra dissoluitur contractus ab initio perfectus & consummatus, ita loquuntur Doctores in contrarium citati: at vbi cōtractus ab initio est imperfectus qualis est venditio ita facta, ne dominium transferatur nisi soluto pretio, quæ interim dicitur conditionalis, quemadmodum probui supra ex Bal. & Ab. tunc non soluitur gabella pro distractu, vt probauit in secundo fundamento: sicut nec etiam quando dissoluitur ex præcedenti conuentione, vt ibi dixi, addo quod hic non agimus de distractu, vel dissolutione alicuius contractus: nam dissolui

diffolui vel distrahi dicitur quod aliquando fuit
ligatum & contractum; at ubi nullam præcessit
vinculum nullaque obligatio, non potest eius se-
qui diffolutio; quia quod non est diffolui non po-
teft, *l. eius qui in provincia, ff. de iur. per. & priuato*
42 præfupponit habitum, *† l. decem ff. de verb. oblig.*
& carentie sunt habentium. Bald. in *l. licet, in 3. ap-
po. C. de ac. Of. decif. Pedem. 95. num. 12.* probat in
confil. 160. num. 38. & idem recte dicunt Bal. & Ca-
stren. in *l. ab emptione, ff. de pact.* quod ubi partes
vigore præcedentis conventionis diffoluerunt à cō-
tracto, perinde est ac si nunquam fuisset celebra-
tus: sicuti igitur gabella non soluitur pro contra-
ctu, qui non fuit factus: ita nec pro eo qui ex præ-
ambula cōuentione annullatur, adeo vt nō possit
etiam dici distractus. Nec dubium facit ea tradi-
tio quæ secuta est, quia traditio sortitur naturam
43 principalis contractus, *† vt probat Tiraquel. de
confil. post. par. 2. ampliat. 15. num. 3.* & si contractus
principalis est simulatus, ipsa quoque traditio est
simulata. Titaq. præcitato tract. par. 3. l. 3. num. 3.
Natta in con. 443. num. 1.

Vltimo, non contradicit quod in dubio pronun-
ciandum sit pro gabella tanquam fauorabili,
respondendi enim potest, non esse in claris, non au-
tem in dubio, quia habemus iura & decisiones
hoc ipsam terminantes in indiuiduis terminis, a-
deo vt superfluum omnino sit de hac re dubitare:
respondendo etiam, quod imo gabella est odiosa, nō
fauorabilis, & in ea fit stricta interpretatio, & in
dubio pronuniciandum est gabellam non deberi,
44 *† vt voluit Bar. in l. si populus, ad ff. ad legem Fal-
cidiam, Corn. in confil. 106. volum. 4. Der. in con. 457.
num. 8. Ruin. con. 112. num. 14. volum. 5. Crau. in conf.
11. in fin. Bosius in tit. de veltig. num. 10. Crau. in
confil. fin. confil. 305. num. 9. addo Bald. in l. contra-*

*Etus, colum. 1. C. de fide infirmum. Rip. post Alex. in ra-
bric. ff. solut. m. arim. num. 36. Tiraq. de retract. con-
fug. 5. 15. glo. 1. num. 12. Ang. con. 385. num. 1. Abb. con.
69. num. 2. volum. 2. Rol. con. 42. num. 25. vel. 3. Natta
in con. 274. num. 8. ubi inquit quod immunitas à
solutione gabellæ dicitur fauorabilis, Marcob. in
con. 103. num. 19. Bertazol. con. crim. 519. num. 11. in
2. volum. & nouissime Ioseph. Ludov. de veltig. 15. col.
3. ver. solet dubitari. ubi alios addit dicens aduct-
sam opinionem cōtrariari omnibus Doctoribus,
qui dicunt talia statuta inducentia gabellas, esse
odiosa iuri communi contraria, & strictè inter-
pretanda allegat Bertachin. Ofal. & alios multos;
& ideo post Alciat. quem refert, concludit Berta-
zol. in con. 431. num. 10. in 2. volum. etiam quod priui-
legium continens immunitatem à gabellis, est la-
te interpretandum, & prædictorum ratio est quia
gabella dicitur quædam seruitus, *† cap. seruitus, 45
18. q. 2. Bal. in c. 370. in 3. & mirum est quod Ri-
minal. ausus fuerit contrarium attentare contra
omnes fere Doctores: nam etsi nouas imponere
gabellas non permittatur, nisi ex causa publicæ vi-
tilitatis, tamen nō per hoc gabella concernit pub-
licam vtilitatem, nec dicitur fauorabilis sicuti
dicimus, quod etsi publica exigit vtilitas quod
delicta puniantur, tamen in dubio fit interpreta-
tio, per quam pœna euiteatur, quia quod dicitur
de publica vtilitate respicit causam ipsam imposi-
tionis, suamque originem, non quod effectus vni-
quam sit fauorabilis.**

Prædictis ergo omnibus diligenter considera-
tis Senatus descendit in votum, quod gabella
non debeatur, sed fuerint postea per atq. con-
ductorem alia multa fundamenta adducta quæ
voluit Senatus examinare, ideo pendet adhuc in-
decisa questio.

ARGVMENTVM.

Pretium rerum sequestratarum an loco eorum succedat.

SVMMARIVM

- 1 Hypotheca non datur in pecuniis qua nunquam fuerunt debitoria.
- 2 Pretium non succedit loco rei in particularibus iudiciis.
- 3 Pretium ex re feudali redactum non est feudale.
- 4 Pretium rei obligata non venit actione hypothecaria.
- 5 Subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur.
- 6 Obligatio ad interesse succedit in obligationibus factis.
- 7 Interesse succedit loco eius quod erat præiudicium.
- 8 Pœna succedit loco rei qua erat præiudicanda.
- 9 Creditor posterior habens hypothecam præfertur anteriori chirographario.

DECISIO CCCVL

HOMAS Florauantius creditor sine tam-
men hypotheca sequestrati fecit non
nulla bona debitoris, & tertius quidam
sequestratarius professus est penes se ha-
bere bona valoris auroreorum ducentu, mox liqui-
dato credito iussus sequestrarius bona exhibere,
cum non extarent, coactus fuit in Senatu præsen-

- 10 Actio personalis non datur ad rem, nec contra tertium possessorem.
- 11 Pretium ex mentione arguitur venditio.
- 12 Pretium succedit loco rei in particularibus quando id fuit à partibus conuentum.
- 13 Pœna sunt non extare vel extare, & nō apparere.
- 14 Pretium succedit loco rei in hypothecaria, & in particularibus, quando res est perempta vel extincta.
- 15 Debitor mei debitoris conueniri non potest à meo creditore nisi tribus concurrentibus.
- 16 Executio sententia lata in actione personali fieri non potest contra tertium possessorem qui emittit pendente, sed agi debet prius actione reuocatoria.

tare aureos ducentim, ac cōparuit Federicus Ie-
ma creditor cum hypotheca eiusdem debitoris,
& petit se præferri in pecuniis præsentatis: dice-
bat Florauantius se præferendum, quia ipse iura-
uerat sequestrum fieri, & sua diligenter sibi, non
alii negligenti prodesse debere: & quia Ima dice-
bat se habere hypothecam, & ideo præferen-
dum, replicabatur quod hypotheca non dabatur

in illis pecuniis quæ nunquam fuerant † de huius-
 1 ris, *l. neque pignus. ff. de reg. iur.* & in particularibus
 2 iudiciis pretium non succedit † loco rei, *l. qui vult*
 3 *g. vult. ff. de sur. vbi glo. citat multos concordantes*
 4 *res, & dicitur ibi, quod dominus rei fortius si au-*
 5 *ferat pretium, committit furtum. glo. in l. lites,*
 6 *& Salinus. ff. de verb. signifi. idem pretium ex † re*
 7 *feudali redactum non est feudale, secundum Jac.*
 8 *Belu. Bal. Mart. Leud. Aluar. & Card. Alcxand. in*
 9 *c. 1. de feud. non habent. natur. feud. Negus. in trac. de*
 10 *pignor. in 4. memb. 2. par. n. 149. Trac. de reuel. con-*
 11 *saug. §. 32. glo. unica. n. 20. vbi alios citat Gabriel. in*
 12 *con. 137. num. 15. vol. 2. Cephal. in con. 20. n. 10. Ludon.*
 13 *Molin. in trac. de primog. Hispan. lib. 4. c. n. 26. vbi*
 14 *infect ad feudum, est supra dictum est, & in hypo-*
 15 *theca clarum est, quod pretium rei obligata, † nō*
 16 *dicitur obligatum, nec venit actione hypotheca-*
 17 *ria, est text. exprelus in l. 1. ff. de distr. pign. vbi*
 18 *Bar. post gloss. dicit, etiam in causa dotali non ven-*
 19 *nit in obligatione pretium, nisi in subsidium, quā-*
 20 *do res esset preterita vel precripta si tamen pre-*
 21 *teritum sit ex causa lucrativa apud eum qui conue-*
 22 *nitur, quia si sit ex causa onerosa, conveniri non*
 23 *poterit etiam te extincta: Idem voluerunt Bald.*
 24 *Salic. & alij. in l. fin. §. et si prestatam, C. de int. delib.*
 25 *Alex. in con. 28. vol. 3. Negus. in d. 4. memb. 2. par.*
 26 *n. 38. vbi hoc tenet in omnibus, præterquā in do-*
 27 *te, & idem omnino dicit in l. mem. 5. par. m. 48. post*
 28 *med. Gabriel. in con. 37. n. 2. in 1. volum.*

Senatus tamen declaravit Federicum Irmam
 præferendum esse in dictis pecuniis, quia illas co-
 2 actus fuit sequestratum, præsentare loco rerum pec-
 3 nes se sequestratum, ideo subrogatum † sapie
 4 naturam eius in cuius locum subrogatur, *l. si enim,*
 5 *§. qui in iuramentum. ff. si quis caution. vbi Bar. Bal. An-*
 6 *gel. & alij. l. 1. §. hac actio. ff. si quis resiam. lib. 1. c. 1. ff.*
 7 *in re. unica, §. vbi Cyn. Bal. Salic. & alij. C. de rei*
 8 *vxor. actio. l. alij. alios citat in d. §. qui in iuramentum,*
 9 *num. 18. Crot. in consil. 124. num. 12. Scit. in con. consilio*
 10 *151. num. 6. volum. 2. Marfil. sing. 135. Alba. consil. 26.*
 11 *num. 7. Paris. consil. 42. num. 17. volum. 3. Euaras. loco*
 12 *93. Natia. con. 346. num. 3. ergo in eis datur Irmæ*
 13 *creditori hypotheca, quæ competeat in bonis,*
 14 *quorum loco fuit præsentata pecunia.*

Secundo confirmatur, quia sequestrarius tene-
 batur bona sequestrata præsentare, atque ita tene-
 batur ad factum, in obligationibus autem facti
 6 succedit † obligatio ad interesse, *l. stipulatio nō*
 7 *dividitur, per consil. Celsus. ff. de verb. obligatio.*
 8 *l. si quis ab alio, in fine, vbi Alexand. & Iason. ff. de*
 9 *re iudic. Angel. in consilio 238. in fine, Iason. in l. quo-*
 10 *tius, num. 34. C. de rei vendic. dicit in consil. 52. num. 15.*
 11 *at interesse, † succedit loco eius quod erat præ-*
 12 *standum, & reputatur vnum & idem, l. stipulatus*
 13 *est opus, ff. de fidei iur. Bar. in l. stipulationes non di-*
 14 *viduntur, n. 40. in ff. de verb. oblig. Arer. in consil.*
 15 *83. quia multa, colum. 3. num. 3. vbi infect quod index*
 16 *qui iurisdictionem habet pro cognoscenda causa*
 17 *super re aliqua, erit etiam index vbi agitur de in-*
 18 *teresse, eo quod res illa non fuerit prælitata, late*
 19 *comprobat Dec. in c. 1. num. 22. circa fin. in l. liti. de*
 20 *iudic. in l. 1. c. c. c. d. liti. in prin. num. 7. ff. si cer-*
 21 *per. Idem vult in l. 1. num. 7. & 8. vbi inquit, quod*
 22 *solvens interesse, dicitur implevisse contractum,*
 23 *sed ante eum hoc ponit Bart. in l. 1. colum. 1. ff. de a-*
 24 *ctio. emp. vbi ait, quod estimatio seu interesse, nō*
 25 *est aliud ab ipsa re. Buti. in l. 1. num. 35. vbi*
 26 *etiam Cur. in n. sine ff. si cer. per. vbi inferuit, quod*
 27 *ideo sententia ferri potest ad interesse, nec dicitur*

vnum pro alio fuisse adiudicatum. Butigel. in l. 4.
 1 *§. Cate. num. 45. ff. de verb. oblig. vbi ait procedere*
 2 *illud siue factum, siue aliud sit in obligatione, ergo*
 3 *ad interesse præsentatum in iudicio competit*
 4 *hypotheca non minus quam ad rem ipsam ob-*
 5 *ligatam: addo quod non solum interesse succed-*
 6 *dit loco rei, sed etiam pena ipsa. † secundum Petr.*
 7 *& Cyn. in l. p. r. i. C. de p. vbi dicit, quod solvens*
 8 *penam, dicitur implevisse contractum. voluit hoc*
 9 *etiam Iason. in l. 1. num. 1. §. 2. num. 8. C. de p. liti.*
 10 *Barba. in con. 74. colum. 11. post med. vol. num. 3. idem*
 11 *Dec. in d. l. 1. num. 1. §. 2. num. 8. & licet ibi alleget*
 12 *in contrarium, id quod dicitur de emphiteuta, de*
 13 *quo etiam Iason. in l. 2. num. 1. §. 2. num. 1. C. de int. emp. 7. ta-*
 14 *men illud non obstat, quia pena tunc succedit lo-*
 15 *co principalis debiti, quando fuit promissa quia*
 16 *eo ipso dicitur subrogata, secus, quando non fuit*
 17 *promissa, sed venit ex dispositione legis.*

Tertio præferendus est Ima, quia habet hypo-
 thecam, & ideo licet sit posterior, præferatur † 9
 10 Flouantanti anteriori, vt est text. in leg. creditor qui
 11 prior, §. si primus. ff. qui potior in pign. habeat. & ibi
 12 notat Bart. dicens procedere, siue talis creditor
 13 hypothecarius agat iure excipiat. Ripam. in p. r. i.
 14 *legia, ff. de p. r. i. cred. 2. §. non est de pign. in secun-*
 15 *do membro quinta pars, non tunc secundo. vbi am-*
 16 *pliat multis modis id quod in præfenti casu est in-*
 17 *debitum, quia Flouantanti nullum ius præten-*
 18 *dere potest in istis pecuniis, ex quo solum habet*
 19 *personalem actionem, quæ non datur ad rem,*
 20 *† neque contra tertium postlorem. l. fin. §. fin. ff. de*
 21 *contrab. emp. l. prima, §. si heres. ff. ad Trebel-*
 22 *lia. l. delus. C. de res. vendic. dixi late in consil. 4.*
 23 *num. 32.*

Et non obstat, quod in particularibus pretium
 non succedit loco rei, quia responderet pluribus
 modis: primo, quod pecunia de qua agimus nō est
 pretium, nam pretium datur solum in vitione,
 1 imo ex mentione † pretij arguitur venditio, etiā 12
 2 propria & stricta, *l. si vbi glo. Bar. & alij. C. de p. r. i.*
 3 *causa. lib. 10. gloss. in l. cum dicitur. §. qui enim, & ibi*
 4 *Bald. colum. 1. prima, C. de iur. dot. alios citat Tira-*
 5 *quel. in trac. retr. consangu. §. primo. glo. 2. numer.*
 6 *1. dixi in consil. 52. num. 4. & 5. & supra dixi pecu-*
 7 *niam præsentatam non esse pretium, sed interesse,*
 8 *quod semper vices sustinet rei pro quo debetur,*
 9 *ideo sicut, res ipsa erat obligata, ita & ipsum in-*
 10 *teresse, quod loco rei præstat.*

Secundo respondeo, quod vbi esset pretij, ad-
 huc illud veniret in hypotheca, & obligatione
 contracta cum dicto Ima, nam etiam in particu-
 laribus loco rei succedit † pretij, quando id fuit 12
 1 à partibus conventum, *l. res quæ, vbi glo. & Doct.*
 2 *ff. de iur. dot. glo. in l. sed est lege, §. 1. ff. de petito. her-*
 3 *ed. glo. in l. Imperator, §. fin. ff. de leg. 2. text. in l. si*
 4 *quis, §. sed inter dum, ff. de reig. & sumpt. fune. Tira-*
 5 *quel. qui ita declarat, d. §. 32. glo. unica, n. 23. & rursus in*
 6 *2. §. fin. quem sequitur Molin. d. lib. 4. numer. 28. & 32.*
 7 *quibus in locis dicunt, id fieri posse etiam tacite,*
 8 *atque ideo pretium eo casu quoque succedere*
 9 *loco rei, quando mens partium colligitur ex con-*
 10 *jecturis in præfenti autem casu, constat voluisse*
 11 *partes id est, sequestrarium & creditores, quod*
 12 *loco rerum sequestratarum cederet pecunia quæ*
 13 *posita fuit Sen. tui præsentata, quare non est du-*
 14 *bitandum, quin Ima in illa possit idipsum ius*
 15 *prætere dū quoque competit in rebus.*

Tertio, responderi potest, quod ius quæritio ellet
 de pretio, idem esset: quandoquidem sequestra-
 16 tarius

tatis ex causa lucrativa habet penes se res sequestratas, quia ex mera liberalitate, non autem quia ad id teneretur, acceptavit sequestru, & nunc bona ipsa non reperiuntur, sed vel perempta sunt vel habentur pro peremptis, quia paria sunt non exstate ¶ vel si extant, non apponere, *Idem sunt Tit. 10. ff. de testam. tutela. Cret. in cõsil. 76. num. 10. Alcia. in cõsil. 199. num. 1. & Neuz. in cõsil. 12. num. 1. Bello. in cõsil. 36. num. 1. Tirag. de retrat. consang. §. 1. glo. 10. num. 90. & de retrat. conuen. in si num. 104. Rol. in cõsil. 8. num. 17. vol. 3. Cephal. in cõsil. 163. num. 25. decif. Pedem. 79. num. 50. Menoch. in cõsil. 13. num. 1. verum etiam in hypothecaria, & in particularibus pretium succedit loco ¶ rei, quando res est perempta vel extincta, secundum *glos. in leg. 1. ff. de distrait. pign. vbi eam teneat Bart. & alij. Negusan. dicto quarto membro secunda pars. num. 58. & illam glos. dicit communem Gabriel. d. cõsil. 37. num. 2. volum. 1. quocirca, siue dicamus hanc pecuniam esse pretium, siue estimationem aut valore, siue demum interesse, omni casu competet hypotheca creditori predicto. Ad id possumus, quod Florauantius qui vt dixi solam habet personalem actionem, non potest in ea pecunia plus iuris pretendere quam**

habet dictus Irima, quia ille omnibus exceptionibus excluditur quæ obstitunt Irimæ, & præterea non debet audiri contra tertium possessorem: videmus enim quod in actione personali non datur actio contra nomē debitoris mei debitoris, etiam condemnati, nisi tria concurrant, primum, quod principalis debitor sit condemnatus, secundo, quod debitor illius debitoris fateatur debitum: tertio, quod principalis fuerit excussus & repertus non soluendo, *l. secunda. d. tertius. d. quartus. C. quando si sitem, vel prius. l. a. dno Pio. §. si de ver. ff. de re iudic. probauit late in cõsil. 4. num. 1. & seg. Item executio sententia lata in actione personali non potest fieri contra tertium possessorem, etiam qui emerit lite pendente, sed agendum est prius actione ¶ reuocatoria. Bart. in l. exeductor. num. 23. in primo membro, C. de pign. Bart. dicta l. a. dno Pio. §. si super rebus, vbi Alex. & alij. ff. de re iudic. Ancharan. in cõsil. 292. Socin. in cõsil. tertio decimo, num. 3. volum. 4. vbi dicit communem Ruin. in cõsil. 87. in prim. vol. 4. Dida. prac. quæst. cap. 15. num. 7. ver. imo ex hoc. Rip. in l. 1. §. si heres, num. 20. & 21. ff. ad Trebell. Roland. in cõsil. 5. num. 8. & seg. volum. 4. Crau. cõsil. 335. eod. decif. Pedem. 65. num. 4. & 5.*

ARGUMENTVM.

Securitas an seruanda sit, si debitor fugam parat.

S V M M A R I V M.

- 1 Securitas seruanda est etiam, quando fuit indebitè concessa.
- 2 Circumuenti quis non debet sub fide publica.
- 3 Hostis nec etiam decipiendus.
- 4 Securitas concessa aduersus delictum seruari debet.
- 5 Debitor suspectus de fuga carcerari potest reseruatè plenariis probationibus post capturam.
- 6 Creditor auaritate propria potest capere debitorem suspectum de fuga, vt ad iudicem ducat.
- 7 Saluus conductus non prodest mutato rerum statu.
- 8 Remedio nouo indigent quæ de nouo emergunt.
- 9 Privilegium non prodest ei qui abusiuit.
- 10 Securitas non est seruanda ei qui impetrans, vt

- intus sub illius clypeo delinqueret.
- 11 Annus qualis fuerit in precedentibus, colligitur ex iis quæ postea gesta sunt.
- 12 Exitus alia probat.
- 13 Securitas non extenditur ad futura delicta.
- 14 Delinquens post fidem publicam, via eius beneficio priuatur, vt purus possit pro delictis etiam ante concessionem admissis.
- 15 Securitas non dicitur violata, quando ex superuenienti causa non seruatur.
- 16 Securitas non prodest, quando non est expressum principi quod impetrans esset fugitiuus.
- 17 Subreptio vitiat ipso iure resciptum gratia.
- 18 Securitas dicitur beneficium.
- 19 Saluus conductus non prodest debitori fugitiuo.

DECISIO CCC VII.

ONCEDITVR sæpe debitoribus à Serenissimo Domino nostro Duce Mantuæ & Montisferrati securitas per quindecim dies interim vt rogantur creditores pro compositione: at Christophorus Tristanus impetrato à domino eiusmodi beneficio, parabat se fugæ & farcinas colligebat, bonaque mobilia aliis custodienda dabat, clarissimus ergo Prætor Mantuæ Dom. Guidus Auelanus Aqueus iuriconsultus scientiæ grauitate & morum suauitate insignis, ad petitionem Simonis de Tomaceti sumptus prius de prædictis informationibus, iussit illum carcerari, quare interposita appellatio vltimum est ad Senatam, & dubitatum fuit si iusta sit detentio, cum securitas ¶ seruanda sit, etiam quando fuit indebitè concessa, secundum Bald. in cõsil. 490. eod. num. 2. volum. 1. Signore. cõsil. 102. num. 1. Al-

uoch. casu 316. num. 33. quia non debet quis circumueniri sub fide publica, ¶ secundum Cyn. in l. præfenti. C. de his qui ad eccles. consue. Bartol. in l. si quis rem, numer. 12. ff. de public. ind. imo nec hostis ¶ est decipiendus, l. conuenientem, ff. de pact. & idem est quando ¶ conceditur aduersus delictum, secundum Bart. ibi, num. 1. l. 1. num. 3. Oldra. Alber. Ang. Signo. Salic. l. mol. & alios citatos à Menoch. in cõsil. 100. num. 196.

Fuit tamen à Senatu confirmata Prætoris sententia: quia certum est quod debitor suspectus de fuga, carcerari potest, etiam postea ¶ reseruatè plenariis probationibus. Ang. in l. memo carcerem, C. de exallo. tribu. lib. 10. vt refert Imola. in l. 2. in prim. eodem. pen. ff. salu. matrim. Rom. in l. si fideiussor, §. si ff. qui iussu cog. imo creditor ipse capere potest auctoritate propria, ¶ vt ad iudicem ducat, l. au prætor, §. si debitorem, vbi Bar. Ang. & Cuman. ff. de his qui in fraud. cred. gl. in fine de aut. in prin. vt iudicib.

glof. & Bat. in *Authent. et iudic. sine quoquo suffrag.*
in *versic. necessitatem. Bald. in tit. de pace firmam. § 1.*
Boer. in l. concessit. cum. num. 169. C. quem. & quan-
do ind. Rum. in consilio. 18. numer. 4. volum. 5. infinitos
allegat Duen. in reg. 275. in princip. Natta. in consilio
430. numero 5.

- Salvus conductus autem per eiusmodi reten-
tionem non vulneratur ex pluribus. primo, quia
7 intelligitur rebus sic stantibus, alias mutato t re-
rum statu non prodest, argum. *leg. cum quis. in prin-*
ff. de saluto. cap. fin. de heret. per quam ratione Roman.
an l. 4. § 5. feruus. num. 10. ff. de acquir. poss. dicit,
quod expirat securitas deficiente eo rerum statu
qui erat tempore concessionis, habet enim secu-
ritas tacitam conditionem, nisi impetrans novam
præbeat offensionis causam. Nellus in *trac. de bā-*
n. in 2. par. 2. tēp. in quāst. 16. Vital. in trac. clau-
su. in tit. nisi nūcand. securit. per d. col. 2. circa §. Blare.
in praxi crimin. in §. dicitur de fensum. num. 52. nam
8 quæ t de nouo emergunt, nouo indigent reme-
dio, *lde. azate. §. ex causa. ff. de inter. all. Cra. in con-*
silio 680. numero 15.

- Secundo, quia priuilegium ei non t prodest,
qui illo abutitur, *l. nullus. & l. Indaz. C. de Inda. &*
in saluo conductu hoc voluit Blan. loco prædicto,
10 num. 53. vbi ait, illi non esse seruandum qui t ideo
impetrauit, vt tutius sub illius clypeo delinqueret.
Menoch. in *casu 357. num. 15. & inquit Nellus d.*
quæst. 16. quod delinquens post saluum conductu,
videtur dolose impetralle, arg. *l. si venri. §. fin. ff. de*
primi. credi. maxima etenim est coniectura quod
per dolum impetrauerit, quando statim corpus res
suas componere, & se ad fugam accingere: nam
11 qualis fuerit animus in præcedentibus, t colligitur
ex iis quæ postea gesta sunt, *l. sed Iulianus. §. 9.*
proinde. ff. ad Maccod. quem text. allegat ad hoc
12 Nellus loco prædicto, & exitus t acta probat, *l.*
aut facta. §. euentus. ff. de panis. Cra. in consilio
77. numero 10.

- Tertio, securitas non trahitur ad ea quæ post
13 concessionem contingunt, ideo non t extenditur
ad futura delicta, secundum Sign. in consilio 103.
numero 3. *Arret. in trac. maleficior. in versic. fama pu-*
blica. quæst. 5. & hoc indubitatum inquit Bellus in
trac. de re milis. part. 9. tit. de saluo cond. numero 32.
60. quinetiam volunt multi, quod delinquen-

do post fidem publicam, ita priuatur illius t be-
14 neficio, vt puniri possit pro delictis, quæ etiam
ante cōcessionem admisserat, vt per Roman. Ang.
Nellum Vital. & alios, quos supra citauimus, dum vo-
lunt quod delinquendo perdat gratiam, & dicit
Ang. in *l. penult. §. alud. ff. quæque iur. quod secu-*
ritas non extenditur ad futuras obligationes.
Sequitur Castren. Alexand. & Iafibi. Guid. Pap.
quæst. 109. Vital. d. clausa. in l. eadem. secus. penult. in §.
Cum ergo post concessionem debitor fugam pa-
rauerit & bona mobilia occultare tentauerit, vt
eluderet debitorem, & iudici imponeret, t de &
iuste fraudem & dolum puniendo fuit captura il-
lius concessa, vt creditoris indemnitati consule-
retur: nec dicitur securitas laesa aut violata, quādo
t ex superuenienti causa non seruatur, arg. *l. si de*
certa. Cod. de transact. vbi de transact. dicitur. & l. cum
quæritur. Cod. de except. rei ind. vbi t de sententia,
16 Barb. in *conf. 74. col. 14. in prin. vol. 3.*

Quarto, non prodest, quia nō significauit Prin-
cipi quod etiam fugitiuus, aut de fuga suspectus,
Princeps enim non concessisset, aut difficultus il-
lam securitatē concessisset: subreptio autem t vi-
17 tiat ipso iure tēscriptum gratiæ, secundum Socin.
consilio decemotertio. eodem. tertio. volum. primo. Felin.
in cap. ad audientiam. il secundo. numero vnguesimo.
cap. de re scripti. Paris. in consilio trigefimo primo. num-
ero vigesimo secundo. volum. secundo. Socin. iur. in
consilio septuagesimo septimo. num. ero elluagesimo ter-
tu. volum. primo. Crauet. in consilio sexagesimo octauo.
num. ero secundo. securitas autem dicitur benefi-
cium, t secundum Blan. in *d. d. §. datus deseruiant.*
18 *bua. num. 53. Belus d. tit. de saluo cond. l. an. 17. et*
ergo per subreptionem vitatur: & in terminis quod
saluus t conductus non proficit debitori fugitiuus,
19 ponit Bald. in consilio 400. numero 3. volum. primo. Vbi
fortius de eo loquitur qui erat fugitiuus tem-
pore concessionis, leguntur Socin. in *trac. saluē.*
reg. 78. in fine. & Petrin. Bellus. in d. tit. de saluo cond.
part. 9. numero 60. qui Doctores etfi nihil omnino
allegent, & Bald. propria autoritate consilii, alij
vero Baldi nomine contenti, non curent aliter ra-
tionem querere, possunt tamen ex prædictis iura-
ri, quæ alias ego consideravi in ardua causa, vt vi-
dети potest in *meo conf. 281. & 298. vbi tamen ex fa-*
cti contingentia contrarium tenui.

ARGVMENTVM.

Correus debendi an repetat si post solutionem obtinet
cessionem à creditore.

SVMMA RIVM.

- 1 Cessionarius succedit in cedentis ius.
- 2 Creditor habens plures debitores in solidum obli-
gatos potest quem vult eligere.
- 3 Creditor eligi an agat tamquam contra correum
vel tamquam contra fideiussores.
- 4 Cessio facta post solutionem valet quando quis est
accessorie tamquam fideiussores obligatus.
- 5 Fideiussores dicuntur qui secundum veritatem &
in effectum se obligant pro negotio perinente ad
alium quamuis quos ad creditorem sunt correi.
- 6 Correus dicuntur inter se fideiussores.
- 7 Correus unus repetit ab alio quod soluit pro sua

- 8 portione.
- 9 Cessio facta post solutionem non valet.
- 9 Solutione soluitur alio creditori competens.
- 10 Ius quod quis non habet, in alium transferre non
potest.
- 11 Rei debendi dicuntur non fideiussores qui se obli-
gant principaliter, & in solidum suscipiendo in
se alienam obligationem.
- 12 Rei debendi tenentur principaliter, & differunt à
fideiussores.
- 13 Fideiussores tenentur accessorie.
- 14 Correus plurius debendus una est obligatio.

15 Obligatio

- 15 Obligatus principaliter presumitur soluere pro
ca obligatione.
16 Correlatiuorum unus non consideratur nisi re-
spectu alterius.
17 Actus solvendi non debet uno modo iudicari quo
ad creditorem, & alio quo ad debitorem.

- 18 Soluitio cessare facta in dantem causam & qua
magis obligat.
19 Soluitio censeri debet facta ex causa piam-
bula.
20 Obligatus plures ex mera liberalitate, tunc solum
soluit non repetit ab alio.

DECISIO CCCVIII.

LVRAS erant rei debendi qui se obli-
gauerant erga Ducalem Cameram, nam
Dom. Tiberius Faronus assumptus ad
officium Thesaurarie promisit fideliter
diligenterque illud exercere, sub poena aureorum
quatuor mille, & pro eo fideiussurum atque in so-
lidum constituendo se principales obligarunt
Dom. Federicus Modronus, & Sigismundus Asi-
nellus; mox sequuta sententia condénatoria, fuit
Asinellus in solidum exactus pro dicta quantita-
te, impetrauit autem exinde cessionem a Camera
Ducali, & facto iudicio, lataque in eius fauorem
sententia a Senatu, in iudicio subhastationis bo-
norum, per quam dictum fuit teneri Modronum
ad releuandum indemnem pro dimidia, data sibi
fuere bona in solutum in generali vero sententia
contigit de particularis iudicii veritate disceptari;
& pro eo Senatus consulto dicebatur predictum
Asinellum duplici iure bonam causam fouere: primo
quia habet cessionem a Camera per quam
succellit in cedentis ius, *tempror*, vbi Bal. in *primo*
notab. C. de hared. vel alio. vend. & consequut
est omnia iura cedentis, *l. si ager, in fine*, vbi
Dyn. Bar. & alij, *ff. de rei vend.* & reputatur eadem
personam, *l. si donare, §. 1. ff. de donat. inter vir. & ux.*
sicuti autem Camera habens plures debitores in
solidum obligatos, poterat ex eis eligere qui sibi
magis placerent, *l. reos, §. cum in tabulis, ff. de*
duobus reis, l. ex duobus, ff. eod. imo id procedit eti-
a si illi sint fideiussores & correi: quia creditor eli-
git an agat tamquam contra unum correum vel tam-
quam contra fideiussorem, secundum Imol. in *d. l.*
reos in prin. post. Bart. & alios ibi, Nattam in *consil.*
32. numer. 3. ita debuit licere Asinello cessionario.
Nec mouet, quod Camera cesserit iura sua, post-
quam per assignationem bonorum sibi fuerat in-
tegre pro eo credito satisfactum, secundum Bart.
& alios, in *l. Modestinus, ff. de solut.* quia procedit
illud, quando quis non est obligatus accessorie,
sed principaliter. at vbi quis est accessorie tam-
quam fideiussor pro obligato, tunc cessio facta post
solutionem, valet, secundum Bar. in *d. l. Modesti-*
nus, numero quatto, in secundo & tertio casu, ff. de
solut. & ibi Cast. num. 6. qui expresse loquitur de
cessione facta fideiussori. Sequitur Imol. *col. 1. vers.*
& conclud. vbi similitur loquitur in fideiussore,
& ratio est, quia soluitur videtur pro extinguenda
obligatione propria non aliena, vt dicunt Bartol.
Imol. & Cast. ibi, quo casu subsistit obligatio al-
terius, & contra illum iura cedi possunt: & procedit
id etiam, si sint in solidum obligati: quia suffi-
ciat quod secundum veritatem & in effectu se obli-
gauerint pro negotio pertinente ad alium, vt di-
cantur fideiussores, quoniam quoad creditorem
sint duo reita concludit Hieron. Gab. *epu. 62. nu.*
5. & 10. volumine secundo, vbi mouetur plurius
rationibus.

Secundo, ex alio sustineri potest sententia quia
duo rei dicuntur inter se fideiussores, *vt in Au-*
thent. de duobus reis, collatio. 7. l. §. pro parte in fine, ff.
de in rem verso, l. sed Iulianus, §. 1. ff. ad Maced. l. 10.

Andad Spec. in *tit. de action. cess. §. fin. in additione*
vltr. n. 2. Alex. in cons. 41. num. 2. volum. 5. Natta in
con. 52. num. 6. & in con. 261. num. 3. ideo quod vnus
soluit ab alio pro sua repetit portionem, *l. 1. vbi gl.*
C. de duobus reis, Cyn. in prin. in 2. notab. & sequun-
tur ibi alij, R. cagal. d. l. reos in prin. in 41. & 43. alios
citat Natta in con. 618. n. 4. Cephal. in con. 262. n. 11.

Omnibus tamen predictis diligenter confide-
ratis, Senatus in eam descendit sententiam, quod
nulla actio competere Asinello aduersus Mo-
dronum ideo primum Senatus consultum reuoca-
uit, & Asinellum condemnauit ad restituendum
Modrono bona sibi assignata vna cum fructibus
quia et si Asinellus cessionem habebat a Camera,
ea tamen facta est post solutionem longo inter-
uallo, proptereaque non tenet, secundum Bar.
in *d. l. Modestinus, n. 4. ver. primo casu.* vbi Ang. *col.*
2. Imol. col. 1. ver. & conclud. §. quatuor. Cast. *n. 6.*
& ratio est, quia solutio sublata est actio quae
Camerae competeat. *Instit. quod mod. tollit. in*
prin. & cedens nō potuit actionem transferre in
Asinellum quam non habebat, *l. nemo plus iuris,*
ff. de reg. iur. & quod non est, cedi non potest. l. r-
ui qui in provincia, §. si cer. pet. & nemo dat, quod
nō habet, l. traditio, ff. de ac. re. d. §. filius. C. de de.

Et nō facit negotium quod ex quo Modronus
& Asinellus erāt obligati tamquam fideiussores,
soluendo Asinellus extinxerit suam, & non Mo-
droni obligationem proinde superfleret actio con-
tra Modronum, & potuerit vtiliter etiam secundum
supradictam qua respondetur, quod ipsi non erant
fideiussores, sed plures rei debendi, quia le ob-
ligatur principaliter & in solidum, inspicendo
in se alienam obligationem, *d. l. l. reos, §. cum in ta-*
bulis. Bar. Ang. Cast. & alij. in l. in prin. ff. eod. tit.
glo. in l. 1. vbi etiam Salic. C. eo. Bar. in Auth. hoc et,
num. 9. C. eod. in l. eadem, num. 6. ff. eod. tit. Bal. in l. §.
in rem communem, ff. si cer. pet. Cast. in l. sed Iulianus
in si. ver. siem si sunt, ff. ad Maced. Natta consil. 52. n.
primo, con. 261. n. 3. & differunt duo rei a fideiussori-
bus, quia tenentur principaliter, l. 2. & 3. in fi.
ff. de duobus reis; & Infr. eod. tit. in princip. Bar. in d. l. 2.
column. 1. ver. quatuor ego primo, & in l. in qua §. eodem
tit. Cephal. d. con. 220. n. 4. fideiussores tamen
tenentur accessorie, l. 1. generaliter, l. Grace, §. 1. ff.
de fideiussor. Infr. de fideiussor. in prin. Imol. in leg. addu-
rem, n. 3. ff. de duobus reis, vno autem ex pluribus reis
soluente liberantur alij omnes, l. 2. l. 3. in fine, & l. §.
ff. de duobus reis, §. pen. Infr. eod. tit. Bar. d. Auth. Hoc
et, num. 36. Cast. in l. §. ex toto, §. 1. num. 3. ff. de lega.
1. & ibi Alex. num. 4. C. in consilio 43. nu. 2. R. o-
cagall. in l. 3. ver. vique, numero 14. ff. de duobus reis;
Gabriel. d. con. 63. num. 2. ergo post solutionem ex-
tinctā penitus obligatione, Camera non potuit
valide cedere iura contra alios reos liberatos so-
lutione vnus ex eis, & ratio est: quia tunc vna t
omnium est obligatio, l. 3. in fi. ff. de duobus reis, & in
proposito ita t dicit Bart. in d. l. Modestinus, nu. 4.
vers. 1. casu, vbi ait, q. talis principaliter obligatus
praefinitur soluere p. tota obligatione, ideo non
praecedere pacto, nō pōt cessio fieri ex intervallo,
leg. Imo. ibi, col. 1. ver. in duobus cōsiliis, fallit in vno

Castr. numer. 6. in princ. ubi loquitur quando plures sunt principaliter obligati, & non potest negari quoniam eadem obligatio & ex eadem causa teneantur omnes prædicti in casu nostro. Et non resistit argumentum Gabriel. dicentis, quod dicitur principales solum respectu creditoris, quia respectu: hoc sufficere, vt non valeat cessio post solutionem, nam dum querimus an actio competens creditori tollatur per solutionem, attendimus solum creditoris, non etiam soluentem personam: & si creditoris actio extincta est, non valet cessio, nec incipimus personam soluentem, vltra quod cum debitor & creditor sint correlatiui, non debet nus considerari nisi respectu alterius, l. i. C. de iudi. dist. videri tollere. & actus solvendi non debet vno modo iudicari quod creditorem, & alio quod debitorem. l. cum qui adesset de iur. & solutio in debito censetur facta in duriorem causam, id est tam quæ magis obligat, quæ est principalis, & in solidum, l. i. & C. de solut. & in casu nostro res est clara, quia Camera agit contra Asinellum tamquam contra principalem, atque in tamquam talis fuit condemnatus: proinde solutio censeri debet facta ex causa præambula. Bart. in l. i. in fine. ff. de verb. oblig. & à primordio tituli posterior formatur euentus iuris vulgaribus.

Quod vero secundo loco dicebatur eos esse inter se fideiussores, locum habet quando intercessit ex causa onerosa: sed in casu nostro fideiussurunt, & se obligantur ex causa lucrativa, & quod plures sūt rei obligati ex mera liberalitate, tūc si vnus soluit non repetit ab alio, † vbi probat tex.

in l. *in l. Ealcidia hoc obseruandum*, ff. ad leg. *Falc. Bar. in l. reus, in prin. num. 3 ff. de duob. reis*, vbi ait, quod soluens nullo modo repetit nisi sint socij, atq; *Alex. ibi in addit. dicit* summe notandum esse, quod neque soluens repetit a correo neque totum exigens tenetur communicare quando lunt rei debendi vel credendi ex mera liberalitate. *Ang. in l. Modestum, col. 2. ver. ff. de solut. lib. vbi inquit* hoc esse tenendum quia nunquam fallit *Cast. in l. si ex socio, §. nam. a. ff. de legat. 1.* vbi idem dicit in reus credendi & debendi, & subdit causam dici onerosam quando obligatur ex mutuo & pecunia peruenit pro parte ad quemlibet ipsorum. *Legitur Alex. num. 17*, vbi vult, quod heredes dicatur obligati ex causa lucratua si hereditas sit solucio. *Fulgos. in l. vir uxori, §. fin. ff. ad Uellian. Corn. in consil. 124. col. 1. vbi* stem quendam, vbi dicit ita tenete Doctores. *Mathes. in notab. 119.* vbi inquit esse singulare regulam. *Afflic. in de. 319. in fin.* & idem tenet *Firmian. in v. repert. in versic. 1. reus, numero 1.* *Ruin. in consil. 76. numer. 6. volum. 1. Ronegall. d. reos in prin. numer. 8. Rip. d. li. ex toto, §. 1. numer. 2. o.* propositio vero negari non potest quin se obligauerint omnes ex mera liberalitate quando negotium thesaurarie ad eos nihil pertinebat, siue causam, siue utilitatem illius recipiamus; & causa dicitur lucratua respectu eius pro quo se obligauerunt qui id lucri facit, & isto causa Doctores praedicti dicunt quod petere non potest soluens quod a creditore cedantur sibi actiones; post vero latam sententiam introductum fuit reuisionis iudicium, quod etiam nunc pendet.

A R G V M E N T V M.

Confessio ab aliquo facta tamquam teste an sibi noceat
in alio iudicio.

S V M M A R I V M.

1	<i>Accusatus iudicem de barataria dicens se dedisse pecuniam non potest ex ea confessione condemnari, quia fuit emissa principaliter propter alium.</i>	8	<i>Deposito testis facta in una causa facit fidem contra eundem deponentem in alia causa.</i>
2	<i>Confessus crimen in uno iudicio non puniuntur ex illa confessione in alio iudicio quia scidebat ad alium finem.</i>	9	<i>Testis convinctus de mendacio per depositionem quam ipse fecit in alia causa.</i>
3	<i>Commentum ab uno pro restitutione mutui si dicas se non ab eo sed a Tizio habuisse non poterit ad Tizio vigore illius confessionis conveniri.</i>	10	<i>Confessio facta ab uno tamquam teste plenam fidem facit contra eum.</i>
4	<i>Confessio facta in una causa non nocet in alia inter alias personas.</i>	11	<i>Confensus praestitus vigore statuti prauiduas consentiens.</i>
5	<i>Confessio facta per unum tamquam testem non nocet et tamquam parti.</i>	12	<i>Deposito alicuius tamquam testis plene probat in deponente prauiduam.</i>
6	<i>Officium suum nemini debet esse damnosum.</i>	13	<i>Confessio iurata facta absente parte plene probat.</i>
7	<i>Testis adhibitus in instrumento alienationis sibi non prauiduas in iure suo.</i>	14	<i>Confessio facta in iudicio absente parte, & sine causa plene probat.</i>
		15	<i>Confessio facta in iudicio habet executionem paratam.</i>
		16	<i>Tuus studium propriam allegare non licet.</i>
		17	<i>Frangere potest qui aliu frangere facit.</i>

DECISIO ECCIX.

PENDENTE lite inter Dominos de Sti-
onis Ariminenfes & heredē Dom: Fran-
cifci Stiuii Mantuani Dom: Laura vxor
dicti Frācifci & ab eo reliqva fufructua-
ria partis bonorum producta in teftem depofuit
de quantitate & valore bonorum mobilium, nūc
hactenus per eundem heredem iudicio cōtra ha-

1 fuit principaliter propter aliud, † sequitur Paris de Pucan. *tr. de synodal. cor. corruptio. numero tertio. folio mibi 103.*

Secundo probat textus in *ca. inquisitionis de accusa. quod testis qui in alio iudicio confessus est crimine, non punitur ex ea confessione, quia tenet debeat ad alium finem, † sequitur glossa in *ca. expensis in fin. 50. dist. 1. late Marti. in rub. C. de probat. num. 88. vbi multos cumulat. & dicit glossa in *ca. ex penitentibus. quod clarius puniri non potest ex sua confessione, licet ea impediatur ne promoneatur, sequitur Barbat. & alij citati a Tiraq. in *tra. res inter alias alia, circa fi. 1. d. m. ver. postremo ex confessione.****

Tertio dicit glossa in *ca. hac grippie 3. g. 6. quod si testis dixit se commississe homicidium, non poterit ideo puniri, quia id dixit propter aliud, sequitur Bal. in *l. presbyteri. num. 12. ver. tertio quare, C. de epis. cop. & clerici.**

Quarto, fortius dixit Salic. in *l. 1. col. 8. C. de conf. glo. quod si ego in iudicio conuentus ab vno pro restitutione mutui dicam me non ab eo habuisse, sed a Titio presente, non poterit Titius illius confessionis vigore me conuenire, † sequitur Marti. *d. rub. C. de probat. num. 88. Tiraq. loco praedictio, vers. & id quidem obsequi adeo.**

Quinto, confessio facta in vna causa non quirit in alia inter alias personas, † Ioan. Andr. *in ca. per inquisitionem de electione. & ad Spec. in tit. de obligatio. §. fin. num. 7. in ver. indebitum. Natta in consilio 94. num. 7. Deo. in *l. 1. C. de eden.**

Sexto in terminis est decis. Rota 2. in fin. in tit. de conf. in reuol. per. Bisignet. vbi dupliciter allegat rationem primam, quod confessio in vna causa emissam non probat in alia inter alias personas, secundo quod deposuit, vt testis, ergo sibi nocere non debet, vt parti, † & idem per eadem verba voluit Rot. decis. 855. *Quidam agebat in fin. in iug. & voluit Capic. in decis. 52. in fi. vbi dicit non esse curandum de causa quae in dicta decisione inuenitur, & ego quoque sequutus sum in cons. 135. numer. 117. & licet Grat. in cons. 41. per totum, volum. 2. conetur euitare illam decisionem, tamē multum se inuoluit, & quando testis deponit nō de proprio facto transit cum hac opinione.*

Sexto addo, quod ex quo testis cogitur deponere officium suum, non debet † esse sibi damnosum, sed & si quis ff. *quodammodo testam. oper. l. videlicet ff. de quib. causis maior. l. si seruus, §. quod vero, ff. de furt. hic videmus quod testis adhibitus in instrumentum alienationis, non sibi praediciat in iure suo, † l. Carui. ff. de pign. alia. vbi Alber. col. secundum. Bart. & Bald. in *l. Titia cum testamento, ff. de leg. 2. glo. & Bart. l. si quis, §. non videtur ff. quib. mod. pig. vel hypoth. filius. Tiraquel qui alios citat in tract. retract. consang. §. 1. glo. 1. numer. 140. cum igitur testis cogatur ferre testimonium, non debet necessitas illa sibi nocere.**

Contra dicebant alij ex dominis dictum Dominæ Lauræ sibi nocere, & plenam fidem facere in hoc iudicio contra illam.

Primo per id quod voluit Bart. in *l. cor. num. 1. ff. de fals. vbi ait quod depositio vnus testis facta in vna causa facit fidem contra eundem testem deponentem in alia causa. sequitur Butr. in *cap. cum in tra. num. 10. de testib. vbi dicit quod est attestatio facta in vno iudicio non probant in alio, tamen fallit contra ipsum testem, quia habetur pro confessione quae sibi vbi libet praediciat, & quia**

quoad testem non dicitur facta inter alias personas, & idem videtur teneretur Fed. Senen. in cons. 155. *lag. in l. 2. num. 24. C. de edendis.*

Secundo per id quod voluit Innoc. in *cap. veni, al. secundo. de testib. vbi ait quod testis conuenitur de mendacio per depositionem quam ipse fecit in alia causa, † & dicit Butr. in *cap. per inquisitionem, num. 17. de elect. quod etiam dictum testis quoad partes sit testimonium, & non probet plenam, tamē quoad se ipsum habetur pro confessione, & ex eo lumitur plena probatio quae ad sententiam sufficit: mouetur ex praedicta Innoc. decisio.**

Tertio quod confessio quae fit ab aliquo tamen teste faciat plenam fidem, voluit † Grat. *d. cōf. 141. vol. 2. vbi late agit, vt demoliret decisionem Rota in contrarium allegatam hoc non probare.*

Quarto videtur de hoc esse textus, cum glossa in *cap. ex literis, in ver. testis de transact. vbi probatur aduocatum, & testem sibi nocere, & per illi text. insert Socin. in cons. 43. col. pen. vol. 4. quod confensus praestitus vigore statuti praediciat consentienti. † Cra. in *g. de iudic. mul. num. 38. Tiraq. d. g. l. n. 141.**

Quinto, quod depositio aliquius tamen testis plene probet in illis sic deponentis praediciatum, † voluit Caltr. in cons. 314. in fin. vol. 2. per textum *l. p. nulli in fin. ff. de iuss. testam. qui loquitur de eo qui sibi aliter.*

Sexto facit, quia confessio facta a teste est iurata, ergo plene probat, sicuti dicimus de confessione facta absente parte. † Bart. in *l. generaliter, num. 13. C. de non num. pec. Rem. cons. 373. num. 5. Alex. cons. 83. num. 4. volum. 7. Mar. sing. 202. & in rub. C. de probat. num. 79. & 94. Gram. cons. crim. 40. numer. 19. sicuti igitur confessio absente parte probat plene, quando est iurata, quare non eodem modo debet probare confessio quae fit a teste.*

Septimo facit, quia est vestita calore iudicii, & confessio facta in iudicio etiam absente parte plene probat, etiam si sit sine causa, † secundum glossa in *l. 1. §. fin. ff. de interr. alij. Alex. in *l. palli, C. de pact. Felin. in *ca. quoniam contra, col. 7. de proba. Marti. qui cum dicit singularem in rub. C. de proba. numero 81. imo confessio facta in iudicio habet executionem † paratam. Franch. in *ca. cum specialis, §. l. m. antepen. 15. ver. 3. quoniam, de appell. quod dicit esse singulare Marti. in rub. C. de probat. num. 97. Obcurrentibus igitur praedictis quod depositio vim habeat confessionis, quod facta sit cum iuramento, quod in iudicio non videtur dubitandum quin probet.****

Octauo addo quod testis non potest impugnare ipsam depositionem, nisi arguat turpitudinem propriam, quod non licet, † l. cum proficari. 16. *Cod. de renouan. donat. cap. inter dilectos, de donat. & nimis indignum est, quod proprio quis testimonio resistat, l. generaliter in fine, Cod. de non num. pec. & qui alij fraudem facit, fraudem patitur, † l. sed & parui, §. 1. ff. de eo quod met. cau. 17. Tiraquel. de retract. consang. §. 1. ff. 118. numero 10. & seq. non enim debuit contra alios deponere quod ipse non erat recepturus. Cum vero in hanc partem arquirat magis quam rationi consonam maior pars inclinetur, visum omnibus fuit, rem claram esse in fauorem actoris, quia confessio Dominæ Lauræ aliis coniecturis & probatibus reperiebatur confirmata, respectu existentie mobilium, quo casu opinio Rota est tenenda sine controversia, vt ostendit etiam Grat. *d. cōf. 141. numer. 7. vers. 2. pro nunc, volum. 2. atque ita fuit iudicatum.**

ARGVMENTVM.

Creditor chirographarius defuncti præfertur in bonis eiusdem
creditori hæredis cum inuentario habenti
hypothecam.

SUMMARIVM.

- 1 Prior tempore potior est iure.
- 2 Hæres dicitur eadem persona cum defuncto.
- 3 Hæres convenitur à creditoribus ex contractu celebrato cum defuncto.
- 4 Creditor hereditarius in re hereditaria præfertur creditori hæredi habenti hypothecam.
- 5 Hypothecarius creditor alius præfertur.
- 6 Creditor hypothecarius potest perire in quemcumque transeat possessorem.
- 7 Hypothecaria licet non sit mere realis plus tamen in daret rei quam persone.
- 8 Prima si sciendum ff. de separatio, quomodo procedat.
- 9 Privilegi causa cessante cessat privilegium.
- 10 Patrimonium testatoris sit unum & idem cum

- patrimonio hæredi per additionem.
- 11 Hæreditas adita definit esse hæreditas.
 - 12 Iura plurimum ubi conveniunt in personam unius, tunc unumquodque resinet naturam suam, & consideratur de se se ac si due essent separate persone.
 - 13 Inuentarij præsentia bona & intra hæredem confunduntur cum hereditate.
 - 14 Hæres scilicet inuentario potest quod suum creditum separatur ab hæreditate.
 - 15 Inuentarii operatur quod hæreditas habeatur præiacente & tanquam si non fuisset adita.
 - 16 Carentia sui habentium.
 - 17 Balan l. debitori, C. de pallis, quomodo intelligatur.

DECISIO CCCX.

ALVAGNVS hæres cumfida Brigoni cum beneficio inuentarij vëdicit adproclamata domum hereditariam, & super eius pretio comparere Carety creditores Salvagni cū hypotheca, petentes le præferri in eo pretio: cōparuit item Ioannes de clericis creditor defuncti, sine tamen hypotheca, & duplici iure prætendebat praelationem: primo, quia antiquus erat suum creditum, & de iure, qui prior est tempore potior est iure, & cap. qui prior, ff. de reg. iur. in l. 6. l. quosvis utriusque ff. de reg. iur. l. qui balneum, in prim. & l. potior, in prim. qui potior in pigno. hab. quæ regula sicuti locum habet, quando sunt creditores eiusdem debitoris, ita procedere debet, quando diversi sunt creditores, sed vnus alij successit, quia hæres representat personam defuncti, imo censetur eadem persona, & §. 1. in Auth. de iur. iur. a mortu. præst. & dicitur eiusdem iuris, l. heredes, ff. de reg. iur. in tantum quod à creditoribus conveniuntur ex contractu qui fuit celebratus cum defuncto, & secundum Bart. in l. de eo ff. de iudic. Cuman. in c. si 176. colum. 1. Dec. in l. qui cum alio numero 7 ff. de reg. iur. Secundo, quia domus erat hereditaria, & proveniebat ab eo cum quo ipse contraxerat, & eque ratione intendebat le præferendum creditori qui cum herede contraxerat, licet is haberet hypothecam, per text. in l. 1. §. sciendum, ff. de separ. vbi dicitur, quod in re hereditaria præfertur creditor hereditarius ei qui ex contractu gello cum herede habet hypothecam, & per illum tex. dixit in proposito glo. 2. in l. 1. §. circa fin. C. qui potior in pigno. hab. quod est creditor hypothecarius præferatur ei qui habet solam personalem, tamē fallit in eo, qui contraxit cum defuncto: quia in re hereditaria præfertur habenti hypothecam. Opponebant tamen Carety, quod regulariter hypothecarius creditor alius præferatur, l. d. l. 1. §. C. qui potior in pigno. hab. est text. in l. creditor, qui prior, §. si primus, ff. qui potior in pigno. habeantur. Negat de p. g. in 2. m. h. §. pars numero 1. & seq. vbi dicit, quod semper attē-

ditur prioritas hypothecæ. Rip. in l. privilegia ff. de pigno. Et ratio est: quia habens hypothecam dicitur habere ius in re, d. l. 1. §. 1. & rem potest perire in quemcumque transeat possessore, ex quo res semper transit cum sua causa, & leg. pign. ut ff. de pigno. l. si convenierit, et nomen, §. si fundus, ff. de pigno. actio. l. si debitor, C. de distract. pigno. & hypothecaria licet non sit mere realis, plus tamen inharere rei quam personæ, & secundum gloss. in l. si vbi de em. & §. de 7 pignore ff. de pall. Traguell. de reall. conf. iungunt. §. 8. gloss. §. 1. num. 10. & seq. vbi insert, quod inuentari potest in loco rei sitæ, & quod dicitur in ca. l. 1. §. sciendum, & procedit, quādo creditor ex sola personali petit separationem bonori, alias secus est, vt voluit gloss. in d. §. sciendum, quæ dicit admitti praelationem ibi propter beneficij separationis, ac in præsentia factio nulla facta est bonorum separatio, nec fuit petita, proinde cessat favor separationis qui est causa privilegij, merito cessare debet privilegium, & cap. cum cessante de appell. retorquer. bant etiam dicta per cōtrariam partem, quia cum hæres sit eadem persona & per additionem confundatur testatoris patrimonium, & fiat vnū & idem cum patrimonio hæredis, & l. debitor, vbi Doct. C. de pall. l. Stichum, §. adito, ff. de solutio. l. cum secundum in fin. C. de fideiussor. l. si creditor, creditor ff. de fideiussor. dixit in consil. 7. numero 19. & quod hæreditas mixta cum substantia hæredis efficiatur vnicum hæredis patrimonium, melius probatur in l. 1. §. præterea sciendum, ff. de separatio. l. si plures, §. si filius, ff. de vulg. & pupil. l. si filius, §. si filius, numero 14. ff. de acq. p. si. quia ratione hæreditas adita definit esse hæreditas, & d. §. si veniet, vbi notant omnes Doctores in l. quævis duplici, in fin. ff. de reg. iur. idem est censendum inter duos creditores defuncti, scilicet & hæres duo diceremus inter duos creditores hæredis: sed si eiusdem personæ essent creditores, vtique hypothecarius esset præferendus ei qui solam habet personalem.

Censuit Senatus præferri anteriorem creditorem, quia vbi iura plurimum deest in personam

valuit

vnior, tunc vnumquoque retinet naturam suam,
et consideratur de per se, ac de eis essent separatim
per personam, *¶* *Libri Baldi de officio iudicis Secra. in fine*
cap. filio, vbi. 25. ff. de leg. 1. Crane vbi. in 2. par. num.
399. licuti iur. in bonis defuncti creditor ex per-
sonali preteritur ali. si defunctus in iurisdictione
debet preterri eo motuo, quia etiam dictus Saluati-
o obligauerit bona sua Cateris, consideratur tamen
etiamquam defuncti persona, cum agimus de ce-
ditio Ioannis de clericis, non autem tamquam Sal-
uagnus. et ideo preferendus est petende ac si ne-
mo esset hypothecarius creditori.

Et non obstat quod facta sunt supra de separatione bonorum, quia in contingencia facti cessant omnia pro eo, quod Saluagius hereditatem adiuncti cum beneficio inuentarii, & illud fecit. Inter alios autem effectus inuentarii illi est, praepos, quod praefertur iura & bona heredis ne confundantur cum hereditariis, *7. l. fin. §. in computatione. C. de iur. delib. & dicit Bal. in l. debitor. col. 2. vers. tercio §. notandum, C. de pasc. quod heres factio inuentario petere potest quod sum huius*

separatur ab hereditate, *7. l. sequitur Alex. colum. 2. dicens se vidisse id seruari*; Hoc etiam voluit Cister. in l. quoniam in prioribus in fine, *C. de iuss. test. Bal. d. §. in computatione, colum. 2. vers. censo ad oppositiones, Cur. sen. in d. l. debitor. §. ult. 7. l. Dec. num. 7. l. la. Ruin. Paris. & alij, quos citat & sequitur Rolan. in traill. de confesso. inuentar. §. decimas §. utilitas, numero primo, & seq. folio 131. Phancus. in traill. de inuentar. §. num. 19. & seq. de pasc. per. ibi. num. 13. & dixit in con. 7. num. 12. nec turbet quoniam in quod Baldus mentionem faciat de separatione, quandoquidem non est propria separatio, sed abusu, & minus vera, nam Inuentarium praefertur ne vlla immixtio fiat, secundum glo. in l. 1. §. si quis suis fuisselet. *fi. de separar. sequitur Phan. d. par. §. num. 19. & ratio est quia per eiusmodi inuentarium hereditas habetur pro iacente & tamquam**

si non fuisset adita. † Alber. Bald. Alexand. Corn. 15
1al & alij. in d. 5. in computatione. Phonic. loco pre-
dicto. n. 13. Rolan. d. 5. de cura vilitat. & tes. in d.
5. in computatione, inque expresse: quod Inven-
tarium impedit confusione, unde inferri potest,
quod non est opus separatione: nam datur sepa-
ratio quando inducta est commixtio, carentie te-
rim sunt habentium † vt inquit Bal. in l. i. et. in 3. 16
Cod. loc. & priuatio præsupponit habitum, l.
decem. ff. de verb oblig. l. Titius, ius iunctus, ff. de iudi-
ciis. & demonstr. & non entis nulle sunt qualitates,
leius qui in pronuntia. ff. si cert. per. cum ergo Bal.
in d. 4. debitoris, loquens est de separatione, intelli-
gi debet † de improptia que sit ad eum effectum, 17
vt declaratur, immixtionem non esse factam prout
quod iuris effectum nulla est facta, licet quo ad
ipsum factum confuso inducta sit, inspecta veritate,
non autem iuris interpretatione, secundum
glo. in d. 5. in computatione, quam sequitur ibi Bar.
numero quinto. & communiter Doctores, vt inquit
Alexand. numero quinto. Petr. Cyn. Bartol.
Alexand. & Fulgof. in d. 1. debitoris, Cod. de pact. alios
citat Phonic. d. par. 5. in. 14. Cum ergo separatio à
iure inducta sit, eo ipso quod factum est inuen-
tarium vel etiam impedita sit immixtio, non opus
fuit separatione actuali, ad effectum vt creditor
hereditarius præferatur creditis heredibus in re
hereditaria, & separatio legis non minus le-
gitarij debet quam separatio hominis, atque ita
in fauorem dicti de Clericis, optime procedit textus
in dist. 1. prima 5. secundum, (sublata gloss. inter-
pretatione, que non habet locum, quando hæres
fecit inuentarium. Et quauis prædicta iura de
Inuentario loquentia verificentur quoad actiones,
que hæredi competunt, tamen locum etiam habent
ad fauorem creditorum hereditarium, quia
si immixtio habetur pro non facta, quoad hære-
dem, eodem modo haberi debet pro non facta
quoad creditores.

ARGVMENTVM

An ea præfertur solum quoad bona illa pro quibus debetur.

SUMMARY.

- 1 *Creditor qui rem servavit, praefertur alijs creditoribus.*
- 2 *Bona sunt tacite obligata pro collecta.*
- 3 *Privilegij causa cessante, cessat privilegium.*
- 4 *Concessio in causa cessante cessat concessio.*
- 5 *Fiscus prohibito praefertur cuiusque anteriori.*

vi in praedio tributario.

- 6 Pro collectis possunt vendi bona pro quib. imposi-
ta est collecta, non alia.
- 7 Retentio datur pro melioramentis pradi melio-
rati, non aliorum bonorum in quibus nulla
extant melioramenta.

DECISIO CCCXI.

Ro exstinguendis seruandis & reuocendis
aggeribus Padij, Mintij, atque aliorum
fluminum, imposui etiam in ditione
onus quod Vegance appellant, faculti-
que Duacibus ordinibus reperitur, quod pro
bona obligata censetur cui praelatione, id quod
inter communem esse conforme, quia praefertur. Cre-
ditor qui rem seruatur, legaturandum, si qui possit,
in pignus habet. *Neg. de pign. 2. memb. §. par. an.*
15. Ripan. l. privilegia. §. de privileg. cred. item
mutuans ad rem emendam & habet rem illam ob-
ligatam, secundum Alex. in l. cum dices. §. fin.

colu. pen. ff. solut. matrim. l. si in l. creditor, la prima,
colu. fin. ff. de iur. peti. l. Negi. de pig. in 2. mem-
bro. p. numero nono, vers. Et etiam pig. la idem vi-
dumus in collecta. pro qua non sunt tacite obliga-
ta, ¶ prima, vbi glo. Bar. Bald. & alij. c. in qui-
bus capite pig. tacit. contrab. Cyn. Bar. Bal. Alex.
l. si, & alij. l. apud Iulianum s. heres; ff. de lega. 1.
Negi. in quarto mem. p. numero 15. Cuius me-
mor. incip. Calceia. Bos. in tit. de prim. num. 32. Bar.
confilio. 150. numero 31. volum. 3. Alex. confilio 168.
numero 5. & 6. Robe. confilio nono, numero 7. de.
Pedem. 91. numero 4. quare. Inducit tamen Sena-
tus iteratis vicibus, hanc obligationem afficere

Kkk j

solum prædicta subiecta Deganeæ, non autem alia eiusdem personæ, quia extensus extendi debet fauor quatenus protenditur causa fauoris, at ideo concessa est hypotheca, quia per solutionem illi prædium seruatur, ergo in obligatione res ea non venit quæ non seruatur, cui fauor ille non impenditur, & cessante causa privilegij, cessat priuilegium, *l. latete, §. 1. & l. geometra, ff. de excusa, in sol. filius, a patre, §. 1. vbi Imol. Alex. Aret. & l. ff. de lib. & posthum. infinitum citat Tiraq. in tralla. cessan. cau. par. 1. nu. 103. sic etiam cessante causa cessionis, cessat concessio, *l. cap. relinqui, vbi Abb. in 3. notab. de custod. Enchar. Affili. in cap. 1. §. moribus, in 3. si de feud. sue. controu. inter dom. & agna. Præterea, quod hoc priuilegium restringatur ad prædium subiectum Deganeæ probat text. in l. prima, Cod. si propter publ. pensita, vbi dicitur, quod et si fiscus pro tributo præferatur cuiusque etiam anteriori creditori, tamen hoc est intelligendum quoad prædium tributarium, *l. & ibi notat Bald. nume. primo in 2. notab. Sequitur Parpallan l. placet, nu. 98. C. de sacro. eccle. vbi infert, quod pro Collegiarum solutione vendi non possunt alia bona, sed ea res sola pro qua imposita est collecta: *l. & hoc si bene inspicitur, videtur etiam tenuisse Castr.****

*in l. Imperatores, in fine, ff. de publ. & relig. & pro hac decisione facit etiam, quia licet pro melioramentis competat retentio, *l. in rebus, §. possunt, ff. commod. l. Paulus, ff. de doct. excep. l. si in area, ff. de cond. indebit. Bart. in l. si non sortem, §. si centum, ff. de cond. indebit. Bart. & Salic. in l. si non induit, C. in quibus cau. pign. tacti. contrab. tamen hoc restringitur ad prædium melioratum, quia illud solum retineri potest, non autem alia in quibus melioramenta nulla extant. *l. Hoc voluit glo. in l. plane, in v. si. deducit, ff. de pet. hered. vbi ea sequitur Old. Albe. & Ang. Albe. in l. si in area, in si. ff. de cond. indebit. Castr. conf. 170. nu. 1. vol. 2. vbi allegat text. in d. §. si centum in fine, & ampliat procedere, etiam si iudex condemnando ad plurius rerum restitutionem, dixisset indefinite, relictis tamen prius melioramentis, quia hac adiectio intelligi debet quoad prædia meliorata, alias sententia non haberet in se rationem ut ipse dicit, ex quo res non meliorata, retineri non potest, *l. meliorata, hoc etiam voluit Tiraq. de retract. cõuent. §. 7. glo. 1. nu. 1. vbi infert, quod retinens potest res non melioratas statim consequi, licet aliquæ sint meliorata, & traditio rerum non melioratarum non potest retardari sub prætextu impensarum in aliis rebus factarum.****

ARGVMENTVM.

Liber an probet contra tertium si ex decreto Principis fidem facit.

SVM MARIVM.

- 1 Liber creditoris non probat contra tertium.
- 2 Scriptura priuata litterarum comparatione inuasa non probat contra tertium.
- 3 Libro mercatoris quod creditur valet dispositio, vel statutum.

DECISIO CCCXII.

IN concursu creditorum fundabat quidam intentionem suam super libro sue stationis, qui ex decreto Serenissimi Domini plenam fidem faciebat: sed alter replicabat huic nullum ius competere, quia ex dicto libro non probatur creditum contra tertium, quidquid sit contra debitorem, *l. secundum Bald. in l. 1. C. com. deleg. & in l. si. C. si adu. credit. quæ in proposito citat & sequitur Rip. in l. priuilegia. nu. 24. versic. quod non simpliciter, ff. de priuileg. cred. Hinc dicimus, quod priuata scriptura comparatione litterarum inuata, licet plene probet contra scribentem, tamen fallit contra tertium, *l. secundum Corne. conf. 138. colum. 1. circa med. volum. 1. Cran. de antiq. tempo. part. 1. §. quaritur, nu. 57. & 70.**

Senatus tamen in fauorem libri iudicauit: quia et si regulariter liber mercatoris non probet pro scribente, *l. exemplo, Cod. de probat. c. 2. ff. de fid. instr. quatenus valet dispositio vel statutum disponens quod ei fides adhibeatur, *l. Bald. & Ang. in l. admonendi, vbi l. in l. 1. l. 1. nu. 81. ff. de iureiur. vbi tamen l. 1. declarat sex modis. Imol. in d. c. 2. Castr. qui attestatur de consuetudine Florentina, in d. l. admonendi. Alex. in consil. 217. colum. 2. vol. 7. Berol. in consil. 87. nu. 54. volum. 3. Cran. de antiq. tempo. part. 1. §. 1. adimur, nu. 2. Roland. in consil. 92. nu. 3. volum. 3. Finius in com. op. lib. 1. cap. 309. in p. vbi & præter eos Socin. in consil. 240. in princ. vol. 1. vbi inquit valere statutum, quo inducitur libros mercatorum vim**

- 4 Princeps facere potest quod fides adhibeatur probationibus minus legitimis.
- 5 Liber vbi ex dispositione principis fidei facit, probat etiam contra tertium.
- 6 Libro mercatoris quibus casibus de iure fides ad-

habere publici instrumenti, imo etiam tribuens hypothecam & executionem, Negul. & Ripa, in locis inferius allegatis, & quod dicimus de statuto, locum habet in principe, qui dicitur lex animata in terris, & Princeps facere potest, quod fides adhibeatur probationibus minus legitimis, *l. vbi post Socin. Menoc. de arbit. aud. qu. 25. at cū decretū principis indistincte mādāt fidei libris adhiberi, intelligi debet generaliter tā cōtra tertium, quā cōtra debitorem. l. 1. §. & generaliter ff. de leg. prescrip. l. de pretio, ff. de publi. & in terminis quod etiam cōtra tertium liber probat, voluit *l. Soc. d. conf. 240. nu. 3. col. 2. ver. 2 cōtra 5 premisissā, vol. 2. vbi in versis ego particulariter. ponit differentiam, cur minus cōmitti possit fraus in libro rationū, citat tēpus in præsentī ciuitate facilius nā cū liber contineat scripturā continuā, & successiua, nō potest ita facile vitari; & subdit ita cōsultisse Io. Petruc. Bened. Cap. & alios. & Soc. Sequitur Negulan. de pign. in 2. mem. §. par. n. 47. c. 1. v. 1. addit etiam, quæ opinio in præsentī ciuitate facilius admitti debet, quia princeps non indistincte omnibus concedit similia decreta, imo nec sine causæ cognitione, quandoquidē mādāt prius per Senatū informationes sumi de fide & legitimitate mercatoris, sed de ordine & custodia scripturæ, & in ipsa decretis vult quod libri sint propria mercatoris manu scripti, quibus casibus de iure fides adhiberi solet libro mercatoris eo quod cōtinet sex illas circūstantias, de quibus apud Guid. Pap. qu. 44. quem sequitur**

sequitur Boet. *de ciu. eccl. 3. in princ. Rol. conf. 92. num. 6. Ancha. mod. qu. fauill. lib. 1. qu. 55. nu. 5. Crau. lib. 2. de antiq. et imp. par. 1. §. 1. vidimus. num. 20. hoc tamen præstat decretum, quod mercatorem eximit ab onere, quod incumbere probandi, scilicet*

singula illa sex requisita contra singulos debitorum, quandoque conueniantur, sed vnica generali contra omnes probationes contra Principes, mandat exinde credendum esse in libro.

ARGVMENTVM.

Pistor an dicatur mercator.

S V M M A R I V M.

- 1 Mercator non dicitur sed artifex qui rem emit vt in aliam formam suo opere, vel industria redactam vendat.
- 2 Artifices non veniunt appellati mercatorum in statutis.
- 3 Artifex dicitur quicunque sua industria operatur.

DECISIO CCCXIII.

Enatu pronūciauit Liberā de Christianis pro dote & donatione propter nuptias in bonis Christophori sui viri esse præferendum Ant. de Ioannis eiusdem sui viri creditori ex causa frumenti venditi, nulla habita ratione statuti, quod inter mercatores disponitur, quod pater pro filio, frater pro fratre, & vxor pro marito teneatur: quia cum statutum prædictum loquatur de mercatore, non habet locum in pistore qui frumentum emit, vt panem & ex eo faciat & vendat, & mercator dicitur, qui comparat rem vt eam integram & immutatam vendendo lucretur, qui vero emit vt res in alia formam suo opere vel industria redactas vendat, non dicatur mercator sed artificium exercere, ita formaliter dicit text. in *capit. 88. dist. 1. vbi* quod negotiator non dicitur, qui rem emit vt sit sibi materia aliud operandi Hoc idem tenet Arch. in *c. quāquā. n. 1. de consub. in 6. vti Franch. in fin. inquit, talem dici proprie negotiatore. Hoc etiam placuit Feder. Senen. in *conf. 207. In Christi nomine*, num. 2. *ver. 2. modo* respondetur, vbi infert, quod Monachi Cistercienses qui venam emunt quā exinde subtilissimo ingenio colari & distillui faciunt, minime pro veng introductione tenentur vctigal soluere, quia non dicuntur mercatorum seu negotiationem exercere, sed artificium: quoniam secundum eum emens talem materiam & illam per artificium seu regulam alicuius artis, in aliam formam deducens, non dicitur negociari, idem placuit Anch. in *conf. nu. 9. de vita & honest. cler. vbi* subdit, se ita Senis consilia. Scquitur Butr. *nu. 1. qui* tamen non facit mentionē de Feder. vbi Abb. *nu. 14.* dicit hoc procedere, secundum propriam & strictam vocabuli significationem idem Abb. in *conf. nu. 1. vbi* quod non dicitur proprie negociari qui rem emit vt illam reducat in aliam formam & infert, quod de tali emptione clerici non solunt gabellem. Imol. in *d. c. fin. nu. 11. c. 17. vbi* sequitur Feder. Butr. & Anch. ponit exemplum, si quis cartam emit vt libros scribat, vel emit ligna vt faciat apū aluea, vel emit filum vt faciat retia, omnib. enim prædictis casibus dicitur artificium, non negociatio. Albet. in *l. 1. vniuersi. C. de vctig. & consub. & 2. part. statuti. quæsto. 207. c. qu. 219. Rem. in l. 1. publican.**

- 4 Statutum debet stricte & proprie intelligi, præsertim quando est contra ius commune.
- 5 Vulgi opinio attenditur ad cognoscendum si quis sit mercator, vel artifex.
- 6 Artificio vbi mixta est negotiatio, tunc tota dicitur negotiatio.

nu. §. 1. num. 4. c. 5. ff. de publican. vbi ait: quod emens ferrum, vt faciat enses, dicitur artem non mercatorem facere, & subdit hoc esse notandum pro statuto, quia artifices in eis non veniunt appellatione mercatorum, ¶ Alex. in *l. cetera. §. sed et si quis. n. 5. ff. de leg. 1. vbi* la. *numer. 15. c. 16. idem Alex. ad Bar. in l. legatis, in prin. ff. de leg. 3. Felin. in præ. Grego. in fin. vbi* citat etiam Cædici. & alios Alcia. in *l. mercis. ff. de verb. sign. & nouissime, Sera. in tract. de mer. in prin. numer. 5. c. 1. vbi* est notandum ad pistores frumentum emunt vt ex eo infarriam redactam panem faciant, & vendant, propterea mercatores proprie dici non possunt, & sed artifices: dicitur enim artifex, quicunque sua industria operatur, ¶ vt notatum, secundum Angel. *conf. 33. in 3. dub. item* v. *furarius* secundum Dominicum in *c. sicut scilicet. l. 1. dist. 1. item* iaculator, & bulfonus, secundum Io. de Anan. in *cap. 1. nu. 2. de sagittar. vbi* idem dicit de vltorio, de coquo, de procuratore ad negocia, de faciente aquam ex herbis, & de docente abacum, statutum autem stricte debet intelligi, & proprie. ¶ *l. 3. §. hoc verba, ff. de neg. gest. Bar. in l.annes populi. in 4. qu. 6. quæst. pr. ff. de instit. & iure, Bal. in con. 2. nu. 4. vol. 1. c. in con. 29. 4. cod. Vol. Alex. in con. 26. cod. si vel. 2. la. in l. fin. colum. 2. C. de indist. videtur collen. Dec. in con. 444. nu. 11. P. art. in *conf. 6. nu. 92. c. seq. volum. 2. Batus in conf. 55. nu. 18. præcipue* quando statutum est contra ius commune, secundum Dec. loco prædicto, sed repugnat iure communi quod vxor obligetur pro contractu mariti, vt in *rub. c. toto tit. Cod. ne vxor pro marito*, facit regula, l. non debet alteri. ff. de reg. iur.*

Secundo pro hac parte facit, quod ille dicitur proprie mercator vel artifex quem vulgus appellat mercatorem vel artificem. ¶ *si videmus, §. illud, ff. de adili. edict. Bar. in præm. digest. nu. 10. vbi* est notandum fallit in mercatore, vbi dicit ex vulgi opinione cognosci si quis est mercator vel artifex. ¶ Abb. in *ca. 1. nu. 38. in fin. de iudic. Sera. in tract. de mercat. in prin. nu. 12. c. seq. vbi* inquit quod lex municipalis faciens mentionem de mercatore intelligi debet secundum communem morem loquendi, & probat communem vsum prævalere in omnibus in proposito pistores in hac ciuitate non habent pro mercatoribus nec parati cum eis soluunt, nec supra descripsi in eorum matricu.

Kkk ij

la, in qua ceteri omnes leguntur: nec sunt sub vexillo quod mercatores in die Ascensionis Domini extensum portant per ciuitatem: sed habent collegium separatim lyndicum, seu massarium separatim, & vexillum distinctum, proinde non veniunt etiam sub eo statuto quod mercatoribus in dicta macula descriptis concessum est. Vnum tamen videtur difficultatem facere, quia vbi artificio mixta est negotiatio, tunc tota dicitur negotiatio, vt per Anch. in d. c. fin. m. 10. de vit. & honest. cler. vbi ponunt exemplum de iis qui vineam erunt, & alij dant vel colendam vel pur-

gandam, indeque purgatam vendunt: nam secundum eum dicuntur negotiatores. Sequitur Imola, ibi, m. 12. ita ergo in proposito, cum artificio, cum sit mixta negotiatio, videtur pistores dici posse negotiatores, vel mercatores, sed hoc tollitur ex communi vtu loquendi, & ex publica opinione hominum huius ciuitatis: nam et si mercator dicitur, quicumque mercatur, & mendo ac vendendo exerceat, tamen id est verum secundum iuris sensum, non secundum loquendi vsum vel vulgi opinionem, quae est attendenda.

ARGVMENTVM.

Legitima an debeat fisco pro filio ex quo exstant filij.

SVMMARIVM.

- 1 Legitima filio debita vt capessit pro delicto filij in bonis patris viuentis, statuto diffusi potest & est validum.
- 2 Statutum quod legitima capiatur in bonis patris viuentis pro delicto filij, intelligitur quando alius non extat qui rationabiliter succedat, quamvis fisco.
- 3 Nepos viuentis patris non intrat eius locum.
- 4 Dos data matri imputatur in legitimam nepoti qui vult auctore succedere.

- 5 Nepos subintrat locum patris per delictum sublati de medio, & excludit fisco cui ex persona damnata hereditas antea deberet deferri.
- 6 Neper ex filio bannito sicut excludit fisco ab hereditate antea excludere debet a petitione legitima.
- 7 Statutum quod legitima filij delinquentis capiat patre viuentis, ad usum, rigoris, non laudabile, ideo debet restringi quantum fieri potest.

DECISIO CCCXIII.

Ratio vigens in hac patria quod pro filij delicto capi possit legitima ei debita in bonis patris viuentis, est validus. ¶ gl. in Rubr. C. de decet. decr. lib. 10. Bald. in l. 1. non er. 6. C. ne sol. pro pa. vbi fortius dicit hoc procedere, quamuis filius iniuste fuerit condemnatus. las. in Auth. Non sumus, in C. de infest. & in §. 4. l. 1. etiam autem, m. 70. & seq. Inst. de alio. Bereng. in l. in quartam, n. 115 ff. ad l. Falc. Clar. in prax. crim. §. 1. §. 2. 6. ver. vult utitur, n. 8. vbi allegando Alex. Seci. Marf. Gomel. Dida. & alios, inquit esse commune opinionem, & seruari in practica, subdens locum habere quauis filius fuerit indefensus & per contumaciam condemnatus, vel etiam per solum confessionem. Duen. reg. 156. amplia. 2. & hoc seruatur indistincte in rusticis, & qui habitant extra ciuitatem: disceptatum tamen fuit si fisco legitima debeat quando ex condemnato. l. filio extant nepotes, & dubitavit Senatus: statutum enim praedictum intelligi debet quando alius non extat qui rationabiliter succedat quam fisco, ¶ arg. l. unica, C. de pen. cred. fisco. praef. lib. 10. per quam ita dixit in terminis Bald. in l. §. quia pena, in v. delict. in fine. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. Alex. in con. 75. n. 13. vol. 1. Ruy. in con. 8. n. 6. v. al. vbi id tenet pro absoluto. Ioseph. Lud. decif. Pernu. 11. m. 27. vbi n. 29. dicit, idem esse quando extaret nepos in vtero, licet nondum natus. Simo. de Pret. in con. 65. n. 49. vol. 1. Bonacof. crimin. quaest. 1. in v. legitima, & ratio est: quia si pater cogere tur isto casu legitima soluere pro filio, bis legitimam solueret, vnam scilicet filio pro filio, alteram vero nepoti, quod est inconueniens & absurdum, secundum Ioseph. Ludou. d. decif. n. 23. sed meo iudicio non est bona, quia posset negari, quod pater qui legitimam sol-

uit pro filio damnato, cogatur iterum illam soluere nepotim: nepos viuentis patris non intrat eius locum, ¶ secundum Salic. in Auth. post fratres, la. 1. in prin. C. de legu. hered. Dec. in l. 1. col. fin. 12. cum similibus, & videmus, quod nepes qui vult succedere auctori putat sibi in suam legitimam dotes quae datae fuerunt matri suae, ¶ secundum Bar. in l. 4. n. 12. ff. ad leg. Falc. vbi quatuor allegat rationes, idem Bar. in con. 190. Gilberius vol. 3. Ang. in d. l. in quartam, col. fin. vbi Cast. in §. 4. Alex. in 26. in fin. Picus decem fundamenta adducens, m. 21. Bereng. n. 101. & Rep. m. 189. vbi inquit cōueniunt omnes Doctores, quod iure communi inspecto dos filiae datae imputetur nepoti, qui vult auctore succedere. eadem probant sententiam Alex. in con. 2. 4. vol. 1. Barba. in con. 40. per totum, vol. 2. vbi late tractat Rodet. in l. quoniam in prioribus, in declar. Regni, l. m. 4. n. 1. Dec. in consilii. col. pen. in fin. vbi de cōmuni attestado refert plures auctores. Ruy. in con. 186. n. 5. vol. 2. Bertrand. conf. 255. m. 4. vol. 3. vbi testatur de cōmuni, & haec opinio in praxi passim recipitur.

Si igitur in legitimam imputatur dos data matri, eodem modo imputari debet legitima data patrimi: dos succedit loco legitimae, & propter quod vnuquodque tale, & illud magis. Auth. multo magis, C. de sac. eccle. & hac decisio tollit obiectione quod forte posset fieri, quod bannitus habeatur pro mortuo, ideoque nepoti debeat legitima, sicuti deberet quando pater per mortem sublat' est de medio: nam etiam matre mortua filius qui subintrat illius gradus, imputat sibi dotem maternam in legitimam: melior ergo ratio est quae a Baldo allegatur, quia si statutum intelligitur quando alius non extat qui rationabiliter admittatur ad eam legitimam quam fisco, q. d. Baldus, quod non est locus statuto quando redundaret in praedictum nepotum qui hoc modo excluderetur a legitima, & ideo Gul. Cu. in d. l. §. quia pena, quae sequitur

sequitur ibi Bartol. dicit, quod filio per delictum
sublato de medio, nepos subintrat locum patris,
& excludit fiscum cui ex persona filij damnati he-
reditas patris videtur defecit. *¶* Cast. in *com. 21. 2. co-
lum. 4. volum. 2.* vbi quod filio subducto tamquam
mortuo, sit locus sequenti in gradu, & sicut ne-
potes ex filio bannito excludunt fiscum ab here-
ditate aui, ita excludere eum debent à petitione
legitime. *¶* Alex. d. *com. 75. num. 3. volum. 1.* Hæc ta-
men ratio seu decisio Gui. Cune. si generaliter in-
telligatur non quadrat, quia vult non solum fi-
scum excludi à nepote sed etiam à quocumq; suc-
cedente ab intestato, cum tamen iure eorum nō
inueniatur, stante prædicto statuto, quod fiscus
ab alio excluditur quam à nepote, & in summa
facit, quia statutum prædictum est rigotolum &
odiosum, *¶* secundum Bald. in *rub. C. de iur. alios
nō a. colum. 2.* vbi dicit, quod et si tolerabile sit, nō

tamen est laudabile, & idem Bald. in *l. si quis in tau-
tam, col. 3. C. unde v. inquit*, quod est contra ius na-
turale, Mart. in *sing. 362. vbi* post Bald. dicit, quod
est contra ius commune, & est odiosum ac stri-
ctissime interpretandum. Et hoc statutum appel-
lat iniquum Bald. in *d. l. si quis pama, l. i. §. alii-
ne, nu. 95. l. i. §. de alii. restrig. ergo* debet in
quantum fieri potest vt minus ledat ius commu-
ne, *¶* cum dicitur *de consuetudine, cap. super pum. de
rescript. in 6. l. 2. C. de nox. Bar. com. 50. colum. 2. v. l. 4. Cor. de consil. 296. num. 9. volum. 3. Sec. in in
consil. 1. num. 22. v. l. 4. m. 2.* m. p. autem discedit à iu-
re cōmuni cum legit ma nepoti reteruatur, quam
vbi datur fisco: quamvis autem inclinaret in fa-
uorem patris contra fiscum, tamen non deliberat-
uit, sed voluit causam proponi de nouo, & cum
postea incidisset similis casus in persona cuiusdā
de Petro bonis, cōsuevit fisco legitimam nō debet.

ARGVMENTVM.

Hæredis bona an veniant in obligatione facta per defunctum.

SVMMA RI VM

1. Hæres videtur eadem persona cum defuncto.
2. Hæreditate adita bona non dicuntur amplius de-
functi sed patrimonium hæredis.
3. Carcerari potest hæres pro debito pro quo poterat
carcerari defunctus.
4. Obligatio generalis defuncti non porrigitur ad
bona hæredis, *¶* nu. 7.
5. Quæstio ex negotiatione facta cum pecunia de-
functi non veniunt in obligatione bonorum ge-
nerali facta per defunctum.
6. Obligatio facta per defunctum non trahitur ad
bona quæstia hæredis ac vacante.

7. Hypotheca non afficiuntur hæredis bona pro de-
bitis defuncti.
8. Bona hæredis sicut non veniunt in obligatione cō-
ventionali facta per defunctum, ita nec in obli-
gatione legali.
9. Bona hæredis non possunt etiam expresse per
statorem obligari secundum multos Doctores.
10. Hæres adveniens videtur obligationem bonorum
suorum factam per defunctum ratificare.
11. Patrimonium defuncti & hæredis unicum est per
filiationem.
12. Hæres dicitur sille eadem persona cum defuncto.

DECISIO CCCXV.

In generalibus iudiciis subhallationum
secundi decreti separationis bonorum,
& concursus creditorum, in quibus co-
gnoscere necesse est qui sint hypotheca-
rij creditores, qui vero solam habeant persona-
lem actionem, sæpe incidit quæstio an bona pro-
pria hæredis veniant in obligatione bonorum
contracta per defunctum, ita vt qui defuncti bo-
na obligata habet, is videatur & hypothecam ha-
bere super bonis hæredis, & aliqui ex ingenio di-
cebant, obligationem comprehendere hæredis
bona, quia hæres eadem videtur persona cum de-
functo, *¶* §. 1. in *Auth. de iur. i. morien. presu.* in-
de factum hæredis censetur factum defuncti, &
testamentum defuncti reputatur vnum & idem
cum testamento hæredis, sermoque hæredis ha-
betur pro sermone defuncti, vt per Dec. in *l. hæ-
redem, n. 4. vbi* Cognol. in *prin. ff. de reg. iur.* & quando
hæres immittit se hæreditati, tunc ex bonis hæ-
redis & defuncti sit vnum, & idem patrimonium,
ita, qd bona non dicuntur simpliciter defuncti, *¶* Ang.
com. 52. n. 2. *Id. in l. 8. v. et rei. ff. de acq. poss. vbi* A-
lex. & latius Dec. in *l. hæreditas, in §. ff. de reg. iur.*
Et quoad creditores hæreditatis hæres conveni-
tur, & obligatur eodem contractu quo tenebatur
defunctus, secundum Bartol. in *l. de eo. ff. de iudic.*
Cum. con. 17. 6. in cap. statuto Papen. col. 2. Dec. in l.

qui cum alio, num. 7. *ver. & hoc verum ff. de reg. iur.*
Præterea si obligatio qua tenebatur defuncti per-
sona, transeat ad personam hæredis, ita quod si de-
functus carcerari poterat pro debito, eodem mo-
do hæres poterit detrudi in carceres. *¶* secundum
Bart. & Doct. in *l. postulante ff. ad Treb. Bald. in l.
per diuersas, quæst. 1. C. mandat. Ang. d. l. postulante,
Soci. in consil. 103. volum. 1. Dec. & Cognol. d. l. hæ-
redem, quate non eodem modo obligatio quæ im-
posita est bonis defuncti, non debet ligare bona
hæredis, cum longe plus sit personam afficere,
quam bona.*

Communi tamen omnium voto conclusum est
bona propria hæredis non venire in obligatione
bonorum facta per defunctum, per textum ex-
pressum in *l. Paulus ff. de pig. vbi* secundum Bar.
dicitur, quod generalis obligatio defuncti, non
porrigitur ad bona hæredis. *¶* Idem dicit ibi Ang. 4.
& seqq. alij *§. ff. magna, circa fin. l. assidue, C. qui
postor. in pig. hab. vbi* in fortioribus terminis dicit,
quod nedum ea quæ sunt omnino propria hære-
dis non veniunt, sed nec etiam ea quæ hæres ac-
quirat ex bonis defuncti, puta, ex negotiatione,
quam hæres gerit cum pecunia defuncti. Sequ. 5
Cyn. ibi n. 7. qui tamen limitat, quando ex re de-
functi per acquisitionem naturalem, hæres ali-
quid habuisset, puta per alluvionem, & ibi Bar. n. 9.
dicit esse notandum, limitando in fructibus natu-

Kkk iij

- ralib. Bal. 3. ver. *quaffio nōstra eſt*, ubi forti^r dicit, quod quæſita iacente hereditate, non ſunt defuncti, neque hæredis, ideo ad ea non trahitur obligatio conſtituta per defunctum ¶ Salic. num. 9. & Ange. in d. l. *affidius*, ſubdit ita fuiſſe Perulij iudicium. Bal. in l. *ſi uxor, n. in ſi. C. de bonis ant. indic. poſſid.* ubi dicit, quod alia ſunt bona defuncti, alia vero hæredis. & ideo hæres qui in ſolidum eſt obligatus pro debito defuncti, non efficitur hypotheca in bonis propriis, pro debito defuncti.
- 7 ¶ Idem Bal. in l. *ubi ad hoc, n. 2. c. in prima l. c. in Cod. de iur. dot. Alber. in l. 2. C. commun. de ſucceſſ. Alex. in conſ. 173. nu. 4. Volu. 2.* Hanc partem etiam probavit Negulan. de pign. in 2. memb. ſecunda part. nu. 53. ver. ſexto lin. 1. Afflicti. dec. 2. c. ubi ſerius inquit, fuiſſe bis iudicatum, quod bona hæredis non veniant in generali obligatione facta per defunctum, etiam quando defunctus obligavit omnia bona ſua, & amplius ſe, & hæres quia hæc poſterior obligatio eſt reſtrieta ad perſonam hæredis, non autem ad bona. Et quod dictum eſt ſupra de obligatione conventionali, locum habet etiam in legali, quia in ea non veniunt bona hæredis, ¶ ut eſt tex. in l. 1. in ſi. ubi Doct. notant. C. commun. deleg. Bald. in d. l. *Penitus ſi de pignoris*. Negul. loco prædicto, ubi tamen limitat, in re quam hæres præſcripſit continuando præſcriptionem defuncti, & vitendo acceſſione illius temporis. Imo fortius voluerunt multi, quod teſtator non poſſit etiam expreſſe obligare bona hæredis, ¶ Cyn. Sal. & Rapha. in d. l. *affidius*, quia ſicuti legando rem
- hæredis, non transfert in legatarium ius aliquod reale, ita nec obligando Bald. in d. l. *Penitus*. ubi movetur: quid creditori habenti ſcientiam rei alienæ, non acquiritur ius nec hæres adeundo videtur ratificare, ex quo ius non deſcendit in hæredem, idem tenuerunt Imela & Caſtren. in l. *ſi hæredis ſervus ſi de leg. 1.* Alber. in l. ſecunda, C. commun. de ſucceſſ. Arret. in d. l. *ſi hæredis ſervus ſi de leg. primo.* Alber. in l. 2. C. commun. de ſucceſſ. Arret. in d. l. *hæredis ſervus*. Io. Fab. ſuſcit. Inſtitu. de alien. & hanc partem probavit Afflicti. in d. dec. 2. c. in ſi. ſed contrariam partem probavit Pet. d. l. *affidius*, quia hæres adeundo videtur obligationem defuncti ratificare. ¶ Sequitur Bald. ibi, & Angel. quia ſicuti poſſet rem hæredis legare, & obligare. Alex. in conſ. 173. nu. 4. volu. 2. quia ſecundum eum pignus ſolo conſenſu conſtituitur. Et hæc opinio videtur mihi vetior, quia Alex. in d. l. *ſi hæredis ſervus*, diſtinguat, & eum ſequitur Negul. loco prædicto, nu. 56. & ſeq. quia ſicuti res aliena poſſet vendi, legari, & alienari conſentiente domino, ita etiam obligari & hæres adeundo videtur conſentire: quia non poſſet & iure proprio venire contra factum defuncti. Sed nunc non proſequor, quia non expediret ergo conſeſſio, quod in generali obligatione facta per defunctum, non venit res quæ eſt propria hæredis, & licet vnicum ſit defuncti & hæredis patrimonium, id tamen eſt per fictionem, ¶ ut per Bald. in d. l. *ubi ad hoc, n. 2. in 2. lectur.* ſicuti ſic hæres dicitur eadem perſona, ¶ ſecundum Dec. & Cagnol. d. l. *hæredem*.

ARGUMENTVM.

Legitima an deduci poſſit de bonis alij relictis, ſi filius fecit inue ntarium.

S V M M A R I V M.

- 1 Legitima & Trebellianicam deducit filius gravatus onere fideicommiſſi.
- 2 Alienata per filium gravatum fideicommiſſi, imputatur in legitimam, declarata ¶ n. 19.
- 3 Legitima poteſt deduci ex bonis alijs legatis, quando ſunt meliora & pretioſiora.
- 4 Legitimam poteſt deducere filius ex bonis alijs legatis, quando alia non exant bona.
- 5 Legatarij, quibus corpora hæreditaria ſunt reſicta, moleſtari poſſunt a filio pro legitima.
- 6 Bona alia extante, ex quibus legitima deduci poſſit onus probandi incumbit ei, qui dicit.
- 7 Inventarium quod non conſeſſi hæres, præſumitur occultaviſſe, & ſubripuiſſe bona hæreditaria.
- 8 Legitimam conſequitur hæres, licet inventarium non conſeſſerit.
- 9 Filius, qui non conſeſſit inventarium, nō tenetur ſupplere legata de proprio, contra ¶ n. 16.
- 10 Legitimam non deducitur de bonis alijs legatis.
- 11 Legitima deduci non poteſt ſuper bonis ſubie-
- 12 tis maioratui ſi alia ſuperſint, quæ ſufficiant, Legatarij in rebus legatis præferuntur creditorebus, ubi hereditas eſt ſolvendo.
- 13 Filius non poteſt eligere legitimam in bonis alienari prohibitis.
- 14 Negativa eſt probanda per allegantem.
- 15 Hæres qui non fecit inventarium, non poteſt ratione legitimæ moleſtare legatarios honorum.
- 16 Inventario non conſeſſo, licet filius legitimam non perdat, tenetur tamen legatariis reſpondere, quicquid ab eis ratione legitimæ ademit.
- 17 Exceptio quæ vocat anſiores, vocat etiam ſingulares ſucceſſores.
- 18 Filius præſua legitimam non poteſt pretioſiora bona eligere.
- 19 Legitima non imputatur alienata, quando alienatio eſt ſcilla dolore, vel in fraudem.
- 20 Fratri probatur quando filius alienavit rem maioris valoris, quam ſit legitima vel bona meliora, & utiliora.

DECISIO CCCXVI.

IDEI COMMISſY ordinatū ab Auguſtino Careno fuit iniunctū, nō ſuper omnibus bonis, ſed ſuper poſſeſſione Sar. Ci Danielis, ideo cū nepotes ſubſtituti agerent ad partē illorū bonorū cōtra tertios poſſeſſores, qui cauſam habebant à gravatis, conventi dicebant, ſe non poſſe moleſtari: quia hæc bona

vti à gravatis alienata, erant ſibi imputanda in legitimam, quæ eſt de fideicommiſſo deducenda, ex quo filius in ea non poteſt gravari: eſt enim communis ſententia, quod filius gravatus reſtitutionis onere deducat legitimam & Trebellianicā, ut per Doctores citatos, in cap. *Raynaldus*, & in cap. *Raynaldus de reſi. m. gloſſ. Bart. Bald. Arge. Caſtr. & alij in d. Popinianus in memor. c. ſi de inſi. reſi. Rolan.*

Rolan. qui infinitos allegat, in *consil. 9. in princip.*
2. vol. 4. & alienata imputantur in legitimam, 1. secundu
Barol. in l. in quartam, ubi Doctores omnes,
ff. ad leg. Falcid. & in l. Marcell. u. 5. res qua, in fine,
ff. ad l. Trebell. ubi etiam Caltr. Socin. in consil. 36. in
princip. vol. 1. Cuius in tract. de legit. in 9. ex substantia,
n. 48. & multis seqq. Nec dicatur, quod legitima
deduci non possit de bonis alijs legatis, quia re-
spondetur, hoc non procedere, quando legata es-
sent alijs bona meliora & pretiosiora, tunc enim
3. legitima potest etiam ex eis deduci. 7. Cornetius in
consil. 180. in 4. dub. vol. 4. mouetur ratione, quia
legitima deduci debet arbitrio boni viri, & qua-
do meliora non fuerunt alijs relictis, non potest legi-
tima arbitrio boni viri de iis, quae supersunt
deduci. sequitur Crau. in consil. 19. num. 14. sed ante
eos hoc voluit Alex. in l. in quartam, num. 16. vers.
intelligo tamen distum. ff. ad leg. Falcid. & eum se-
quitur Paul. Picus. num. 15. vers. istud tamen venit,
ubi subdit, ratione esse, quia filius diceretur frau-
datus in legitima. Didac. in c. Raynaldus. §. 2. num.
5. vers. modo haeres legata de testam. & hanc dicit
singulari limitationem laico l. scimus, in princip.
num. 7. in fin. C. de iust. testam. idem tenuit Alex.
in d. l. Marcellus. §. res qua, col. fin. num. 10. ver. quod
est intelligendum. ff. ad l. Trebellian. & ibi laf. in fine.
dicat signandum Gabriel. tenum. opin. lib. 6. tit. de
legit. consil. 6. num. 3. Cuius tractat. de legitima. in
5. ex substantia, l. secundo. num. 29. vers. tertius est
casus, folio mibi 42. Dec. consil. 81. Rubr. consil. 156. n.
12. Rolan. d. consil. 32. num. 1. volum. 1. Craff. in l. legatima
quaest. 18. num. 5. in quibus locis allegantur Crauer.
Port. Imol. & alij, & in praesenti facto non constat
quod alia familia forent in hereditate praeter illa
bona, quod enim arctent ad mobilia, & suppel-
lectilem, non tenetur filius in eis capere legitimam;
Similiter quando alia bona non exant in quibus
filius possit habere suam legitimam, tunc potest
illam consequi in bonis alijs legatis, vt post Cor-
dicat Crauer. d. num. 19. n. 4. & ante eos ponit Alex.
in l. c. Papianus. §. si condicimus, col. pen. v. et. ad i-
psum autem supplementum. ff. de iust. test. ubi quod
non agitur pro legitima contra legatarios, nisi
quando hereditas est exhausta. Idem Ang. in l. si
pater, colum. 3. vers. restat videre, C. de iust. & sub-
stantis. Salic. in l. hominudo, in princip. in 3. quaestio. C.
de iust. testam. ubi ait, q. si portio quae heredi re-
manet. sufficit ad supplementum legitimae, non
fiet suppletio à legatariis, comprobatur alijs plurib.
Natta. in consil. 199. num. 6. & seq. alios citat Craff.
d. §. legitima. §. 38. num. 2. Praeterea, quando corpora
hereditaria transfuit, tunc apud Doctores maxima
est contentio: an legatarii conveniri possint pro
legitima, vel actio dirigenda sit contra heredem;
& sane non pauci voluit, quod hoc casu ipsi quo-
que legatarii molestari possint, vt per 7. Barol. &
alios, in l. in quartam, Cuius d. 5. ex substantia, num.
29. ver. quintus casus.

Et si forte dicatur, quod hoc casu non constat
 hereditatem esse exhaustam, & non extare alia
 bona, respondetur, quod affirmans alia bona ex-
 tate, tenetur probare, 7. secundum *gl. in l. item de*
leg. §. de probatio. quae est communiter approba-
ta, vt apud Hercul. in tract. qui tenetur probare
negativ. D. Beccum, consil. 100. num. 22. Gabriel. consil.
138. num. 6. & seq. vel. 2.

Quod si opponatur, heredem non fecisse Inue-
 ntarium, & proinde praesumi quod extarent bona,
 2. sed ea occultauerit & subripuerit, 7. §. sanctum,

in *Auth. de hered. & Falcid. Late Alexand. in rubr.*
ff. de acquir. hered. quia ratione videtur, quod
haeres non possit pro legitima molestare legatarios,
sub praetextu quod hereditas non sit soluta,
quando non fecit Inventarium secundum Ang.
in d. §. si condicimus, col. pen. vers. ad ipsum autem
supplementum. Replicatur hanc opinionem suffi-
cienti non posseque a haeres, qui non fecit Inuent-
arium, consequitur nihilominus suam legitimam,
nec propter omissionem perdit illam, 7. secundum
8. gloss. in Auth. de hered. & Falcid. in §. si t. et. l. o-
secutus, & in Auth. sed cum reator, C. ad leg. Fal-
cid. in Auth. Hoc amplius, C. de fideicom. in leg. fin.
§. perit. in v. et. si sacramento, in fin. C. de iur. d. lib. et
& est communis opinio, vt dicitur Alexan. Corn.
la. & alij, in d. §. pro. Bald. aut. s. sum. quem habentem,
num. 57. vers. ego tamen breuiter, C. fam. heres,
in l. 1. §. hac stipulatio, colum. 6. atque in commune
dicunt Imol. ff. de verb. oblig. subdens praualere in
praxi, & ab ea non facile recedendum esse. Fabia-
in Auth. v. si sum. num. 43. quaestio. 14. C. de in officio.
testam. Hanc pariter sententiam tenetur Cyn.
Bart. Alber. Bald. Angel. Raine. Guid. Suz. Anch.
Anchar. Specul. Guid. Paul. Caltr. Alexand. Corn.
Fulgos. Barbat. Dec. Ruin. Gozad. Ferdin. Lezzar.
Socin. iun. Fabian. Calcan. Cuman. Durant. Rodc.
Sotrez. Beto. Vafq. Mantua. Porcelli. & Villalob.
quos omnes citat & sequitur communem dicens
Rolan. in tract. de inuentar. par. 4. §. dubitatio
orient. fol. mibi 170. ubi dicit communem. Hanc
quoque communem dicit deif. Pedem. §. ubi late
agit, & in decr. 148. Hanc item probant Aluif.
de Aber. Alex. de Neuo. Cagnol. & alij citati à
Phanuc. in tract. de inuentar. par. 7. num. 8. & sequen.
Didac. in c. si heredes, num. 9. vers. item illud aduo-
candum, de testam. Cuius in tract. de legitim. super
Auth. non sum. a. in v. si nec 7. supra. & de frandari,
n. 43. folio rubro 118. plures Craff. commun. senten. §. le-
gitima, quaest. 4. §. n. 1. & per totam, quibus appareet
hanc esse communem opinionem, quod propter
omissionem inventarii confessionem, filius non pri-
uatur legitima, immo possit de rebus legatis suam
destrahere legitimam: quo stante, infertur, quod
contra eum non militat ea praesumptio quod res
hereditarias subtraxerit vel occultauerit, quae mi-
litat contra alios, vel si ea praesumptio afflicti fi-
lius, non tamen operatur quod legitimam non
deducat, vel ei non credatur alia bona non exta-
re: imo gl. supracitatae volunt, quod filius non e-
tiam teneatur supplet legatam de proprio, 7. & pro
bat decr. Pen. 148. num. 11. vers. non etiam aduer-
tatur, & Rolan. loco praedicto, num. 19. vers. ad se-
cundum respondetur, dicit, quod ratio subtractionis &
occultationis cessat contra filium respectu legi-
gitima.

Pro parte tamen actorum stare videtur regula,
 quod legitima deduci non debet de bonis alijs le-
 gatis, 7. secundum Bald. in *Rubr. ff. de rerum diui-*
si. §. si non, numero primo, quia legata sunt integraliter
praestanda, si bessel non excedunt, ideo filio ele-
ctio non conceditur in bonis alijs relictis. Idem
dicunt in l. non amplius, §. fin. & ibi Alexand. ff. de leg.
primo, Alex. and. in consilio duodecimo, num. 2. volum.
5. & in l. in quartam, num. 16. ff. ad leg. Falcid. ubi ait
singulariter notandum. Idem dicit in l. Marcellus,
§. res qua, num. 6. ff. ad l. Trebell. ubi dicit praedicta
Baldi v. ubi esse singularia. Cor. in consil. 106. col. 1.
volumine secundo, & in consilio centesimo octavo, §.
in 4. dubia volumine 4. l. 1. §. si l. scimus, in princip.

numero 7. vers. secundo fabit. C. de inoff. testam. & in l. filium quem habentem. num. 17. C. an. ex test. ubi dicit esse singularem limitationem. Ripan. in consuetud. num. 101. & numero 212. ff. ad leg. Falcid. R. in. in consil. 12. in fin. volum. 1. ubi infert, quod legitima deduci non potest super bonis subiectis maioratui si alia super sunt quae sufficiant. ¶ Rube. in consil. 136. num. 12. circa med. ubi dicit, quod index non potest filio legitimam assignare in bonis alij legatis, per illam rationem, quod de bonis suis testator potest vique ad dotandam liberare disponere. l. si ind. leg. Falcid. & l. si in de leg. Falcid. in princip. Hanc etiam partem tenet ut Didac. in c. Ramalieu. §. 2. num. 5. & c. l. i. in 3. de testam. ubi addit Roderic. Cravet. in consil. 19. num. 14. Roland. in consilio 12. numero 1. & sequens. & in consil. 32. numero 5. Cucus de legitima. vers. ex sol. flentia. num. 26. & 37. & numero 29. vers. sextus casus. fol. 42. & sequens. Gabriel. qui multos allegat. commun. opin. lib. 6. tit. de legitim. consil. 6. in prim. Ad eam hanc tractat de arbit. indic. c. 163. numero 20. Crass. de legitim. consil. in sen. quallio. 18. 2. numero 4. ubi multos casus diligit. Ratio ea est: quod ubi hereditas est solvendo, legatarij praefertur creditoribus in rebus legatis, & agendum est contra heredes, ¶ in c. de hered. a. l. i. Natta, post Caltren. in consil. 199. num. 8. videmus in simili, quod filius non potest eligere legitimam in bonis alienari prohibitis, ¶ secundum P. cum. in l. in quatuor. numero 113. ff. de leg. Falcid. Rube. in consil. 136. numero 12. alios citat Roland. in consil. 9. numero 16. volum. 4. cum ego parvia Sancti Danielis fuerint ab ipso testatore prohibita alienari, & tubicla fidei commissio, non potest ex eis deduci legitima, & consequenter conveni non recte opponunt ea bona esse in legitimam impetrandam, quae ex eis deduci non potest.

Et licet dicatur dictam regulam non habere locum quando non extant alia bona, in quibus legitima detrahi possit, tamen in praesenti casu negativa haec bona non extare, non fuit probata, cum tamen ab eo sit probanda qui illam allegat. ¶ secundum Innocent. in cap. si per h. de accusato. Bar. in l. in illa. c. 10. num. 2. ff. de verb. oblig. Bartol. Angel. Fulgos. & alij. in l. pen. §. doctore. ff. de qua. cum quis in ius v. ca. ff. Insuper, ex quo filius haeres non fecit Inventarium, non potest allegare quod non extant alia bona, quia contra eum praesumitur quod illa subtraxerit & occultaverit, §. ad imm. in Authen. de hered. & Falc. Alexand. in Rob. ff. de acquir. hered. & in terminis, quod haeres qui Inventarium non confecit, non possit ratione legitimae molestare legatarios bonorum, voluit ¶ Ang. in l. Papirianus, §. si conditioni. colum. pen. vers. ad ipsum ante supplementum. ff. de inoff. testam. ubi vt contra legatarios agi possit pro legitima, duo requiritur, primum, quod hereditas sit legatis exhausta: secundum vero, quod haeres fecerit Inventarium, inveniens tacite quod si non fecisset, legatarij molestari non possent. Et hanc opinionem late tenet Natta, in consil. 199. num. 11. & sequens, ubi subdit, quod pro haerede qui non fecit Inventarium, non subistit illa praesumptio, alia bona non extare, in quo tamen non cimes conveniunt; & idem videtur voluisse Ripan. in l. in quatuor. num. 210. ff. ad leg. Falcid. ubi dicit, quod si haeres qui est solvendo, non fecit Inventarium, teneatur ipse supplere, non autem teneatur legatarij. Monticuli de Inventar. cap. 10. numero 2. fol. mibi 79. ubi tamen distinguit inter legata corporum, &

legata pecuniae: sed nullam allegat auctoritatem Cucus de legitima. c. vers. ex sol. flentia. num. 29. vers. quoniam casus. ff. in fin. ubi tradit cum Ripan. in loco supra allegato. Cuius de legitima. c. per sen. quallio. 18. numero 2. in fin. ubi post Monticuli dicit communem, & Nattam sequitur Cucus loco praedicto, num. 10. circa finem.

Confirmatur haec opinio etiam est multi teneant quod filius haeres non perdet legitimam ab Inventarium non confectum, vt dixi supra pro contraria parte; Conveniunt tamen Doctores communiter in hoc quod et si filius possit a legatariis bona petere pro sua legitima, teneatur tamen exinde integra legata sup. plere de suo, si est solvendo, & legatarios refundere quidquid ab eorum ratione legitimae ademit. ¶ Ita Bart. in Authen. sed cum testam. 16. ter. numero 11. vers. quatuor. v. m. C. ad leg. Falcid. ubi reprehendit Iaco. Beluif. cotrarium teneantem Salicem in fin. §. si quis autem. tenentis, C. de iure delib. sed ante cum Bald. in d. l. leg. fin. §. si non habet hic aliquis. & l. ipsum quem habentem, in 37. C. de milib. c. 1. §. a. g. in c. vel in Authen. de hered. & Falcid. & Alexand. d. l. §. si non autem hoc aliquis in fine, Anon. in consilio 42. Roder. Schwartz. in leg. §. nonum in principio. in 7. ampliat in fine C. de inoff. testam. Fabian. in Authen. de inoff. testam. 159. C. de inoff. test. R. in consilio 37. in m. 3. volum. 1. Roland. de consilio. 2. numero 5. dubitatio. vltim. num. 19. circa princip. folio 170. dum refert & sequitur dicta Bartol. Phanuc. de Inventar. par. 7. num. 13. & sequens. quod si filius haeres non factio Inventatio tenetur legata supplere de suo, certe vt euitentur circuitus, prohiberi debet a petitione bonorum, alius legatario, & exceptio haec quae filio obstat, eodem modo nocere debet ei, qui emit a filio, quia exceptio quae nocet auctori, nocet etiam singulari successori, ¶ l. a. 1. p. ca. Celsam, §. de auctore, ubi Alber. ff. de dol. mali. excep. cum aliis apud Titum de retrah. c. 1. §. 1. gloss. 9. num. 128. & quomodo due utilitates relinquit filio, ex eo quod per commissorem Inventarij non perdat legitimam, sed teneatur supplere de proprio, vt recitat Phanuc. loco praedicto numero 15. & Salic. per cum relato, & tertia etiam addatur ex Bart. per Rolan. d. numero 19. tamen ubi quallio est tractanda sola facti veritate in sp. & non sunt curandae subtilitates, sed sicut filius condemnaretur ad supplendum, potest & debet acceri a molestia, vt inde euitentur lites quae fieret pro supplemento legatario.

Praeterea, advertendum, quod sicuti pater non potest in praedictum legitimae legare alicui bona preciosa, secundum ea quae supra dicta sunt pro contraria parte, ita filius non potest preciosa ora corpora eligere pro sua legitima, ¶ l. gloss. Atb. 18. & alij. in c. Ramalieu. de testam. Butrin. in quam vrbem, in Authen. de rebus. & ea quae parit. Bald. Salic. & alij. in l. filium quem habentem, C. fam. heresi. & ibi l. 1. num. 17. & C. 1. num. 88. Item dicit legatarios in quatuor. num. 132. l. 1. in 1. in 1. Alia. num. 24. & Seren. in 1. num. 130. vers. cotrarium, ubi allegat Aret. & Cornel. hanc etiam tenebant Imol. Polign. Cur. sen. Dec. Curt. in Ruin. & alij. quos citat Gabriel. cum munem dicens, commun. opinio. §. tit. de legitim. c. nel. 4. in princip. Atenech. de arbit. iur. c. 163. numero 16. Crassus. d. l. §. legitima, quallio. 16. numero 4. at in praesenti facto, filius cuncta bona Sancti Danielis quae dicuntur preciosa, & alienavit, ideo alienatio non debet ei imputari in legitimam, quoniam enim regulariter bona alienata

nata impotentur filio in legitimam, *l. Mucellus, §. res p. etiam Trebelian. Bar. in l. in quatuor, num. 9.* vbi ait, quod iudex ita debet arbitrari, vbi Angel. *etiam §. 1. vers. ad dicta, & sequuntur alij præcipue Ripa, numer. 96. Alexand. Socin. Paris. & alij, quos citat & sequitur Roland. in consil. 78. num. 19. vol. 1. C. de legitima, questio. 17. num. 4. Gabriel d. consil. 4. num. 9. tamen est verum quando alienatio facta est bona fide, secus si dolose, ¶ vel in fraudem. Bald. in *Limbemus, colum. 1. vers. ego autem de consilium, C. ad Trebelian. in d. l. filium, quem habentem, colum. 10. Bar. d. §. res p. sed fideicommissario iurato, Bald. in l. magis p. uo, §. ne possim, ff. de reb. ex. vbi subdit fraudem probari, quando rem alienauit maioris valoris, quam sit legitima, ¶ sequitur Dec. in consil. 235. num. 10. Ripa. in l. in quatuor, num. 98. vbi dicit iusticiare, quod sit fraudulenta re ipsa, licet non consilio, vt quia vendiderit meliora, vel vtiliora. Late Cucus, de legitima, in vers.**

ex substantia, numer. 70. & seq. Julio 33. & seq. Gabriel alius citans, dicit. consil. 4. num. 10. & sequens. sicut enim non potest pater alij meliora relinquere in præiudicium filij, ita non debet filius posse alienando meliora eligere. Menoch. dicit. casu 163. num. 18. & sequens. Stante itaque præsupposito, quod podere Sandi Danielis cōineat maiorem, & meliorem partem hæreditatis, aliaque bona non superfint pro legitima, licebit arguere, quod filius non potuisset totum illud alienare, & si alienauit, non sit totum imputandum in legitimam, ex quo si alia non extabant, plus fuit alienatum quā importaret legitima, & proinde cum id, quod petitur capiat modicato partem illius poderis, licebit fideicommissario illud vendicare, nec cit obstat quod filio etiam in ipso podere danda sit legitima: fuit ergo iudicatum in fauorem fideicommissario contra tertios possesores bonorum.

ARGVMENTVM.

An dominus recipiendo canonem præteriti temporis, &c. remittat caducitatem.

S V M M A R I V M.

- 1 Caducitas censetur remissa per petitionem canonis.
- 2 Paria sunt petere, & recipere.
- 3 Renunciare censetur resolutioni contractus, qui post mortem debitoris prestatatur, quod ex debitor sibi obseruatur, ipse quoque non intendit obseruare.
- 4 Sententiam approbare dicitur qui offert se soluturum.
- 5 Adire videtur, qui offert se soluturum debitum hereditarium.
- 6 Qualitates non entis nulla sunt.
- 7 Adire qui non potest, non potest etiam molle adire, nec repudiare.
- 8 Repudiatio hereditatis delata sub conditione est nulla, & repudians nihil agit.
- 9 Hereditas delata sub conditione si pendente conditione repudiatur purificata conditione poterit adiri non obstante repudiatione.
- 10 Renunciatio nullius potest renunciationi contrariare.
- 11 Renunciatio expressa non continet ini futurum.
- 12 Renunciatio non potest ini futurum.
- 13 Caducitas nondum commissam non censetur remissa per receptionem pensionis.
- 14 Caducitate censetur transire dominum, qui non incipiendo ab expulsiōe petit pensionem præteriti temporis, contra num. 18.
- 15 Pretio partem recipiens, vel petens, videtur descendere a lege commissoria.
- 16 Adhucamenta perdit emphyteuta, qui expellitur

- ob non solutionem.
- 17 Melioramenta, & vitia dominium perdere, ne etiam cogi ad soluendum pensionem, nimis durum est.
- 18 Caducitatem non videtur remittere dominus, qui recipit pensionem præteriti temporis, contra numero 14.
- 19 Condulcor deficiens in solutione expellitur, & cogitur etiam saluare.
- 20 Specialitatem allegare est refugium miserorum.
- 21 Specialia non sunt multiplicanda.
- 22 Voluntas tacita quæ colligitur ex actu, non debet extendi, vltra quam ex ipso actu de necessitate inferatur.
- 23 Renunciandi animus in dubio non debet præsumi.
- 24 Pensionem præteriti temporis potest petere dominus, qui incipit ab expulsiōe.
- 25 Pensionem si dominus recipiat cum pensionatione poterit etiam emphyteutam expellere.
- 26 Prestatio non iurat, quando dominus recipit pensionem futuri temporis, quia remedia sunt incompatibilia.
- 27 Pensionem præteriti temporis potest recipere dominus, & emphyteutam etiam expellere.
- 28 Remedia plura vbi descendunt ex diuersis causis, vno electo, alterum non tollitur.
- 29 Expulsiō emphyteute competit propter moram; receptio autem pensionis ob fructuum perceptionem.
- 30 Cumulari possunt plures actiones, quæ competant ad diuersa.

DECISIO CCCXVI.

APPROBATA fuit per vera alia opinio, quod in casibus, quibus dominus recipiendo canonem præteriti temporis, remittere videtur caducitatem cōmissam, in eisdem inducitur remissio petenda, vt ¶ voluit Alban. l. 2. numero 6. Cod. de iur. emphyteut. &c.

ibi in l. numer. 128. vers. secundo quare, Salicidem tenet, in l. commissoria, in fine, C. de pass. inter emptor. & vendit. Torquemada de retrah. canon. §. 1. gloss. 2. numero 64. Gira. de pension. quest. 75. num. 3. tenui ego in d. consilio 86. nota. 15. Rot. consil. 119. numer. 4. vol. 5. & ratio est: quia paria sunt, petere & recipere, ¶ l. ad solutionem, C. de re iudic. Rom. in consil. 9. 2.

& adduco text. in l. post diem ff. de leg. commiss. v. bi petens pretium post diem conuentum, videtur renunciare beneficio legis commissoriae, imo fortius dixit Ang. in consil. 37. ff. colum. penult. v. si tertio quis solutio, quod si post mortem creditor protestetur debitori, quod nisi tibi obferuet, ipse quoque non intendit obferuare, videtur eo ipso renunciare resolutioni contractus, sequitur ¶ Crauc. in consil. 106. num. 3. item dixit Cornel. in consil. 299. col. 1. v. 2. quod si sicuti solvens dicitur approbare sententiam, dicit. l. ad solutionem, ita qui offerre se soluitur, ¶ l. in l. postquam l. i. v. 3. v. si tertio soluitur, atque ibi Dec. num. 8. C. de pall. Curt. iun. in l. 1. num. 41. C. eod. in. Gozad. in consil. 98. num. 19. & sicuti solvens debitorum hereditarium videtur adire hereditatem, l. 2. vbi Bartol. C. de int. delib. ita

3 qui offert se soluturum, ¶ Dec. in consil. 449. colum. 2. Bellon. in consil. 58. num. 7. propterea superfluum est dubitare, vti fecit Corbul. d. limit. 21. num. 10.

Et quia Dom. Annibal Platea ultra diem solutioni adiectam conuenerat, quod Dom. Robertus Tartaleonus emphyteuta haberet etiam bimestre d. soluturum, Senatus habuit pro absoluto, quod petitio pensionis facta intra illud bimestre, non induceret remissionem caducitatis, quia eo tempore non erat commissio, & non entis nulla sunt

6 qualitates, ¶ l. ius qui in p. ouencia. ff. si certum pet. & nemo dat quod non habet, cap. Diabertum, l. 1. qu. 37. cap. quomodo de cōsecrat. d. simit. 4. Dec. qui alios citat, text. in l. nemo plus inru. ff. de regul. iur. numero. 2. & remittere caducitatem, ad eum spectat, qui declarare posset, vt dicimus de repudiatione hereditatis, quæ ei soli competit, qui posset acquirere, vt dicitur in l. ius post. ff. de acquir. heredit. & qui non potest adire, non potest nolle adire,

7 ¶ l. nolle ff. eod. & qui non potest adire, non potest repudiare, l. his qui heres, in princip. ff. eod. & Imol. ibi dicit, quod repudiatio hereditatis delata sub conditione est nulla, & repudians nihil agat; ¶ l. dicit l. ad. ff. de post. num. 2. quod regula negatiua semper procedit, licet affirmatiua non semper locum habeat, in tantum autem repudiatio est nulla, quod si post repudiationē defecerat hereditas, repudians poterit adire, perin-

9 de ac si nō repudiasset, ¶ vt multis probat Berous, consil. 128. num. 33. v. l. 1. pro quo facit Rip. l. 1. numero. 5. C. de pall. vbi dicit, quod renuntiatis nulliter, potest ipsemet contrahere, ¶ & expressa re-

10 nunciatio non continet ius futurum, ¶ l. si ius scrip. num. 5. si sub conditione ff. de legat. 2. & dicit Bald. in cap. 1. num. 4. tit. Imperat. Lat. quod refutationis natura est non extendi ad futura, quocirca refutare quis nunquam videtur ius de futuro, & quod

12 renunciari non possit iuri futuro, est ¶ glossa in l. prima, C. de pall. Gozad. ibi, post alios, num. 7. Zucard. num. 25. c. 133. & plures alij, quos citauit in consil. 70. num. 10. Si ergo expressa renunciatio non extenditur ad ius futurum, id est, ad caducitatem, quæ nondum euenit, multo minus ad eam extenderetur tacita proueniens ex sola petitione pensionis seu canonis; & hanc partē in terminis nostris, quod dominus recipiendo pensionem non censetur remittere caducitatem nondum commissam, ¶ tenuit

13 Castrensis in l. in executione, §. item si ius, num. 2. ff. de verb. oblig. vbi dicit glossa esse communiter reprobam, & ponit rationē, quia non videtur renunciare iuri de futuro. Sequitur l. ad. ibi, num. 3. in fin. vers. in prima part. vbi etiam alie gloss. ibi esse contra textum, & communiter reprobari Corbul. de em-

phyteu. in tra. de can. privat. ab non soluti. C. an. ampl. quinta, num. 18. facit Zuchard. l. final. num. 428. ver. & hoc, C. de edict. diui. Adrian. allen. Menoch. de adipsen. post. rem. quarta, num. 640. & rem. secundo, numero 40. & Rip. in d. duo fratres, numero 92. & 92.

Tota ergo difficultas reducta fuit ad articulum, an pensionem præteriti temporis petendo dominus, qui non incipit ab expulsiōe videtur caducitate remississe, in quo Senatus sequutus est opinionem gloss. in capit. potuit, in vers. expelli, extra locat. quæ vult, quod censetur remissa; ¶ & idem

14 tenuerunt Cyn. Alber. & Salic. in leg. 1. Cod. de iure emphyteut. vbi l. as. sequitur post longam disputationem, num. 124. d. l. cap. potuit, num. 37. c. 38. Alexand. & Cornel. & Socin. Riminald. sen. Dec. Paris. Ruin. Afflicti. Cagnol. Roland. & alij citati ad Corbul. tra. de emphyteu. titulo de privat. ab non soluti. Causa limitat. 21. Gigas de pension. quæstion. 73. num. 3. Boer. in decis. 309. numero 5. Redoan. de reb. eccles. non alienat. quæstio. 75. in princip. num. 12. & sequitur. Clar. de emphyteu. quæstio. 10. num. 1. in fin. ver. aut versum. & ego dixi in consil. 56. num. 14. Huius partis principale fundamentum est super l. de leg. 3. fin. & l. post diem ff. de leg. commiss. vbi recipiēs partem pretij, vel petens, videtur discedere à lege commissoria; ¶ Item emphyteuta videtur locat.

15 uēdo pensionem mortam purgate l. 2. ff. qui caut. Item quidō emphyteuta expellitur perdit omnes suas meliorationes, ¶ vt probat text. in l. 2. vbi post Bald. notant omnes, Cod. de iure emphy. & ibi late ponit l. as. num. 27. Late Corb. in titulo de privat. ab non soluti canon. ampliat. 36. & nimis durum esset si perderet utile dominium, & meliorationes, & cogere etiam soluere ¶ pensionem, vt late ponit

17 Imol. l. cap. potuit, num. 38. & l. as. d. l. 2. num. 124.

Contrarium tamen partem quod recipiendo præteriti temporis pensionem, non videtur dominus caducitatem remittere, tenuit ¶ Bartol. in l. si cūda, num. 8. C. de iure emphy. & id videtur voluisse Speculan. titulo de locat. §. nunc aliqua quæstion. 23. num. 34. dum quæstionem ponit de pensione futuri temporis, & idem voluit Iacob. de Aret. quem citat Bart. loco prædicto Ioan. Anton. in d. l. cap. potuit, vbi Butrig. & Cardin. Florem. & licet hæc sententia pauciores habeat auctores, tamē videtur verior: videmus enim idem seruari in conductore qui deficiens in solutione, expellitur, & tamen cogitur soluere, ¶ l. colonus, in princip. ff. locat. & non est congrua responsio quæ datur, quod ex quo colonus non perdit meliorationes, ¶ vbi dicitur, grauetur in solutione pensionis, si releuatur in meliorationibus, vt inquit Imol. c. potuit, num. 38. l. as. in d. l. 2. num. 124. vers. ego puto: nam amissio meliorationum venit consecretur ad expulsiōem, & quandoque expellitur, semper meliorationes perdit: pensio autem soluenda est contemplatione fructuum, ideo tamquam ex diuersis causis descendat, possunt eodem tempore concurrere, vt dicebat Ioan. de Blonoso, quem citat Cyn. d. l. 2. num. 3. et si amissio melioramentorum impediret concursum, vique etiam recipiens cum protestatione videtur remittere, quod tamen negant omnes, vt dicam infra. Confirmatur hæc opinio, l. 2. Authen. qui rem. Cod. de sacrosan. eccles. & §. si vera quis aut locator in Authen. de alien. & emphyteu. vbi verumque petitur expulsio & pensio. Nec mouet quod fit speciale fauore ecclesie, quia hoc est refugium miserorum, ¶ l. si filium, quem habentem, vbi

19 gloss.

gluff. C. famul. heretice. & ratio specialitatis non allegatur, licet enim ecclesie concessum sit quod recipiendo canonem pro futuro tempore, possit nihilominus prelati expellere emphyteutam, cuius non fuit legitime concessa, ut dicitur in *Authent. qui res iam d. l. i. Cod. de sacrosan. eccles. & in d. l. i. Authent. qui res*, non tamen inferri potest, quod etiam speciali iure fuerit concessum, quod preteriti temporis pensionem exigendo, non videatur caducitatem remittere, cum quia
 21 specialia non sunt multiplicanda, *† l. cum poss. §. gener. ff. de iure dot. l. prima. C. de dot. promiss. tum vero*, quia in primo casu suberat ratio, quia scilicet alienatio non erat legitime facta, et si receptio futuræ pensionis impeditur, ne possit expelli, induceretur ratificatio alienationis, imo & alienatio, atque ita tractatur de maiori ecclesie præiudicio, merito succurrendum erat ne indebite priuaretur iure suo. Addo pro hac parte, quod an dominus recipiendo pensionem voluerit caducitatem remittere, hoc pendet à voluntate tacita domini, quæ insurgit ex actu receptionis: at voluntas tacita quæ colligitur ex actu, non debet extendi ultra quam ex ipso actu de necessitate inferatur. *† Bartol. in l. prima. §. si quis hoc interdillo, ff. de iur. act. l. que prius. d. i. in consilio 52. numero 73.* at ex receptione canonis pro tempore præterito non inferitur remissio de necessitate, quia duplici intentione potuit recipi pensionem, animo scilicet renunciandi, & animo non renunciandi, & in dubio non debet presumi animus renunciandi. *† ut inquit Butr. in d. l. cap. potuit*, quem etiam refert Imol. num. 36. ver. *Dem. Anton.*

Item possunt simul stare, quod recipiatur pensio præteriti temporis, & quod emphyteuta possit expelli, ideo eligendo vnum, non renunciatur alteri: quod autem possint simul stare, probatur multis: primo, quia si dominus incipiat ab expulsiōe admittit fere omnes, quod dominus possit petere pensionem præteriti temporis, præter enim Bartol. & alios supra citatos, *† hoc voluit Iac. de Aret. in d. l. 2. atque ibi quoque Pet. & Cyn. ibi*, vbi Salic. numero 14. dicit, quod communiter approbatur. Imolan. d. l. cap. potuit. *l. i. §. d. l. i. §. 2. numero 124. Redoan. d. questio. cap. 75. numero 16. Cephalin. consilio 222. numero quinto. Corbul. d. limit. 21. numero tertio*, ergo eligendo vnum, non renunciat alteri.

Secundo probatur, quia vbi pensio recipitur cum potestestate, admittunt omnes, quod detur expulsiō, *† ita Cyn. Alber. Pet. Bald. & alij omnes,*

in d. l. 2. vbi *l. i. num. 124. dicit communem*. Sequitur Salic. ibi. Imol. late in d. cap. potuit. num. 37. *Clar. d. l. i. questio 10. Corbul. d. limit. 21.* non ergo ita contraria sunt, vt electione vnus tollatur alteri: videmus namque, quod protestatio non iuuat, quando remedia sunt incompatibilia, vt quando dominus recipit pensionem futuri temporis, *† secundum Cyn. & Salic. in d. l. 2. Butr. Card. & Imol. in d. cap. potuit*, & infinitos citat Corbul. d. limit. 21. numero 2. *post l. i. num. 124. vers. item in quantum. Clar. & Redo. loco prædicto.*

Tertio, in terminis quod dominus vtrumque facere possit, *† voluit glossa in d. cap. potuit, in vers. x. p. l. i. Iac. Butr. & Alber. in d. l. i. §. 2. Bart. ibi, Butr. in cap. potuit. l. i. §. 2. num. 4. in fine. ff. si quis c. i. v. Redoan. d. questio 10. 75. num. 13. Butr. d. l. i. questio 309. num. 5. in fine*, qui tamen loquitur, quando expellendo protestatus est, vt etiam tenet Clar. d. questio 10. num. 2. sed hoc nihil est, quia vt dixi, si remedia essent incompatibilia, protestatio non remediet, & hæc videtur verior, quidquid tenuerit glossa in d. l. 2. vbi *l. i. num. 124. vers. principalis. Imol. d. cap. potuit. num. 38.*

Quarto, expulsiō & pensionis exactio descendunt ex diuersis causis, ergo se inuicem compatiuntur, nec vnum tollitur altero electo. *† Alber. in l. quod in heredes. §. eligere. ff. de tribu. cum aliis apud Gabriel. lib. 2. tit. de all. concl. 2. num. 17. vbi fortius loquuntur, quando ageretur ad idem: prædicta perueniunt ex diuersis causis: nam expulsiō competit propter moram & contumaciam, pensio vero propter contractum & promissionem. *† ut inquit Iac. Butr. relatus à Cyn. & Alb. in d. l. 2. vel etiam ob perceptionem fructuum, vt inquit Ioan. de Blon. citatus à Cyn. in loco prædicto & nō est vera responsio l. i. §. 2. numero 125. quod vtrumque veniat ex eodem facto: nam eo quod percipit fructus, tenetur pensionem soluere, & quia non soluit, potest priuarius facta sunt diuersa, & separata. Itē vbi plures actiones cōpetit ad diuersa, cumulari possunt, *† glossa in c. Albate, de re iudic. in 6. Gab. d. i. §. i. §. l. i. num. 25. Aduertitū quoque, quod et si multi dicat simpliciter, quod recipiō præteriti tēporis pensionē, sibi præiudicat, nō dicunt expellere de tempore præterito ante commissam caducitatem, & intelligi possunt de tēpore post commissam, sed ante declaratam caducitatem, vt ponit Cyn. d. l. 2. num. 5. vbi etiam citat Pet. & Imol. d. cap. potuit. num. 37. Et hæc excitauit Senatus etuendæ veritatis gratia, non discedens tamen à comuni, sed vt aliis relinquatur ansa cogitandi.***

ARGVMENTVM.

Hæres cum beneficio Inuentarij an possit dare tot bona in solutum quando hæreditas est opulenta.

SYMMARIVM.

- 1 Hæres cum beneficio inuentarij, quando hereditas est opulenta, cogitur vendere vt satisfacias creditoribus.
- 2 Inuentarij beneficium operatur quod hæres possit soluere aliis pro alijs.
- 3 Electio est debitori in alternatiuis.
- 4 Deo vbi in specie non est privilegiata, statim

- 5 Inuentarium prædest non solum ne hæres soluas de proprio, sed etiam ne de facto veniat.
- 6 Facta non presumuntur sed probari debent.
- 7 Qualitates à statuto requisitæ tenentur probari quousque vult vti.

- 8 Tutor obliuiscens quod non ement prædia, tenetur probare quod extarent venalia.
9 Correlatiuorum idem est iudicium.

DECISIO CCCXVIII.

QUONIAM Isabelle de Bonatis, repetenda dotes suas, Dom. Benedictus & fratres de Giopellis eius filij, dicebant, velle in solum dare rot bona hereditaria ex quo erant hæredes cum beneficio Inuentarij, secularbat mater, quia constabat hæreditatem esse opulentam, & soluendo: quo casu hæres etiam cum dicto beneficio cogitur vendere, ¶ vt per Iacob de Aret. in l. fin. §. vlti. præfatum. C. de leg. de h. quia beneficium Inuentarij non est inuentum in solutum creditorum, sed ne hæres damni patiatur. Sequitur Cyn. ibi. in fin. dicens quod cogitur vendere, quia id est, sine suo damno ex quo non promittit de eu. thone, & quod sibi non nocet & alteri prodest, facere si tenetur, *lan. creditori. C. de mol. Barr. num. 3* quia vbi cessat damnum hæreditas subsistit regula, quod aliud pro alio solui non potest inuito creditore, l. 2. §. mnti. ff. si certum pet. Bald. num. 1. in fin. dicens, quod hæres cogitur vendere quando sibi hoc non nocet, Salic. ibi. in §. fin. vlti. hæres num. 2. Castrenf. num. 5. Alex. num. 10. Cornet. in si. & Ioseph. num. 1. vlti. quanta vultus, & ante os Albaum. ar. 17. Ioan. Andr. ad Spec. in tit. de i. h. m. adit. §. fin. sub num. 15. in vlti. non fecerit in fin. mo. in l. 1. §. hoc stipulatio, colum. 4. vlti. item fecerit ad de ff. si pro quo in per leg. Falcid. vbi et p. e. ch. dicit Ang. qui dicebat, quod hæres non tenetur vendere etiam quando id potest sine damno, sed dimittere potest bona creditoribus laceranda, quod etiam impugnauit Alex. in d. l. §. vlti. præfatum, & quod hæres eo casu cum non obligat seipsum, cogatur vendere & soluere in pecunia, tenuit etiam Guid. Pap. in c. de m. t. ta. num. 2. Ios. in l. 2. in §. mnti. dicit, colum. fin. in 12. limita. Porcellin. de iur. cur. quæst. 7. num. 3. Ph. num. in §. par. num. 149. Roland. in c. trall. in par. 4. vlti. alia & vlti. fol. 121. Ast. in c. in c. d. trall. ap. 12. numero 9. & 110. foli. 198. Bui. in c. fin. num. 29. quod si forte hæres dicat, ego non inuenio emptorem, tenetur probare, quia hoc est sue intencionis fundamentum, *lan. qui ff. de probat. & creditor habet intencionem suam fundatam super regula quod non potest solui aliud pro alio, idco exceptionem allegans tenetur probare l. 1. vbi Doct. ff. de reg. iur.*

Pro filiis facit, quia hoc est beneficium Inuentarij quod hæres posset soluere aliud pro alio, ¶ d. l. fin. §. vlti. præfatum. C. de iur. de h. vbi alternative dicitur, quod soluat de rebus hereditariis, vel de earum pretio, & in alternat. uis electio est debitoris, ¶ Afflict. in d. c. 197. N. g. de pign. in 1. m. v. b. §. par. num. 7. dixi in c. fin. 125. num. 6. & hoc notant ibi Cyn. Bart. Alber. Bald. Cuman. Salic. Castrenf. Corn. Iaf. & alij. mnes. Ios. Andr. Ang. Imol. Guid. Pap. Porcellin. Montico. Phan. Rol. & alij supra citati. Angel. in c. fin. 31. in prin. quæ opinio procedit,

- 10 Hæreditas quando dicatur esse soluendo, ita ut hæres cum beneficio inuentarij tenetur soluere creditores in pecunia.

etiam si creditor esset privilegiatus puta ex causa dotis, vt in casu nostro cum dos non reperitur in specie hoc casu privilegiatus, statutum est regula. ¶ vt in terminis inquit Alciat. in c. fin. 191. num. 3. quem sequitur Phanuc. d. par. 5. num. 149. & dicit Bald. in d. §. vlti. præfatum, quod hæres poterit creditoribus dicere vendere vos, quia ego contemti; lequitur Cornabi Phan. d. par. 5. num. 151. & Rol. d. §. alia & nona; & ratio est, quia Inuentarium prodest non solum ne hæres soluat de proprio, sed etiam ne de fe. d. v. etur, ¶ vt inquit Bald. in d. §. vlti. præfatum num. 5. vbi etiam Iaf. in c. vlti. quanta vultus in fi. Super hac itaque regula fundatur exceptio filiorum, & qui vult eos cogere ad vendendum, tenetur probare quod inueniri possit emptor, tum quia hoc est fundamentum fuge hereditatis, tum etiam quia id consistit in fe. d. v. quod 6. præsumitur, ¶ Ios. Ios. §. 3. Ios. §. de cap. in §. p. item, ¶ reuer. Cyn. in m. & Bate. in d. §. vlti. præfatum, dicit, hæredem cogi vendere si res inuenit emptorem, atque ita sub cõditione quæ debet purificari, adeo quæ fundat super eorum cõditione, probare debet quod hoc adit qualitas ab illis requisita, ¶ vt dicitur de eo qui vult vti statuto qualicato, ¶ d. l. 7. xi. in c. fin. 145. num. 4. & sicuti obliuiscens tutori quod non ement prædia, tenetur probare quod extaret venalia. ¶ Aret. in c. fin. 31. in fin. Dec. in c. fin. 162. col. 2. in fin. Cuman. in c. fin. 21. num. 5. ita et contra qui opponit quod debet vendere, probat quod nunciatur emptori, vt correlatiuorum idem sit iudicium. ¶ Ios. C. de m. t. vlti. dicit, & cum prædicti Doctores omnes dicant, eo casu hæredem cogi ad vendendum quado id fieri potest sine damno, non aliter hæres cogitur, nisi si & a probatioe quod possit sine damno vendere. Nec quonquam mouent verba hæ. de Aret. relata à Cyro loco prædicto, dum dicit, quod si hæreditas est soluendo, hæres satisfaciatur in pecunia, si vero non est soluendo, vendat bona, intelligitur ¶ enim ab eis hæreditas esse soluendo, quando extat pecunia in hæreditate, & si non extat, dicitur non esse soluendo: nam etiam tunc proprie dicitur esse soluendo, quando extant bona, ex quorum venditione satisfieri potest. Mont. in c. de m. t. ta. 10. num. 27. & Bui. in c. fin. num. 33. post Fulgof. dicit tria requiri ad hoc, vt hæres cogatur vendere. Idem Monticuli. cap. 12. num. 90. & 100. & demum Senatus Statuit filiis terminum vnius mensis ad vendendum bona hereditaria, ita tamen quod non promittant neque obligent bona propria pro cuius electione id sentiens, quod si vendi bona non poterunt iusto pretio, cogatur mater ea in solum capere iusta abstimatione. & fuit pro hac parte allegatus Marcobrun. ab Anguill. in c. fin. 3. per totum, quidquid tenuit Phanuc. de inuent. par. 6. num. 2.

ARGVMENTVM.

Legitimus ex sequenti matrimonio an excludat substitutum.

SUMMARIVM.

- 1 Legitimus facit de fidei conditionem si decesserit sine filiis.

2 Substitutio

- 2 Substitutio non extenditur de persona ad personam.
 3 Substitutio facta per alternatiam intelligitur in casum vulgarem, ita ut succedente prima parte alternatiue, exparet secunda.
 4 Clausula generalis non refertur ad ea de quibus fuit facta specialis mentio.
 5 Legitimus per subsequens matrimonium non facit deficere conditionem adiectam substitutioni, si decesserit sine filio legitimo & natura-

- libus, & ex legitimo matrimonio procreatus.
 6 Copula requiritur concorsum omnium copulatum.
 7 Copula stat ampliative.
 8 Vt supra, dictis, refertur omnes precedentes qualitates.
 9 Prædictis dictis, refertur ad omnes supra nominatos.
 10 Aliis dictis, denotat similitudinem.
 11 Fideicommissum extenditur de persona ad personam, quando aliis sequeretur absurdum.

DECISIO CCCXIX.

ENTA substitutionis factæ per Dom. Hieronymum Andreaticum dicebant, quod decedente D. Hieronymo Stiglio legatario, bona Ricorlandi deveniant ad filios dicti Domini grauari legitimos & naturales, & ex legitimo matrimonio procreatos, & ubi sine filiis decessisset, bona illa ad fratres eiusdem devenirent, seu ad alios eius agnatos proximiores, masculos tamen legitimos & naturales, ut supra, eius vero filius, & agnatis decedendo sine filiis, ut supra, voluit bona devenire ad ipsius testatoris proximiores agnatos: contigit autem Strigium grauatum decessisse sine filiis, & Dom. Marcum Antonium eius fratrem qui successit vigore dictæ substitutionis, reliquit filium Marcum Antonium iuniorem legitimum per sequens matrimonium, quocirca Dn. Hieron. & Lælius Andreaticus, ut proximiores agnati dicto testatori aspirant ad substitutionem prædictam, quasi dictus Marcus Antonius frater grauari decesserit sine filiis, verum dictus filius legitimus opposuit duos: primum, quod ex quo est legitimus ex secuto matrimonio, facit deficere conditionem substitutioni adiectam, si decesserit sine filiis. Imol. in c. unius, de electio. Butt. Castr. Præposit. Iason. Dec. Paris. Alciat. Rip. Didac. & alij multi, citati à Cephal. in consil. 239. num. 12. & seq. Rolan. in consil. vlt. num. 28. volumine secundo, Duen. in reg. 250. ampliat. 7.

Secundo, quod et si mortuo Hieronymo grauat, vocaverit testator fratrem vel eius agnatos, tamen exinde non substituit fratri, & agnatis, sed filios Hieronymi, & agnatos prædictos grauavit onere restitutionis, ubi sine filiis decessissent, atque ita substitutio non fuit iniuncta Dom. Marco Antonio fratri, sed agnatis, ideo non debet ad Marcum Antonium extendi, quia quidquid sit de casu ad casum, substitutio nunquam extenditur de persona ad personam. Aret. in l. Gallus, §. & quid si tantum, columna 5. ff. de lib. & posthum. cum aliis apud Roland. consil. 56. num. 14. volum. 3. ubi etiam ex præsumptis verisimili testatoris mente, licet etiam eadem sit ratio. Late Petrus de fideicom. eb. alien. questio. 5. num. 56. & semper dici potest substitutio hoc casu non loquitur Socin. consil. 62. num. 3. vol. 3. cum aliis quos citauit, consil. 279. num. 5. quin etiam dicti agnati non succedunt, quia fuerunt alternatiue vocati, & tunc dicuntur solum vocati per vulgarem, ita ut succedente prima parte alternatiue, & fratre Hieronymi agnoscen te fideicommissum, expirat substitutio, & tunc per Socin. consil. 113. num. 7. vers. quarto hanc opinionem, vol. 1. Corne. consil. 17. column. 2. vol. 4. Rin. consil. 92. num. 7. consil. 159. num. 20. volum. 2. Rip. in l. heredes mei, §. vlt. num. 9. ff. ad Trebell. Galsaul. in l. Gallus, §. quidam reit. num. 10. ff. de lib. & posthum. ubi Alciat. in prima prædict. num. 46. Alciat. consil. 83. num. 1. consil.

89. num. 4. lib. 9. Menoch. de presumpt. lib. 4. presum. 71. num. 5. & 15. & Alciat. in dictis consiliis loquitur in legatis. Nec dicatur quod fratri videtur iniunctum fideicommissum, per ea verba, quibus testator vocauit familiam Andreaticorum, decedentibus filiis & prædictis agnatis Hieronymi grauari, cum frater sit illi agnatus, respondetur enim, clausulam illam generalem de agnatis loquentem refertur non posse ad fratrem, de quo supra specialem fecerat mentionem. & argum. l. soli clausula, ff. de verb. sig. Off. de consil. 169. numero primo. & fere in terminis ego posui, in consil. 241. numero versum nonus.

His vero nihil mouentibus, Senatus declarauit euenisse casum fideicommissi ad fauorem dictorum de Andreaticis: quia filius domini Marci Antonij legitimus per secutum matrimonium non facit deficere conditionem adiectam substitutioni, si decessisset D. Marc. Antonius sine filiis legitimis & naturalibus, & ex legitimo matrimonio procreatis. & secundum opinionem Bald. consil. 367. vol. 5. & in pluribus aliis locis, quæ sequitur Alex. Curt. iun. Rin. Alciat. Socin. Natra. Rol. Cephal. & Decia. citati à Mantic. de consil. vlt. volum. lib. 11. tit. 12. num. 20. ubi idem tenet, addendo multas rationes Mart. Laud. de legitim. num. 138. Ant. Rosell. in eod. tit. lib. 2. cap. 5. num. 1. Natta, consil. 6. 24. num. 20. & seq. Menoch. consil. 173. num. 71. & de presumpt. lib. 4. presum. 81. num. 24. in fin. Prosper. Paset. in consil. 98. consil. 99. & consil. 100. Rin. consil. 222. num. 3. & seq. consil. 540. num. 49. & consil. 544. num. 30. Barfat. consil. 390. num. 50. dicitur in consil. 1. num. 19. vol. 1. & nouissime sic iudicatum fuisse in Pedemontano Senatu, refert Thesau. de consil. 196. num. 4. Zuchard. in Rubr. ff. si cer. pet. num. 3. quæ opinio videtur procedere sine difficultate, quando sunt positi in conditione filij legitimi & naturales, & ex legitimo matrimonio procreati, tum propter geminationem, quæ demonstrat magis enixam voluntatem, l. Bahza, ff. ad Trebell. tum propter euitandam superfluitatem, quæ induceretur, nisi illa vltima verba de legitimo matrimonio hoc impostarent, tum quia copula requiritur omnium copulatum concorsum, ff. l. si heredi plures, ff. de hered. inst. tum demum, quia copula stat ampliative, & secundum Bart. in l. ea tamen adiecta, ff. de leg. 3. Rin. consil. 133. num. 3. vol. 1. Paris. consil. septimo, numero trigesimo primo, volumine tertio. Rip. in c. ex parte, num. 47. de rescript. Crauet. consil. 9. num. 35. Cephal. consil. 245. num. 64. dicitur consil. 200. num. 16. & licet in ipsa vltima substitutione non extent verba illa geminata, tamen extat dictio, ut supra, quæ refert omnes precedentes & qualitates. Bart. l. prima, §. deinde, ff. de postul. Alciat. consil. 59. prope fin. volum. 3. Cephal. consil. 612. num. 45. Menoch. consil. 73. num. 24. & in qualitate vocatorum, quod sint masculi legitimi & naturales. Barfat. consil. 227. numero 29. Rin. in l. ad consil. 544. numero trigesimo, ubi

de qualitate ex legitimo matrimonio.

Et non obstat, quod frater Hieronymi non fuerit grauatus: quia contrariū probatur ex illis verbis, quibus grauamen iniunctum est agnatis prædictis; nam frater est agnatus, & dictio prædictis, refertur ad omnes supra nominatos. *† Dec. conf. 278. colum. fin. Ruin. Parif. Bero. Socin. iun. & alij, quos citauit in consil. 230. num. 23. & quamuis supra de fratre speciale fecerit mentionem, tamen illum etiam habuit pro agnato, dum dixit, fratres vel alios agnatos: nam dictio, alii, denotat similitudinem, *† l. si fugitiui, vbi gloss. C. de serm. fong. Ab. in c. sedes, de rescript. dixi. consil. 282. num. 7. proinde infra loquendo de agnatis, includit etiam fratrem, quem vocauerat implicatiue cum agnatis, non etiam vtendo proprio nomine, vltra quod concurrit manifesta testatoris voluntas, qui sicuti expresse grauauit fideicommissum Hieronymum primo loco vocatum, eiusque Hieronymi filios se-**

cundo loco vocatos, multo magis censetur voluisse grauare Marcum Antonium, fratrem Hieronymi tertio loco vocatum, & fideicommissum extenditur de persona ad personam, quando alias sequeretur abiudicium, *† vi per la. consil. 148. col. 3. vol. 2. dixi. conf. 241. num. 35. & seq. & ita volunt Signor. Roman. Arer. Socin. & alij citati à Crauet. consil. 931. num. 10. vbi sola mouentur ratione, ne temotiores & minus dilecti meliores sint conditionis, quam proximiores, & prædicti. Simon. de interpret. vlt. vel. lib. 1. interpret. 1. dubit. 4. solut. 4. col. 2. Petra d. q. 98. §. 1. num. 66. & seq. Rimin. alios citans, conf. 243. num. 50. quæ opinio procedit facilius, quando substituti persona non variatur, sed grauati, vt Petra loco prædicto, & quando verba commodè extensionem patiuntur, inspecta eorum proprietate, vt hic, ex quo substitutus facta est agnatis, quorum appellatio includit fratrem.*

ARGVMENTVM.

Idoneum, & securum fundum probare quis teneatur, quando pretium implicandum est in fundum idoneum & securum.

SVMMARIVM.

1. Res quilibet præsumitur libera.
2. Fundum non præsumitur, quia est seruitus.
3. Idoneum quilibet præsumitur, declaratur vt num. 7.
4. Argumentum de persona ad res validum est.
5. Diuitie aut paupertas ab eo sunt probanda qui super illis se fundat.
6. Qualitas ex pacto requisita est probanda.
7. Idoneus quis non præsumitur respectu facultatum.
8. Cautionem idoneam promittens tenetur prestare cum fideiusoribus.

9. Superfluum nihil debet esse in contrahibus.
10. Securitati appellatio in portat fideiussorem, quando ab eo promittitur qui iam erat obligatus per instrumentum.
11. Testes optime opinionis vbi à statuto requiruntur hac qualitas est probanda.
12. Materia subiecta aliam interpretatur.
13. Idoneum quid dicatur iudicii arbitrio committitur, vbi à lege vel pacto sit mentio de idoneitate.

DECISIO CCCXX.

IN contrahibus emptionum consueverunt in hac ciuitate venditores promittere, quod pretii conuertant in emptionem vnus fundi idonei, & securi, propterea sæpe controuersum est in Senatu, si venditor teneatur probare, fundum esse idoneum & securum, vel emptor, illum non esse talem: & nullā probationē requiri suadebat ratio, quod res quilibet præsumitur libera, *† l. alius, C. de serm. & ag. leum eo. ff. de serm. vrb. præd. Hinc Hostien. & Ioan. Andr. in c. nemo, de iur. iur. dicunt, quod feudum non præsumitur: quia est seruitus, *†* sequuntur multi quos citati in consil. 133. num. 24. & in consil. 231. num. 23. & hypotheca seu obligatio bonorum quæ est facti non debet præsumi, *in bello, §. facta, ff. de captiu. & postlim. reuer. & sicuti loquendo de personis, quilibet præsumitur esse idoneus, *†* cap. dudum de presump. c. i. §. 1. quæst. 1. l. serui ff. de manum. l. 1. §. 1. & Doctor. in d. cap. dudum, præcipue Fel. late ponit & Oldr. in consil. 41. colum. 1. dicit clausulam positam in rescripto, si est idoneus, non facere conditionem, licet aliud quando dicitur si inuenies illum idoneum: quia prima verba solam essentiam requirunt: posteriori vero exigunt factum hominis, prosequitur Felin. dist. cap. dudum, num. 33. ita etiam erit in rebus, valet enim argumentum à persona ad res, *† l. qui futere, vbi Abb.***

*Et Bald. ff. de stat. hom. Euerard. loco 38. in principio. Præterea videtur hoc esse fundamentum emptoris qui recusat pretium soluere, & pretextu quod fundus emendus ex eo pretio, non sit idoneus, & inde ille probare debet, *l. ei qui dicit, ff. de probat. & diuitie aut paupertas ab eo sunt probanda: qui super illis se fundat, iuxta *†* glo. in l. si vero, §. qui pro rei qualitate, ff. qui iussu cog. de qua late Tirazu. de retra. a. consil. §. 32. glo. 1. n. 95. Natta in con. 344. n. 3. Alciat. in trakt. prescript. 2. præf. 27. n. 5. Ben. in trakt. paup. in 6. q. an. princ. D. Becius in con. 105. n. 28. Lamber. de contrah. eorum. glo. 1. p. 243. in fin.**

Verum voluit semper Senatus, quod venditor probet, fundum à se emendum esse liberum, & omni obligatione solum, quia qualitas ex pacto requisita est probanda, *† l. 1. §. quæd antem ait Prætor, vbi Bart. si ne quid in sum. public. l. Prætor, §. 2. docere, ff. de bon. capi. cum infinitis quos citauit in consil. 130. num. 1.*

Item venditor qui agit ad pretium eo sub pretextu, quod sit empturus idoneum fundum, tenetur probare fundum idoneum esse, cum non aliter ei detur actio, *l. ei qui, ff. de probat.*

Rursum, licet quis idoneus moribus præsumatur, tamen respectu facultatum talis non *†* præsumitur, secundum *†* glo. in d. §. qui pro rei qualitate, Alciat. in trakt. prescript. 2. præf. 27. in fin. Ceph. in consil. 227. num. 61.

Quarto

Accedat septimo, quod subiecta materia suadet probationem esse necessariam: nam ideo em-

Confirmatur octauo, quia vbi lege vel pacto fit mentio de idoneitate, tunc iudicis arbitrio committitur declaratio, qualiter & quomodo quid idoneum declaratur, titu Bald. in l. i. in veris. §. col. vltima, vers. iuramento pistoru, C. de precib. Imper. off. vbi ait, quod (sacrum mentem) non faciens de cautione idonea, non retrahitur ad fideiussorem, sed recipit declarationem a iudicis arbitrio, & idem tenuit in c. 471. per totum, volumine tertio, vbi pulchre loquitur, intrinseus iudicem quod, secundum qualitatem personarum arbitretur, & hanc declarationem dicit singularem, & mirabilem l. al. i. d. l. sancimus, un. 3. vers. secundo mirabilem, licet dicit rationem Baldi esse debilem. Dominus Becius c. 1. un. 27. Ita ergo in proposito videtur arbitrio iudicis committi declaratio, qualiter fundus dici possit idoneus & securus, & an probatio requiratur vel non: ita Senatus ut dixi laque iudicauit, paucis tamen mensibus citra, cum contigisset idem casus, dixere Domini esse hoc iterum ex g. amandam.

S V M M A R I V M.

- 4 *Assensus praestitus super principali contractu*
 5 *extenditur ad executiva.*
 6 *Consensus praestitus super constitutione dotis ex-*
 tenditur ad illius restitutionem.
 6 *Assensus adhibitus in contractu venditionis cu*
 pacto retrovendiendi, operator *de possit re-*
 novando fieri sine non assensu.

dictor non habet rem ex noua causa, nec reputatur noua acquisitio, ex quo emptor cogitur reuendere, vt inquit Dec. in consil. 373. colum. 2. Verum ad bene faciem. & idem Dec. in consil. 88. u. 3. dicit, quod res non dicitur translata per reuenditionem, sed redditā, & hanc partem probauit etiam Amad. de Pont. Lundum. quæst. 37. colum. 3. Ver. et tamen casus, ubi inferendo ad alias decisiones dicit, quod ubi actus fit in executionem præcedentis contractus, non est de nouo soluenda gabella: † & citat multos, & in præsentī casu res est elafior, quia si gabella soluitur ex prima uenditione, in qua emptor promittit reuendere, vtique non est soluenda pro uenditione, quæ fit in executionem præcedentis promissionis, & eundem Bartol. in l. fin. §. quot. in §. de pignori. vbi ait, quod soluitur semel gabella pro

promissione de vendendo, non debet postea solui pro venditione. † idem Bart. in l. si pupillus, in princ. ff. ad leg. Falcid. vbi etiam notat Angel. & hoc etiam tenuit Bertach. in tracta. de gabell. part. 5. quæst. 3. & part. 8. in 3. part. quæst. 13. vbi citat quoque Castr. & Alex. Jul. Ferrer. in tract. de gabell. nn. 367. facit etiam quod voluit Bald. in con. 415. vol. 2. vbi inquit, quod si tempore contractus conventu est de resolutione, ita resolutio habetur pro executione contractus, non pro resolutione; & pro hac parte videtur decisio Castrensis in l. i. n. 8. C. quando. licet. ab emptio. disced. vbi tenet, quod nō sit novus contractus, atque ideo pro eo non sit solvenda gabella. Facit etiam, quia executio contractus habetur pro ipso contractus, & ideo pro ea nō requiritur novus assensus; sed qui fuit præstitus super principali extenditur ad executionem. † l. si pupillus, ff. de reb. cor. Pat. de Put. de feud. reinter. cap. 236. per totum, vbi dicit, quod assensus præstitus super constitutione dotis extenditur ad illius restitutionem. † & nn. 12. ait: quod si

in contractu venditionis factæ cum pacto retrovendendi, adhibitus fuit assensus, poterit retrodictio fieri sine novo † assensu. pulchre Freccia de sub. feud. lib. 2. quæst. 2. per totam, vbi nn. 17. dicit, quod eiusmodi primi contractus executio nō succedit ex novo hēminis factio, sed insurgit ex altero, & vnum est præludiu, aliud vero executio: & infero ad multa, quæ apud eum videri possunt. Dubium faciebat, quia appellatio contractus sæpe venit etiam distractus; sed id resolvitur ex supra adductis; mouebat etiam generalitas verborum statuti loquentis de quocunque contractu, quæ ideo amplecti videtur retrovenditionem, licet ea improprie sit contractus, vt aliis dictum fuit in Senatu super pactos, quod quicunque creditor comparuerit, &c. sed ad hoc respondebatur, quod reuendendi pactum appositum in venditione dicitur pars contractus, ideo gabella non debet solui pro parte, cum fuerit semel soluta pro toto, quare dictum fuit, gabellam non esse soluendam.

ARGVMENTVM.

Pater stipulando pro se & filiis, an videatur stipulari vt heredibus.

SVMMARIVM.

- 1 Pater potest pro filio stipulari.
- 2 Notarius potest pro alio stipulari.
- 3 Stipulatio patris pro filiis nascitur; valet.
- 4 Stipulatio notarii pro eo qui speratur nascitur, sustinetur.
- 5 Inventarium conservat iura heredis illata, & intacta.
- 6 Separationem iurium, quæ sibi competeant ante aditionem, potest petere heres, qui inventarium conficit.
- 7 Stipulari in dubio videtur pater filiis vt filiis, non vt heredibus.
- 8 Qualitas naturalis debet prævalere civili qualitati.
- 9 Expressum præponitur tacito.
- 10 Qualitas nominis determinat verbum, limitat dispositionem.
- 11 Privilegium concessum nomini cessat extincto nomine.
- 12 Contrahens cum herede presumitur contraxisse contemplatione qualitatis hereditariae.
- 13 Contractus talis indicatur, qualem partes appellaverunt.
- 14 Sanguinis ratio presumitur finalis causa dispositionis.
- 15 Dispositio collata in filium, qui verè non sit filius, annullatur.
- 16 Legatum factum consanguineo pauperi, censetur magis relictum iuxta consanguinitatis, quam pietatis.
- 17 Legatum factum episcopo consanguineo, vel magno amico presumitur magis relictum contemplatione consanguinitatis vel amicitie, quam dignitatis vel ecclesie.
- 18 Pater censetur stipulari filiis vt filiis, quando non agitur de provisione, quæ fiat filiis à patre, sed de ea, quæ sit à donatoribus.
- 19 Stipulatio patris censetur facta pro filiis vt filiis, quando constat de voluntate stipulatoris tacite expressa.
- 20 Pater vbi stipulatur non pro se, sed pro filiis,

tunc ius acquiritur filiis, licet non sint heredes patris.

- 21 Stipulatio patris pro filiis, vbi non est conformis stipulationi factæ pro se, tunc filii admittuntur, etiam si non sint patris heredes.
- 22 Expressum in vna parte dispositionis non censetur repetitum in alia, in qua facile fuisse exprimere si disponens voluisset, declarata vt num. 68.
- 23 Filiorum appellatio non veniunt nepotes, quando distincte & separatè testator disposuit de filiis & de nepotibus.
- 24 Dispositio sequens nō trahitur ad ea, de quibus supra fuit expresse dispositum, declarata vt n. 72.
- 25 Superfluum verbum, & sine effectu operantis non debet esse in contractibus.
- 26 Masculinitatis qualitas efficit, vt dispositio restringatur ad descendentes tantum, declarata vt num. 75.
- 27 Heredum masculinorum appellatio veniunt descendentes tantum, etiam in materia transitoria ad extraneos.
- 28 Donatio facta à patre filiis in contractu matrimonii, censetur facta vt filiis, licet non sint heredes, & propterea neque revocari, neque minui potest per obligationes, postea à patre contractas.
- 29 Verba debent intelligi secundum subiectam materiam, & secundum naturam alius, qui veritur.
- 30 Verba restringuntur per rationem secundum suam causam.
- 31 Stipulatio pro filiis vt heredibus, includit etiam heredem extraneum.
- 32 Pater stipulando pro se & filiis, censetur stipulari pro illis vt heredibus.
- 33 Alius in dubio censetur potius factus, secundum ius commune, quam secundum ius speciale.
- 34 Hæc dem habere interest morientis.
- 35 Hæc ditas quanto est pinguior & opulentior, tanto facilius invenitur heres.

- 36 *Parentum votum est filio thesaurizare, & bona per eos quaestita in illos iure successionis transmitti.*
- 37 *Stipulatio transit ad heredem, siue de eis sit facta mentio, siue non.*
- 38 *Contractus omnes transeunt regulariter ad heredem actus & passus, etiam si dispositio sit taxativa.*
- 39 *Donationis natura est, ut transeat ad heredem quoscunque, & successores etiam singulares.*
- 40 *Probandi omni incumbit ei, qui habet regulam contra se.*
- 41 *Regula qui se opponit, tenetur probare specialem exceptionem.*
- 42 *Stipulatio facta pro filio nasciturus, intelligitur facta, tanquam heredibus & successoribus.*
- 43 *Affectio singularis non cadit erga cognatos, & nam. 48.*
- 44 *Stipulatio facta à patre sibi & filio, intelligitur ordine successivo, siue filius sit in potestate, siue non, & siue res sit sui naturae transitoria ad heredem, siue non.*
- 45 *Pater stipulando filio post mortem suam, censetur stipulari tanquam heredi, non tanquam filio.*
- 46 *Legatum factum filio censetur ipsius contemplatione relictum, non patri.*
- 47 *Patri contemplatione censetur datum, quod filio relinquunt sub commemoratione patris & patriae potestatis.*
- 48 *Dilectio non cadit in nondum natus, & nam. 43.*
- 49 *Profectitium reputatur relictum nepoti nascituro.*
- 50 *Dos relictæ nepoti nascituro dicitur profectitia.*
- 51 *Patrium si aliquis det nepoti, censetur dare patrii contemplatione.*
- 52 *Donatio facta sponte per consanguineos mariti, censetur facta contemplatione mariti.*
- 53 *Donatio facta filio meo, in quo non cadit meritum, quia sit amicus, censetur facta mei contemplatione.*
- 54 *Donatio facta filio patrii contemplatione, censetur ab ipso patre promissa, & pater videtur donasse.*
- 55 *Contrahentes censentur se conformasse cum dispositione statuti.*
- 56 *Repugnancia & contrarietas excludi debent in quolibet dispositione.*
- 57 *Sequentia declaratur à precedentibus, praesertim quādo precedentia sunt clara, & sequentia dubia.*
- 58 *Filius intelligitur vocari tanquam heredes, quando res deducta in stipulationem, non potest ad filium aliter pertinere, quam uti heredem.*
- 59 *Clausula in fine posita qualificat omnia praecedentia.*
- 60 *Clausula accessoria declarat precedentem dispositionem.*
- 61 *Donatio facta patri stipulanti pro se & filio, non acquiritur filio, nisi sine herede.*
- 62 *Donatio facta alicui pro se & suis, intelligitur de*

heredibus.

- 63 *Verba interpretantur contra eum, qui se fundat in verbis contractus.*
- 64 *Ratione unica quis non censetur motus, sed pluribus.*
- 65 *Copulativa parti una declarat aliam.*
- 66 *Primi & posterius non datur in iure, quia in eodem instrumento continentur, sed omnia censentur eodem tempore facta.*
- 67 *Pater si stipulatur pro se in vita, & pro filio post mortem suam per hoc non dicitur aliter filius stipulari, quam fuerit stipulatus pro se.*
- 68 *Omissum non censetur quod in alia parte dispositionis fuerat expressum, quando militat eadem ratio.*
- 69 *Haecedum mentio censetur repetita in sequenti stipulatione, quando in precedenti fuerat opposita, etiam si res sui naturae non sit transitoria ad heredem, ut in fundo & emphyteusi ecclesiastica.*
- 70 *Masculorum mentio si semel facta fuit habetur pro repetita, ubi de solo filio dictum fuit.*
- 71 *Qualitas facilius probatur & presumitur quam substantia.*
- 72 *Dispositio generalis includit casus specialiter pronisos, quando proniso sit in diuersis capitulis, & quando constat de voluntate disponentis.*
- 73 *Filius in specie vocati censetur praedilectus, & ordine successivo vocati cum heredibus in genere vocatis.*
- 74 *Verba stare sine effectu operandi tolerant, quando exprimitur, quod tacite imerit.*
- 75 *Masculinitatis qualitas non restringitur ad solos descendentes quando facta est mentio in specie de filiis.*
- 76 *Donatio stipulata pro filio masculis, transit ad extraneos heredem, ubi filius masculi non adsint, vel non sint heredem.*
- 77 *Stipulatio facta pro heredibus masculis, licet restringatur ad descendentes, illi tamen debent esse heredem.*
- 78 *Fendum concessum pro se, & heredibus masculis ex suo corpore legitime descendentibus, non est ex pacto & providentia, sed mixtum.*
- 79 *Heredium mentio in materia non transitoria ad extraneos capitur pro filiis.*
- 80 *Heredium nomen in contractu accipitur proprie, & requiritur, quod vocatus sit heres.*
- 81 *Dec. consil. 239. reprobat.*
- 82 *Dilecti per suam locutionem non est fides adhibenda.*
- 83 *Argumentum à contrario sensu non sumitur in dilectis Dilectorum.*
- 84 *Donatione facta contemplatione matrimonii, causa matrimonij non censetur finalis, sed impulsiva.*
- 85 *Proposuit in mente reserutum nihil operatur.*
- 86 *Euentus mali non habentur in consideratione.*

DECISIO CCCXXII.

E sustinerent magnifici Domini Sigismundus & fratres de Pretis onus artis alicui hereditatis dominorum Constantij patris, & Baldessaris patris, instituerunt iudicium separationis bonorum, in quo intendebant deducere & praeparare bona omnia, quae alias fuerant praedicti Domini Baldessaris, nec non Domini Guidereorum etiam patris, qui cum domino Baldessare vique de anno 1355. domino Constancio

stipulanti pro se & heredibus, nec non ei & notario stipulantibus pro filiis masculis domini Constantij. & dominæ Eleonoræ tunc sponsæ in lucem venturis, & iusta videbatur eorum petitio, quia donatio stipulata fuit pro filiis masculis, & non est dubium, quin pater possit pro filio stipulari, T. 1. quod dicitur, la seconda. ff. de verb. obligat. ubi gloss. Bart. & alij, præcipue Alexand. columna prima & sequenti, & la. num. 28. l. stipulatio ista, s. alteri, ubi etiam Doctores, praesertim la. in sepe notab. ff.

l. iiij

⁶⁰ dem tit. *Cuspen. conf. 171. colum. 2. volum. 2. Alba,*
⁶¹ *in conf. 36. num. 4. vbi proprie loquitur in donatio-*
 ne, dicens, quod hoc casu propter patris stipula-
 tionem acquiritur ius filio, etiam nulla interue-
 niente acceptatione seu ratificatione. Menoch.
in conf. 489. num. 19. & in præfenti casu adest etiam
 stipulatio notarij, de cuius validitate non dubita-
 tur. ¹ *Bart. & alij, in l. stipulatio ista, §. si stipuler, nu.*
³ *ff. de verb. oblig. Bartol. in l. nec ei, §. eorum, ff. de ad-*
 opion. latè Alexand. d. §. si stipuler. Dec. in *conf.*
^{407. num. 14. in l. qui tutela, §. nec paciscendo, nume.}
^{2. ff. de regul. iur. Didac. lib. 4. variat. resolut. cap. 14.}
^{num. 11. & pater nedum viuis & extantibus, sed et-}
³ *tiam nascituris filijs stipulari potest, l. si quis ope-*
^{ras, ff. de oper. lib. l. Paulus, §. Paulus respodit ad}
^{nepotem, ff. de bon. lib. l. dijs, §. p. actus, C. de natur.}
^{lib. Faber. in §. ei vero qui, colum. fin. nulli. de inutil.}
^{stipul. Guid. Pap. quæst. 267. l. inf. in l. fin. colum. 2. C.}
^{de verb. signif. hanc partem tenuerunt Oldrad.}
^{Bart. Dec. Ruin. Chaffan. & Crauet. quos citat &}
^{sequitur Becius, in conf. 56. num. 6. addo etiam Bel-}
^{lam. in conf. 17. per totum, vbi proprie loquitur in}
^{stipulatione, quam pro filijs nascituris fieri con-}
^{tingit in ipso matrimonij contractu. Purpur. in}
^{conf. 353. num. 3. vbi similiter loquitur in donatio-}
^{ne eo tempore facta. Latius idem Purpur. in conf.}
^{402. nume. 108. vbi alios cumulat. Natta, in conf.}
^{531. nume. 31. & nedum pater stipulari potest filijs}
^{nascituris, sed etiam notarijs, quia et in stipula-}
^{tionibus inspicimus tempus stipulationis inter-}
^{positæ. l. si filius, ff. de verb. obligat. tamen quia}
^{filij sperantur, quod sunt in rerum natura, ea spe}
⁴ *sustinet stipulationem, l. interduum, l. vbi autem, §.*
^{istud, l. stipulatio ista, §. si quis insulam, ff. de verb.}
^{obligat. §. et si quis, l. inf. de inutil. stipulat. quæ iura,}
^{licet loquantur de spe respectu rei deductæ in sti-}
^{pulatione, locum etiam obtinent in spe, quæ ver-}
^{satur circa personam, quæ interuenit in stipula-}
^{tionem. Goffred. in d. l. si necesse, §. si de portata, ff. de}
^{bon. lib. & in terminis de stipulatione facta in cō-}
^{tractu matrimonij, Goffred. in d. l. si quis operas,}
^{quem sequitur in omnibus Bellam. dicto consilio}
^{decimo septimo, columna penultima. vbi in stipula-}
^{tionem notarij id tenet pro absoluto, & in donatio-}
^{ne facta ab alio quam a patre, & eū sequitur Pur-}
^{pur. in conf. 553. in patre autem aliud tenet Bellam.}
^{per rationes ab eo deductas. Quam igitur median-}
^{te stipulatione tum patris, tum notarij ius in bo-}
^{nis donatis fuerit prædictis dominis fratribus ac-}
^{quisitum, merito in separatione bonorum possunt}
^{eadem bona separare, & præcipua habere, quam-}
^{vis sint patris hæredes, confecerunt enim Inuen-}
^{tarium, & propterea non fuit inducta iurium sū-}
^{torum consilio, sed seruata fuere illæ, & intactæ}
⁵ *iura sua, l. fin. §. in computatione, C. de iure delib. v.*
^{Bart. Bald. Alb. Ca. i. Alex. Corn. Iac. & alij, &}
^{ponit Phanuc. in *tratt. de Inuentar. par. 5. nume. 17.*}
^{Roland. in *cod. israeliam vers. decima utilitas*, & ad}
^{hunc effectum introducum est iudicium separa-}
^{tionis, quia hæres videtur hereditatem grauata}
^{esse alieno ære, vt se in futurum eximat ab omni}
⁶ *molesia. pete iudice quod citatis creditoribus*
^{& alijs quibuscunque præcedentibus interesse,}
^{separet ab hereditate iura, quæ ante aditionem}
^{competebant sibi hæredi dictæ Inuentario con-}
^{fecto, iuxta consilium & doctrinam t Baldi, in l.}
^{debitoris, num. 4. C. de pact. vbi Alex. dicit, se quo-}
^{que ita seruasse, & sequuntur multi apud Phanuc.}
^{loco prædicto. num. 19. Roland. loco item supra}

relato, numero sexto, fol. 152.

Nec obstat prædictis dominis fratribus, quod
 pater videatur pro filijs stipulatus vti hæredibus,
 non tanquam filijs, & consequenter, non possint
 ea bona consequi nisi sint patris hæredes, & sint
 obnoxij hereditariis omnibus oneribus: quia res-
 pondetur primo, quod ipsi non tam veniunt ex
 stipulatione patris quam ex stipulatione notarij,
 quæ eis acquirit sine aliquo medio vel ministerio
 patris; ea quæ dicuntur de acquisitione facta filiis
 vti hæredibus, procedunt solum in stipulatione
 patris, nec conueniunt stipulationi Notarij vel al-
 terius extranei, & videtur in hoc decisi. Afflicti. 393.
 num. 4.

Secundo respondetur, quod imo etiam pater
 in dubio videtur stipulari vti filijs, non vti hære-
 dibus, ita voluit Bart. in l. Si in princ. numeri. 7
 Verbi prædictum, ff. de donat. caus. mort. vbi expo-
 nit, hæredibus id est, liberis eum sequitur Fortun.
 in l. Galus, §. quidam reliqui, numero sexagesimo, ff. de
 lib. & posthum. vbi mouetur duplici ratione. pri-
 ma est, quod filiationis cum sit naturalis qualitas, vt
 in §. emancipati, & §. minus, Insitunt de hered. quæ
 ab intestat. hæreditas autem iure ciuili defertur.
 hæc qualitas naturalis debet præualere ciuili, t. §.
 fin. Insitunt de testam. tut. l. has obligationes, ff. de cap-
 tit. dimiss. & d. §. minus. Secunda est: quod qualitas
 filiationis est expressa, qualitas autem hereditatis
 est tacita, & tacitum postponitur exprello, t. pre-
 cibus, & l. fin. C. de impub. l. nam hoc iure, ff. de vulg.
 & addi potest, quod qualitas nominis determi-
 nans verbum, limitat dispositionem. t. Barto. in l. 10
 ex facto, colum. 2. ff. de vulg. Felin. in l. fin. numeri. 23.
 vbi infert ad alia, & quædam sunt nomina,
 quæ substantiam rem de qua agitur, ideo si
 privilegium concedatur nomini, cessabit extin-
 guo nomine. t. Salic. in l. fin. nume. 2. C. de inoffic. te-
 stam. Roderic. in *questio. de maiorat. num. 23. Boff. in*
^{titu. de princip. numero trecentesimo quadragesimo}
^{quarto. sic contrahens cum hærede, censetur con-}
^{templatione qualitatæ hereditarie contraxisse,}
^{t. Angel. in l. si proponas, §. i. ff. de inoffic. testam. Al-}
^{cia in consilio quinguesimo quinto, numero octauo.}
^{Cum itaque pater stipulando mentionem fecerit}
<sup>de filiis, censetur contemplatione solius fili-
 ationis stipulatus: sic dicimus, quod contractus</sup>
^{talis iudicator, qualem partes appellarunt t. Abb. 13}
^{in consil. 15. in fin. volum. 1. Becius, in consilio trigesimo}
^{quinto, numero nono. dicta in consilio sexagesimo}
^{quarto, numero duodecimo. Accedit, quod ratio san-}
^{guinis præsumitur finalis causa dispositionis, t. gl. 12}
^{in l. nume. §. 1. vbi Bartol. & alij, ff. de hered. insti-}
^{tut. ideo si contrahatur in filium, qui verè non sit}
¹⁵ *filius, hic error vitiat & annullat actum, t. l. si pater,*
^{& l. nec apud. C. de hered. insti. Bar. in l. demum}
^{falsa, num. 7. ff. de cond. & demonst. Aret. & Felin. in}
^{cap. per tuas de probatione. Capra conf. 2. num. 20. Curt.}
^{in conf. 31. num. 8. Bero famil. qu. 60. in princ. Alcia.}
^{in con. 102. num. 56. Cephal. con. 440. num. 14. Rolan. con.}
^{22. num. 10. Vel. 3. & conf. 43. num. 23. Vel. 4. sic relictum}
^{consanguineo pauperi censetur magis relictum}
^{intuitu consanguinitatis quam pietatis, t. quam-}
^{vis in secundo casu concernat fauorem animæ}
^{propterea, Bald. in *Aurb. similiter, num. 5. vbi Roma*}
^{nume. 3. C. ad leg. Falcid. Dec. in consil. 120. nume. 4.}
^{Alcia. conf. 213. num. 33. num. 9. Vel. in consil. 216. num.}
^{23. sic relictum Episcopo, intelligitur non intul-}
^{tu dignitatis vel ecclesie relictum quidò sic à cō-}
^{sanguineo, sed contemplatione sanguinis, vel}
^{etiam}

etiam amicitia, si relinquens sit magnus amicus,
 17 ¶ vt probat communem afferens opinionem Má-
 ttiæ de coactis, vbi voluit lib. 3. tit. 6. numer. 17. quæ
 ergo non idem erit in filio, vt pater videatur
 pro eo stipulatus ratione sanguinis potius quam
 ratione hereditatis; & hæc fuit originalis opinio
 Baldi in *Audi. si quis ratiæ col. 3. C. de sacros. eccl. l. vbi*
 vbi vult, quod pater in dubio videatur stipulatus
 tamquam filius. Sequitur Socin. iun. in d. §. quidam
 recte, numer. 4. vbi dicit hæc esse in puncto iuris ver-
 ram & æquam, & idem placuit Ruin. numer. 84. &
 seg. quando stipulatio non est collata post mortem
 patris, quia secundum eum videtur stipulatus ani-
 mō donandi. Imolus in *Liquid dicitur ff. de verb. obl.*
 sequitur Bertran. in *consil. 134. numer. 11. volum. 2.* vbi
 dicit procedere, prout in facto nostro sine dubio,
 quando non agimus de prouisione quæ fiat filio à
 patre, sed de ea quæ fiat à donatoribus; & ratio est:
 18 quia non est curandum, ¶ quia mente pater stipu-
 latus sit, sed quo animo donatores dederint: quia
 ab eis prouenit donatio, nō à patre. Hoc item pla-
 cuit Ioan. Fabr. in §. ei vero qui, in *fin. Instit. de inu-
 sit. stipulat.* vbi dicit quod pater stipulando liberis,
 prodest eis, quamuis non sint hæredes. Bellam. *col.*
 17. numer. 19. Purpur. *consil. 402. numer. 108. Natia in cons.*
 466. numero 5.

Tertio respondetur, quod vbi etiam regulariter
 stipulatio pro filiis intelligitur tamquam hæ-
 redibus, tamen in præsentis casu extant coniectu-
 ræ ex quibus colligitur, quod pater voluit stipula-
 ri pro filiis vti filiis non autem vti hæredibus, vbi
 enim consistere potest de voluntate stipulatoris ta-
 cita, vel expressa, tunc intelligitur facta tamquam
 19 filiis, ¶ vt ponit Doctores omnes, in d. §. quidam
 recte, vbi Rube. numer. 149. Ias. in *l. si tibi, §. si pater,*
 numer. 115. de *pact. Bertran. in consil. 134. numer. 11. Me-
 nenoch. in tractat. prosumpt. lib. 5. prosumpt. 48. numer. 15.*
 & *Maculorum. consil. 111. numer. 20.* Cum enim hoc pæ-
 deat à voluntate contrahentium, potest ea quoniam
 modo etiam ex coniecturis declarari, & declarata
 seruari: coniecturæ autem sunt, vt infra.

Prima, quia dum stipulatur dominus Constans
 simul cum Notario, tunc solis filiis stipula-
 tur, non autem sibi, & filiis, at vbi pater non pro-
 se, sed pro filiis stipulatur, tunc ius filiis acquiritur,
 20 etiam si non sint hæredes patris, ¶ est text. in
L. quodcumque, §. si quis ita ff. de verb. oblig. per quem
dixit Baldus in dist. §. si pater, quod vti hæredibus
 videtur stipulari pater, quando non incipit à pro-
 pria persona. Sequitur Alexand. in *dist. leg. quod di-*
citur, colum. 12. & ibi Ias. ff. de verb. oblig. Fortun. in
dist. §. quidam recte. numer. 58. Rube. numer. 150. Ruin. nu-
mero 82. idem Ruin. in consil. 122. numer. 3. in primo vol.
Menoch. d. prosumpt. 48. numero 7. Gerar. Macol. d.
consilio 1. numer. 96. Mascard. conclus. 1152. numero 5. &
 ratio est quia tunc non attenditur persona patris
 stipulatis, qui est nudus minister, sed persona eius,
 in quam ius confertur. Idemque, §. fin. ff. de minor. v-
 bi quod attenditur persona representata, non autem
 eius, qui actum gerit, §. fin. vbi Bald. *Cod. si adu-*
rem. dic. & attenditur solum persona contemplatione
cuius actus geritur. §. si de commissis, §. interdu,
ff. de leg. 3. seruo legato, §. si testator ff. de legat. 1. cum
aliis citatis per me, in consilio 140. numero decimo-
sexto & seq.

Secunda est coniectura, quia pater est aliter
 stipulatus pro filiis quam fuerit stipulatus pro se,
 nā solus fuit stipulatus pro se, & postea simul cum
 notario stipulatur pro filiis, quando autem stipu-

latio pro patre non est conformis stipulationi fa-
 ctæ pro filiis, tunc etiam si nō sint patris hæredes,
 admittuntur. ¶ gloss. in *l. Scia, in vers. videri, ff. de*
donat. causa mort. Bald. in c. 1. an agna. vel fil. Alex.
d. l. quod dicitur, colum. 12. & in d. §. si pater, colum.
penult. Arret. d. l. quod dicitur, colum. 5. Doct. in dist.
§. quidam recte, vbi Fortun. numer. 59 & 60. Galanti.
numero 32. Rub. numer. 151. Macol. d. consil. 1. numero 100.
Menoch. d. prosumpt. 48. numer. 8. Mascard. d. conc.
1152. numero 7.

Tertia est coniectura, quia quando dominus
 Constantius voluit pro suis hæredibus stipulari,
 id dixit expresse, vt legitur in prin. vbi dicit, quod
 Dominus Constantius acceptat pro se, & hæredi-
 bus, ergo cum postea stipulatur pro filiis, non cõ-
 sistor intellexisse, pro hæredibus, hoc enim ex-
 pressisset, vti fecit quando voluit, ¶ argumento
lonice, §. fin. autem ad deficiente, C. de cadu. tollen.
 cum multis apud Titac. in *l. si quemquam, in vers. li-*
bertis, numero 3. Cod. de ren. don. Cranen. in consil. 161.
numer. 8. Cephal. consil. 144. numer. 6. Bricium. consil. 1. nu.
14. cum similibus.

Quarta est coniectura: quia in eodem Instru-
 mento discretiue actum est de filiis & hæredibus,
 ergo quando de filiis actum est, non debet stipu-
 latio intelligi tamquam de hæredibus, per ea, quæ
 ponit Socin. in *consilio 152. volum. 2.* vbi ait, etiam in
 casibus in quibus filiorum appellatione veniunt
 nepotes, eos non venire, quando distincte & se-
 parate testator deposuit de filiis & de nepotibus.
 ¶ Sequuntur alij multi quos citat Socin. iun. *consil.*
128. numer. 70. & 71. volum. 1. alios addit Simon. de *inter-*
pret. vbi. volum. lib. 3. interpret. 3. adubi. 4. solutio.
1. numer. 43. Cranen. in consil. 677. numer. 3. vers. 2. respon-
detur, Gabriel. com. opim. lib. 6. tit. de verb. sign. con-
clus. 1. numer. 93. ita dicendum in casu præsentis, quod
 filius non voluerit stipulari vti hæredibus, ex quo
 supra fuerat stipulatus pro hæredibus explicite.

Quinta est coniectura, quia supra expresse fe-
 cit mentionem de hæredibus, idem sequens filio-
 rum mentio non potest de hæredibus intelligi, se-
 quens enim dispositio non trahitur ad ea de qui-
 bus supra fuit expresse dispositum, ¶ argum. *l. vxo 24*
rem, §. si uelissimus, in fine ff. de leg. 3. l. coheredi, §. qui
patrem, ff. de vul. & pup. l. doli clausula, ff. de verb. obli-
g. multos allegat Zanchi in lib. 1. de heredi. mei, §. cum
ita, par. 6. numer. 217. ff. ad Trebellian. Relan. consil. 59.
numer. 48. volum. 3. Gabriel. commun. opim. lib. 6. tit. de
clausul. conclus. 9. numer. 8. vbi dicunt, quod clausu-
 la in fine posita non refertur ad casum, qui in ea-
 dem dispositione habeat specialem declarationem.

Sexta est coniectura, quia si filiorum mēcio res-
 tringeretur ad filios hæredes tantum, vti que stipu-
 latio præcedens facta pro hæredibus, esset su-
 perflua, & nihil operaretur, cum tamen, in contra-
 ctibus maxime, nullum verbum debeat esse super-
 fluum, & sine effectu operandi, ¶ *l. si quando ff. de*
leg. 1. cap. si Papa, de prim. leg. 6. Socin. in consilio 1.
numer. 8. volum. 4. vbi late agit, & ego infinitos cu-
 mulavi in *consilio 127. numer. 9.* ad quod enim post sti-
 pulationem factam pro hæredibus, stipulari pro
 filiis, si illi non aliter admitti debent, nisi sint
 hæredes.

Septima est coniectura, quia stipulatio non est
 simpliciter facta pro filiis, sed pro filiis masculis,
 quæ qualitas efficit, vt dispositio restringatur ad
 descendentes tantum, ¶ secundum decisionem
 26 Rainer. de Forlii. quam sequitur Bald. in *l. liber-*
ti, libertaque, Cod. de oper. lib. vbi voluit, quod in

- 27 dispositione transeunte ad heredes extraneos, appellatione hæredum masculorum veniunt soli descendentes. † idem voluerunt Richard. Malumbra, Specul. & Ioan. Andr. & alij, quos citat Alex. in l. Galus, §. etiam si parente, num. 5. vers. secundo in quibus ff. de libe. & posth. Si igitur expressa dispositio facta de hæredibus restringitur ad descendentes, propter adiectionem qualitatis masculinæ, multo magis simplex filiorum masculorum vocatio restringenda erit ad filios vt filios, nõ vt heredes, & ita hoc argumeto vitur in terminis Dec. in consil. 239. num. 4. vers. in secundo dubio vbi ait donationem filiis factam a patre, in contractu matrimonij, censi fieri factam vti filiis, etiam si nõ sint hæredes; † et propterea neque reuocari potuisse, neque ad præiudicium filiorum minui per obligationes contractas a patre ex post facto, & hæc decisio videtur in terminis controuersiam nostram determinare. Sequitur Chassan. in consil. 55. num. 55. vbi infert, quod pater post perfectã donationem nõ potest filiis aliquo modo præiudicare. Menoch. in consil. 509. num. 10. & num. 16. vers. non obstat secundum argumentum, vbi transit cum Decio, quando stipulatio est facta pro se & filiis, quia intelligitur etiam si nõ sint heredes, & tunc fateretur, quod pater non potest præiudicare filiis: & hoc admittit Socin. iun. in consil. 58. per totum, volum. 2. dum euitãdo motiuium factum in iur. resoluit illud non procedere, quia donatio facta est expresse pro heredibus, inueniens aliud esse quando pro heredibus non est dictum, sed pro filiis, vel descendentibus.
- Octaua est quia verba debent intelligi secundum subiectam materiam, & secundum actum ad quem partes se præpararunt. Ioan. Fabr. in §. 1. Instrum. de legat. Natta in consil. 94. num. 3. Berni, consil. 105. num. 32. & secundum naturam actus qui geritur, † l. si vno, in princ. ff. locat. l. si stipulatus, ff. de vser. l. si infulam, ff. de pser. vers. dixi in consil. 34. num. 32. Berni, in consil. 101. numer. 40. & verba restringenda sunt ad rem super qua emittuntur; §. quod autem, Instrum. de legat. c. a. iurela. Cramer. in consil. 17. numer. 1. vers. tertio quod ille, & intelligi debent eo respectu, quo prolata sunt. l. debitor, §. si ff. ad Trebell. Dec. consil. 283. colum. 1. Cramer. consil. 236. num. 11. & verba generalia vel dubia restringuntur per rationem secundum suam causam. † l. cum pater, §. an leuissimæ ff. de leg. 2. Angel. obligatione generalis, ff. de pign. Natta, consil. 546. num. 11. & seq. donatio autẽ de qua verba facimus, ideo facta fuit, vt matrimonium inter Dominum Cõstantium & Dominam Eleonoram facilius fortiretur effectui: sic enim legitur expressum in Instrumento, proinde videtur donatores & donatarius respectum habuisse ad filios suscipiendos ex eo matrimonio, non autem ad heredes quoscuque Domini Cõstantij, ergo stipulatio pro filiis intelligi debet, etiam si non sint heredes: quia si de filiis heredibus senserant, sequeretur inconueniens quod extranei heredes instituti consequi possent hæc bona exclusis filiis, qui non essent heredes, id quod esset contra partium intentum; & hoc argumeto licet non ita explicito vitur Berni in d. consil. 234. num. 11. quod autem dictum est supra, stipulationẽ pro filiis includere etiam extraneum heredem, quando censetur stipulatus pro filiis tamquam heredibus, † probat Imolan. d. l. quod dicitur, numer. 5. col. 6. vers. sed si videtur, sequitur Alexand. ibi, numer. 15. vers. si verba stipulatur, & fuit opinio glossam Lami, ff. de pact. vbi etiam Caltrini. Bart. in l. conuenimus, §.

si. num. 8. in fin. ff. de verb. oblig. Ruin. in consil. 122. numero 4. volum. 1. Marcul. diti. consil. 111.

Pro contraria vero parte considerat Senatus, quod pater stipulando pro se & filiis, videtur pro illis vti heredibus stipulati, † Bart. in d. l. Galus, §. quidam restit. num. 9. & ibi sequitur Ang. & alij, & fuit originalis opinio glossam d. l. si dixi, §. si postul. ff. de pact. super vers. proderit, vbi Bart. dicit eam optime loqui, & autem appellat Bald. num. 3. & Ang. inquit nullam aliam inueniri meliorem, & ab omnibus reputatur notabilis, vt inquit Caltr. & Fulgo. cum eam transtulit & est communiter approbata, secundum Alexand. ibi, numer. 7. & l. inf. num. 2. Eandem quoque communem asserit Fortu. in d. §. quidam restit. numer. 53. & 60. circa med. & magis communem Rubens, num. 149. & 151. Galiaul. num. 30. Ruin. num. 79. & 82. Socin. iun. num. 4. Angel. in §. si qui, num. 4. Instit. de iuris. stipulat. Alciac. consil. 180. num. 3. idem Alciac. reg. 1. presump. 31. in prin. Beron. in c. Raynucius, num. 106. de testam. & numer. 115. Ruin. in consil. 122. num. 3. volum. 1. Corn. in consil. 88. colum. 2. volum. 1. alios citat Mascard. de probation. Cane. 1152. num. 1. adde Cephal. in consil. 303. num. 76. & 84. Merach. in tract. presump. lib. 3. presump. 38. in fin. & presump. 48. in prin. Busia. consil. 31. num. 8. Gerar. Mazol. in consil. 1. num. 76. §. 4. & 101. & pluribus aliis Marcobrun. in consil. 11. num. 1. & num. 25. qui omnes dicunt patrem in dubio videri stipulatum pro filiis, vti heredibus, non autem simpliciter vti filiis, & eorum rationes sunt primo, quia vti heredi sustinetur stipulatio, secundum regulas iuris communis, disponens quod quilibet heredi suo stipulari possit, cum vero stipulatur vti filio, non potest sustineri stipulatio nisi ex speciali iure, secundum quod patri est concessum stipulari pro filio, cum regulariter alteri nemo stipulari possit, l. stipulatio iura, §. aliter, ff. de verb. oblig. & in dubio videtur quis actum facere potius secundum ius commune, quam secundum ius speciale, † l. in testamento, vbi Alexand. C. de testam. molit. l. Ceterum, vbi Alexand. ff. de vulga. hanc rationem adducit Aret. d. quod dicitur, Galiaul. d. §. quidam restit. vbi Ruben. illam defendit, num. 149. Menoch. d. presump. 48. num. 4. Mascard. d. Concluf. 1152. num. 3. alia etiam est ratio quia vtilius est patri quod stipulatio intelligatur facta vti heredi, quam vti filio; interest enim eius heredem habere qui impleat eius voluntatem, disposita exequatur, & fidem seruet, † §. v. valde, Instit. in quibus ex causis non numer. non 34. lic. & soluẽdo debita liberet animam suam a peccato. Hostien. in cap. iua. de vser. Hanc ponit Ale. in diti. consil. 180. num. 1. Menoch. d. presump. 48. num. 3. quia non medicus honor existimatur decedere cum herede, sicuti contra vituperium reputatur si hæres non inueniatur, d. §. v. valde, & tanto facilius inuenitur hæres, quanto pinguior, & opulentiore est hereditas. † Instit. de fideicom. hered. §. sed quia heredes, & in l. si §. in autem dubio, Cod. de iur. delib. Instituti de leg. Falcid. in princip. ob eam enim rationem & Falcidia, & Trebellianica & beneficium iuris deliberandi, & inuentarij beneficium inuenta sunt, vt in dictis iuribus ponit Phanuc. in tract. de Inuentar. in presump. num. 3. & 4. Rol. in eod. tract. par. 2. quæst. quinta, tertium asserit rationem Socin. iun. d. §. quidam restit. num. 45. quia cõmune est parentum votum filiis thesaurizare, & bona per eos quæzita in filios, iure tamen successionis, semper transmittere. † l. scripte, in si. ff. vend. lib. 1. nam nisi pariter in princip. ff. de inoff. testam. l. nisi,

nisi §. 1. ff. de bon. lib. l. si patrum, ff. de probatio. *Cramer. consil. 665. numero 13.* Adde quartam, quia natura stipulationis est, ut transeat ad heredes, siue de illis facta sit metio, siue non, *l. veteris, in prin. C. de contrah. & commut. stipulat. vbi Bald. in fin. dicit, quod illa lex est de vera philosophia legali, non de Dialectica. Sequitur Iaf. in l. si se stipulatum, num. 13. ff. de verb. oblig. Marcar. in consil. 37. nu. 14. & contrarius omnis regulariter transit ad heredes actiue & passiuę, *l. vtiam veritatis, C. locat. l. 2. vbi gloss. ff. de post. inter emp. & vend. Bald. in l. 1. C. de constitut. pecun. Abb. in cap. fin. in 1. notab. de arbit. Bald. in consil. 112. volum. 2. & in l. prima, numero 3. C. quor. legator. Et hanc conclusionem multis probat decisionibus Iaf. in d. l. si se stipulatum, numero 9. & seq. vbi dicit, quod stipulatio facta affirmatiue, transit ad heredes stipulatoris, & numero 14. dicit, quod quælibet conventio præsumitur esse realis, licet persona acquirens sit inserta in conuentione, & hanc multo tenuere, quos ego allegavi in consilio 233. numero 45. vbi dico procedere etiam in dispositionibus taxatiue factis, secundum Tiraquel. & Menoch. dixi etiam consilio 221. numero 27. Becius consil. 88. num. 42. & ideo dixit Bald. in cap. 1. num. 16. de iudic. quod si alicui concessa est iurisdiclio pro annuo censu, transit ad filium herede, quia propter paternę charitatis ardorem, de eo censetur cogitatum, & hæc cogitatio prodest successoribus, naturali ratione, quæ se participat cum omni homine; Sequitur Iaf. d. l. si se stipulatum, numero 16. Cum ergo natura nedum stipulationis, sed omniū contractuum sit, quod transeat ad heredes, si patet stipulator pro filiis, censetur pro illis stipulatori prout hereditas, atque ita secundum naturam stipulationis, quia vt dixi, pro contraria parte verba intelligi debent secundum naturam contractus, super quo sunt interposita, & natura donationis est, quod transeat ad heredes quoscunque, & successoribus, etiam singulares. *l. Bald. in l. 2. C. de iur. dor. cum multis apud Silua. in consilio 98. numero 7. & ita arguit in proposito Burs. in consilio 31. numero 10. & sequent. & Marcobrun. in consil. 111. numero 74.* Prædictis rationibus confirmata sententia glōs. & aliorum, redditur & communis, & vera, & secundum eam stipulatio facta pro filiis, interpretatur tanquam pro hereditibus, ideo non aliter filij consequi possunt ius deductum in stipulatione, nisi sint patris heredes, & illius adeant hereditatem, & scilicet communi regula pro patre, & paternis creditoribus, incumbit probandi onus
40 ei, qui vult contrarium dicere, *l. Iguoties, vbi Bar. ff. si quis caution. Bar. in l. 1. colum. 2. ff. si quis in ius vocatus. & in eo, pro quo stat regula, non cadit dubitatio, gloss. in Lancilla. C. de fort. Anchar. consil. 371. num. 4. Cramer. consil. 173. num. 7. & in dubio pro regula pronuntiandum est, Bald. in l. si tutor, in fin. C. de seru. pignorat. an. manum. Dec. in l. 1. numer. 7. ff. de reg. iur. & in consil. 401. colum. 2. & qui se opponit regulę, tenetur probare speciale exceptione. *l. Rom. in consil. 123. num. 4. & dicit Corn. in consil. 318. colum. 2. volum. 4.* quod fundans se in casu exorbitante a regula, subit onus probandi. Becius late in consil. 93. numero 12. vbi dicit, tantisper regulę standum esse, donec per legem vel authoritatem probeatur exceptio.***

Sed præter communem regulam aderant etiam coniecturę suadentes stipulationem factam fuisse pro filiis vt hereditibus, & prima est: quia filij nondum erant in retum natura, sed nascituri, &

dicat *l. Fortun. in d. §. quidam reit. numer. 56. in fin. 41* & num. 60. quod stipulatio facta filiis nascituris, intelligitur facta tanquam hereditibus & successoribus. Gerat. Mazo. consilio 1. num. 84. rationem credo esse, quia ergo in incognitos nulla cadere potest singularis affectio, *l. Leam ita, §. si fideicommiss. 43* *sol. peto, §. siatre, ff. de leg. 2. l. cognati ff. de reb. dub. & est vulgati Axioma, quod inuisa deligere quidem possimas, sed non incognita.*

Secunda est coniectura, quia stipulando patet sibi & filio censetur ordine successu filiali, id est, sibi statim, & filio post mortem suam, vt pet
44 Bart. in d. §. quidam reit. numer. 3. per gloss. ibi, & in d. §. si patrum, vbi dicit procedere, siue filius sit in potestate, siue non. Iaf. in d. §. quidam reit. num. 39. vbi numero 41. recitat rationes, & post Imol. & Alexand. alios ponit Lancelo. numero 21. vbi dicit communem, & procedere, siue res sit filij natura transitoria ad heredes, siue non. Rube. num. 129. vbi multos allegat, & attestat de communi, & ampliat, si res filij natura non sit ad extraneos transiura, eandem quoque communem affirmat Soc. iun. num. 146. & communem proficitur Ruin. numero 73. Ifern. in cap. an. prin. num. 10. & seq. & numero 17. de alienat. feud. pater. vbi ait, quod etiam in donatione stipulando pro se & filiis, censetur vel le illis acquirere solum post mortem suam, & sibi dum viuat. Iaf. d. §. quidam reit. num. 40. Apost. ad Ifern. in loco prædicto. Marcobrun. consilio 111. numero 53. Bero. d. cap. Raynuius, num. 106. vbi autem stipulator filio post mortem suam, tunc sine dubio videtur stipulati tanquam heredi, non tanquam filio, *l. Bart. in quod dicitur, in 2. quest. numero 5. ff. de verb. obligat. vbi cum sequitur Imol. numero 4. in fin. Alex. in d. num. 35. vers. secundo vero casu principali. Iaf. numero 24. & hanc dicit communem Cornel. in consil. 288. colum. 2. volum. 1. idem voluit Bart. in d. l. si tibi, §. si patrum, Rube. in d. §. quidam reit. numero 131. Ruin. num. 81. vbi intelligit, quod expresse vel tacite collata stipulatio post mortem patris stipulantis, & ita in tempus quo filius erit iuriaris. Cum igitur in casu nostro stipulatio intelligatur facta ordine successu, & nõ tribuat ius filiis, nisi post mortem patris, fatendum est, quod filij non possunt venire, nisi sint patris heredes, & quod censetur tanquam heredes vocati.*

Tertia est coniectura, quia donatio, de qua in facto, quamuis fuerit stipulatio etiam pro filiis, vere tamen facta est patri & patris contemplatione: nam et regulariter filio relicto, non patris, sed sui ipsius contemplatione relicto videtur, *l. 46* *final. in fin. vbi gloss. C. de test. finel. Bart. in l. si filiosfamilias, la. 2. num. 2. ff. de donat. cau. mort. in l. cum aliquis, num. 3. vbi Bald. Castr. & Alex. C. de iur. delib. Regin. consil. 194. num. 3. vol. 2. tamen fallit, quando est relicto sub commemoratione patris & patrię potestatis: quia tunc patris contemplatione non filij datum videtur, *l. si filiosfamilias, vbi Doct. ff. de cond. & dem. Bart. in d. l. si filiosfamilias, la. 2. Bart. Bald. & Castr. in d. l. cum aliquis, Socin. in consilio 72. numero 10. volum. 3.* Et hanc opinio multo magis procedit, quando datur filius nondum natus, & ita incognitis: quia ad eos non potest applicari dilectio, *l. argumentum l. si quis in suo in fin. C. de iust. testam. & probauit in consil. 177. num. 19. & Bart. in l. qui filiabus, numero 2. dicit, quod in postumos non cadit affectio, nec meritum. Hinc dicit Fortun. in d. §. quidam reit. numero 43. quod est datum ab aucto non reputetur profectitium, sed aduictitium,**

49 tamen fallit, quando datur nepoti nascituro, & sed ante eum probatur ex dicto Bart. in *conf. 131. primo arguitur in primo. vol. 1.* vbi ait, quod dos ab auctore relicta nepoti non nate, sed nascituro, dicitur profectio. 50 Citia, & non potest videri relicta contemplatione neptis, quia erat incognita, & nondum nata. Idem voluit Ang. in *conf. 78. Dec. in conf. 81. nu. 5. Alex. Socin. Ruin. & alij*, quos citat Menoch. lib. 3. *presumpt. 28. nu. 9. & conf. 151. nu. 1. Cephal. confil. 105. nu. 23.* & vbi etiam filij essent nati tempore donationis idem esset, quia patrii dando nepotibus videtur fratri dare & fratri contemplatione, plus enim erga fratrem afficiuntur quam 51 erga nepotes qui sunt remotiores, & *l. fin. C. de ver. signifi. & fratri praesumitur voluisse prius donare, l. cum 112. §. ff. de leg. 2.* & in terminis de patruo dotante nequit ponit Cast. in *confil. 96. numer. 2. vol. 2.* vbi loquitur de fratre qui cum esset socius dotauit nequit simul cum patre. sequitur Alex. *confil. 179. nu. 3. vol. 5. Dec. d. conf. 81. nu. 5. Soc. in. in conf. 33. nu. 3. vol. 1.* vbi idem dicit, quando patruus instituit nepotem volens quod intelligatur institutus intuius fratris, quia institutio est facta à cognato patris, sed si plures, §. in arre- 52 gatio, in fin. vbi Bart. & alij, ff. de vulg. & ibi idem voluerunt Imol. & Alex. vbi ponunt generalem regulam, quod filio meo donata à consanguineis meis mihi acquiruntur tanquam mea contemplatione do nata, & idem dicunt in donatione facta sponse consanguineis mariti, & Lupus in rubr. de donat. inter viros & uxores. §. 45. nu. 1. & seq. Ruin. in *confil. 196. nu. 6. vol. 2.* vbi approbat Castrensis decisionem Ale. in *confil. 33. nu. 2. & seq. Cephal. d. confil. 105. nu. 33. Natta in confil. 14. numer. 1. Menoch. lib. 3. pref. 28. nu. 5.* vbi idem dicit quando donatio fit à magno patris amico, addo quod voluit Imol. in d. l. quod dicitur, col. 5. circa med. ver. secundo 53 casu quando, vbi dicit, quod vbi in filio non sunt merita erga patrem, tunc pater stipulando filio acquirit filio non vt extraneo, & intelligitur stipulatur quod detur post mortem quia filii statim esset dandum, inutilis est stipulatio, quia illud tanquam patris contemplatione datum est profectum, & pulchre Isern. in c. 1. nu. 9. & seq. de alie. feud. pater. vbi nu. 14. dicit fortius quod etiam cessante consanguinitate, donatum filio dicitur patris contemplatione donatum, quando in filio 54 non cadit meritum, vt quia sit anniculus, & etiam si donans dixisset se propter merita donare: quia cum ea non possint per ætatem filij interuenire, non attenditur assertio, & loquitur quando solius filij nomen positum est in donatione. Afflic. dec. 393. n. 4. cum vero patris contemplatione facta fuerit donatio, censetur ab ipso patre petuenisse, & pater videtur donasse, & d. §. in arre-gato, vbi Bal. & alij. *Legem aliter*, vbi Bal. dicit, quod dis pro alio illum representat, C. de secund. nup. Man. de conest. ultim. vol. lib. 8. tit. 16. nu. 1. Simon. de interp. ult. vol. lib. 1. interpret. 2. dubii. 2. solu. 6. nu. 2. & 3. fol. 64. Lup. d. §. 45. in prime. Natta d. con. 14. numer. 1. quod si patri videtur donatum, vtique stipulando filio intelligitur vt heredi, atque ita post mortem, quia alias non valeret, vt inquit Imol. d. l. quid dicitur, colum. 5. sequitur Alex. n. 15.

Quarta est coniectura: quia in ciuitate extat statutum, per quod femina non succedunt statibus masculis, & contrahentes videtur in contractu respectu habuisse ad statutum, & se cōformasse cum illius dispositione, & per ea, quæ po-

nit Bartol. in *l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell.* vbi Alexand. Alcia. in tractat. presump. 3. presump. 32. in prime. Zanchus, d. §. cum ita, par. 9. ideo, quando vocatur filios masculos, videtur eos vocasse qui ab intestato sunt successuri, atque ita tanquam heredes, non autem vt filios, & hoc argumētum innuit Ruin. *confil. 122. nu. 4. in fin. vol. 1. Mareb. confil. 111. nu. 28.*

Quinta deducitur coniectura: quia dominus Constantius expresse stipulatur est pro hereditibus, si autem intelligeremus filios postea vocatos fuisse vt filios, non vt heredes, certe subelicit reprobatio, quæ tamen excludi debet quacunque interpretatione. & Bartol. in l. §. idem quasi, nu. 3. ff. 56 de test. vbi deb. Alex. in con. 170. vol. 1. 6. infinitos citat Crauet. in res. pro Gener. nu. 33. & pluribus sequent. alios citauit in res. 250. in fi. & sequens stipulatio facta pro filiis, intelligi debet secundum præcedentem factam de hereditibus, vt scribit filij sint quidem vocati, sed ita, si sint heredes, sequentia enim declarantur à præcedentibus, & l. si 57 fuerint, §. fin. ff. de reb. dub. l. ile aut ille, §. cum in verbi ff. de leg. 3. Alex. in con. 47. nu. 18. vol. 1. vbi subdit maxime id procedere, vt tollatur correctio: & quamuis aliquando sequentia restringant præcedentia, tamen quando præcedentia clara sunt, & sequentia sunt dubia, tunc res caret difficultate, quia sequentia intelliguntur secundum ea, quæ præcedunt, ita post Cyn. inquit Bald. in l. legatorum prelio, §. fin. in fi. de leg. 2. l. si in l. si seruus plurium, §. §. nu. 3. ff. de leg. primo. & idem probatur Mantie. & Simon. de Piet. quos citauit in con. 179. nume. 57. Cum ergo filij pronuntiatio dubia sit, & referri possit ad filios vt heredes, & ad filios vt filios, vtique hæc dubitatio declaratur à præcedenti stipulatione, in qua pater vocauit simplices heredes suos, & sicuti filij debent intelligi vocati tanquam heredes, quando res deducta & in stipulatione non potest ad filium aliter pertinere quam vt heredem. l. aut, ff. de post. Bartol. Bald. Angel. Fulgol. & Castren. d. §. §. post. vbi l. §. nu. 4. & 5. quia in res. nu. 55. & 60. Ribet. nu. 149. Ruin. nu. 83. Angel. in l. si qui, cum 4. in fin. de iur. stipul. ita quando stipulatio non potest conuenire cum præcedenti facta de hereditibus absolute, tunc debet intelligi de filiis vt hereditibus, cum aliter non possit scripta concordari.

Sexta est coniectura: quia in discursu donationis sæpius fit mentio de domino Constantio & filiis, nec non de hereditibus & heredum expressio refertur nedum ad filios, sed etiam ad dominum Constantium, quia cum immediate post omnes ponatur, ad omnes referri debet, ex quo clausula in fine posita, qualificat omnia præcedentia, & l. si 59 scriptura, §. ff. de leg. primo, cap. secundum requirit, vbi Dec. nu. 3. de appellat. & qualitas respiciens determinabilia plura, censetur omnia illa æqualiter determinare, l. cum hac iura, ff. de vulg. quinimo si heredum mentio esset ad alteram partem tantum referenda, vtique ad solum dominum Constantium referri deberet, quia in principali stipulatione quæ facta est pro filiis, nulla fit mentio de filiorum hereditibus, sicuti etiam non fit in vltima stipulatione, quam pater & notarius faciunt pro filiis in fine instrumenti, vbi continetur cessio omnium iurium: & quamuis dictæ clausulæ facientes mentionem de hereditibus, sint per parte accessoria, declarant tamen præcedentem & dispositionem. Bald. in l. eam quam, nu. 36. C. de fideicom. 66. Secu.

Socii in consil. 272. colum. 54. volum. 2. Dec. 193. num. 6. Becius in consil. 38. numero 50. & fere in terminis ita arguit Dec. in eo consil. 216. num. 5. in fine. vers. & hoc patet ex sequentibus. Istantibus autem prædictis consensibus, stipulatio censetur facta filiis uti heredibus. & ideo aspirare non possunt ad bona donata, nisi sint heredes patris.

Tertio, quod filij non consequantur bona nisi uti heredes, etiam quando fuerint donata patri stipulanti pro se & filiis, late probat *† Ifern. in d. cap. primo. in prin. num. 12. & seq. de alien. feud. pater. ubi id probat multis rationibus, & præcipue quod donatio intelligitur facta contemplatione patris, præcipue, si filij non sint nati, vel sint anniculi, & eum citat & sequitur *las. in d. l. 5. quidam velle, numero 40. Idem voluit Ruin. in consil. 122. num. 3. vers. secundo vero casu, volum. 1. ubi loquitur in donatione a sorore facta fratri stipulanti pro se, & filiis masculis, & vult, quod intelligatur facta pro eis tanquam heredibus, & infer, quod si filius non sit heres, sed extraneus, tali casu filius non consequetur bona, sed illa habebit extraneus heres: ad hoc allegat glossam, Bartol. Imol. & Alex. Idem tenuit Gerar. Mazol. in consil. 1. num. 96. ubi vult, quod filij in tali donatione veniant tanquam heredes. Idem Burfat. in consil. 31. numero 8. & seq. ubi inquit, quod talis recipiens potest de re donata disponere pro libito. Marcobrun. in consil. 111. num. 6. ubi sequitur Ruin. in omnibus, & defendit eius opinionem, volens, quod non rescindatur donatio etiam si extant vel formæ, vel extranei heredes, quando deficiunt masculi, etiam si facta sit pro filiis masculis, cum taxativa tantum, & idem in donatione facta pro se & suis, quod veniant *†* heredes, non autem filij tanquam filij, voluit Dec. in consil. 216. *vis. transalione, num. 1. ubi allegat Alex. in consil. 26. num. 5. volum. 5. qui loquitur etiam in feudo, & vult, quod concessio facta pro suis, extendatur ad heredes, & addit ibi, allegant Guid. Pap. Callren. Alexand. Rub. Brun. & Bertr. Crauet. consil. 22. num. 1. Rub. 9. quidam velle, num. 173. ubi addit Imol. & las. & in donatione facta pro se & filiis, idem voluisse videtur Bero. in d. l. Raminus, num. 106. ver. ex quibus.***

Quarto, si stipulatio illa pro se, & filiis, esse dubia, cum tamen stantibus prædictis videatur clarissima, deberet potius intelligi de filiis heredibus, quam de filiis uti filiis, quia in dubio verba interpretantur contra illum qui se fundat in verbis contractus, *† I. veteribus, ubi Bartol. ff. de pol. l. Alexand. in cons. 28. vol. 5. & verba intelligi semper debent contra eum ad cuius fauorem fuerint prolata. gloss. in d. l. veteribus, & ibi Albe. colum. 1. ubi quod non attenditur quis ea protulerit, sed in cuius gratiam & commodum, ita post Atchi. Imol. & Rom. dicit las. loquendo in contractibus, in consil. 39. num. 2. vol. 1. Paris. consil. 64. num. 52. volum. 1. Craun. in Rubr. ff. de leg. 1. num. 132. Galv. commun. opin. lib. 6. sit. de verb. sig. conclu. 6. num. 87. Becius in consil. 101. num. 91. cum ergo dicti filij fundent se in verbis, debet interpretatio esse sumi quæ stat contra eos, atque ita stipulatio pro filiis interpretabitur uti heredibus, non uti filiis, & ita fere in terminis arguit Dec. d. consil. 216. num. 5.*

His vero non refragatur quod in contrarium dictum est, stipulationem filiorum nomine factam intelligi debere, ut eis ius acquirat tanquam filiis, non autem tanquam heredibus: quia ostendimus supra, contrariam sententiam esse magis congruam

nem, quam amplexi sunt gl. Bart. Ang. Ful. Castr. Alexand. Corn. las. Ruin. Rub. Galiaud. Angel. Aret. Alcia. Cephal. Mazol. Burf. Marcobr. Menoc. Bero. & Mascard. & rationes, quæ allegantur pro contraria, non subsistunt: quia et si in filiis concurrat qualitas naturalis, & qualitas expressa, ut dicebat Fortunius, & qualitas sanguinis videatur potior, tamen non ea excluditur, si intelligamus de filiis tanquam heredibus factam esse mentionem, sed utraque concurrat, quia non negatur quin vocati sint filij, sed dicitur quod vocati sunt cum ea qualitate quod sint heredes, nec excludi possunt nisi reculent hereditatem: procederet autem contrarium, si velimus excludere rationem consanguinitatis, sed dicimus eam quidem esse considerandam, sed non solum pro quo facit, quia in dubio motus quis præsumitur non vnica ratione, sed pluribus, *† Salic. in l. 2. Cod. de n. r. ad d. las. 64. Auth. quas aliones, C. de sacros. eccl. Ger. ad. in consil. 203. num. 19. Ripan. rubr. ff. solut. mar. num. 62. ubi addit Imol. & Curt. sen. Dicendum est igitur, stipulatorem considerasse & sanguinem & successionem, postquam inuicem se compatiuntur, nec vnus respectus alium expellit.*

Quamvis autem Notarius simul cum patre sit stipulatus pro filiis, tamen stipulatio Notarij intelligi debet eodem modo facta quod est illa patris, quia vnica determinatio debet omnia æqualiter non inæqualiter determinare, *† iam hoc ture, ff. de vult. & vna pars copulatiue declarat *†* alia, l. 65. vtrum, ff. de pet. hered. Rom. in consil. 231. num. 2. Socio. in leg. 1. numero primo, ff. de reb. dub. Cret. consil. 45. num. 3. Ruin. in consil. 197. num. 7. volum. primo, & quemadmodum in stipulatione patris intelliguntur filij vocati tanquam heredes, ita & in stipulatione Notarij quæ est iuncta & copulata paternæ stipulationi. Accedat quod donatio ut supra dixi, censetur filijs facta contemplatione patris, siue fiat à patre stipulata, siue à Notario, ergo utroque casu filij dicuntur habere à patre, & videntur vocati uti heredes patris.*

Nec mouet, quod patre fuerit solum filij stipulatus, quia id affirmari non potest ex quo primum est pro se stipulatus & incontinenti pro filiis, quæ enim in incontinenti sunt, censentur inesse actui, sicut & quæ sunt eodem loco & tempore, *l. lilla, §. dicebam, ff. si certum pretat. quando enim plura continentur in eodem instrumento, inter ea non datur prius aut posterius, sed censetur iuris omnia videntur eodem tempore *†* facta, l. contra, 66. l. ubi Bari. C. de fid. instrum. & hoc loci habet, quando sunt duo actus diuerso tempore, & separati, sed vnus contemplatione alterius. Bald. in l. petens, numero 49. C. de post. late Becius, in consil. 92. numero 6. ubi subdit, idem multo fortius est, quando in vnico instrumento plures expeditur actus, & allegat multos Doctores, & ego alios citatis in consil. 217. num. 6. & multis seqq. & Doct. contrarij loquuntur, quando patri nihil quæritur, ut quia in eum nulla collata est utilitas, aliud autem est, quando prius patri quæsitum est commodum: tunc enim cessat ratio quod non attenditur persona stipulantis, siue prius, siue post, sufficit patri fuisse quæsitum ius.*

Et in casu nostro non potest dici quod patet sit aliter stipulatus pro se, quam filijs, eo quod in stipulatione pro filiis facta interueniet Notarius: quia per interuentum Notarij non mutatur stipulationis substantia, prout mutatur in l. Seta, ff.

de donat. *conf. mori.* super qua fundatur coniectura in cōtrarium allegata, vt ibi videri potest: & ideo Gerat. Mazo. *conf. fil. l. num. 100.* dicit, quod si pater stipulatur pro se in vita, & pro filiis post mortem sua, per hoc non dicitur aliter filiis stipulati quam

67 fuerit stipulatus † pro se, igitur vt disformis dicatur stipulatio, requiritur quod diuersas contineat qualitates & circumstantias.

Tertia quoque coniectura nō resistit: nam etsi prius fuerit expresse pro heredibus stipulatus, & secundo loco non expresse nomen heredis, non per hoc censetur omisum quando in filiis militat eadem ratio quae in aliis, & stāte rationis identitate, non procedit † regula. §. *fin autem ad deficiendum*, vt post Gozad. Socin. iun. & Crauer. concludit Menoch. *conf. filio 12. num. 15.* Respondeo etiā, quod ex quo in precedenti stipulatione facta est mentio de heredibus, ea censetur repetita in sequenti, † vt per multa concludit Corn. in *confilio 13. colum. 2. & 3. volum. 1.* vbi proprie loquendo de stipulatione, vult, quod heredis mentio facta in vno loco, habeatur pro repetita in sequenti, in quo fuit omissa: & loquitur in fortioribus terminis, id est, in emphyteusi ecclesiastica, & ita in re quae sui natura non est transitoria in heredes quoscunque, & vult, quod mentio heredium facta in vna parte contractus, sit coniectura satis sufficiens ad arguendum quod si pater stipulatus pro filiis vti heredibus, cuius decisionē in feudo & sic in materia non transitoria ad heredes, secutus est Silua. in *confilio 65. numero 4. vbi in fin. refert*, idem cōfiliū Carolum Malarellum, Nazariū, Scopulum & Hieronymum de Medicis Mantuanos Senatores. Zanc. in *confilio cum ita, par. 4. num. 318.* vbi non faciens tamen mentionem de Cornel. dicit, quod si testator in vno capitulo fecit mentionem de heredibus substituti, censetur idem voluisse in alio capitulo. Idem quoque in feudo probauit Becius, in *confilio 88. numero 40. & seq.* vbi tamen non meminit de praedictis, & facit quod multi voluerunt faciam semel mentionem de masculis, haberi pro repetita, quando de solis filiis dictum fuit, † vt per Ruin. in *confilio 146. numero 8. volum. 2. Zan. d. numero 319. Becius dicit. confil. 88. numero 43.* Cum ergo in praecedentibus pater stipulatus fuerit pro heredibus, sequens stipulatio pro filiis intelligi debet pro filiis heredibus, non ignoro quod Natta impugnāt hanc resolutionem in *confilio 164. numero 22. per confil. Bald. 368. volum. 5.* sed de eo non est curandum, stantibus in oppositū tot aliis Doctoribus, vltra quod contra eum fuit iudicatum, vt refert Silua. *dicit. confilio 61. in fin.* & ego vidi sententiam tunc latā prout & aliam in causa in qua confulit Becius, cuius sententiae vigore D. Georgius Carretus fenator Mantuae vir humanissimus, feudum Malaturnum in dominos Spinolas Genuenses alienauit.

Ad quartam dico, quod procedit, quando agimus de extensione significati; tunc enim sufficit quilibet leuis coniectura ad illam impediendum, & ideo cum ex propria significatione filij non includatur nepos, merito cessabit extensio, quando in alia parte facta est de nepotibus separata dispositio, sed nos agimus de interpretatione verbi dubij, quocirca quilibet leuis coniectura ostendit qualiter sit accipiendum, sic in simili arguit Ruin. d. *confilio 146. numero 9. volum. 2.* loquendo, an filiorum appellatio ad masculos sit restringenda; Adde, quod nos agimus de qualitate, non de

substantia, & qualitas facilius probatur & praefertur quam substantia. † Angel. in *l. si certis annis, 71 C. de pass. vbi Alex. Dec. in confil. 197. num. 4. Natta, confil. 102. num. 3. Menoch. confil. 93. num. 15.* alios citati, in *confil. 168. num. 7.*

Et quauis generalis dispositio non includat casus specialiter prouisos, vt dicitur in quinta coniectura, tamen hoc est verū quando vtraque propositio fit in eodem capitulo, secus, quando in diuersis, † vt proprie contingit in facto nostro, l. si. fi. de dot. *praeleg. Bartol. in l. prima, §. hoc autem editum, ff. de oper. nou. num. Roman. in confil. 308. numero 228.* Sed aliter etiam procedit, quod non procedit dicta conclusio, quando constat de contraria voluntate disponentis. Alexand. in *confilio 41. volum. 1.* sequitur Gozad. & alij citati à Roland. in *confilio 34. numero 11. volum. 4.* Adde Anch. in *confilio 84. numero 4.* in nostro autem facto res videtur ex voluntate patris esse clara, stantibus multis supra pro hac parte relatis. Respondeo tertio, quod argumentum procederet, si tractarem de substantia, sed nos agimus de qualitate repetenda, quae facilius admittitur.

Pro resolutione autem sextae coniecturae sciendum est, quod etiam si filiis censetur stipulatum vti heredibus, rum non esset superflua stipulatio: quia tali casu filiis heredibus cōcurrentibus cum extraneis, competeret ius praedilectionis, & si institueretur filius & extraneus, filius consequeretur solus bona donata: quia haec est verisimilis mens disponentis, vt in simili voluit Imol. in *l. Gaius, §. etiam si parente, in fin. ff. de liber. & posthum. & ante eum Bald. in l. numero 5. C. de iur. emptor. Alex. in confilio 44. numero 4. volum. 1.* non intelligit enim stipulator voluisse quod extantibus filiis, bona vadant ad extraneos. Socin. d. §. *etiam si parente, in fin. numero 10.* quia cum filij sint in specie vocati, censetur praedilecti & ordine successiuo vocati cum heredibus in genere † vocati. Et subdit sic 73 voluisse Angel. in *confilio 30. 6. vbi numero 4.* dicit non esse credendum, quod testator voluerit extraneum praefere sui filijs in totum, vel in partem. Idem voluit Ias. d. §. *etiam si parente, numero 16.* & quamuis aliqui contradicant, vt potest videri apud Rub. in *dicit. §. quidam recte, numero 169. & seq.* tamen facit, quod pro nobis extant plures auctores. Respondeo etiam, quod contradicentes loquuntur, quando filij non sunt heredes: quia etiam Angel. Imol. & alij pro hac parte citati, volunt, quod filius succedat excluso extraneo herede, etiam quando filius non est heres, quo casu mihi quoque non placet decisio Angel. & Imol. sed quando filius est heres, tunc videtur praefereendus extraneo heredi, per rationes praedictas, quas eo casu approbare quoque videtur Rub. loco praedicto numero 166. quamuis Alex. d. §. *etiam si parente, numero 6. ver. quid autem si in casu, & Rub. d. numero 170.* velint contrarium, tamen standum est plurius. Respondeo secundo, quod toleratur verba esse sine effectu operandi, quando exprimitur quod tacite inerat, † Ioan. Ang. in *confilio 74 de maior. & obed. Alex. in confil. 33. numero 9. volum. 1. Ruin. confil. 169. num. 15. volum. 1. Ripa. in c. 3. numero 44. de script. Natta. confil. 2. num. 48. Bello. confil. 7. num. 13. Natta. confil. 416. num. 8. Cephal. confil. 104. num. 15.* tunc enim non dicuntur superflua, si quod erat tacitum efficitur expressum, vt ibi dicuntur proposito autem filij qui implicite continebantur substiti-

sub stipulatione facta pro heredibus explicitè fuerunt vocati, & hæc vocatio non est superflua. Possent & aliis pluribus modis respondere, prout plures dantur limitationes ad dictam regulam, sed hæc sufficiunt. Respondeo demum, quod eiusmodi stipulatio operatur vt filiis quærat ius nõ solum ex transmissione paterna sed etiã ex propria persona: qui si erunt hæredes, poterunt etiã hæc bona petere vigore stipulationis prædictæ, quod tamen facere non possunt alij hæredes extranei, vt per multa probat Marcob. *confil. 111. nu. 61. & seq.* qui tamen est intelligendus, dummodo sint hæredes, quia supra iam dixit non aliter admittendos, nisi hæredes sint: cum enim sint hæredes, præferuntur ex propria persona, tamquam filij, & vigore transmissionis tanquam hæredes.

Malculorum mentio considerata in septima coniectura, nihil turbat supra scriptam conclusionem, quia doctrina Rain. Bald. & aliorum, in argumento citata, procedit, quando dictum est in genere de heredibus masculis, tunc enim quia nõ fuit habitus respectus ad certam aliquam personam, adiectio qualitatis masculi, restringit generale nomen hæredis ad descendentes, ob coniecturam voluntatem; in casu autem nostro, quia de filiis in specie facta est mentio, qualitas masculinitatis non restringit ad solos descendentes, 75 ita resoluit in terminis Ruin. *confil. 122. nu. 5. ver. nec obstat*, quod imo extranei, *vol. 1. Marcob. d. con. 111. nu. 34. & seq.* quoniam Ruin. loco prædicto vult, quod etiam donatio fuerit stipulata pro filiis masculis, tamen adhuc transeat ad hæredes extraneos, & ad foeminas vbi filij masculi non adsint vel nõ sint hæredes, adeo quod eo quoque casu donatio non redeat ad donantem, nec dicatur finita; Sequitur per omnia Marcob. *d. con. vbi late agit*, idè late probat Gerard. Mazo. *d. con. 1. scilicet per totum*, vbi donationem factam pro se, & filiis, vult transire ad extraneos filij extincti, & subscribere ei *confil. Socin. & alij multi. Bero. d. con. 121. volum. 2. Soc. iun. confil. 142. volum. 3. Marc. d. con. 111. & post Achil. ut. de donat. decis. vnica*, quem citat & sequitur Butsat. *confil. 31. num. 7.*

Sed respondeo secundo loco, quod doctrina Rainer. & aliorum, non facit ad propositum, quia non querimus nunc, an stipulatio restringatur ad filios, vel extendatur ad extraneos, sed de eo agimus, an filij fuerint vocati vti hæredes; & hoc est indubitatum etiã apud Rainer. & alios ex aduerso allegatos, quia licet dictum sit de heredibus masculis, & ea loquutio restringatur ad descendentes, tamen illi debent esse hæredes: ita supponit Bal. in *d. l. liberi interzæ; nu. 37. C. de oper. lib. & apertus in d. l. si etiam si parente, col. fin. circa med. ver. in hoc ultimo mem. vbi dicit, quod qualitas masculinitatis restringitur ad hæredem proximum descendentem, non ad extraneum. Imol. colum. 1. in fi. vers. addit tamen hic. clarius Alex. nu. 4. ver. patet ergo, vbi post Specul. dicit, quod si per masculos extraneos hæredes excludit filiam, multo magis excludit extraneum. Socin. nu. 7. *ver. secundo l. m. ita*, vbi dicit etiam ipse, quod vult providere masculis hæredibus, & hoc clare voluit Marcob. *d. con. 111. num. 37.* vbi ait, appellatione hæredum masculorum venire solos descendentes masculos, qui tamen sint hæredes. Et hanc conclusionem quod descendentes quidem intelligantur vocati sub nomine masculorum hæredum, sed illi debent nihilominus hæredes esse, voluerunt Bal. Iac.*

de Ard. Iher. Alua. Imo. Aret. Car. Alexandri. Alex. Brun. Ruin. Paris. Socin. iun. Dec. Bero. Rip. Rub. Didac. Silua. & Olaf. quos omnes citat & sequitur Ceph. omnino videndus, in *confil. 303. nu. 39. vbi nu. 39. & que ad 110. sustinet dec. Rain. & aliorum quos supra pro contraria parte citavi*, intelligi, dummodo sint hæredes, & non aliter, & infert, quod feudum concessum pro se, & heredibus masculis, ex suo corpore legitime descendentibus, intelligitur, nõ ex pacto, sed mixtus, quod etiam voluit Bur. in *confil. 19. l. num. 76.* & sequitur vbi addit Thom. Marin. Capic. Frecciam. Camera. Vrsil. & alios subdicens sic fuisse sapie indicatum; & propterea ea decisio non nocet, qui si debent esse hæredes, habemus intentum.

Respondeo tertio, quod Rain. & alij in contrarium citati, loquuntur in feudo, & emphyteusi, atq; ita in materia nõ transitoria ad extraneos, in qua hæredum mentio capitur pro filiis, ita vt late per Ceph. *d. con. 303.* nos autem sumus in donatione de sui natura transitoria ad omnes, vt supra probavi in primo fundamento ex Bal. Silu. Bur. & Marcob. & ita in proposito respondet Imola. in *d. l. etiam si parente. colum. prima, in fine vers. addit tamen hic.* Super hac tamen remolatione nullã faciebat vim Senatus, quia Imola reple henditur ab Alex. ibi, *num. 4. vers. sed Imola, hic sub dubio. Aret. ibi, colum. 2. vers. & idem tenet*, vbi inquit, quod sapit absurditatem. Sequitur Ias. *num. 2. vers. primo*.

Quarto respondeo, quod Rain. Bal. & alij loquuntur in ultima voluntate, sed quando sumus in contrariis, tunc hæredis nomen intelligitur proprie, & requiritur quod vocatus sit hæres. Hanc distinctionem ponit Alex. in *d. l. etiam si parente, nu. 5. ver. secundo fallit*, quia secundum eum regulariter stipulatio intelligitur facta pro filiis tanquam hæredibus. Ruin. *confil. 174. nu. 11. vers. nec obstat, vol. 2.* sed ante eos id probauit Bal. Casti. & Corn. quos citat & sequitur Ceph. in *confil. 303. nu. 74. & seq. & nu. 99. & seq.* vbi ita respondet ad prædictas decisiones. Cum igitur nos sumus in contrariis in materia transitoria ad quoscunque, & non sit facta mentio in genere de heredibus, sed in specie de filiis, non est locus contrariis decisionibus, & vbi etiam locus esset, adhuc deberent esse hæredes, quia illæ sic supponunt, dum solum querunt an excludantur extranei hæredes; non etiam an illi descendentes qui dicuntur vocati admittantur, etiam si non sint hæredes, & si in feudo vt supra probatum est ex Cephalo & multis, in quo filiis acquiritur vt filiis, debent tamen filij hæredes esse, quando dictum est de heredibus masculis, multo magis verum erit in materia transitoria ad extraneos.

Ex his apparet, quanto errore lapsus sit Dec. d. t. *confil. 239.* vbi voluit filius quæritum fuisse vt 81 filius, propter adiectionem nominis masculini, motus ea decisione Rain. Bart. & aliorum, quæ non negat quin hæredes esse debeant illi descendentes, sed sustinet, quod soli descendentes vocantur ad exclusionem extraneorum, ultra quod non procedit in contrariis in quibus stipulatio intelligitur facta vti hæredibus, & locum habet, quando facta est mentio in genere de heredibus non quando in specie de filiis, vt resoluit Ruin. *diff. con. 122.* & Marcobrun. *diff. con. 121.* Chastan. autem *diff. con. 53. numero 55.* supponit ius esse quæsitum filiis vt filiis, ideo vult, quod non

possit tolli, sed non probat, quod sit quæsitum
vbi filiis, &que ita, cum perfunctorie loquatur
non est curandum de eo. † Patif. *consil.* 91. *vol.* 1.
3. *Socin. iun. consil.* primo, num. 143. *vol.* 1. primo,
1. *As. consil.* 151. *vol.* 3. *vol.* 4. *Beccus* 160 *nsil.* 20. in
fin. sic etiã Menoch. non animaduertit ad rationem
Decij. Socin. autem iun. in *consil.* 38. non potest
huic parti ascribi, quia cum in suo casu ad-
esset expressa mentio hæredis, non curauit ingre-
di difficultatem, an stipulando filiis, videtur sti-
pulatus vti hæredibus, & in dictis Doctorum non
sumitur argumentum a contrario sensu, † Ale-
xan. in l. prima, num. 28. in fine, ff. de leg. 1. *Euer. loc.*
4. *Offic. decij. Pedem.* 38. num. 30. & non interpretantur
sic lex, vt ait Bero. in *consilio* 65. numero
5. *vol.* 1. & si Socin. iun. hoc dixisset, esset sibi
contrarius, quia alibi tenuit, quod intelligatur ius
quæsitum vti hæredibus.

Respondetur secundo, quod in donatione con-
trarium voluerunt Iser. Ias. Ruin. Bursat. Marcob. &
Gerar. Mazol. quos citauit in 3. principalis fun-
damento posito pro hac parte, & in contrarium
stat communis opinio, relata supra, in primo fun-
damento quæ vult, quod filiis censetur stipula-
tum tanquam hæredibus, non tanquam filiis.

Tertio respondeo, quod vbi res esset dubia, in
casu nostro multa concurrunt quæ non interue-
niunt in casu Decij, & precipue, quod filij nondum
erant nati, & quod donatio facta fuit contemplatione
patris, & præcedebat stipulatio facta pro
hæredibus, quæ destrueretur in totum, si filij suc-
cederet vti filij.

Octaua coniectura retorquetur: quia si secun-
dum subiectam materiam intelligenda sunt verba,
vtrique cum donatio sui natura sit ad extra-
neos hæredes transitoria, censendum erit stipula-
tionem factam fuisse tanquam hæredibus, vt dixi
in 1. argu. pro hac parte.

Respondetur quoque, quod causa futuri matri-
monij non fuit finalis, sed solum impulsiva, vt in
proposito considerat † Oldrad. in *consil.* 5. sequitur
Dec. *consil.* 216. nu. 5. *vers. nec obstant alia verba* &
hi duo loquuntur, quando in princip. donationis

dictum est, quod donatio sit contemplatione fu-
turi matrimonij, & causa matrimonij non inferre,
quod minus intelligitur stipulatio facta pro hæ-
redibus, vt inquit Socin. iun. in *consil.* 38. nu. 11. *vol.*
1. & hoc multo magis dicendum est in facto no-
stro, in quo legitur, quod iam sapies antea præ-
miserant donare, nulla facta matrimonij mencio-
ne, & rursus, postquam dictum est, quod affectus
sponsalia sequi, subdunt se ad omnem alium bo-
num finem & effectum donare, quibus ex verbis
arguitur matrimonium non fuisse finalem causam,
quinimo in toto illo instrumentum nullibi legitur,
quod si facta donatio contemplatione matrimo-
nij, & in conueniens allegatum quod posset pater
instituendo extraneos priuare filios, non subsistit
quia factum est, quod a princ. cogitauerit filios relin-
quere hæredes, vt considerat Imol. in d. l. quod dicitur,
estur, quæ sequitur Cast. & Alex. vt probat Ruin.
d. *consil.* 122. n. 3. & 4. & secundum illam cogitatio-
nem quam tunc in animo tenebat, fuerit filiis sti-
pulatus. Et si dicatur quod partes potuerunt etiã
cogitare casum, in quo hereditas Domini Constanzij
esset alieno ære grauata, & ideo voluisset, quod
filij nascituri haberent semper hæc bona præci-
pua: respondeo, quod non sufficit cogitare, nisi
etiam suum conceptum explicauerit. propositum
enim in mente retentum nihil operatur, † l. si
petenda, C. de cond. ob. cau. l. quidam cum filium, vbi
Bald. de hered. inst. Socin. in l. in ambigua, nu. 6. ff.
de reb. dub. Respondeo etiam, quod non censetur
cogitasse hunc casum, quia mali euentus non
habentur in consideratione, † Bart. in l. seruum fi-
lii, in princ. ff. de leg. 1. vbi Ang. Imol. & Alex. inter
stipulantem, §. factam, ff. de verb. oblig. & licet vt
fiat prouisio, possint & debeant considerari, l. ge-
neraliter, §. si homini libero, ff. de fideicom. libere, l.
placet, ff. de lib. & posthum. tamen hoc est verum,
vt sibi, non vt aliis prouideatur. Ias. in l. si arrogator,
ff. de adopt. & in aliis locis citatis à Rimin. in
consil. 569. numero 15. sed re multum agitata, Se-
natus non pronunciauit in causa, eo quod dicti
fratres cellarunt insistere, atque ita remansit in-
decisa.

ARGVMENTVM.

Induciz an prosint pro alimentorum debito.

SUMMARIVM.

- 1 Concessio generalis includit omnes causas & casus, etiam si in vno maior sit ratio, quàm in alio.
- 2 Casus privilegiati clauduntur in generali concessione.
- 3 Privilegia non sunt multiplicanda.
- 4 Inducie generaliter pro omni debito concessa, amplectuntur etiam contrarium in nundinis.
- 5 Alimentorum causa summarie est tractanda.
- 6 Dispositio generalis non extenditur ad causas in

specie privilegiatas.

- 7 Depositi causa est privilegiata in specie, & est co-
leris solutionis.
- 8 Legatorum renouatio generalis includit lega-
tum alimentorum.
- 9 Inducia pro debitis concessa non extenduntur ad
causam alimentorum.
- 10 Alimentorum ratione heres conuenitur intra
tempus conficiendi inventarium.

DECISIO CCCXXIII.

UESTIONE pèdente inter Octauiam
de Calamio pro filio & Ioannē Cor-
tadinum, iussit Senatus dari certum quid
dictæ Octauie pro alimentis, donec co-

gnitum sit de meritis: sed quia Ioannes impetra-
uit generales inducias ad satisfaciendum suis de-
bitoribus, dubitatū fuit, si eis includatur debitum
prædictū: nā generalis concessio includit omnes
causas & casus, etiam si in vno maior sit ratio, quàm in
alio. † l. 1. §. quod autem ff. de alear. Dec. in *consil.* 5.
in fin.

in fin. *Goz. ad conf. 35. an. 1. Tirag. de retract. confang.*
 § 9. l. 14. n. 191. *Cram. c. 92. n. 4. Becius. c. 80. n. 12.*
 imo includit etiam casus privilegiatos. Bald. *¶ in*
l. omnes populi. que sit. ver. item nota. quod genera-
le statum. ff. de iustit. & iur. Dec. in l. si certis au-
ris. n. 15. C. de pact. in l. n. n. n. 9. ff. de reg. iur. Tirag.
quell. loco predicto. numer. 96. & quamvis alimenta
sunt multum multiplicanda, tamen privilegia non
sunt multiplicanda. ¶ Lem. passio. gener. ff. de iur.
dot. l. 1. C. de dot. promiss. facit. l. in singulari. ff. de
legib. & in specie. quod dilatio eiusmodi extendat
ur etiam ad debitum privilegium. probat: quia
etiam ex contractu facto in nundinis possit quis in
eisdem nundinis conveniri. licet non pro aliis cō-
tractibus. l. 1. ff. de nund. tamen inducitur generali-
ter pro omni debito cōcessisse. amplectuntur etiam
contractum in nundinis. ¶ vt per Salic. in l. n. n. 4.
C. de nundin. Cucus in tractat. de mercator. prescrip.
numer. 27.

Sed his non attentis, mandavit Senatus proce-
 di ad executionem contra Corradinum, non ob-
 stante rescripto indulgente iudicis, eo quod de
 tali debito non loquuntur; alimenta enim sunt ad-
 modum privilegiata, & eorum causa summarie
 tractanda est. *¶ l. 1. §. iulianus. & l. si quis a liberis.*
§. si vel parens. ff. de lib. agens. c. de glo. in §. prae-
iudicium. Inst. de action. Baran. l. de alimentis. numer.
2. C. de transact. in ea dantur breviores dilationes.
l. 2. vbi Bartol. eolum. penult. ff. de indic. Bartol. in l.
Mela. ff. de aliment. & ebar. leg. Specul. in tit. de a-
lore. colum. 2. & pro vtraque conclusione, multos
citavit in tractat. de nund. tit. octavo. prout. 2. numer.
1. & 6. generalis autem dispositio non extenditur
ad causas. quæ sunt in specie privilegiatæ. ¶ glo. ill.

in l. 3. C. de silentiar. lib. 11. Felin. in cap. 1. colum. 7.
 vers. secunda dispositio, de rescripto. multos allegat
 Tirag. in tract. retractus confang. §. 1. glo. 14. numer.
 103. & seq. Cucus in d. tractat. numer. 73. idco vide-
 mus. quod inducitur non amplectuntur causam de-
 positi. quæ est privilegiata in specie. & est e-
 solutionis. *¶ Boer. in decis. 196. Cucus loco pre-*
dicto. numer. 70. Hinc dicimus. quod generalis re-
uocatio legatorum non includit legatum alimen-
torum. ¶ Libertini. §. posthumus. ff. de aliment. & e-
bar. legat. alios addidi in d. tit. 8. privileg. 20. & seq.
de præcis in iudiciis. quod non extendatur ad
causam alimentorum. voluit ¶ Cucus. vbi supra.
numer. 90. vbi mouetur ex similitudine dotis. & e-
go secutus fui in d. tractat. prout. 70. vbi plures ad-
didi rationes. quæ si vera sunt in alimentis. quæ ex
causa iam cognita præstantur sunt. multo magis
obtinebunt in aliis alimentis. quæ de cetero sunt
pendente iudicio. nedium in foro disceptatur. a-
ctrix fame pereat; venter enim dilationem non
patitur. Bald. in l. pactum. C. de collation. qua ratio-
ne hæres convenitur intra tempora ad conficien-
dum Inventarium. ¶ Angel. in l. 1. §. hoc stipulat. 10
ff. si cuius plus quam per leg. Falcid. dixi in co. stat. i-
stuli. quest. 44. numer. 37. & quod dictum est de cō-
tractu facto in nundinis. non officit. quia etiam ille
fit privilegiatus respectu loci & temporis. vt sci-
licet pro eo detur actio in loco & tempore nundina-
rum. tamen nullum habet privilegium respectu
dilationum. ideo non dicitur in specie privile-
giatus; debet enim privilegium contineri sub eo
genere. pro quo fit generalis dispositio. sed ali-
menta sunt privilegiata in materia dilationum.
vt dictum est supra.

ARGVMENTVM.

Stipulatum à patre pro se, & filiis, quando pater alienare possit
 in præiudicium filiorum.

SVMMA RIVM.

- 1 Filius qui aliquid consequitur ex patris stipulatione. videtur id habere per mortis causa capionem. non à patre. sed à concedente.
- 2 Emphyteusis. quam pater stipulatus est pro se. & filius. non potest ab eo alienari. vel vni ex filiis tota prelegari in præiudicium filiorum.
- 3 Pater non potest alienare in præiudicium filij rei. quam stipulatus est pro se & filio. præsertim quando nihil omnino impendit de suo in illius acquisitione.
- 4 Alienatio rei sui natura non transiit ad extraneos hæredes. si non potest per patrem in præiudicium filiorum. quando stipulatus est pro se & filiis.
- 5 Profectitium dicitur. quod filio acquiritur proportionem patris.
- 6 Filij dicuntur habere à patre. quod illi filij sunt datum. licet fuerit stipulatus. etiam pro filiis.
- 7 Fendum simpliciter nulla filiorum mentione facta receptum. potest per patrem alienari delinquendo. legando. vel aliter disponendo. & in eo filius succedit vbi hæres.
- 8 Hæredes extranei veniunt quando aliquid conceditur Titio & hæredibus. si verba illa expræmuntur à recipiente.
- 9 Profectitium reputatur filio concessum patris conceptione. licet pater de suo nihil refuderit.

DECISIO CCCXXIII.

NOVÆ difficultates excitatæ fuere in se-
 paratione bonorum magnifici Domini
 Cōstantini de Pretis. per quas dicebatur.
 bona. illi & filiis donata. spectare nunc
 ad filios. quamvis etiam non essent patris hæredes
 quia id quod filius ex patris stipulatione conse-
 quitur. videtur habere per mortis causa capionem.
 non à patre. sed à concedente. *¶ vt inquit Bart. in*

l. mortis causa capitur. ff. de donat. caus. mort. ergo
non vt hæres. & consequenter id erit filij præci-
pui. Et hoc dictum inquit esse singulare lat. in l. 2.
nu. 210. C. de iur. emphyt. vbi infero. quod pater in
præiudicium filiorum non poterit alienare. vel etiam
vni ex filiis prelegare totam emphyteusim. quam
est stipulatus pro te. & filiis. ¶ Gabau. in l. Gallus. §.
quidam res. nu. 28. ff. de lib. & posthum. Bero. c. 1.
155. n. 6. & 8. in fin. Vol. 3. Quæ sententia. etiam posita
 Mmm ij

ARGUMENTVM.

Nominatio quando censeatur facta intra annum.

SUMMARIVM.

- 1 Emens nomen persone nominanda, sibi acquirit, non facta nominatione infra annum.
- 2 Permissum ad tempus, censetur ultra illud denegatum.
- 3 Confessio tertio non preiudicat.
- 4 Nominati acceptatio est necessaria ut sibi acquiritur id quod fuit emptio nomine persone nominanda.
- 5 Verisimilitudo operatur ut probent ea, quae alias nullam faciunt fidem.
- 6 Confessio ob verisimilitudinem probat in casibus in quibus alias non probaret.
- 7 Alius sequens praesumitur factus in executionem eorum quae praecesserunt.
- 8 Procurator si contrabat non exprobandus an fa-

- ciat alium proprio, vel procuratorio nomine, videtur nomine domini contrahere quando mandatum praecessit.
- 9 Assensus concessus ut vendatur Titio, non prodest ut vendatur Sempronio.
- 10 Subiecta talia sunt, qualia predicata demonstrant.
- 11 Confessio iurata, licet alteri non preiudicet, tamen facit aequalem probationem, vel coniecturam.
- 12 Confessio iudicialis nocet inter alios.
- 13 Emisse ille creditur, cui res est tradita, non ille, qui fuit pro emptore nominatus in instrumento.
- 14 Possidere quis praesumitur ex tali titulo praeci-

DECISIO CCCXXV.

INTER alios, qui concurrebant in bonis Iosephi Cerriani comparuit Dominus Thomas Florauantius, qui fuerat praefectus in quibusdam postis positus super platea Mantuae quae in feudum recognoscuntur à Ducali Camera, & fuerant sibi in iudicio assignatae in solutum, sed nepotes, Cerriani dicebant, assignationem fuisse nullam, & postea, ad se, non ad eum spectare: quia Baptista Trentinus, qui illas emerat nomine persone nominandae, infra annum, non genuerant, & propterea illas sibi acquirit, § i. secundum, C. de contrahen. & empt. stipulat. vbi Bald. & Ang. idem Bald. in l. i. in fin. principal. ff. de post. Alexand. in consil. 132. num. 3. vel. 6. alios citat Gabriel. comm. in p. lib. 6. tit. de verb. oblig. c. in l. fin. in 2. Avto. Mass. Galef. in tract. de form. camer. obligat. 2. par. qu. 1. § 2. in fine. Cephal. in consil. 325. num. 13. & seq. Rimini. in consil. 161. & in 591. & propterea vendendo praedictis nepotibus, eos fecit dominos; & quamvis legatur in instrumento anni 1574. & in alio posteriore, Baptista Trentinum nominasse Iosephum Cerrianum, tamen confessio illa non preiudicat nepotibus, quia nominatio fieri debebat intra annum, lapsus autem anno expiravit ea facultas tempore limitata, permissum enim ad tempus censetur ultra illud denegatum, § i. § 1. primo, vbi Bald. ff. de post. l. p. § fin. & ibi Cast. ff. eodem, multos citat Tiraquell. de retract. conventio. § primo. glo. 2. nu. 44. dicit. P. de dem. § 1. nu. 1. dicit in consil. 57. nu. 9. & ea confessio cum iam in prohibitis non probat iuxta doctrinam Bart. in l. § fin. ff. de test. pecu. quae est communis secundum Dec. in consil. 132. num. 2. Alexar. consil. 14. nu. 8. Crasset. in consil. 177. nu. 2. & non praedicit etiam Camera, quae postea dictas postas concessit ipsis nepotibus, quia confessio non praedicit tertio, § i. dicitur, § 1. primo, vbi Ias. ff. de iur. iur. Affili. dicit. 245. nu. 1. Tiraquell. de retract. conventio. § 4. glo. 6. nu. 9. Alexar. in consil. 144. num. 2. Natta. consil. 438. nu. 9. Roland. in consil. 58. num. 14. volum. 2. Cephal. in consil. 101. nu. 8. & 28. nec etiam ipsis nepotibus, qui à tertio, id est à Camera causam habent mediante inuestitura, ut probauit in

consil. primo, nu. 90. vers. quoniam Principi. Accedat, quod ubi nominatio potuisset fieri extra tempus conuentum, cum Camera tamen facta non valet, ex quo non apparet quod fuerit acceptata per Iosephum, quod tamen ad validitatem est necessarium, § ut probat Anch. in consil. 127. nu. 3. vbi fortius dicit esse verum, quamvis emptio facta fuerit de pecunia nominata Gabriel. d. concil. 2. num. 2. Rimini. consil. 163. nu. 23.

Supradictis tamen non attentis Senatus confirmat sententiam primo lata ad fauorem Florauantij, & habuit nominationem pro facta legitimo tempore, itantibus confessionibus quae secum fuerunt, quae etsi solae & de per se non probent regulariter, tamen quando iuxta verisimilitudinem faciunt, quia verisimilitudo id operatur ut probent quae alias nullam faciunt fidem, § ut poss. Gui. Cur. inquit Alexand. in l. edita. in fine. C. de edeu. vbi inquit retinendum memoria. Sequitur Dec. colu. 1. Tiraquell. in praefatio. l. § inquam. num. 51. C. de reuoc. don. & in confessione quod propter verisimilitudinem probet casibus quibus alias non probaret, § voluit Salic. in l. mater, C. de contrahen. empti. vbi loquitur inter virum & uxorem. Alexand. in consil. 18. colum. 1. vol. 3. Dec. in con. 463. Cuman. in consil. 6. & multos addit Tiraquell. in d. l. § inquam, in reuocatione largitur. n. 100. & seq. vbi dicit, idem esse quando confessio aliquibus adminiculis vel coniecturis reperitur munita; & Senatus alias iudicauit confessionem factam post commissum delictum & delinquentis nomen inter reos receptum, probare, quod concurrebat nomen inter reos receptum, probare, quod concurrebat nomen inter reos receptum, & Cyn. in Aut. Hoc ius porrectum; C. de sacros. eccl. dicit, quod verisimilis confessio praedicit tertio, & probant in con. 290. nu. 46. quod probat tali casu confessio ad consentiens fauore, in facto autem erat verisimilis, ex multis coniecturis, quae confessionem ipsam plurimum corroborat. In primis enim quando Rigamontes voluit vendere Baptista Trentino, impetravit licentia à Camera vendendi Iosepho Cerriano, ergo emptio secuta & facta per Trentinum nomine persone nominandae, censetur facta nomine Cerriani, quia actus qui sequitur praesumitur factus in executionem eorum quae praecesserunt.

Mmm ij

7. *terant. t. 3. §. verum. ff. de munimiss. l. qui in aliena. §. si quis putabat. ff. de acquir. hered. C. rauer. consilio non agere primo. C. consilio 158. in fine. & ille Trentinus videtur emisse tanquam procurator Cerriani, & Rigamontes censetur videri de Cerriano. Sic dicimus, quod vbi mandatum præcessit, si procurator contrahendo non exprimat an actum faciat proprio vel procuratorio nomine videtur*
8. nomine domini contrahere. *¶* *glos. in d. §. si quis putabat, vbi Bart. gloss. d. l. sup. p. 11. §. 1. vbi etiam Bart. ff. de neg. gest. Ang. Castr. Imola, Rom. Alex. & Iaf. in d. §. si quis putabat, Bart. Imola, Alexand. & Iaf. in l. post dotem ff. solut. matrim. alios citavi in cons. 19. nu. 24. Cum igitur Rigamontes licentiam impetraverit vendendi Cerriano, credendum est, quod ei voluerit vendere, quando vendidit Trentino, ementi nomine persone nominandæ. Augetur coniectura, quia alias venditio fuisset nulla, tanquam facta sine assensu Camerae & se exposuisset venditor periculo perditionis rei quia dicebatur vendidisse sine assensu, & tamen non est verosimile, quod voluerit suum scire, *l. cum de indebito. ff. de probat. Quod autem ea alienatio fuisset nulla, probatur, quia scdum vendi non potest sine consensu domini. cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Feder. assensus autem concessus ut vendatur filio, non prodest ut vendatur Sempronio, *¶* *ut* voluit *glos. in dict. cap. Imperialem, in princip. in versicul. sine permissione, numero quarto. C. l. sern. in princip. nu. 4. Vers. & quando consentit, Aluar. nu. 8. Vers. quare cum gloss. 3. vbi ponit tres rationes quæ apud eum possunt videri. Affici. communem dicens in 12. not. nu. 3. vbi confirmat multis rationibus. Camera. in 2. conclus. in prime. fol. mibi 342. Nardus ad l. sern. loco prædicto, vbi allegat Par. de Put. pluribus in locis. Corbul. de caus. priuat. ab alienat. amplia. 8. in fin. & ideo dicit Molin. de primogen. Hispan. lib. 2. cap. 11. nu. 42. quod licentia instituendi primogenitum in personam vnius filij, specialiter nominati, non extenditur ut intritus possit in persona alterius. Cum ergo Rigamontes vendidit Trentino nomine persone nominandæ, censeri debet vendidisse illi pro Cerriano cui soli ex forma licentiæ poterat vendere.***
- Secunda est coniectura: quia ipsemet Cerrianus in eo venditionis Instrumento soluit partem pretij nomine proprio, & de propriis pecuniis, ergo credendum est, quod ipse vere esset emptor, non autem Trentinus, vel alius, argumento *l. quamuis, vbi Angel. C. si quis alit. vel sibi. vbi* probatur, quod ille videtur verus emptor, qui pretium soluit, non enim est verisimile, quod velit quis pro alio soluere ultra quod actus soluendi pretium spectat ad emptorem, & talia sunt subiecta qualia prædicta demonstrant. *¶* *Oldra. in cons. 60. Soc. cons. 3. nu. 4. Tolom. 4. Iaf. in l. stipulatio, §. hi qui, nu. 1. ff. de verb. oblig. Henz. 4. cau. 92. nu. 4. Belon. cons. 49. num. 3.*
- Tertia est coniectura, quod ipsamet Camera

in licentia accipiendi in solutum posset, de quibus in actis, dicit ea fuisse Cerriani, cuius esse non potuerunt, nisi mediante nominatione facta à Trentino, & licet confessio vnius alteri non præiudicet, ut supra in contrarium dictum est, tamen facit aliqualem probationem vel coniecturam. *¶* *ut* dicimus de actis, secundum dictum est, *in l. 2. vbi Bald. Alex. Dec. & alij. C. de eden. But. & Abb. in cap. causam quæ sit 2. & ibi Felin. nu. 19. de testibus, Gex. ad cons. 103. nu. 10. in fin. Natta. in cons. 160. nu. 44. id quod multo magis procedit, stante eorumque licentia prædicta habenda est pro confessione iudiciali, quæ nocet etiam inter alios, *¶* *Purpur. in leg. 2. nu. 10. vbi Dec. num. 62. C. de vicomercat. nu. 54. C. de edend. Atascard. consens. 348.* Cum ergo concurrat confessio Trentini ementis & Camere, quæ non aliter concessisset Florauantio, licentia capiendi in solutum dictas postas, pro creditore, quod habebat contra Cerrianum, nisi Cerrianus fuisset à Trentino nominatus, fatendum est, nominationem vere & realiter factam fuisse in tempore. Quinimo, cum anni tempus fuerit nominationi præscriptum favore Camere, potuisset Camera illud protugare, & admittere nominationem lapsa tempore, argumento *l. quod fauere, C. de leg. C. l. si quis in conscribendo, C. de post.**

Quarta coniectura oritur ex eo, quod Cerrianus itatim facta emptione, per Baptistam Trentinum possidere cepit postas, & in possessione perseveravit longo tempore, quæ possessio facit præsumi, quod ipse vere emerit, quamvis Baptista videatur emisse, ut probat text. in *l. multum interress. C. si quis alteri vel sibi, vbi Bald. & Salic. dicunt, quod ille creditur emisse, cui res est tradita: non ille, qui fuit pro emptore nomenclatus in instrumento, *¶* *ut* possidere quis præsumitur ex præambulo tituli, *¶* *ut* *l. 2. vbi glo. & Dec. C. de acquir. poss. l. que datur mulier, vbi gloss. fin. C. de rei vend. dixi in cons. 32. nu. 10. & non est verisimile, quod ex alia causa permittitur Trentinus alium possidere nisi quia vere esset dominus, & nominatus a se.**

Quinta est coniectura: quia nepotes Cerriani nonquam curantur emere postas ab aliquo, nisi postquam viderent illas capere a creditore Cerriani, & contra eos militat suspicio, quia sunt sub custodia Aui, & cum eo viuunt, & sunt pupilli, quibus Cerrianus ut prospiceret, tentauit suo impetere creditore, & si dicatur, quare non emit Cerrianus expresse, non autem per interpositam personam, in promptu causa est, quia suspicabatur, se non esse ciuem, & dubitabat, ne sibi non prodesset longius incolatus: ut igitur tuto posset acquirere, impetrauit ciuitatem, sed cõpõrtum est postea, ipsum absque nouo decreto acquisiuisse ciuitatem per incolatus. Et ex prædictis cõstat, nominationem fuisse acceptatam à Cerriano, & non obstat deducta in contrarium, & post ista facta decisione inueniuntur Senatus in terminis consilij Decij 543. nu. 12. quod videtur compositum in hac causa, & gauisus est.

ARGVMENTVM

In materia remissionis mercedis.

SVMMARIVM.

1. Emptoria damno cedat casus superueniens in re emptæ post perfectum contractum.

2. Venditio dicitur, quando partes sic appellatur, & recipiunt pretium.

3. DAMNVM

- 3 *Dammum dicitur non solum, quod preuenit à casu, sed etiam ex culpa.*
- 4 *Casum suscipiens tenetur etiam de insolito.*
- 5 *Principatus succesor tenetur seruare contrahitum antecessoris.*
- 6 *Prelatus tenetur stare locacioni legitima per antecessorem facta nomine ecclesie.*
- 7 *Impedimentum non presumitur, sed debet probari.*
- 8 *Contrahitui salis indicantur, qualem partes appellent.*
- 9 *Locatio dicitur non venditio, si alicui concedatur commoditas percipiendi fructus seu redditus veltigialis, unica etiam pro anno constituta pensione.*
- 10 *Locatio in dubio potius presumitur, quam venditio.*
- 11 *Locatio dicitur non venditio, quando sola commoditas percipiendi fructus transsit in recipientem, licet contrahentes appellauerint venditionem.*
- 12 *Locatio dicitur, quando pretium est in annos distributum, quamuis partes appellent venditionem.*
- 13 *Subfendum in dubio censetur concessum sub eadem forma, qua vasallus tenebat feudum.*
- 14 *Locatori si remissio pensionis, si casu aliquo patitur damnum intolerabile, vel impediatur in usu rei conducte.*
- 15 *Casus fortuitus evenisse dicitur, quando pendet à solo principio facti.*
- 16 *Remissio pensionis fit pro rata, quando damnum infertur conductori facto terti, cui locator resistere non potest.*
- 17 *Locator tenetur prestare patientiam successuam quod conductori utatur & fruatur re conducta.*
- 18 *Remissio pensionis fit conductori veltigialis, quando impediuntur commercia, & mercatores efficiuntur imidiores, & cessant à suis transiitibus ob bellum vigens in provincia, vel in confinibus, seu in loco vicino.*
- 19 *Remissio pensionis fit pro toto anno conductori impedito in certa temporis parte, quando utilitas & commoditas consistebat in illa parte.*
- 20 *Remissio totius temporis conceditur, quando impediuntur certa temporis ab hisle commo ditatem totius temporis.*
- 21 *Rata temporis tunc attenditur in remissione faciendâ, quando concurrunt aequalitas temporis & proportio commodi, aliis secus.*
- 22 *Conducens domum pro legendo, vel pro exercendo hospitium, si propter bellum fuit impeditus, consequatur remissionem pensionis, licet ipse inhabitauerit.*
- 23 *Dammum dare videtur ut, cuius culpa preuenit.*
- 24 *Dammum dari causam tenetur ad vitiosse, ac etiam ad lucrum cessans, si damnum passus conuenit negociari.*
- 25 *Locator si impediatur, quominus conductori utatur re conductâ, tenetur ad omne interesse.*
- 26 *Locator tenetur ad omne interesse, quando usus rei impeditur à tertio in odium locatoris, vel propter inimicitias.*
- 27 *Alicuius prohibitus non potest illum sacre, per quem sequi possit alienatio.*
- 28 *Confessio ori proprii superat omnem probationem.*
- 29 *Subiella talia sunt, qualia predicata demonstrant.*
- 30 *Remissio pensionis fit conductori veltigialis ob minorem frequentatam itinerantium, quando illa*

- preuenit ob aliquod impedimentum, de quo partes non cogitantur.*
- 31 *Contrahitui omnis censetur celebratus sub conditione firmo manente rerum statu.*
- 32 *Empio fructuum futurorum habet annexam etiam conclusionem, si nascitur.*
- 33 *Remissio fit etiam in emptione fructuum futurorum, si aliquo casu non nascatur.*
- 34 *Remissio fit etiam emptori fructuum, quando non potuerunt percipere culpa venditoris.*
- 35 *Conductor si patitur damnum culpa locatoris in fructibus separatim à solo, quorum est effectus dominus, agit contra eum ad vitiosse.*
- 36 *Gabella venditor videtur promittere, se nihil facturum, propter quod impediatur exaltio.*
- 37 *Venditor quamvis in se est, curare debet, ne emptior careat re emptâ.*
- 38 *Resoluto iure datus resolutum in acceptum.*
- 39 *Provincia rector seu Prestiti, residens ante suam administrationem, committit crimen lesa maiestatis.*
- 40 *Locatio facta à prelato nomine proprio, extinguitur ex desinitio.*
- 41 *Vendens vitem debitoris tenetur manutene re eum debitoris.*
- 42 *Periculum nominis cessi sui venditis transsit in emptorem.*
- 43 *Venditor veltigialis tenetur prestare se habere ius venditum.*
- 44 *Venditionis natura est, quod in emptorem transsit res, que qua non consistit venatio.*
- 45 *Venditor rei aliena etiam post traditam rem conueniri potest, ut liberam eradat.*
- 46 *Contrahitui locacionis & emphyteusis cessat, quando substantia rei est in totum precepta.*
- 47 *Prelati heres tenetur restituere pretium, si per mortem prelati sita est locatio.*
- 48 *Vendens ut dominum, cum non sit, videtur emptorem decipere, & tenetur ad totale interesse.*
- 49 *Conductor non videtur suscepisse onus casus fortuitus, sed est faciendâ remissio, licet conuenit sit, quod damnum & lucrum cederet commodo vel incommodo conductoris.*
- 50 *Periculum in se suscipiens non tenetur de casu fortuito.*
- 51 *Casus fortuitus in locacione nunquam cedit damno conductoris, nisi expresse sit dictum, nec sufficit, quod sit facta mentio de periculo vel damno.*
- 52 *Casum fortuitum in se suscipiens non tenetur de insolito.*
- 53 *Casus fortuitus an sit insolitus, nec ne, iudicis arbitrio committitur.*
- 54 *Casus dicitur insolitus, qui opinione prudentis viri non erat succedurus, licet prudentissimi aliquid forte videri possit, & ponuntur nonnulla exempla.*
- 55 *Remissio fit conductori, qui suscepit omnes casus fortuitos, quando defecit substantia rei conducte.*
- 56 *Casum fortuitum in se suscipiens non tenetur de eo, qui culpa locatoris evenit.*
- 57 *Remissio fit conductori, quando aliquo casu non potest vire conductâ, etiam si per locatorem non sit, & nulla eius culpa vel scilicet intercedat, & multa ponuntur exempla.*
- 58 *Remissio fit conductori, si fundus in bello ab hostibus occupetur, & num. 62.*
- 59 *Remissio fit conductori, quando ager corrumpitur terra motu.*

- 60 Remissio fit conductori, si pradium ita visumini occupatur, ut coli non possit.
- 61 Remissio fit conductori sine combusta domo.
- 62 Remissio fit conductori, quando fundus occupatur ab hostibus, ita quod periculum est dominium & possessio.
- 63 Remissio fit conductori, si res locata inuencatur.
- 64 Remissio fit non solum locatori, sed etiam emphyteute, quando bellum impedit culturam.
- 65 Remissio fit etiam pro modico damno, quando substantia rei extinguitur.
- 66 Locator non solum tenetur remittere pensam, sed etiam tenetur ad interesse, quando conductor locatoris culpa damnum patitur, licet non sit intolerabile.
- 67 Remissio fit conductori, qui factu tertij impeditur vi & fraude conductu.
- 68 Insuper importanti sole preces superioru.
- 69 Culpa non est imputanda ei, qui non fecit id, quod factum non profuisset.
- 70 Insuper delegati morte delegantis expirat.
- 71 Causa causa est causa causati.
- 72 Causa remota non differt a proxima, ubi agitur de damno dato causa alicuius.
- 73 Consuetudo excusat a culpa.
- 74 Medicum exuisse, qui adhiberi potuisset uxori infirmæ, probare debet is qui obicit medicum non fuisse adhibuit.
- 75 Tenoris culpa non arguitur ex eo, quod pecuniam pupillarem non conuerterit in emptiorem prediorum, nisi probetur prædicia venalia exuisse.
- 76 Tempus propterea est eiusdem nature, cuius est primum.
- 77 Tempus certum ubi est prescriptum, non dicitur quæ in mora, nisi lapsa tempore.
- 78 Successor non tenetur stare locationi facta per præcessorem, qui non habebat ius plenum.
- 79 Prælati ubi tenetur stare locationi præcessoris, potest de nouo exigere pensam præcessori anticipare solutam.
- 80 Prælati sciens se repudiatur prælatum, non

obligat successorem, etiam si faciat locationem nomine ecclesiæ.

- 81 Successor non tenetur seruare contractum præcessoris, quando successio fit per electionem.
- 82 Notarium non indiget probatione, nec protestatione.
- 83 Index potest se informare de notario.
- 84 Animus & intentio agentis cognoscitur ex iis, quæ procedunt.
- 85 Actus indicatur ex precedenti tractatu.
- 86 Fraus arguitur ex breuitate temporis.
- 87 Alienatio facta paulo ante mortem licet, presumitur facta causa mutandi iudicij.
- 88 Fraus arguitur ex fuga clandestina, & discessu improbus.
- 89 Fraudis suspitionem inducit qualitas personæ.
- 90 Testis assertor se falsum dixisse, nulla est fides adhibenda, etiam in casibus, quibus alias solent admitti testes inobabiles.
- 91 Testes inobabiles admittuntur, quando actus & habitus alij interesse non potuerunt.
- 92 Falsitatis suspicio insurgit contra non producentem testes, quos producere potuisset.
- 93 Iuramentum in supplementum non deferitur ei, qui potuit plures testes producere.
- 94 Iuramentum in supplementum non deferitur, quando causa est ardua.
- 95 Iuramentum in supplementum non deferitur ei, quem sciens esse præsumitur, urgeat ei, qui patitur aliquem defectum.
- 96 Testis unus si alteri contradicat, neutri creditur.
- 97 Testis dicto contrario dicto pariter non creditur, neque hoc casu licita est concordia.
- 98 Testis prior depositus iudicialiter innotat attenditur, non seruanda extraiudiciali contraria.
- 99 Testis si primo cum iuramento vnum deparat, & postea aliud, etiam cum iuramento, neutra depositio probat.
- 100 Falsitas depositiōis testis in vna parte reddit falsam totam depositiōem propter unitatem iuramenti.

DECISIO CCCXXV.

EVS A Domini Ioannis Marini Ragulei, contra Dominum Petrum olim Vauodam Moldauie, coram grauissimis & ornatissimis viris, excelsoque superiori Austrie Senatui. Onipotens tractatur, ideo omisso omni prioris ornamento, quam breuissime fieri poterit, quæ ad veritatis defensionem pertinebunt, attingemus. Sed in primis obstat videtur, quod contractus emptiōis & veditiōis inter Dominum Petrum Moldauie Vauodam, & prædictum Raguleum intercessit, cuius est natura, ut aleam emisse, & dubium atque incertum fructum comparare videatur, unde si nihil fuit perceptum, id emptoris cedat damno, *¶* *l. si factum. ff. de act. empti. l. nomine. l. nec emptio. ff. de contrah. empti. Bald. in l. licet. q. uest. 3. C. locat. & post perfectum contractum ad emptorē spectat periculum, l. id quod. l. necessario. ff. de pericul. & commod. res vend. l. 1. C. eodem tit. & dicitur venditio, quando partes sic appellant, & vnicum est pretium, *¶* secundum Bart. in disputat. incip. Publicanus, Anchoran. cap. propter sterilitatem, locat. Imol. consilio 7. Alexand. consilio 107. volum. 3. consilio 3. lib. 1. Socin. in consilio 83. volum. 1. Ripa. de priuilegiis consuetud. cau. p. 1. numero 60. cum similibus.*

Secundo, quia si esset non venditio, sed loca-

tio, adhuc non venire pensio remittenda, ex quo dictus Raguleus promittit soluere pretium vectigalis, siue luctum, siue damnum inde lequeretur, ideo casum fortuitum quemcumque suscepisse videtur, quia damni mentio plus videtur importare, quam significatio casus fortuiti: reperi enim potest ad damnum, quod prouenit non solum a casu, sed etiam ex culpa, *¶* vt de periculo dixit Carstent. in l. sed & si quis in 5. questionibus, numero 6. ff. qui caus. ubi eū lequitur lasium. 30. & quod verbum damni reteratur ad illud quoque, quod inferitur casu aliquo fortuito, vt peste, bello, & similibus, voluerunt Rain. consil. 81. volum. 1. Socin. iur. consilio 78. volum. 2. & si lex, vel authoritas deficeret, ratio naturalis satis dicitur, si ergo damnum hoc illatum dicamus casu fortuito, qualis censendum est aduentus Belierbegi in Moldauiam cum exercitu, adhuc casus hic fuit potius exclusus, ne ex eo remitteretur pensio, & qui casum suscepit, tenetur etiam de insolito, *¶* secundum Bald. Ang. Fulg. Roman. & Alexand. in d. 5. questionibus, suble in l. final. in fin. C. locat. Imol. in cap. 1. de commod. & hanc dicte magis communem, & ab ea non esse recedendum in iudicando, las. in consilio 107. numero primo, volum. 1. ubi allegat textum quem dicit esse in terminis.

Tertio, siue locatio, siue venditio iudicetur, to-

tum damnum adscribendum est culpe Ragusei, qui a nullo expulsi seu eieci, sua sponte vectigalis exactionem deseruit, non enim iure potuisset expelli, tum quia succedens in principatu tenebatur seruare antecefforis contractus, *cap. privilegia in tit. de pace Consilii Bald. in tit. quis fundum dare poss. num. 35. in l. digna vox. in fin. C. de legib. & ibi Castren. num. 1. infinitis citat. decy. Pedemont. Ofas. 139. per totam, & procedit non solum in Domino, sed etiam in eo, qui solum habet vsumfructum vel vsum; sic videmus succellorem in prælatura, seu beneficio ecclesiastico, teneri ad obsequiantiam locationis legitime factæ per præcessorem, nomine tamen ecclesiæ. *† Archid. in cap. alienationes, 12. quæstio. 2. Innocent. in cap. fin. ne prælat. vic. suis. Cyn. in l. i. b. m. nullam. C. de sacrosanct. eccles. Ang. consil. 245. colum. 5. num. 6. Calder. consil. de locat. Rota, decy. 232. Si prælati, in noui. Ruin. consil. 60. numero 1. volum. 1. Ber. consil. 26. numero 21. volum. 1. Traquell. de reatiliu. conuent. §. 3. gloss. prima, numero 1. Alba. consil. 108. numero 5. Si ergo non recessisset Raguseus, fructus vectigalis vsque in finem conductus sibi factæ percepisset, nullo impediendo, quod si forte contendit, se fuisse impeditum, teneri probare, quia non præsumitur, *† secundum Crauet. in consil. 270. numero 2. & consil. 272. num. 10. Quinimo, nedum probare debet se impeditum, sed etiam quod actus fuisset securus, si nullum adfuisset impedimentum. *† qui committitur, vbi Bart. ff. de re milit. Bald. in l. fin. C. de adult. Late Becius, consil. 104. num. 3. & impedimentum debet euidentissime probari, *l. fin. §. alud. C. de temp. appell. Abb. & Dec. in cap. cum sit Romana, de appellat. Ofas. decy. Pedem. 281. num. 15.*****

His vero non attentis, dicimus D. Ioanni à principio remittendum fuisse pensionem à D. Vaiuoda ob damnum, quod secutum est propter aduentum Belierbegi cum validissimo exercitu in Moldauiam, quo factum est, vt in ea parte, quæ ad Danubium spectat, eoque flumine alluitur, obfessis, occlusisque omnibus itineribus, & passibus, sublati sint penitus omnia mercatorum commercia, & cessauerit ouium, boum, & omnis pecudis transitus, in quo consistit principalis dicti vectigalis redditus & fructus, & qui frequentissimus antea fieri, & esse solebat, quandoquidem contractus celebratus inter partes locationis est, non venditionis: nisi enim à partibus appellatur, & talis iudicatur, qualem partes appellant, *† l. qui fundus, §. si fundus de contrab. empt. Abb. in consil. 15. in fin. volum. 1. Bald. Alexand. Barbat. Cornel. Socin. Dec. Crauet. Natta, & Cephal. quos citat Becius, in consil. 35. numero 3. & in proposito nostro hoc voluit Bart. d. disput. incip. Publicanus quidam. Castren. in l. C. de §. qui maximus, ff. de publican. vbi loquitur, quando locatio facta est pro vno anno vnica pensione constituta. *† Sequitur Ripa, de priuilegiis contrah. cau. post. num. 55. additit Alexand. eo. filio 107. num. 3. volum. 2. in consil. 3. num. 3. vol. 1. & idem est, quando partes promissæ appellant nunc emptionem, nunc vero locationem, quia nihilominus iudicatur locatio. Secundum Imol. in l. eorum, ff. de §. qui maximus, ff. de publican. vbi etiam Rom. sequitur Alexand. in d. consil. 107. num. 14. in fin. volum. 1. & Alciat. in consil. 513. num. 1. Ripa, de priuilegiis contrah. cau. post. num. 66. versic. circa quartum casum. Bess. in tit. de remissio. merced. publican. num. 7. in fin. versic. etiam procedit. Ber. decy. 149. colum. fin. versic. quartus casus. Menocch. in tractat. præsumpt. lib. 3. præsumpt.**

104. num. 43. & ratio est; quia ob expressionem vtriusque vocabuli voluntas efficitur dubia, & in dubio præsumitur potius locatio, quam venditio. *† gloss. in l. 2. C. de iure emphyt. & in hoc conueniunt 10 omnes, vt inquit Rip. loc. prædict. num. 50. versic. circa primum, idem per omnia dicit Boff. loco supra citato, num. 7. Ber. dicit. decy. 149. numero 11. versic. prius casus, vbi dicit communem, Menoch. d. præsum. 104. numero 1. quinimo, quidquid multi voluerint, & quid partes expressissent solum verbum venditionis, videtur, quod adhuc resoluatur in locationem, loquendo de concessione vectigalis, quia in eo nihil aliud venit, quam factum, & patientia concedentis, non autem alterius cuiuslibet rei dominium, aut possessio, ideo non possit venditionis verbum proprie conuenire, quando sola percipiendi commoditas transit in recipientem. *† vt bene animaduertit Cuman. in d. §. qui maximus, quem sequitur Alex. d. consil. 107. num. 15. versic. fortius. Rapha. debet enim lex factio, non verba poni, vt not. in l. 1. C. comm. de leg. c. commissi, de elect. in 6. & hac ipsa ratione dicunt Doctores, quod vbi pretium est in annos distributum, est locatio, quamuis partes eam appellauerint venditionem. *† Battol. in disput. incip. Publicanus sequitur Anchar. Imol. Alex. Socin. Corne. Firmia. & alij citati à Ripa, vbi supra, numero 56. vbi restatur de communi Boff. numero quinto in principio. vbi ait, magis communem. Eam quoque dicit communem. Ber. d. decy. 149. num. 11. versic. tertius casus, & magis receptam Menoch. d. præsumpt. 104. num. 6. vbi subdit, ab ea discedendum non esse in iudiciis. Idem in consil. 27. num. 42. quæ opinio confirmatur in facto, quia agimus de Vaiuoda, qui non erat Dominus vectigalis, sicuti nec provincie Moldauie, sed simplex præfectus, & prætes, qui ideo volens non potuisset vectigal alienare, vt aduertit Cuman. in d. §. qui maximus, in quo non dicitur discordare ab alijs, qui negant esse locationem, quando adest verbum venditionis, loquuntur enim illi, vbi concessio fit à Domino vectigalis, non vbi à communitate, vel alio causam habente à communitate, qui expresse vendere non potest, & hoc esset indubitatum, si verum est, quod proponitur Vaiuodam fuisse conductorem reddituum provincie, quia hæc quoque censeretur esse subconductio, vt videatur alij eo modo concessisse, quo ipse habebat, vt dicimus de vasallo subinféudante, qui videtur in dubio sub eisdem pactis id facere. *† Tac. de Ardiz. in Sum. tit. 20. par. 13. feud. Ber. consil. 66. numero 3. lib. 1. Becius consil. 101. num. 6. Latissime Berret. consil. 109. numero 1. & sequi. vbi multos allegando concludit, subfeudum sub eadem forma concessum censeri, quia vasallus feudum tenebat, ne membrum discordet à capite. Ludouic. Molin. de primogen. Hispan. lib. 3. cap. 2. n. 16. vbi concludit maioriatus Hispanorum tamquam membra regni regulari legibus eiusdem, quibus regnum ipsum regitur, consuetur, & proceditur.****

Stante autem præsupposito, quod fuerit locatio, infertur ob casum fortuitum, debitam fuisse restitutionem pensionis, vel loco remissionis restitutum fuisse iam solutam: quia hæc est natura locationis & conductionis, vt si casu aliquo damnum conductoris inferatur intolerabile, vel impediatur in vsu rei conductæ, remittatur, pensio, *† capite proprie sterilitatem, vbi Doctores 14 omnes, extra locationem. Doctores in l. i. leg. Ced.*

eod. tit. §. vno. §. vii. maior. ff. eod. tit. & in conductio-
 re vectigalis seu gabelle vendi Bart. & post eum
 ceteri omnes, in d. §. qui maximas. & dill. quod in-
 cep. Publicanus. & sequuntur omnes supra citati.
 Castren. dill. §. qui maximas. num. 3. Alexand. consi-
 lio 3. numero 11. volum. 1. consil. 107. numero 5. & 12.
 volum. 3. Socin. consil. 88. volum. 1. Anan. consil. 74.
 numer. 4. Bass. dill. de remiss. merc. publie. in prin.
 Rom. fin. consil. 26. Ber. consil. 143. num. 33. volum.
 1. Menoch. consil. 27. num. 27. Bursat. in consil. 81. per
 totum, in facto presenti dubitandum non est, quin
 casus fortuitus eueniret: nam prater omnium ho-
 minum spem & cogitatum, rupta pace inter Polo-
 niam Regem, & Turcarum Imperatorem, Belie-
 regus iter fecit in confines Moldauie & Valla-
 chie, omnesque provincie aditus obse-
 dit, & numero eius exercitu, ita itinera oclusa fuisse, ve
 nullus confectis relictis fuerit locus commercii,
 mercatorisque incursiones, inuasiones, & depre-
 dationes vetiti, desisterint cum suis mercimoniis
 per eam provinciam ire facere, quemadmodum
 melius per ipsum Vauodam exprimitur in scri-
 ptura signata, D. vnde maxime vectigali illatum
 est detrimentum. Hic vero casus fortuito eueni-
 se dicitur, tum quia pendet a solo principis facto,
 15 *† h. l. vnu. ff. de emption. Bal. consil. 395. volum. 2. Cas-
 tren. consil. 220. volum. 2. vbi not. 1. Alexand. consil. 220. lib. 2. Afflic. decis. 54. Socin. in l. quidam, num. 3.
 ff. de reb. dub. Ber. consil. 143. num. 6. volum. 1. Crauet.
 in consil. 95. num. 1. Menoch. consil. 27. numer. 28. tum
 etiam, quia fubert pax inter Imperatorem & Re-
 gem predictos, quæ fuit inopinata sine causa rup-
 ta ab Imperatore Turcarum, vt per Barbat. consil.
 21. volum. 5. volum. 2. vbi dicit, esse casum insolitum,
 & inexpectatum, Socin. in consilio 44. volum. 1. penult.
 vers. praterea patet, volum. 1. Menoch. consil. 27. num.
 72. & tali casu cum damnum inferret, facto tertij,
 cui locator resiliere non potuit, remittitur pensio
 16 pro rata, *† h. si fundus, & si quis damnum, ff. locat. l. ex
 conducto, §. si seru. ff. eod. tit. & quod conductori
 impedito facto tertij etiam iusto, qui tamen resi-
 li non poterat, remittenda sit pensio pro rata tem-
 poris, vult prius casus distinguendo Bart. in l. si
 vno. §. item cum quidam, num. 3. & 4. ff. tertio casu prin-
 cipali ff. locat. Castren. in l. si fundus, in prin. vbi lo-
 quitur de facto superioris. Roman. consil. 432. idem
 dicit Castren. in d. §. item cum quidam, numero 3.
 Card. & Imol. in dill. cap. propter seruitatem, Bald.
 in l. si ea lege, C. de locat. vbi quando propter bellum
 homines non poterunt transire, Socin. d. consilio
 88. vbi quando cōduktor facto superioris fuit im-
 peditus, Anan. in consilio 74. & eam Bart. distinc-
 tionem dixerit esse communem approbatam, Natta
 in consilio 610. num. 3. alios citauit Sordus. Collega
 noiter, in consil. 34. numer. 1. & predictorum ratio est:
 quia locator patientiam præstare tenetur, quod
 17 conductor vtatur & fruatur re cōducta, *† h. si quis
 domum, Lex conducto, in prin. ff. locat. l. si merces, §.
 primo, & 21. qui fundum, ff. eod. Bart. d. si fundus, in prin.
 Publicanus, & dicit Calder. consilio quinto, sit de lo-
 cat. quod locator tenetur conductorem in posses-
 sione rei locatæ defendere, & non sufficit quod tem-
 per tradiderit, nisi curet, quod apud eum sit toto tem-
 pore conuenio, & debet patientia esse successiua,
 gloss. Bart. & alij, in l. expropiationem Cod. de res. fruct.
 Bart. & Castren. in l. si quis domum, ff. de locat. Alex-
 and. in consil. 312. volum. 1. Socin. in consil. 356.
 numer. 10. volum. 2. late sustinet Olasc. decis. 7. Pe-
 men. 51. per totam, vbi vult, quod locator agens ad***

pensionem, excludatur, si non probat se præstis-
 se patientiam; Natta in consil. 360. per totum, vbi
 non vult sufficere verba posita in Instrumento.
 Dedit scilicet, & tradidit, quia requiritur succes-
 siua patientia, Becius, consil. 45. numero 20. Ri-
 min. in consilio 92. numero 7. vbi idem dicit esse suc-
 cessiua patientia, & quo ad factum remittenda pen-
 sionis paria sunt, quod Beliebegus ingressus fue-
 rit Moldauiam, vel quod confirmata Moldauie tur-
 bauerit vel in conuinibus steret cum exercitu,
 quia semper impediuntur commercia, & merca-
 tores efficiuntur timidiore, & cessant a suis traf-
 ctis, vt post Bart. in l. qui maximas, numero 7. Bald.
 consil. 319. num. 2. volum. primo, tenet, alios citas Bur-
 sat. in consil. 81. num. 8. vbi quod bellum in vicina
 provincia iustam præbet causam remittendæ pen-
 sionis. R. m. lenier, consil. 206.

Et quod diximus de remissione facienda pro
 rata temporis, intelligimus habito respectu non
 ad tempus solum quod deeat ad suppleendum an-
 num, quando in Moldauiam venit Beliebegus, sed
 ad vtilitatem quam eo tempore percipere potuis-
 set ex vectigali conductor, si non fuisset impedi-
 tus; nam et si vulgariter remissio fieri debeat so-
 lum pro eo tempore, quo conductor prohi-
 betur frui re cōducta, *† si quis domum, §. 1. si quis
 fundum, §. Imperator, ff. locat.* tamen, quando totius
 anni vtilitas, & commoditas consistit in certis
 mensibus, & atque ita in certa temporis parte, tunc
 impeditus pro illa parte temporis, conuenitur re-
 missionem pensionis pro toto anno, perinde, ac si
 toto anno fuisset impeditus, ita determinat Socin.
 consil. 88. in 3. quali. in volum. 1. mouetur per tex. qui
 bene probat in l. & ideo habuitur, ff. de verb. oblig.
 vbi Doctor omnes, qui legunt cum l. si ita stipula-
 tus essem, ff. con. dicunt, quod et si tantum tempus
 resitutum in sit quantum abfuit impedimento,
 tamen fallit, quando impedimentum certi tem-
 poris abfuit totius temporis commoditate, al-
 legat etiam Bart. in l. secundum, ff. de amato leg. 26
 vbi vult, quod ob mortem certi temporis oriaur
 obligatio ad interesse totius temporis, quando ex
 mora abfuit totius temporis vtilitatem, cum e-
 nim vtilitas & tempus non propinquant, sed vna
 pars temporis tantam affert vtilitatem quantum
 integer annus, tunc de illa parte idem dicendum
 est, quod de toto anno, vt in simili dicit Imola in
 l. diuortio, in prin. ff. solut. matrim. vbi ideo con-
 stituitur discrimen inter fundum rusticum, & vrb-
 anum; rusticus enim non reddit vtilitatem tem-
 pori proportionatam, nec fructum singulis mensi-
 bus æqualem, sed in tribus mensibus fructus pro-
 ducit pro toto anno. Vrbani autem commoditas
 temporis æqualiter proportionatur. Sequitur Cu-
 man. ibi & Bald. in l. ad, numero nono, C. locati, &
 dicit, quod rata tempus tunc attenditur, quan-
 do concurrunt æqualitas temporis, & proportio
 commodi, & locus vero, quod non subest aliquo
 23 proportio, ideo infero, quod vbi fructus, qui ali-
 quo tempore seruauit, recedit, tunc dominus non
 tenetur soluere salariam, pro rata temporis, qui
 seruauit, si ex recessu tantum damni sentit, quan-
 tum percepit commodi ex seruinitate, & idem dicit
 in aduocato, in milite, & in alijs, quando non
 cadit distinctio partis operis, Iam in l. diem fun-
 d. numero 46. ff. de offic. assessor. vbi Jacob. Nigun-
 der. numero 34. & Sapia, numero 25. in facto autem iup-
 ponitur ob frequentem omnium, hominum, & diuersi
 pecoris transitum, plus vtilitatis afficere vectigali
 predicto

predicto duos aut tres illos menses Augusti, scilicet Septembris, & Octobris, quibus Belierbegi exercitu infesse sine vix, quam ex residuo totius anni percipi consueuerit, ideo remissio pro toto anno erit facienda, quia conductor dicitur vix impeditus pro fructu totius anni, & perinde est, ac si toto anno fuisset impeditus; *Siluan. in consilio 35. in fine. B. ff. de remedi. merced. cond. d. l. num. 45.* & ante omnes Bald. *in consilio 145. in tertio*, vbi temporis utilitatem considerat, nam in remissione mercedis plus attendimus vsum conductoris quam tempus, vt per Bart. d. *§. item cum quidam, numer. 1.* qui enim conduxit, respexit principaliter ad utilitatem que illis mensibus ex pecoris transitu in ea provincia percipi consuevit, ideo illo cessante, videtur in totum cessare vsum rei, cum ad alium conductio facta non fuerit, vt per Caltrensem *in leg. cum in plures, in principio, ff. locati*, vbi dicit quod cum domum conduxisset, ea intentione, vt legendo illam inhabitaret, superueniente impedimento, quod non potuerit legere, renunciauit domus conductioni, quasi eam non potuerit habitare, ex quo non nisi legendo volebat inhabitare: & subdit sic obtinuit; ¶ Et idem dixit Bartol. ibi, de eo qui cum conduxisset amplas domos pro exercendo hospitium, vel cauponam, quia et si ipse habitauerit, si tamen propter bellum fuit impeditus in exercitio, conficitur remissionem. Idem in Aromatario inquit Roman. *in consilio 178.* per totum, Aretin. *in consilio 52. ca. 1. & 2.* vbi de hospitio conducto, Ripa, de *pruul. contrah. causa pesh. numer. 27.* & sequent. *Natta. in consilio 610. num. 6. & seq.*

Infertur ex predictis, quod circumscriptis aliis omnibus de quibus infra verba faciemus, esset Domino Ioanni remittenda pensio pro damno quod illatum est ex aduersu Belierbegi in eam Provinciam; Sed preterea confirmatur causa Domini Ioannis ex eo, quod vt narratur in scriptura, Dominus iam Vaiuoda eidem conductori loco remissionis concesserat vsum daci, seu vestigialis pro sequenti anno, atque ita in annum sequentem locationem prorogauit: quocirca, cum conductor culpa locatoris pro eo anno frui non potuerit re conducta, tenetur non ad remissionem mercedis solum, sed ad totale interesse, quod passus est conductor, id enim omne damnum inde provenit, quod nondum, aut vix saltem cepto anno prorogato, Vaiuoda Provinciam descendendo, fugam attribuit, & in Auliriam se cum omni gaza recepit, qua fuga commotus, atque ita petitis Turcarum Imperator, alium in eius Provincie administratione suffecit: qui abrogatis, & posthabitis quibuscunque ad preceffore gestis, vestigal predictum aliis locauit, nec hunc Dominum Ioannem passus esset in conductione perseuerare, quocirca damnum culpa prouenit Vaiuode, qui ideo damnum dedisse videtur, ¶ *l. prior, §. in secunda, §. secundum seruum, ff. de bonorum rapionum, qui occidit, §. in hac ff. ad legem equitiam, l. fin. de homicid. in sexto, l. videamus, §. fin. ff. locati.* Vbi conductor, qui socium intulit contra pacta conductionis, tenetur pro incendio factu, quod domus est consumpta, & qui causam damni dedit, tenetur ad interesse, ¶ vt inquit textus in *cap. secundo de offic. ordin. vbi gloss. infert*, quod qui causam dedit interdictio Ecclesiastico, tenetur ad omne interesse quod Religiosi passi sunt ob cessantes elemosynas & oblationes, & dicit Bartolus in *l. secunda, §. item si in facto, in fine, ff. de verborum obligacione*, quod capius pro repretaliis, si

quid soluit, repetit ab eo, cuius causa repretalis fuerunt concessa. Sequuntur ibi Roman. & Alexander, qui alios citant. Socin. communem dicens, *numero octauo*, Ias. qui dicit notandum, quia quotidie contingit in practica, *numero 23.* & dicit Galia. quod tenetur etiam ad refectionem lucri cessantis, si damnum passus consuevit negociari, quod etiam voluit Ias. *leg. secunda, §. fin. numero 10. de condit. caus. dat. Laur. de Rudol. citatos* ad Vizio communium opinio. *35. libro secundo, Martil. in l. nihil interese, numero quarto, ff. de fidei. & quod locator tenetur ad interesse probatur*, quia vbi locator ipse impedit quominus conductor vtatur, tenetur ad omne interesse. ¶ *Lex conducto, in princip. l. 35. si fundus, l. & hoc distinctio, fin. leg. §. column. ff. de ac. per que iura Bartolus in l. §. 300. §. item cum quidam, numero secundo, vers. si vero factum locatori est iniuriam ff. locati.* inquit quod si conductor iniusto facto locatoris impeditur in vsum rei, tenetur locator ad omne interesse, ¶ *Ruin. consilio 65. numero tertio, volum. 1. Paris. consilio 40. numero secundo, libro primo, Bero. consilio 140. numero 17. in primo volum. Roland. in consilio 69. numero 22. volum. 4. Becius, consilio 45. numero 20. Menoch. consilio 27. num. 54. consilio 55. numero 14.* & vt supra dictum est, vsum rei conductæ videtur ab ipso locatore impeditus, quando impedimentum suo facto, vel culpa prouenit, & de isto alterius facto idem iudicatur, quod de ipsius locatoris proprio, vnde locator tenetur pro facto tertij etiam iniusto quando cum posset, non prouidit, secundum distinctionem Bartol. in *dist. §. item cum quidam, numero tertio*, quam supra probauimus esse communem, imo fortius tenetur locator ad omne interesse, quando vsum rei impeditur a tertio in odium locatoris, vel propter illius inimicitias, ¶ *l. si merces, §. culpa, ff. locati.* vbi dicitur id factum culpa locatoris assignari, Bartol. *dist. §. item cum quidam, numero tertio, in fine. Becius, disto consilio 45. numero 20. Cornel. consilio 12. columna 3. volum. 4. post Bartol. in d. §. qui maximas, & d. quasi publicanus*, quod si tenetur locator pro alterius iniusto, vel iniusto facto quod prouideri poterat, vel cui potuisset resistere, vel quod prouenit ob iniustum odium & sine culpa locatoris, multo magis tenebitur ad omne interesse pro facto tertij, cui ipse causa dedit, & quod sua vera culpa successit, & ratio est, quia locator, qui tenetur omne impedimentum remouere & pro viribus facere, quod conductor liceat frui, nihil ipse committere, per quod vsum impediatur, & committendo tenetur, perinde ac si ipse suo facto vsum prohibuisset, & vno prohibito censentur omnia prohibita, per que ad illud peruenitur, *l. ratio, de sponsal.* sic qui non potest alienare, non potest etiam adum facere, per quem seque possit alienatio. ¶ *l. codicillus, §. morem, ff. de legat. 2. vbi Bar. gloss. in litem quia, ff. de pact. Des. consilio 300. num. 2. Becius, consilio 55. num. 2.* & dicit in *l. quærit, la prima, in princip. C. de fidei commissis*, quod prohibitus alienare non potest occasione dare, per quæ res alienetur; allegat text. in *cap. 1. §. fin. de inuest. fact. de re alien.* sequitur Socin. *consilio 26. num. 1. vol. 3. Suredus consilio 5. num. 40.* locator ergo, qui per seipsum non potuisset impedire vsum, & impediendo teneretur ad interesse, non potuit causam dare, per quam ab alio impeditur, & cum eam dederit, tenetur ad omne interesse.

His sic factis fundamentis non aduersatur, quod venditionis, non locationis contractus inter-

cesserit, ideoque non sit remissioni locus, quandoquidem supra in principio probauimus, locationem fuisse celebratam, non venditionem, id vero fit indubitatum ex confessione sapissime emanata in scripturis per eundem Vaiudam in presenti iudicio productis, vbi passim appellat locationem, locatorem, & conductorem, quae confessio in scripturis optime probat. *l. cum primum, Cod. de liberal. cau. & nulla melior est probatio*, quam proprii oris confessio, *† l. cum te, C. de transactio. Bald. consilio 192. volum. 2. volum. 2. & late exornat Surdus consilio 60. numero 1. & effectus demonstrat, quod erat locatio, non venditio, quia pro damno illato ex aduentu Belierbegi, Vaiuada loco remittendae pensionis locationem prorogauit; remissio autem pensionis cum venditioni non conueniat, sed locationi, arguit locationem, talia enim sunt subiecta, qualis praedicata demonstrant. *† Oldrad. consilio 60. Surdus consilio 34. numero 40. & res cognoscitur ab effectu, laurius, §. inuentio. ff. de pen. Crau. consilio 35. numero 9. latius consilio 192. numero 19. in locatione autem vectigalium iam planum fecimus, mercedem esse remittendam, vt cum hac sit communis opinio, iam non sit rationibus certandum, quidquid tamen sit, quod dictum est, aleam, & futurum euentum, ac dubium, & incertam spem in eiusmodi contractibus venire, procedit, quando id casu contingit, nullo extrinsecus accedente impedimento, sed vbi superuenit impedimentum ab extra, per quod imminuit frequentia itinerantium, tunc quia de tali impedimento non cogitantur partes, fieri debet remissio, *† ita respondet Aret. consilio 52. vbi consultatio, volum. 2. Boss. de remiss. merced. publie. numero 6. in fin. & comprobatur: quia contractus omnis censetur celebratus sub conditione firmo manente eo rerum statu. *† l. quod seruim, vbi gloss. ff. de conduct. ab caus. l. cum quis, in princip. ff. de solut. infinitos adducit Tiraquel in praefat. l. si vnguiam, numero 166. Cod. de reuoc. don. Paris. consilio 72. numero 45. volum. 3. Gozad. consilio 27. numero primo, Crau. in consilio 60. numero 15. vbi quod ob nouam causam receditur ad contractum. Natta, consilio 50. numero secundo, volum. 1. late decip. Pedem. 91. numero secundo, & vbi, quod promissio intelligi debet secundum terminum, & statum temporis, quo facta est, eo vero mutato aliud est dicendum; hac autem ratio cessat, quando vectigal est venditum, quia de naturae venditionis est, quod quaecunque mutatio etiam casu, vel aliter secuta cedat incommodo emptoris, ideo diuersum seruat in venditione, quam in locatione, & hoc voluit etiam Ripa, de priuileg. contract. cau. post. num. 59. dum dicit, quod et si emanant fructus percipiendi, tamen videntur illi empti, qui communiter consueuerunt percipi. *l. nec emptio, ff. de contrahen. emptio. l. interdam, ff. de verborum obligat. & ante eum Anchar. consilio 402. numero tertio, vbi quibus tamen & numero 4. in princip. vbi quod et si veniat spes, tamen de ea iudicatur secundum communem opinionem hominum, & ideo vbi ex incipiente causa aliud euenit, succurrendum est conductori, & numero 6. vers. & hinc est, innuit solutionem, Aret. supra citat. Crau. consilio 95. numero 3. & certe si consideretur ratio, nihil est discriminis inter locationem vectigalium, & locationem aliarum rerum, nam quando fructus futuri emuntur, intelligitur tacita conditio, si nascantur, & percipiantur. *† Linterdam ff.******

*de verborum obligat. Castrensin l. ex conducto, §. si vis eolum. 1. ff. locat. Natta consilio 86. numero 2. & tamen si fortuito aliquo casu non nascantur, sit remissio, *†* sicut in locatione, secundum Bald. in l. 1. et, quaestio. 5. numero 7. C. locat. Cornet. consilio 22. eolum. 1. vers. & insuper, volum. 4. cuius rei nulla potest esse ratio, nisi quia contrahentes cogitantur de fructibus, qui communiter consueuerunt percipi, cum tamen aleam quoque dicatur sit emere, qui futuros emit fructus, quare ergo non idem dicemus in eoductente vel emente commoditatem, vel fructus vectigalis, & quare magis alea iudicandus est defectus huius exactionis, quam fructuum non nascantium.*

Secundo respondetur, quod haec consideratio, an spes, & alia veniat, sit iolum, quando est contractus emptionis, non quando est locatio, vt per Castrensin. *§. qui maximos. Alexand. dist. consil. 107. & consil. 3. & ante omnes Bart. d. qu. ff. Publicanus, & d. §. qui maximos, atque ita resoluti post eos Boss. d. sit alea veniens merced. Publican. num. 6. & in dictis locis Aret. & Boss. reprehendunt Bald. in d. l. alea.*

Tertio respondetur, quod vbi etiam esset venditio, idem iuris esset, attenta decisione Cumani, in dist. *§. qui maximos, & Alexand. dist. consil. 107. num. 15. de qua supra tractauimus.*

Quarto, demus veram esse venditionem, non locationem, adhuc teneretur Vaiuada ad omne interesse, ex eo quod propria fuga & discessu, & Prouincia causam dedit impedimento secuto, propter quod conductor non potuit in sequenti anno fructus Vectigalis percipere, quod enim impedimentum prouenit culpa euenti, tunc etiam si contractus sit venditionis, teneretur venditor. *† d. l. mercis, §. culpa, & ponit expresse Bartol. d. 34. etia dist. in Publican. in solut. num. 3. vbi ait, quod & si emptori g. bella non fiat remissio propter bellum, tamen hoc est verum, quando bellum contigit sine culpa venditoris, scilicet si indiditum sit ab ipso venditore vel ab alio propter odium venditoris tunc fiat remissio. Idem dicit in §. qui maximos, numero 7. & dicit Socin. in consil. 196. numero 4. volum. 2. dicit hoc casu interesse rescindendum esse, siue dicamus contractum esse conductionis, siue emptionis, & loquitur fortius quando impedimentum obiectum fuit non a contrahente, sed a tertio quem tamen prohibere poterat. Cornet. in consil. 12. eolum. 3. vers. & quando emptores, volum. 4. vbi dicit hoc esse verum, quando contractus est venditionis, & factus vnico pretio, & allegat idem voluisse Bald. & Anchar. pract. Pap. in form. lib. an consil. ff. in vers. plenam, numero 20. idem probat Alexand. consilio 84. numero 4. volum. 6. vbi post Bartol. dicit, quod remissio iuxta casu fit, etiam si alias non deberetur, vt quia vectigal sit venditum, Gozad. in consil. 127. num. 10. vbi licet alias periculum spectet ad emptorem, tamen fallit quando ipsius facto vel culpa secutum est damnum, atque ita expresse loquitur in venditione; allegat Bar. Bald. At. B. Aretin. Alexand. Cornet. & Iason. Boss. de remiss. merced. Publican. num. 12. Boss. decip. 24. numero 7. Crau. in consilio 95. numero 8. vbi allegat etiam Anchar. id clare tenentem, in consil. 114. loquentem in emptore Salutarum. Menoch. alios citans in consil. 34. num. 12. & consil. 55. num. 14. idem est in conductore qui iam fructus separatim a solo, quamuis enim eorum sit factus deminus, tamen si damnum aliquod in eis contingat culpa locatoris,*

locatoris, agit ad interesse, ¶ vt probat Aluati, in
conf. 689. in prin. Silua. conf. 12. num. 12. Natta conf. 128. num. 10. & præter eos Par. conf. 40. num. 11. in 1. de re. conf. 13. 9. volum. 1. Boffe de reuic. merced. condu. num. 96. & de reuic. merced. Publica. num. 22. in fin. & in venditore ratio est, quia venditor gabellæ videtur promittere, se nihil facturum, propter quod impediatur exactio, ¶ vt dicit Bald. in cap. 1. §. ad hæc, de pace iuram. firmam. relatus à Cor. in conf. 13. colum. 3. ver. facit opime, volum. 2. vbi addit, quod et si fortuiti casus pertineant ad emptorem, tamen venditor quàm in se est, curare debet, ne emptor careat re emptæ, allegat ¶ text. in l. si vina, §. si in aduersione, ff. de pericu. & cau. rei ven. Flor. in l. Proculus, §. si ff. de vsu. Berach. de gabell. in 2. par. num. 4. i. Barf. conf. 309. num. 5. Silua. conf. 35. num. 6. Rip. de priuileg. contrah. caus. post. n. 95. & secundum Bald. in l. si ea lege, sol. si num. 3. in fin. C. loca. Venditor qui impedit, ne emptor utatur, vel causam det impedimento, æquipatur ei, qui cum vendiderit iustum reus non vult rete tacere, tenetur enim ad interesse, l. si scilicet, ff. de alio. empt.

Quinto, admisso circa veritatis offensionem quod sit venditio, dicimus fortius, quod si nulla quoque Viauode culpa interuenisset nihilq; esset, quod illi posset imputari, teneretur nihilominus erga D. Ioan. pro eo quod propter Viauode difcessum, finitum & extinctum est illius omne ius, ita vt sicut ipse vechigal in futurum non potuisset exigere, ita nec alij exigendum vendere, aut locare, aut alio titulo concedere, resolutio enim iure dantis, resoluatur ius accipientis, ¶ l. lex qua vechigal, ff. de pignor. Bal. Salic. & Cast. in l. in provinciali, C. de seru. & ag. Bal. in l. 2. num. 17. C. de reuic. vend. vbi Salic. & alij, præcipue Pinel. in 2. par. cap. 2. num. 21. in fin. vbi allegat multos, & nouissime Corbul. de caus. priuileg. non solu. cauon. ampliat. 34. reuocat enim in controuersiam non potest, quin Viauode descendendo prouinciam, amiserit omne ius, si quod habebat: nam Præses, vel Rector Prouincie recedens ante finitam administrationem, committit crimen læsæ Maiestatis, ¶ vt est text. in §. in aurb. de administrato. Par. de Præ in tract. synd. in ver. fuga officialis in prin. Ripa in l. adinueniend. num. 17. 3. ff. de iur. iur. in vbi Cacialup. late nu. 35. Curi. in recepti. num. 161. l. 1. in re. per. m. 166. Gigas de les. maiest. titu. quali. & à quibus. quast. 42. Gigas de probat. conelu. 498. num. 11. post Rom. sic dicimus in prelato, quo defuncto extinguitur locatio per eum proprio nomine facta de re ecclesiæ, ¶ c. 1. de solut. Rota dec. 232. in nouissi.

Docto in exp. querelam, vbi Ioan. de Anan. num. 7. & 8. ne prelat. vic. suar. Soc. conf. 14. volum. 3. Tirag. de reuic. conu. 5. §. glo. vicia. num. 14. vbi de fideicommissio, de usufructuario, & alijs. Didac. libr. 2. variat. res. cap. 13. num. 6. Ludo. Malin. de primogen. Hispan. libr. 1. c. 21. n. 2. vbi de fideicommissario, de usufructuario, & de possessore maioratus, cum etgo extinctum sit ius Viauode, sine dubio, siue locauerit, siue vendiderit ad interesse tenetur, quia vendens aliquod ius tenetur præstare quod illud ius extet, vt dicimus de vendente nomen debitoris, qui obligatur ad præstandum quod ille sit debitor, licet non præstet, quod sit soluturo, ¶ l. 1. si nomen ff. de hered. vel alio. vend. vbi Baldus dicit, quod tenetur facere bonum de iure, id est, quod sit obligatus. Bal. licet in conf. 72. vel. 3. lo. Andr. ad Specula. in ver. de res. iur. actione §. primo, alios concordantes citat Becius conf. 10. ante fin. quia

10. numero decimotertio, & tamen certum est, quod facta cessione seu venditione nominis, omne periculum transit in emptorem, ¶ Bald. in l. si pro de-
 43
 lito, C. de bon. auibor. ind. post. Cast. in l. in p. p. l. 1. §. for. ff. de solutio. Imol. Alexand. Barbat. Socin. Gozad. & Ruin. quos congerit Becius, loco prædicto, numero decimotertio, sic qui vendit hereditatem, tenetur præstare se heredem, & quod extet hereditas, licet non teneatur si in ea damnum sit non lucrum, leg. cum hereditate ff. de hereditate vel alio. vend. & quod venditor vechigalis non tenetur, quando constat eum non esse dominum, vel non habere ius exigendi, admittit clare, & supponit Bartol. dicta questione. Publicanus in princip. vers. secundo sufficit, vbi dicit, quod venditor vechigalis ex natura rei tenetur solum præstare quod extet ius venditum, ¶ & ponit exemplum de vendente hereditatem, vel nomen debitoris, & sic quis ius vendita sit alea, tamen præstare debet, quod sibi competat ius exigendi, sequitur Boff. de reuic. merced. publican. n. 12. & 13. vbi proprie loquitur, quando vendita est alea, confirmatur: quia de natura venditionis est, quod in emptorem transeat non solum periculum, sed res ipsa sine qua non consistit venditio, ¶ l. cum
 44
 hereditate ff. de hered. vel alio. vend. & hoc verum est siue ematur corpus ipsum principale, siue corporis accessorium, puta herba pendens in agro, l. si fuit, §. si frumenta ff. de contrah. empt. sic declarat Bald. in l. si ea lege, num. 1. vers. quandoque tran-
 45
 sit, C. de vsu. & si dicatur sufficere, quod res extet, quando facta est venditio, respodendum, quod non sufficit tunc fuisse, nisi duret Boff. de reuic. merced. condu. num. 85. quemadmodum dicimus de eo qui vendit rem alienam, non enim liberatur licet eam tradiderit, imo post traditionem conuenienti potest vel liberam tradat, ¶ l. gloss. in l. emilla, vbi Bald. ff. de emilla. Alexand. in conf. 67. in princip. volum. 3. Dec. conf. 483. num. 18. dec. Ofas. 24. num. 4. est text. in l. seruis quæ, §. fin. de actio. emptæ, & comprobatur Surdus conf. 13. num. 16. & 17. & quando substantia rei in totum est perempta, tunc cessat omnino contractus non solum locationis, vt in molendino fluminis impetu destructo, ponit Bald. in l. licet, num. 4. C. locat. sed etiam emphyteusis, ¶ vt per Doctores in capite potius locati,
 46
 in l. prima, C. de iur. emphyt. Natta conf. 377. num. 2. Clar. §. emphyt. g. 8. n. 8. licet in emphyteutâ transierit vtile dominium. Hinc Doctores dicunt, quod hæres Prælati, qui rem locauerat, tenetur pretium restituere, si per mortem finita est locatio, probat ¶ text. in l. si quis domum §. 1. ff. locati. Innoc. in cap. fin. ne prelat. vices suas. Gigas, de pensio. quast. 88. in principio, Redoan. de reb. eccl. non alie. quastio. 57. num. 13. §. 8. & 64. vbi allegat Archidam. Ferret. & alios, probantes conclusionem hanc: Viauoda itaque tenetur, vt diximus, ad pensionis seu pretij restitutionem, ex prædictis, quinimo ad omne interesse, vendidit enim vel quasi Dominus vel simpliciter, cum tamen non esset Dominus, proindeque emptorem decipit, ¶ vt dicitur in ead. l. si quis domum §. primo, quæ et si loquitur in locatione, locum tamen habet etiam in venditore, secundum Cyn. in l. prima si sign. pigno. dat. si videtur enim emptorem decipere, qui cum esset solum emphyteuta, vel usufructuarius, vedit tanquam dominus, & proprietarius, Bartol. & Bald. in d. l. si quis domum §. primo, vbi etiam Cast. numero quinto, & dicit Bald. in l. materiam, num. 21. C. de rei
 Num 1

Ynd. quod in dubio videtur quis vendere vti Dominus, non vti fructuarius, & quod teneatur a omne interfe, voluit mod. Gall. in confuetud. Paris tituli. 1. §. 3. glo. 8. nam. 39. & seq. & bene declarat Ludou. Molin. d. lib. 1. cap. 23. num. 10. & 12. quod si dicamus eum vti Praefectum, aut Praefide vendidisse, tenebitur nihilominus pretium reddere pro rata temporis, quia Dominus Ioannes non potuit vti & frui vedaigali, dicta sibi quis domus, §. 1. & Docto omnes proxime citati.

Secundo non obstat pactum appositum, quod
sive lucrum, sive damnum sequeretur, id cederet
conductoris commodo, vel incommodo:
Respondemus etenim non per hoc Conductorem

49 rem. fufcepiffe onus cafus fortuiti, ꝛ qui contingit per aduentum Belierbeig in Molauam, vt in fortioribus terminis voluit Anchiad. *confi.* 402. vbi vendita gabella cum fuis commodis, vel incommodis, ita quod nulla remiffio deberetur ratione alicuius emergentis damni, vult quod nihilominus fiat remiffio, ff. *cafus contingat incogitatus*, & contra hominum ipem, facit l. prima, ff. *ape iurati*, ff. *de pof. l. iij.* ff. *de neg. o. p. l. i.* *op. ff. de iur. & de ieo* Gual. Bartolus, Alexand. taf. & alij, in l. fed & ff. *qui s. q.* *quis iur. ff. qui s. cantio*. concludunt, quod fufcipiens periculum, vel etiam omne periculum in fe, non teneatur de cafu fortuito, ꝛ Cyn. & Salic. in l. i. *commod.* Azo & Gul. in l. *qui ius nec*, in *ver. pericula*, ff. *q. cert. pat.* vbi Gual. Cur. iac. Bart. Roma. Alex. Alf. Dec. Socin. Cur. iun. Buleg. & Ant. de Prat. Socin. *confi.* 112. numero 10. vol. 4. Idem voluerat Cal. renf. Socin. Ruin. Rip. & alij, quos citat Surdus in *confi.* 61. nu. 60. Sebaltia. Medic. in *trañ. de cafibus fortuitis* *confi.* 11. numero 21. in 1. part. in quibus locis dicunt idem efle, quando fufcepit quis rifumg & periculum, & quando conduxit quis cum fuis raficis & fpinnelis, & Ancharan. in *diff. confi.* 402. fequitur paffim Doñores, præcipue Crauet. *confi.* 95. num. 3. & Cotte. in *confi.* 38. *calum.* 3. verſ. & *fecundum dictar.* volum. 2. dicit, eum qui fufcepit rifumg periculum, & fortunam, non teneri de cafu fortuito, & quauis damni ficut etiam periculi appellatio tanquam lata includat etiam fortuitum cafum, vt in contrarium fuit deductum, tamen quia nunquam ex natura contractus conductionis venit cafus fortuitus niſi ſpecificè, & expreſſè dictum fit, non ſufficit in genere de periculo, & vel damno mentionem efſe factam, ꝛ ita intelligitur, q. *quis iur.* atque ita declarat Rip. de *prin. contra cau. p. ſi.* num. 73. & ante eum Socin. in *confi.* 112. num. 3. vol. 4. Boſſius de *remiſſ. merced. & cond. l. no.* numer. 37. Surdus loco prædicto. num. 62. in *fin.* Sen. ad d. *reſcrip.* 106. num. 21.

Respondemus etiam, quod ubi verba predicta importarent casum fortuitum, non tamen Dominus Ioannes excludendus esset à commodo remissionis, quia aduentus Belierbergi fuit innotuit, & inopinatus casus, quia nullo modo potuisset de tempore contrahere in mentem cuiusvis prudentissimi, & providi viri cadere: extabat etenim inter Principes predictos multorum annorum spacio confirmata, & omnia in regionibus illis erant pacata, & tràquilla, & nihil minus quam de bello cogitabatur, quando nulla præcedente causa, nulla præmissa diffidatione, imo nullo adhuc violandæ pacis signo emissio, & exitum multitudinis irruit in Moldaniam, quæ, ut sæpius & humè interfectis omnem illius Provincie, & c.

caspuit, cum vero quis promittit, de casu fortuito
 non tenetur, si casus admodum insolitus, & ra-
 rissime contingens superuenit, † *§. frumenta, §. fru-*
menta §. de contrab. emp. quia de eo partes non
 censentur cogitare, sed eo qui saepe euenire
 solet, Barto. *dist. 3. quæstionum in fin. ver. ubi neque*
dixi. & l. si alibi numero trigesimaliorum comprobat
 multis & inducit d. *§. frumenta. Bal. confil. 145. colu-*
2. ver. 3. quia ille casus, volum. 3. etiam si promissus
 de omnibus casibus qui imaginari possunt. Alex-
 ander in *confil. vigesimo octavo num. decimo quarto,*
volumine primo idem dicit Alexander. d. *confil. 107.*
num. decimo octavo. Volum. 3. de cõduclore qui pro-
 misit pro quacq; causa, quæ dicit, vel excogitari
 possit, & post Decium late agentem in *confil. 32. num. 11.*
 plene tractat Sirdus *dist. confil. 61. n. 6. vbi* allegat
 Barl. Imol. Alex. Barbat. Corne. Iaf. Felin. Affl. d.
 Port. Rain. Berth. Rubeman. Cremen. Alci. Neuz.
 Rip. Fran. Marc. Cran. & Gomef. addimus Pur-
 put. *con. 466. num. 4. & 30. Cran. con. 718. num. 13. & 14.*
 Albam copiose agentem in *con. 11. n. 4. vbi* post Bar-
 badicit militare hoc, etiam si adinve verba apta
 includere casus inopinatos, & maiores expresse,
 & ampliat quoq; aliis modis Boff. *de rem. merced.*
cõduc. num. 66. Gigas de pension. quæstio. 66. multo alios
 cõgert Stracca in *tractat. de assignat. gloss. 15.*
numero nona. & sequent. Bursat. confilio octuagesimo
primo, numero sexto vbi multos vocat moder-
 nos Rimin. *confil. sexagentesimo trigesimo septimo,*
num. quadragesimo, in quibus locis dicunt hanc
 esse communem sententiam, & procedere etiam
 accedente Iuramento, & nouissime Seraphin. *de*
iuramen. prius leg. centesimo sexto, per totum, vbi
 numero decimano concludit idem esse, quando
 expresse fulcepisset casus fortuitos, cogitatos &
 incogitatos,prehendens Ruin. & Crauet, qui
 contrarium dicebant, cum ergo hæc fit commu-
 nis opinio, non est curandum de isto contrarium
 affirmant. d. *confilio 107. volumine primo* quamvis
 ex aliis in factis contingentibus saluari possit eius
 consiliatio. Quod autem casus de quo nunc
 verba facimus, sit insolitus, & a prudentis-
 simo viro non poverit excogitari, de se patet,
 & cum id iudicis arbitrio committatur, †
 Rip. *dist. tractat. numer. 105. Menoch. de arbit. iudic.*
dist. confil. 30. Decium d. confil. 32. num. 13 in fin. Stracca
d. gloss. 15. num. 9. vbi citat Innocen. Holtien. Ab. &
 Felin. Purpur. *dist. confil. 466. numero trigesimo,*
 & *confil. 529. numero quinto. Bursat. confilio decimo*
sexto, numero septuagesimiorum, confilio octuagesimo
primo, numero duodecimo, Riminali confilio quadra-
gesimo, numero vigesimo sexto, Sebaf. med. d. tractat.
parte prima, quæstione undecima, numer. vigesimo primo
circa finem. Sirdus dist. confilio sexagesimo primo,
numero sexagesimo tertio, acquissimil iudices istius
 Regimini vident, si illi inquam ante eis in mæ-
 tem venit, & dicunt Doctores dici insolitum esse,
 qui opinione prudentis Viri non erat successurus,
 licet alibi forte posset prudentissimè videri, †
 Cor. *con. 23. vol. 2. Dec. Soci. Rip. & alii* apud Sur-
 dum loco prædicto, & id passim repetunt supra-
 citati, & Alb. d. *con. 120. 8. exempli* ponit in graui
 bello, quod vique inter Casarem & Gallorum Re-
 gem, Cor. in *con. 12. vol. 2. loquitur* de bello contra
 Florentinos, qui Archiepiscopum suspenderant,
 Dec. retarus à Purpur. d. *confil. 466. de adu. Tur-*
 carum in fauces Italix, & in *confilio 529. numero*
quinto, de bello Casareo de quo supra, Bursat. con-
fil. 51. numer. sexto, de Imperatore Turcarum bel-

hū gerente cū Dominio Veneto, cum quo erat diu
seruata pax, & in casu nostro non solū bellum est
considerandum, sed etiam quod contra fidem tri-
pta est pax, id quod computatur inter casus info-
ritos, vt post Barbat. Specin. Crauet. Menoc. & Sur-
dom diximus supra, et si Menoch. *dist. consilio*
27. vult casum dici insolitum, quando inducia
fuerunt violatæ, quando maior erit insolentia
violatæ pacis.

Rursum respondemus, quod ex quo per priua-
tionem Vauoda: defecit nedum vsus, sed etiam
substantia vectigalis: fuit enim resolutum omne
ius quod ipsi Vauoda: competebar, vt supra atti-
gimus non teneretur conductor etiam si casus
omnes fortuitos suscepisset, argumēto eius quod
ponit Bald. in *l. licet, in 2. quest. C. locat.* vbi ait, quod
et si de casu fortuito teneatur si qui molendinum
conduxit super rapidissimo flumine Tiberi, tamē
si aque impetu totaliter molendinum destruat, fiet
remissio, quia defecit substantia rei cōductæ,
55 † & per illam decisionem Boff. *de remiss. merced. conduct.* num. 61. dicit conductori faciendam
esse remissionem, quando rei substantia deficit,
quamuis suscepit in se fortuitum casum, & nu-
85. idem dicit.

Postremo respectu anni prerogati nulla potest
excusatione defendi Vauoda, quia vt præfati fu-
imus quod non potuit conductor eo anno frui, &
gaudere conducto vectigali, id totum factum &
culpa locatoris prouenit, quare si etiam casum
fortuitum suscepisset, is tamen non includeretur,
36 quia culpa locatoris euenit. † est text. in *l. qui offi-
cijs, §. fin. ff. de contrab. empt. in l. cum proponas. C. de
nat. sen. Anchar. consi. 414.* vbi vult, quod condu-
ctor Gabellæ salis qui renuntiavit omnibus casibus
fortuitis, possit remissionem pensionis petere
si aliqui ex locatoribus pacto contraveniunt, Ro-
man. in *confi. 44.* idem Bald. in *l. Gallus, nu. 31. C. de
furt.* quod debitor ob creditoris delictum carce-
stratus, non tenetur, licet casum fortuitum suscep-
perit, & in materia vectigalis bene deducit, &
probat Anan. in *confi. 74.* num. 2. vbi subdit, quod am-
plitudo verborum renunciationis non includit vo-
luntarium factum locatoris, per text. in *l. qui insula.*
§. fin. ff. locat. Alexand. in *confi. 84.* num. 3. & seg. vol. 6.
Vbi loquitur, quando conductor suscepit in se
omne periculum pestis, guerræ seu guerrarum tā
licite, quā illicite, & tamen si culpa locatoris con-
tingat bellum, vult pacto non obstante locum
esse remissioni, late exornat Rip. *de priu. contract.*
caus. post. nu. 87. & seg. Boff. in *tit. de remiss. mer-
ced. conduct.* nu. 65. vbi allegat Corne. in pluribus
locis, & dicit procedere, non solum in conductore,
sed etiam in emptore si merces §. culpa, vbi
gloss. ff. de locat. Marfil. *sum. num. 96.* Crau. *confi. 95.*
nu. 8. Menoc. *de confi. 27.* nu. 31. addimus Ial. in *l. 1. nu.*
6. ver. *confermat* ista solutio, C. de *insit. & subdit.*
vbi dicit text. *d. l. cum proponas*, esse singularem.
Decan. *confi. 70.* nu. 3. vbi eum textum dicit notand.
& in cap. ex parte al. secundo, col. fin. vers. & ad hoc
beneficiat. de officio deleg. Aretin. late *confi. 110.* col.
fin. vers. vnde dicit Menoch. *confi. 119.* numer. 1. &
confi. 246. num. 2.

Nec mouet quod conductor sua sponte dese-
rerit exactionem, quia hoc negatur, quinimo
coactus recessit, & cum Prouincie administrationi
alius fuerit successus, qui vectigal aliis locauit
& siue iure, siue iniuria ius exigendi occupauit,
fieri debet remissio, ac si res locata petiisset in tu-

tum, vel esset destructa. *l. si fundus. ff. locat.* vbi a-
gro publicato sit remissio, nec potest locator dis-
cere per me non fiat, sita resoluta Natta *confi. 28.* 57
numer. 10. vbi idem dicit, quando fundus in bello
ab hostibus occupatur. † Silua. *confi. 12.* nu. 1. Idē
est quando ager correuit terra motu. † lex *condem-
natio. §. 1. ff. locat. gloss. in cap. parit. in vers. clade.* vbi
Imo. & Abb. extra locat. & idem quando res ita
vi fluminis occupatur, vt coli non possit, † *dist. §. 60.*
1. idem quando domus fuit exulta, † *l. si quis dor.*
num. §. fin. ff. eod. l. qui in insula, §. 1. ff. locat. vbi de
balneis combullis, & quando fundus occupatur
ab hostibus, ita quod perditum est dominium, &
possessio, sit remissio, † Cuman. in *l. interdictum. §. 62.*
quod ex naufragio, ff. de *acquir. possessio. l. si. in l. 1. nu.*
89. C. de iure *emphyt. Boff. de remiss. merced. conduct.*
numer. 105. sic etiam quando res locata fuit eui-
cta sit remissio. *dist. l. si quis domum in princip.* Et
quando bellum impedit culturam, tunc fit remis-
sio non solum in locatione, sed etiam in emphy-
teusi, † secundum Alexand. in *dist. l. quod ex nau-
fragio.* vbi citat Bartol. Imol. & alios & est com-
munis, secundum Ial. in *l. 1. C. de iur. emphyteut.* nu.
91. vbi allegat Iacob. Butt. Cyn. Bart. Fulgos. Guai-
ne. Salic. Anchar. Imol. & alios, dicens ab ea non
esse recedendum in consulendo, & iudicando,
Boff. loco prædicto, num. 104. & sequent. & numer.
centesimo decimo septimo, vbi quando res per euic-
tionem, vel aliter etiam de facto auferatur con-
ductori, tunc vult remissioni locum esse. Corbul.
*de emphyt. tit. de caus. priuat. ob non solut. canon. em-
phit. duodecima, numer. 27.* & sequent. Et quamuis
Boff. loco prædicto distinguat, an intolerabile sit
damnum, vel non, tamen hæc ambiguitas evita-
tur in facto nostro triplici modo: primo quia cū
toto tempore durauerit impedimentum resultat
guitudo damni nihil enim omnino fuit exactionum.
Secundo quia vbi substantia rei extinguitur, tunc
etiam si minima sit pars, fit pro ea remissio, † vt
quando res euincitur, vel aliter conductori au-
feratur, Boff. loco prædicto nu. 107. in fine, Tertio
contigit damnum culpa locatoris, ideo non solum
remititur pensio, sed præstatur totale interesse,
etiam si damnum non sit intolerabile, † vt supra
diximus, Ial. *d. l. 1. nu. 92.* vbi loquitur in casu con-
trario, quando culpa interesset emphyteutæ, vel
conductoris, & si culpa cessaret, adhuc non esset
curandum, si iuste, vel iniuste res fuit occupata,
quia omni casu fit remissio, licet impedimentum
illatum sit a tertio † secundum distinctionem Bar.
d. §. item cum quidam, & est text. in *l. nam & Ser-
uius. ff. de nego. gest.* vbi Bartol. & Bald. alias infer-
runt quæstiones, & Abb. *confi. 60.* volum. 1. ponit
de fideiussore, qui per iniuriam iudicis, aut superi-
rioris fuit exactionis, & vult quod nihilominus re-
petat, quia dicitur talis violentia processisse facti
principalis, Rip. loco sæpius citato numero nona-
gesimo tertio, Marfil. alias addens in rubr. ff. de fidei-
ussor. nu. 186.

Respondemus etiam quod conductor non sua
sponte discessit à Moldavia, sed ab eodem Vauoda
iussus, vt eum sequeretur, & solæ preces iussu
impontant. † Bald. *confi. 121.* in *prin. volum. 1.*
Alexand. *confi. 124.* in *fin. volum. 1.* & merum infer-
unt, Oldrad. *confi. 209.* col. fin. Inno. in cap. petitio.
de iur. iurando, alios citat Crau. *con. 90.* nu. 10. Ti-
rag. de po. 2. ip. cau. 35. Menoch. de arbit. *ind. casu*
354. nu. 13. & cum eo tempore Vainoda valido effect
exercitu stipulatus, non erat Domino Ioanni

Nnn ij

liberum contradicere, vere enim, ut est in vulgari adagio, preces armatæ erant. Demum non profuisset Domino Ioanni, si in Moldavia remansisset, nam successores in administratione consuevere male illos habere, qui predecessores partes secuti fuerant, & docuit experientia, nam Bartholomæus Brutus Vaiuodæ cubicularius comprehensus & securi ab impiis illis beluis percussus exemplum aliis præbuit, in eiusmodi status conurbationibus aliunde consilium, quam à fuga, non esse capiendum, ubi ergo Vaiuodæ præceptum non adesset, adhuc iussit Dominus Ioannes discessisset, ut mortis periculum evitaret, & ei non est imputandum, quod non fuerit vsus diligentia, ex qua mortem quidem sibi parare, fructum autem nullum consequi potuisset, Castrensis. *consilio 174. in fine, volum. 1.* ubi quod non est culpa imputanda ei qui non facit id quod factum non potuisset, & dicit Bald. in *consil. 145. volum. 3.* quod non imputatur culpa non solum quando certum est diligentiam non fuisse profuturam, sed etiam quando est dubium, sequitur Crau. *consil. 83. volum. 3.* Oldrad. *consil. 136. volum. 5.* stantibus autem prædictis quis affirmabit, quod Turcarum Imperator, vel quivis ab eo successore deputandus, hunc conductorem in exactione vectigalis esset passurus persequeretur: certe nemo.

Nec respectu auctorem quindecim mille quingentorum, quæ à Manno, & Alexio debebantur, culpa conductori imputari potest, quod illos non syndicauerit, vel ad reddendam rationem non compulerit iuxta solitum, quia per fugam & discessum Vaiuodæ sicuti ius ipsius fuit extinctum, ita & finitum fuit ius syndican-
 70 quod ab eodem Vaiuoda fuerat conductori concessum, argumen. *l. ex vectigali.* Et videmus quod morte delegantis expirat iurisdic-
 71 tio delegati, & procedit etiam in delegato principis, *cap. relatum, de officio delegati, c. si, de officio, videri in c. glo. in d. l. more, & fuga, seu priuatio, quæ fuga inducitur, & equiparatur morti, quia non refert, quod per mortem vel aliter finitur officium, vel administratio. cum ergo fuga Vaiuodæ fuerit impedimento, ne fieret ille syndicatus, qui sine iurisdic-
 72 tione fieri non potest, male obicit defectu, cui ipse causam dedit, ut probauimus supra, circa impedimentum illatum à locatore, & causa causæ est etiam causa causati, & quia omnia refertuntur ad primam causam. *l. si ita stipulatus fuero, cum l. sequenti, ff. de verb. oblig. l. si quis pro eo, §. si numerus, ff. de fideiuss. l. licet, §. ea obligatio, ff. de precn. præcipue, quando tractamus de damno dato causa alicuius, tunc enim remota causa non differt à proxima. & Caldei. *consil. 4. titulus locati. Traug. in tractatu, §. in cau. l. m. 20. n. duodecima.***

Secundo non poterant dicti Mannus, & Alexius syndicari, quia multis mensibus steterunt carceribus mancipati, atque ita iuste impediti.

Tertio, consuetudo viget in Moldavia, quod syndicatus conductorum fiat solum in fine anni sequentis locationis, ideo non fuit in culpa Dominus Ioannes, qui fecit id quod ceteri facere
 73 consueverunt, & Bart. in *l. si pignore, §. fin. ff. de pign. actio. Bald. consil. 440. volum. 2. volum. 1. Castren. consil. 42. volum. pen. vel. 1.* dicunt, quod consuetudo excusat à culpa, latissime Ant. Gabr. *commun. opin. libro 7. de malefici. conclus. 8. num. 19.* Traug. de *pign. remper. caus. 42. per totam. Craue. consil. 8. num. 23. in fi.*

ne autem anni fieri non potuit, ob fugam prædictam, ergo imputari non potest.

Quarto, non censas quod ex eo syndicatus posset conductor commodi aliquid percipere, ergo non inferitur quod omnimodum syndicatum fuerit in culpa, diximus enim supra frustra oppositam missionem eius, quod si factum fuisset, non erat futurum, vel saltem erat dubium si profuisset, in facto autem bene nouit Vaiuoda, se ita Mannum & Alexium compellasse, ut vix eis precarium spiritum dimiserit, adeo ut omnis conatus futurus erat inanis, & sine fructu, & non sufficit dicere, quod debebat ita facere, nisi etiam probetur, quod factum profuisset, sicuti dicimus de eo, qui obicit culpam marito, quod non adhiberit medicum uxori infirmam, non enim nocet talis obiectio, nisi probetur, quod exerat medicus, qui adhiberi potuisset. & Bart. in *l. si ab hostibus, §. fin. ff. solut. matr. & dicit Bart. in *l. tutor qui reperiuntur, §. si post depositionem, ff. de adm. tut.* quod opponens tutori quod pupillarem pecuniam non conuerterit in emptionem prædiorum, probare debet prædia venalia extitisse, & multa familia congerit Roland. de *lucro det. quæst. 64. num. 18.* Pharus. in *cod. glo. fin. num. 9.* facit Bart. in *l. idem, quæ. ff. pro socio, ubi qui obicit culpam, probare debet, quod si cessante negotium recte geri potuisset, Becius consil. 37. num. 13.**

Quinto, idem Vaiuoda fuit in culpa, qui secum duxit conductorem, cui non licuit sine viæ discessimine contradicere vel reculare discessum, ut in precedenti argumento terigimus.

Quod si forte dicat in culpa fuisse conductorem, qui tanto tempore distulit syndicatum, quem facere poterat ante ipsius fugam, respondemus excusari eum consuetudine supra allegata syndican-
 74 di scilicet in fine anni, secundo non potuisset fieri syndicatum, donec illi erant in carceribus, tertio adhuc multum temporis superfuisse intra quod syndicatus commodi expediri potuisset, nisi fuga intervenisset, deerant enim ad finem anni multi adhuc dies à decimono Augusti ad vigesimum sextum Octobris, quin etiam poterant syndicari per totum sequentem annum, quia cum tempus ad syndican-
 75 dum secundum Provinciam mori, durer quantum ipsa durat locatio sequens prorogatione locationis, ipsum quoque ius syndicatus prorogatum censetur, quia tempus prorogatum est eiusdem naturæ, cuius erat primum, & assumit omnes illius conditiones, & qualitates, *l. 2. §. si si index, ff. de iudic. in finitio refert Tiraq. de *retract. conuen. §. 1. glo. septima, num. 26. & sequen. cum ergo multum adhuc temporis suppetere, non imputatur, si non factum fuerit in prin. quia quicquid ubi tempus est indeterminatum, sufficit quocumque tempore fieri. *l. quæ fundum, ff. de contrah. empti. Crau. consil. 84. num. 13.* ita quando certum est tempus præfixum, quando quis in mora nisi eo tempore lapsio, tunc imo si est modico etiam tempore expectandus, ut post glo. Bald. Rom. Alex. & Iason. ponit Purpur. in *l. vnum, num. 10. ff. si cert. petat.***

Et non est verum quod successor teneatur seruare locationis contractum factum à predecessore, ut supra probauimus in usufructuario, emphyteuta, prælato, & successore maioratus, & est regulare, quod ubi locans non habet etiam plenum, puta dominium, tunc successor non tenetur stare contractui, & est text. in *l. si quis dominum, §. primo, ff. 78 locat.*

locat. Batt. & alij. in l. si filio. §. si vir in quinquennium, ff. de iur. matr. Consil. de contrahib. cap. 3. numero 8, in conclusi.

Sed vbi etiam teneretur stare, non tamen teneretur seruare anticipatas solutiones, sic dicimus, quando praelatus locauit vilitate nomine ecclesie, quia et si tunc teneretur successor stare locationi, 79 tamen exigit de nouo pensionem, † Hostien. in cap. fin. praelat. v. suas. Cald. de loc. consil. 7. alios citat Redoan. d. questio. 37. numero 32. & seq. & tractauimus supra.

Quinimo data fraude in Vainoda, qui iam fuerat fugam premeditatus, clarum fit, quod locatio non transit in successorem, etiam qui alias figaretur facto precessoris, Bald. in consil. 472. volum. 5. prout eum refert Redoan. d. questio. 57. num. 30. vbi ait, quod praelatus, qui sciens se repudiatum praelaturam si locet, non obligat successorem etiam si 80 faciat nomine ecclesie, † est consilium 483. in tertio, id quod optime facto nostro conuenit, quia iam fugam procogitauerat Vainoda, quando locationem prorogauit, idem dicit Bald. in cap. 1. numer. 5. qui success. dar. tenet. vbi Altar. Card. & Mart. Laud. ponunt id esse generaliter verum, quando supplantat successorem, laleo. §. 1. numer. 9. vol. 1. Gabr. com. opin. lib. 3. tit. de iure quasit. non tollen. conclusi. 5. num. 6. & seq. sed prater eum voluit Cyn. in l. emptorem, colum. fin. C. loc. vbi loquitur in tutore, curatore, & praelato, sequitur Bald. ibi, colum. 2. & multos alios citat Tiraq. de retrah. conu. §. 3. gloss. unica, numer. 15. & sequens, vbi probat locationem factam in fraudem non obligare successorem, qui circumscripta fraude tenebatur stare colono. Alba. consil. 108. num. 7. vbi quod nec etiam necessarius successor seruat locationem factam in fraudem, per text. in l. in venditione, §. i. ff. de bonis uerbis. possid. Osa. de cis. Pedem. 82. num. 7.

Addimus, quod vbi successio fit non iure hereditario, nec nomine dignitatis, sed per electionem, tunc successor non tenetur contractus seruare sui 81 precessoris, † Item in cap. 1. colum. fin. qui success. fruct. dar. tenet. & sequitur ibi Mart. Laud. colum. 2. prepositi. colum. 3. cum quibus transit de cis. Osa. 339. num. 7. Tiraquell. de iur. primog. quest. 35. num. 20. & 25. & tunc solum successor tenetur, quando actus gestus est in necessitate vel vtilitate status, vt post lac. Belu. late quistionem disputando ponit Luc. de Pen. in l. 3. num. 7. & seq. C. de fund. rei priuat. libro 11.

Sed quidquid, sit, vbi in casu nostro teneretur obseruare, lat. est, quod in effectu non seruauerit, quia siue iure, siue iniuria fuerit conductor impeditus, semper consequitur remissionem, ex supra deductis.

Et per hac sublatum est fundamentum, quod fit super lege Moldauie obligante successorem, quia intelligi debet secundum terminos precepsitos, quando successus debatur hereditario iure & quando locatio fraude caret, & quando non est exacta pensio anticipata, & quando ea fuisset seruata, alias parum prodesset conductor, quod iure esset manutentendus, si tamen factus eiectus est.

Non restit autem, quod non consistit de impedimento, quia imo ex actis constat. Secundo respondetur, quod locator ipse tenetur probare, se patientia prestitisse, quod conductor vtatur fructu, vt per Osa. d. de cis. super totam, & probauimus supra. Tercio dicimus, impedimentum esse notorium, quia provincie administratio fuit alij

demandata, qui vectigal alij locauit, & quando impedimentum est notorium, non eget probatione nec protestatione, † c. manifestat, 2. quasi i. c. euidentia, de accusat. gloss. in l. 1. vbi Bart. C. qui & adu. quos Doct. in c. vltima, de cobat. cler. & milis. Rip. de preul. ind. cau. post. nu. 18. & seq. & iudex potest ex officio se informare de notorio. † Bald. in l. si quis, nu. 1. c. 83. fin. regund. Aret. §. quidam, in l. 12. §. fin. de ultro. vbi Inf. nu. 78. Felin. in c. ex transmissa, nu. 2. 6. & 7. vbi Paris. nu. 14. vers. quatuor casus, de prescri. Affili. de eis. 50. nu. 5. Bart. de cis. 40. nu. 7. Cognol. in l. in omnibus causis, nu. 5. ff. de reg. iur. in quibus locis dicunt, non requiri probationem diligentem, late Osa. de cis. Ped. 177. nu. 12. Seraph. de iuram. priuileg. 35. num. 16. Secim. iur. consil. 120. num. 20. vel. 3. vbi in proposito Menoch. consil. 446. num. 28. & seq.

Et quia supra diximus, Vainodam teneri de proprio facto, & culpa, etiam si Dom. Ioannes suscepisset in se casus omnes fortuitos, addimus, quod in facto nostro nedum fuit in culpa, sed etiam in dolo, dum loco remissionis debite prorogauit locationem prosequenti anno, cum tamen praecepsisset fugam, & sciret, se provinciam deserente non esse conductorem gausurum rei conductae, dolos autem arguitur, quia id impetraret si dem publicam a Rege Pollono, vt sibi libere liceret, per Regnum illud iter facere, & ex eis, quae precepsissent, cognoscitur, qualis esset agentis intentio. † I. si fuerint, §. si fin. ff. de reb. dub. l. ult. ant. vlt. 84 etiam in verbis, ff. de legat. 3. late Osa. de cis. Ped. 167. numero ult. au. & tractatus dicitur principium rei, vt inquit Bald. in cap. in causis, colum. 1. de electio. Tiraquell. de retrah. conu. in fin. num. 31. Bero. in cap. mibi, colum. 22. de reb. eccles. huius alien. Redoan. eodem tit. quest. 25. in princip. numero 8. & ex precedenti tractatu iudicatur sequens actus, qualis fuerit, † Hostien. Ioan. Andr. Collect. Butt. Abb. Bar. 85 bat. & Burg. in cap. ad vestram de empt. & vend. lac. But. Bald. & alij, in l. pacta non sunt, C. de pact. infinitos addit Tiraq. in tractat. retrah. conu. §. primo, gloss. 14. numero 22. & seq. vbi notabiles retere decisiones, & ponunt Doct. in l. post contractum, ff. de donat. vbi fraudem sequentis actus colligunt ex precepsenti tractatu, Crauet. consilio 115. numero 6.

Secundo, fraus deducitur ex vicinitate actuum, nam quintadecima Augusti concessit protogationem vectigalis, & die decimanona eiusdem conceptum in mente fugam facto patefecit, breuitas autem temporis fraudem & simulationem arguit, † vt probat text. in l. si cum datum, §. si simul. l. i. §. solut. matrim. vbi si fideiussor datus statim fugam arripit, tenetur debitor aliam dare, quia ex breuitate temporis presumitur, quod debitor esset conscius futurae fugae, & est ling. secundum Bald. Angel. & alios ibi. Marfil. qui multos cumulat, in rub. ff. de fideiuss. num. 76. hic alienatio presumitur causa iudicii euitandi, quando fit paulo ante moram litem, † secundum Osa. de cis. & Bal. 87 in l. quoties, C. de rei vend. & quod ex vicinitate actus presumatur fraus, late probat Marfil. loco predicto, numero 87. & seq. sed la iussu infinitos allegans Tiraq. de retrah. conu. §. 1. gloss. 7. nu. 76. Crauet. consil. 133. num. 9. consil. 529. num. 5. & Furpur. consil. 152. numero. 19. & consil. 478. numero 12. vbi ait, arbitrio iudicis committi, quod dicatur temporis breuitas, & vicinitas actuum, & in locatione facta paulo, antequam esset locator amissurus domini um rei, vel ius, quod habebat, voluit Tira-

taquel. d. glof. 7. num. 75. vbi ait, locationem dici factam in fraude retractat, quando post factam locationem statim vendita fuit res, & in prelatu, qui erat repudiaturus beneficium, sed paulo ante locauit, vt voluit Bald. in l. inuenimus nulli, in princip. col. vlt. C. de sacros. eccles. fallos citat idem Tiraq. de retrall. conuen. s. 3. gl. s. vlt. numer. 28. Bald. consil. 433. volumine tertio, Redean. d. questione 57. numero 32.

88 Tertio probatur fraus ex eo, quod eius fuga fuit clandestina, & discessus improbitus, nulli omnino hominum cognitus, & id quod dolum & fraudem offendit, l. si qui, C. de rescind. vend. l. vlt. ff. de res. nup. infinitos cumulat Tiraq. de retrall. conuen. in prelat. num. 13. & seq. Menoch. de arbit. iud. casu 194. num. 18.

89 Quarto, qualitas personæ inducit fraudis suspicionem, est enim Græcus, & Græcæ fidei, argum. l. si quis, ff. de testam. vbi qualitas personæ attenditur. Oldrad. in consil. 207. in fin. cum aliis apud Tiraq. de retrall. conuen. in fin. numer. 130. Beccus consil. 52. num. 8. late Cephal. consil. 325. num. 32. & sequentibus. hic autem Vainoda præter qualitatem à natura & patria insulam, affirmare non erubuit, se fraudem & mendacium commisisse in scriptura signata D. locum pro loco, & diem pro die falso adscribendo, quod et si negetur, sic factum, ex quo tamen ab eo factum sit, pertinaciter contenditur, satis probat illum omnem dolum, & quodcumque facinus ausurum, & cum seipsum, suamque turpitudinem detegat, suo se testimonio falsarium probat, tanquam ergo cōductorem decipere voluerit, tenetur ad omne interesse, vt supra diximus.

Quod vero attinet ad testes per eum producos ad probandum fraudem & simulationem scripti signati D. excellens Dominus Augustinus del Bene exacte admodum & diligenter eorum defectus expressit, vt pauca admodum nobis addere reliquerit, illud tantum emittere haudquaquam possumus, quod Poppius Adamus, qui se Tulzæ Austriæ dicit, conscripsit, Græco idem mate scripturam illam, quæ nunc falsa & simulata allegatur, ex alio non probat, quia le facit falsum, & infamem, & falsitatis non modo conscium, sed participem quoque, si cōfessus autem criminis nullam fidem facit, vt de falso Ancharanus, consil. 24. nu. 4. dicens, nullam adhibendam esse fidem testi, qui se inquit falsum dixisse. Fulgol. consil. 107. volum. 3. consil. 136. volum. final. Alexand. consil. 124. num. 14. in sexto, Decius consil. 189. numer. 8. Cuius in consil. 174. num. 4. Rum. consil. 147. num. 1. volum. 5. Marfil. consil. 78. num. 13. Natta, consil. 298. numer. 1. Boer. decis. 319. num. 5. Relan. consil. 73. num. 1. volum. 1. Cephal. consil. 233. num. 1. Silva. consil. 50. num. 40. Et tali testi deprenenti de iis, quæ ipse delinquendo gessit, non datur fides etiam in casibus, quibus a aliis admitti solent testes inhabiles, Marfil. in consil. 102. num. 8. & 9. Gram. consil. 45. num. 24. Carrer. l. obferuare, num. 110. C. quorum appellat. non recip. decis. 105. 79. num. 42.

90 Addimus etiam, quod et si aliquando testes admittantur inhabiles, quando veritas aliter haberi non potest, tamen hoc intelligitur, quando ex natura rei vel loci testes alij haberi non possunt, ideo probandum est, quod actus & habitu alij interesse non poterint, nec sufficit, quod ex accidenti alij non interfuerint, t. Butt. in cap. tertio loco de probatio. & in consil. 24. in fin. Alexand. consil. 64.

numer. 5. vers. & hoc esse verum, volum. 1. Marfil. in rubr. C. de probat. num. 193. Gram. consil. crim. 26. num. 37. Rum. consil. 149. num. 35. consil. 150. num. 18. volum. 3. Natta, consil. 394. num. 7. Roland. consil. 3. num. 47. vers. secundo principaliter, vol. 3. alius secundum Alex. d. consil. 64. ellet semper in facultate productis dicere, quod alij non poterint haberi, Marfil. sing. 73. Roland. alios citans, consil. 24. num. 68. volum. 1. Grammat. consil. crim. 58. num. 4. in proposito autem notorium est in Moldavia quamplurimos esse Catholicæ fidei sectatores, & vlt. ipsi vocant Latinos, & multo plures in Austria, vbi idem Vainoda contendit, scripturam fuisse falsam, quos ex quo non produxit, cum posset, insurge falsitatis suspicio contra productos, & ex eo, quod ponit Butt. in l. admodum, numer. 37. ff. de iurando, vbi insert, quod iuramentum in suppletum non defertur ei, qui poterat plures testes producere, & sequitur Curt. in numer. 192. Alexand. consil. 109. volum. fin. volumine quarto, Roland. consil. 50. num. 24. volum. 2. & præfens decisio insert ad tollendum id, quod ex aduerso obicitur, saltem posse Vainodam iurare in supplementum, nam ei iuramento non est locus, quando plures testes poterant adhiberi. Secundo, ex alio non est locus iuramento, quia causa est ardua, vt post alios probat Jas. in repetitio. l. admodum, numer. 231. Roland. consil. 82. numer. 22. Rip. consil. 72. numer. decime quinte, Cræuet. consil. 73. num. 14. Dida. de sponsal. parte prima, cap. 4. §. 1. num. 5. Maran. de iurand. ind. part. 6. alio 9. num. 7. vbi Dida. loquitur etiam quando est plus quam semel probatum: Qualitas etiam personæ, de qua supra verba fecimus, & erit tertia responsio, hoc iuramentum excludit, quia neque ei, quem, iurans esse peccatantum, neque ei, qui aliquem patitur defectum, iuramentum est deferendum, t. vt not. in cap. clerici, de celebrat. cler. l. i. in l. i. num. 23. vers. quinta limita. ff. qui satis. leg. Rip. alios citans in d. consil. 72. numer. 2. alio 9. num. 6. Plot. in iurall. de in iurand. §. 50. num. 1. vbi etiam de eo, qui facti infamia est notatus. Phanuc de in iurand. par. 2. num. 29. vbi dicit, allegatque Cræuet. Menoch. de arbit. ind. casu 190. numero duodecimo, vbi vult non esse locum, nisi persona sit aliquid pliquam simpliciter legalis. Mascard. de probat. consil. 956. numer. 66. multo ergo minus dabitur iuramentum ei, qui Græcam fidem profitetur, & exercet, qui satisque se alias fraude, & dolo vti, vt successorem deciperet, & qui testes produxit contrarios, imo & falsos, vt supra visum est, & infra notum faciemus.

De tempore, quo esset duratura locatio, & à qua die initium sumat annus, & quo tempore finiat, dubitari non potest, attento, quod Vainoda in scriptura signata D. fatetur inchoari annum die 1. Augusti, & in die S. Demetrii 26. Octobris delinere, ac pro anno computari quantumque temporis intercedit, ei vero confessioni non aduersatur depositio Hætoris Varsi, qui anni initium à quintadecima Martij desumit, & eade die insequentis anni finiri affirmat, quandoquid præter defectus annotatos contra alios, qui omnes eum quoque afficiunt, contradicit Christophoro Nigrio alteri testi, qui dicit inchoari annum die 15. Augusti, & quando vnus testium contradicit alteri, tunc inuicem se elidunt, & neutri creditur, t. Alex. in consil. 20. col. 2. vol. 4. post Ioan. Andr. & alios, in cap. in nostra, de testib. late Rol. in consil.

consilio 92. numero 11. volum. 4. contradicit etiam
 97 *Vaiuodæ, ideo nullam meretur f fidem, Butr. in*
cap. cum tu, vbi Abb. colum. 3. de testib. post Innoc.
cap. cum contingat, de officio deleg. Butsat. consil. 100.
numero 31. Imo licet aliquando licita sit concordia
inter testes contrarios vel discordes, tamen quan-
do testis contradicit parti, tunc nulli concordie
locus est, Innoc. qui dicit summe notandum, in e,
cum contingat, in princ. de iureiur. Butr. in l. 2. §. credi-
tum, num. 2. ff. si cert. pet. vbi cum sequuntur Castr.
& Fulg. & dicit las. numer. 11. quod hoc solet com-
mendari in practica, Dec. numer. 18. Crauet. consilio
171. num. 10. hic etiam testis, vt fertur, retractauit
suam depositionem, sed de eius dicto non est cu-
randum, quia magis attenderetur, quod primo lo-
co in iudicio deposuit cum iuramento, quam quod
 98 *secundo loco extra iudicium parte non citata ef-*
fudit, f Abb. in cap. cum in tua, in fin. de testib. Abb.
& Card. in cap. veniens, ibi. eod. tit. Aret. & Felin. in
cap. sicut nobis, eod. tit. Dec. consil. 175. num. 7. vbi di-
cit communem, Crauet. consilio 6. numer. 5. Roland.
consilio 73. num. 30. & seq. volum. 1. Menoch. de arbit.
iud. casu. 108. numero 19. & quando secunda dispo-
 99 *sitio esset iuramento firmata, tunc neutra probaret,*
consilio 154. colum. final. volum. 5. Cornel. consilio 58. co-

lum. 2. volum. 1. Crauet. consilio 6. numero 11. Cephal. in
consilio 104. numero 33. falsitas autē dicti testis in ea
parte, in qua deponit de initio anni operatur, vt
in totum eius depositio reddatur falsa, propter ver-
nitatem f iuramenti. Bar. Bald. & alij, in l. si ex fal-
sis, C. de transact. Bal. in l. certi conditio. §. quoriam,
col. pen. ff. si cert. pet. Abb. in cap. 3. an fin. de fid. instrum.
Cardinan. clem. 1. in fin. de testib. Marsil. in l. eos qui,
num. 24. ff. de falsci. idem rationibus confutatur dictum
prædicti Christophori Nigrij, quia & ipse
contradicit Heffori alteri testi, & scripturæ Vai-
uodæ signatæ D. & alteri signatæ M. quocirca
posthabendæ sunt vtriusque depositiones, ac ni-
hili faciendæ.

Sublatis itaque modo præmisso quibuscunque
 exceptionibus Vaiuodæ, & plene confirmata lo-
 cationis prorogatione, concludimus teneri Vai-
 uodam ad persolutæ pensionis restitutionem in-
 tegram, & præterea ad omnem passum damni & in-
 teresse refectionem, arque ita iudicemus, si co-
 ram nobis causa ageretur, nec aliter credimus
 iudicaturum sapientissimum & iustissimum istum
 ordinem Oenipōtanum, cuius iudicio hæc omnia
 subicientes, ita de iure nos infra scripti Præses, &
 Senatores Mantuani respondendum duximus, &
 nostris sigillis signari iussimus.

F I N I S.

INDEX

LOCUPLETISSIMVS OMNIVM TAM RERVM QVAM VERBORVM SCITV ET

NOTATV DIGNORVM, QVÆ IN HISCE

decisionibus continentur, ordine alphabe-
tico digestus:

Cuius primus numerus decisionem, secundus notæ marginales designat.

A B, dictio ali-
quid ponitur pro
polis, vt infr. ver. Dictio, Ab.
& decif. 182.
num. 3.
Abbas in c. nulli.
de reb. eccl. nō
alien. in mate-
ria census anell. reprobat. 104. 8
Ablatiui absoluti conditionem impor-
tant. 163. 11
Ablatiuus casus significat tempus imper-
fectum, vt infr. ver. Casus ablatiuus.
& 178. 4
Absterge, & infirmus non presumuntur
scire ea, quæ publicè sunt in ciuitate,
vt infr. ver. Infirmus, & Absterge, &
246. 17
Abolutio expensarum facta à iudice in
sementis non excludit expensas, quæ
sunt promissionis debentur, sed est tā-
tum, quæ iudicis officio mercenario
petuntur, vt infr. ver. Expensarum ab-
olutio & 161. 11
Abolutio censuræ reus, quando aliquid
fuit peritum, & à iudice omisum in
sententia, vt infr. ver. Reus abolutus
censuræ & 69. 2
Acceptans fideiussuram censuræ illum
pro idoneo approbare, vt infr. ver. Fi-
deiussorem acceptans, 188. 6
Acceptatio actus, afferentis veritatem,
presumitur ex sola fideiussura, vt infr. ver.
Actus afferentis, & 100. 6
Acquisitio, quod iure specialia contra
ius commune defertur, 181. 1. cum de-
clarat. nu. 27
Actum pro parte fieri
non potest. 182. 7
Actus, vt sibi acquiritur id quod fuit
emptum nomine personæ nominandæ.
184. 4
Accaptatione vnus ex pluribus reis si-
mul, liberatur debitor, vt infr. ver. Debi-
tor accaptatione, & 159. 1. 1.
Accessoria omnia tolluntur fideiussori prin-
cipali, vt infr. ver. Principali sublato,
& 189. 4
Accessorie agi potest etiam pro futuro
tempore, quando agitur pro tempore,
pro quo iam est orta actio & obligatio,
vt infr. ver. Agi accessorie potest, &
189. 0
Accessorio concessio, censuræ etiam co-

cessum principale, à quo separari non
potest. 192. 21
Accessorium, & accidentale dicitur, quic-
quid accedit actui substantiatio. 114. 25
Non regulatur secundum principale
in materia odiosa. 27. 18
Non sequi-
tur naturam principalis, ubi diuersa vi-
per ratio. num. 1.
Regulatur secun-
dum naturam sui principalis, etiam si
ipsam accessorii esset dignius, & pre-
tiosius. 141. 8
Sequitur naturam sui
principalis, & de eo idem iudicamus,
quod de principali. 88. 10
Accipientis ius non resoluitur. resolutio
iure dantis, quando resolutio pendet à
mera voluntate auctoris, vt infr. ver. Fi-
dantis resolutio iure, & 184. 1.
Accessorii ius dicitur quædam tacita
substitutio, quæ à lege inducitur, sed
ex concessura testatoris voluntate,
quem credidit lex eo modo substitu-
tum, si de eo cogitasset, 171. 2. & 17
Impeditur quando constat de exprec-
ti voluntate testatoris, alias secus. nu.
11. 184. cum declar. n. 14.
Inuenitur
fuit, ne testator decedat pro parte te-
statu, & pro parte intestatu. num. 8
Non habet locum in dispositionibus
limitariis. 11. 14
Non impeditur, si-
cet quis sit infirmus cum cōtione tax-
atiua. n. 11. cum declaratione. num. 14
Prohibet i potest etiam in intestu-
one, quando cessat ratio, quod testator
decedat pro parte testatu, & pro par-
te intestatu. 2. 16
Prohiberi potest
per testatorem in legatis, & fidei com-
missis. n. 6
Tacite & expresse nunt. 15
Prohibetur censetur à testatore, qui
aliquem ad certa bona taxatiue voca-
uit. 7. contra num. 11. concordatur
opinio. n. 14
Prohibetur cen-
suræ per substitutionem. n. 11, & quando
quis fuit infirmus cum ditione tax-
atiua, si testator poterat illud prohibe-
realias requiritur expressa prohibitio
n. 14
Tollitur per substitutionem et-
iam inuicem, & quæ non habuit effec-
tum. 19
Vide ad hanc materiam
infra in ver. Ius accrescendi.
Accusans iudicem de barbaria. dicens, se
desisse pecuniam illi non potest ex ea
confessione condemnari, quia fuit emul-
sa principaliter propter aliud, vt infra
ver. Iudicem accusam, & 309. 1
Acquisitio emphyteusialis quomodo pos-
sit de dispositione, infra ver. Emphy-

teusum acquirere, & 11. 19
Primiti
potest filius pregiudicare in fundo, quā-
do feudum fuit acquisitum pecunia ex
simulatione sua, vt infr. ver. Pater feudum
acquirere, & 209. 17
Acquirere prohibuit aliquo modo, pro-
prietate succedere ab intestatu iura
ver. Prohibuit acquirere. 174. 38
Acquisitio facta per administratorem bo-
norum alienorum, p. a. sumitur facta
de aliena pecunia, quando administra-
tor erat pauper, non habebat aliud
de. 1. 27
Fructum non requirit ti-
tulum, sed sufficit qualisquislibet occasio
possidendi. inf. ver. Fructuum acquisi-
tio & 141. num. 4
Acta facta ad iudicii præparationem cō-
tra vnum, nocent tertio, vt agi possit
contra eum, non vt ex illis tertius cō-
demnetur. 156. 3. & 18.
Facta contra
vnum non nocent tertio, quoniam fuit
citatus. n. 5.
Facta in iudicio contra
minorem, iure iure valent. d. 108. nu.
8. num. 16. & 17
Actio compensans iniuriā vendicandam
bona per eorum partem danda, vnoque
que transiit ad secunda vox, nō da-
tur contra heredes eius, qui acqui-
sit, & consensit p. bona illa, sed contra
heredes matris alitque. infra ver. Fi-
lius actio compensans, & 99. 8
Compere desine, si post mortem iudicium
cesset i. accrescere agere. 21. 4
Creditori cōpetere, solentem tollunt. 108.
Ei possit esse non possunt in eodē
dem iudicio. 109. 4
Ei ditione da-
tur, quod emissa est possessio emptori,
si fuit quando proprietate ablata est,
vel dominium. d. 13. n. 27
Vbi aliquem
teneat eundem agentem repellit excep-
tio. 99. 10
Ex stipulatu compenset
pro dote, est bonæ fidei. 11. 27
Fidei-
iussari habet nullam priuilegiæ remissio-
nis. 11. 6
Non datur pro impensa
facta in infirmis. 155. 17
Hypothecaria, licet non sit iure realis, ta-
men habet priuilegiū rei quam personæ,
infra ver. Hypothecaria licet, & 310. 7
Infirmus ante licent concessam
non transmittitur ad heredes. 89. 1.
Cessat, ubi nō ad actum inuicem in-
trati, etiam si concessam nō sit probata,
& e contrario datur, si concessam fuit
dictum conuictum antequam inuicem
com amplius, & declaratur. 27
Cō-
geitur omnia damna & intere. 186

INDEX

qualia sunt declaratur. n. 7. § Competit sanguinis pro iniuria illata consanguineo, qui etiam iniuriam remittit. n. 4. § 26. cum declaratur n. 7. § Competit pro interesse contentente cōsuetudine, ut qui maluit iniuriam perire, nolle necesse, quam si tamen pati iuriam. n. 8. § Non datur contra eum, qui protulit iniuriarum verbum in iudicio cum aliqua causa. n. 2. § Non datur nisi dolo consensu, & animo iniuriandi, nec sufficit laza culpa. n. 13. § Potest integritas per procuratorem, dummodo habeat speciale mandatum. n. 16. § 19. § Pro emendatione honoris committi defuncti nō potest in fisci per consanguineum, qui non sit heres iniuriati. n. 17. § Mandati directi infamare. de. 304. n. 17. Est personalis, numero 17.

Actio non datur ei, qui non probat adimplexisse ex sui parte omnia promissa. 6. 12.

Actio personalis, competens pro legato, vel fideicommissio datur solum, ut res tractatur. 171. § 1. Licet datur contra socium, non tamen cōceditur reals ad bona. 113. § Non datur ad rem, nec contra tertium possessorem, 106. § Non datur contra possitorem rei, 21. § Non datur contra possessorem successorem. 174. 18. etiam si obligatio sit contracta iurata. 21. § Non datur singulari successori, licet nec quando singularis successore, etiam quando obligatio est contracta h. b. respectu ad rem. 113. § No sequitur ff. 7. § 9. Non transit in singularem successorem sine cessione, licet debeatur inuito alicuius fondi. 16. § Oritur ex obligatione, & per solutionem extinguitur. 174. § Sequitur personam obligatam. de. 90. § 104. Requirit infra verbi personam actio.

Actio quā minoris datur etiam pro rebus immobilibus. 146. n. 1. vbi censuerunt inter aditias aditiones, & cōcepit ex empto. § Reals nullam cōcepit obligatio. n. 27. § 4. § Reals nullam cōcepit obligatio, nō remittit. de. 119. § 289. de. 166. § § Seu obligatio non valetur per aditionem. 107. § § Vi non datur alij ad repetendum solum pecuniam, vbi plures sine creditore eiusdem debitoris, licet vi solueret. 40. §

Actio in iuriam tenetur, qui crimen alicui opponit, etiam excipiendo, ac in iudicio. 99. § Legata, haeres libera et cedendo. 83. § Qui crimine alicui opposit in iudicio, & non probat, licet propter se se opponere non animo iniuriandi. d. 30. § 2. declara vi n. 26. 27. § Qui non probat, quando id, quod fuit oppositum, est de genere prohibitorum. 39. § 29. § Reals, quod potest, non valet in liberatione, vel acceptatione generalia. 174. §

Actio in iniuriam non potest intentare procurator simpliciter cōstitutus ad lites vide infra. vbi Procurator simpliciter constituitur. de. 139. 19.

Actioes desce dentes ex delicto mortui extinguuntur, & ad haereses non transeunt, ut in actione iniuriarum, cū ratione. 39. § 14. § Plures, quae competit ad diuersa, cumulari possunt. 117. § 30.

Actore interuentionem fuit obsequi probante, reus absoluitur. 118.

Actori si superius sit, pendente iudicio, ex causa de praeterito, prodest ei ad victoriam. 6. 1.

Actorem nullius non potest allegari per adversarium minoris, nisi ad impediendum processum pendente iudicio. 108. n. 27. § 17.

Actui consentiens obligatur ac si iussu gessisset, quo ad hoc ne possit illi impugnare. d. 66. n. 14. vbi idem quo ad effectum, si quis actum faciat, vel consentiat iam facto.

Actum faciens, cōstitutur obligare se legibus de illo actu loquentibus. d. 114. § 1. § d. 6. n. 2. d. 90. § 1. § 10. § 11. § Non facit, vel nulliter fieri, para sunt. 113. § 6. § Non fuisse factum, vel fuisse, sed non probari, paria sunt. 149. § 1. § Nullum faciens scienter, videtur negari. 7. § 1. § Probans tenetur omnes eius qualitates agnoscere. 31. § 1. § Ratiocinatur fecisse illum. d. 33. n. 2. illum impugnare non potest. n. 3. § Ratiocinatio improbare non potest quis. 171. 12.

Actus ad validitatem tria necessaria sunt, modus, potestas, & voluntas. 243. § 1. § Affertentis vilius acceptatio praesumitur ex sola scientia. 106. 11. § Ambiguitas declaratur ex illis, quae fuerint dicta in tractatu. 191. 10. § Causa regulari ipsam alia. de. 117. § 3. § Destructio ex omnia requiritur, quae constructio. 124. 15. § Forma non servata, ipse corrumpit. 168. § 8. § Inualidi confirmatio, dicitur noua dario. 145. § 6. § Nullitas resultat, si quid fiat praeter, licet non contra formam mandati. 187. § 4. § Pro validitate in dubio praesumitur. 235. 16. § Resolutio eiusdem est naturalis, cuius est constructio. 124. 11.

Actus ambiguus declaratur ex illis, quae fuerint dicta in tractatu. 191. 10. § Attribuitur causae primae quando sine illa causa immediata nihil operaretur. 124. 13. § Censetur factus eo modo, quo ius fieri disponit. 127. 17. § Censetur factus in alio potius secundum ius commune, quam secundum ius speciale. 324. 13. § Condonatio non redigitur per expressionem conditionis, quae tacite meret. 73. 12. § Coarctat forma non servata, etiam si minima sit. cōmissio. 144. n. 7. § Debet vel in totum acceptari, vel in totum repudiari, & assignatur exemplum. 100. § Dicitur necessarius & coactus, ut sponte fiat quando quis cogi poterat ad illum faciendum. 205. § 13. § Dubius interpretatur secundum consuetudinem. 166. 35. § Ex omni parte non cōsummatus contritus, si deueniat ad casum, a quo incipere non potuisset. 51. § 7. § Factus contra legem, licet sit nullus, est tamen validus in odium agentis. 101. 14. § Factus nomine alterius asseritur illi cuius nomine est factus. 182. 17. § Fieri potest quocumque tempore, quando lex loquitur indeterminate de tempore. 124. § Idem non potest pro parte valere, & pro alia parte irritari, nec pro parte acceptari, & pro alia improbari. d. 73. § 1. § 100. n. 9. vbi assignatur ratio & exemplum. § Impossibilia apprehendi & ratificari non potest. 189. 22. § Interpretari debet secundum subiectam materiam, etiam si verba essent impropianda. d. 283. n. 30. § 11. § Iudicatur ex praecedenti veritate. 316. § 1. Licet validus, dicitur nullus, quando non potest habere effectum. d. 11. n. 33. vbi assignatur exemplum. Non operatur contra intentionem agentis. 71. § Nullus & inualidis declarat testatoris voluntatem non minus, quam utilis & validus. 153. 18. § Nullus gestus cum minore, valet, ipso valente. d. 101. n. 7. declara vi n. 11. § Nullus licet sit cōmittitur poena, quando lex considerat factum seu scientiam animi. decisio. 102. numero 23. vbi datur exemplum. § Nullus omnino confitetur.

Actui non potest. § 17. Nullus omnino confirmatur per ratificationem et nunc. 145. § § Si cōfirmatur, sufficit reus tamquam non. 33. 14.

Actus ordinati tribuuntur, non exequuntur. § 13. § Praesumit debet factus eo modo, quo debet fieri. 121. 15.

Actus praesumitur factus eo modo, de quo iure fieri debuit. 321. § 1. § Probatur debet per tot testes, quot requiruntur pro eius solennitate. 72. § 1. § Qualis fuerit, iudicatur ex praecedenti tractatu. 126. § 9. § Quando fit in executione praecedentis contractus, bella non est de iure solubilis. 121. § 4. § Quando resolutio est contentione facta ab initio ante traditionem, contractus non dicitur nullus. 309. 101.

Actus qui ex duplici causa fieri potest, fertur ad eam, si necessarium. d. 171. 13. vbi quod ex ea factus praesumitur. § Qui heri potest sine fraude, non dicitur factus in fraude. 308. § Qui siue vigore contractus praecedenti, in multis casibus dicitur necessarius. 309. § 4. § Qui peccat in forma, corrumpit, nec ex eo oritur obligatio cuius vel naturalis, licet partium consensus fuerit cōmissus. 168. § 8. § Reconciliatur, si deuenit ad eum casum, a quo potuerat incipere. 278. 11. § Secundus nullus non tollit primum validum. 11. 19. § Secundus recipit declarationem a primo. 288. 31. § Semel approbatus non potest eximere repulsi. 156. § Sequens praesumitur factus ex praecedenti. d. 170. § 13. d. 71. vbi n. 9. quod praesumitur gestus in executione praecedentis promissionis. 156. § d. 182. n. 3. 17. vbi in executione praecedentis tractatus. d. 170. 7.

Actus solvendi non debet vno modo indicari, quo ad creditorem, & alio quo ad debitorem. 308. 17. § Si natura inducitur aditioni, non operatur aditionem, quando praesertit protestatio, quod non intendit adire. 114. 22. § Talis dicitur, qualem contrahit, nec nominat. 214. 13. § Tribuitur ordinatio exequenti, decisa. d. 197. n. 1. § Vbi annulatur ob fragilitatem solutus, non conuulsatur tempore. 178. 28. § Vbi est nullus, non solum favore minoris, sed etiam tertij, non potest minor ipsum approbare. 104. 11. § Vbi modo aliquo valere potest, ratificatione retroacta valere potest vi nunc, & vt nunc sufficeret. 99. 28. § Vbi non est perfectus, tractatur ex superius dictis. 320. § 9. § Vnus & idem potest valere vt contractus, & vt ultima voluntas. 149. 14.

Actus frustratorij vitandi sunt. d. 17. § Lex cum non abhorret auro. § Vbi inuicem incompatabiles sunt, deest illux, etiam si non sunt in reum incompatabiles, tamen quatenus non se compatiuntur, per secundum intelligitur recedunt a primo. § 19.

Actum pluraliter praesumitur, vt cuiusvis filius. 124. 15.

Ademptio dicitur in penam, etiam quando praecedat simplex dispositio, & sequitur ademptio sub conditione potestariis. 221. 19.

Ademptio dicitur facultas potius quā damus, & potentia ademptio, quoniam mortuus. 140. 6. § Non datur effectus in bonis regulariter, tamē quo ad effectum transmittendi, cōstitutus est in bonis defuncti, & reputatur heres. 140. 17. § Non transit in fiscum, licet sit vniuersalis successor, & loco haeredis. n. 19. § Non venit in generali bonorum obligatione. 140. § Reputatur.

generalibus (quodquo modo, vel quo ius titulo) includit etiam successione interfecti. 172. 70. § Homini ubi concutit cum prohibitione legis, impedit dominij translationem, nec fieri potest alienatio in dubio a iura a communis permittit. 174. 37. § Tuta non impedit confiscationem bonorum, durante vita prohibiti. 182. n. 15. § Vbi adfectus bona non possunt in extraneum heredem transire. d. ca. m. 33. § Vbi est realis, tunc includitur legis alienatio. d. ca. 73. § Vniuersalis includit etiam necessariam alienationem. d. ca. 34. Supple. vt inf. ver. Prohibito alienandi.

Alienus emphiteusum sine consensu dominij non priuatur ea, si alienatio sit nulla. 102. 22.

Alienare prohibetur, ad eum facere non potest per quem sequatur alienatio. d. 254. 2. d. 336. 27. § Censetur prohibitus contrahere super alienatione facienda. 54. 21. § Qui non potest, non potest etiam facere, per quem sequi possit alienatio. 378. 1.

Alienari non possunt pro dote bona restitutioni subiecta, quando specialiter indiuidua extrat testatoris prohibito alienandi, casum dotis specificum comprehendit. 62. 10. § Possunt stabili minoris dotis causa. 187. 15.

Alienari non potest fundus dotalis, nisi ve maritus alatur. d. 86. nu. 1. & 7. Adsignator rationis. 8. per uxorem vt se aiat, quando maritus tenetur ad alimentum. 10. § Possunt bona minoris ex causa necessaria. n. 9. § Possunt per gratum bona subiecta fideicommissio, vt se, vel filium eximari a carcere. n. 6. § Prohibita extra familiam in fideum non transeunt. 254. 25. § Extra familiam in heredem extraneum transibit ad intestato, et etiam ex testamento, quando est fidei institutus, qui etiam ab intestato succedunt. nu. 24. § Fautore alterius quam delinquentis, non publicatur, etiam pro crimine laesae maiestatis. n. 19. vide inf. ver. Bona alienari prohibita.

Alienata, per debitorem ante contractu debitum, non possunt per creditorem reuocari, nisi subita fructus, vt inf. ver. Creditur qui contraxit. § 60. 5. § Per filium gratum fideicommissum, impunitur et in legitimam. 316. a. quid alienatio facta est bona fide, secus si dolose, vel in fraudem. n. 19. § Semel extra familiam, remanent semper alienabilia. 9. 10.

Alienatio bonorum fideicommissio subiectum iuri subditi permutat pro restitutione dotis, quando scilicet gratum non habet bona libera. d. 66. n. 4. § Dotis continet matrimonium facta per mulierem, licet non sustineatur, tamen efficitur, valida, si morte mariti solum sit matrimonium. 278. 13. § Facta a minore sine solemnitate, vt sustineatur, debet esse euidentis & manifestae utilitas. n. 1. § Facta sine preiudicio in fraudem factio videtur. 172. 8. § Facta pro ante mortem literis, praesumitur facta causa mutandi, nisi iuxta. 326. 87. § Facta per aliquem, etiam tuorem vel curatorem, non sustineatur, nisi appareat de tutela, vel curatorem si decretum, & cursum temporis interuenirent. 231. 10. § Facta per reu post accusationem sustineatur, quando facta sunt pro solutione aris alieni. 214. 12. § Facta post delictum est ipso iure nulla, quando bona habentur pro publicis ipso iure. 116. 8. § Facta sine solemnitate per minorem confir-

matum, si factus maior tacuit per quinquennium. 178. 21. § Fundi dotalis, certis casibus permittit, extra illos censetur semper prohibita, etiam si facta sit in casum piam. 86. 21. § Facta per maritum potest per ipsum reuocari. n. 2. 138. & inf. ver. Fundi dotalis alienatio.

Alienatio, impropria comprehenditur a statuto faciem mentionem de alienatione aliqua. 183. 10. § Legalis non venit sub prohibitione alienationis. 254. 8. § Nil operatur quando rescinditur, prout ad ea facta non est. 220. 38. § Quae sit per delictum, non est necessaria, sed voluntaria. 374. 28. § Quid est facta dolose, vel in fraudem, alienatio non imputatur in legum. 316. 19. § Rei minoris est prohibita, etiam si iuris sit. 77. 4. § Rei subiecte fideicommissio facta ab ignorante ignorat, non valet, quando adfectus expressa testatoris alienandi prohibito. 174. 11. § Rei sui natura non transiunt ad extraneos heredem, si non potest per patrem in praedictum filiorum, quando stipulatus est pro se & filijs. 324. 4. § Stabilius minoris ob causam dotis, requirit decreti iudicis. 287. 19. § Valida fieri non potest per locatorem, qui iuratur non alienare. 235. 7. § Vbi prohibetur non ad certum genus personarum, tunc etiam haereditas institutio, & successio ab intestato prohibita videtur. 124. 3.

Alienatio facta contra prohibitionem testatoris a patre, statim fit: restitutio filio in casum alienationis vocato. 142. 3.

§ Facta domino inquisito, res reuertitur ad ipsum dominum, etiam in ad praedictum aliorum comprehenditur in inuestitura. 102. 18. § Filio intra certam aetatem prohibita, dato subiecto, filio delinquente substituitur statim capiet bona. 254. 30. § Immo obliuio minoris quae solemniter requiritur remittitur. 77. 3. § Permissa in familia in casu necessitatis, potest fieri alienatio in remotionem, quia facta est quod sit de familia. 238. 14. § Prohibita, censetur interdicta praescriptio. 324. Prohibita, vt bona conueniuntur in agnatione, includitur alienatio, quae sit per viciniam voluntatem. 124. 6.

Alienationes factae per haereticum post delictum omnes reuocantur in ipso iure. 147. 4. § Quae inquisitor vel Episcopus reuocat, pro parte tamen spectant ad filium. 280. 2.

Alienationi inuoluntariae consentiens sibi non prauiudicat in iure quod habebat. 111. 7.

Alienationis mentio ubi sit permissa, venit etiam haereditas institutio, secus quando prohibetur. 124. 16.

Alienationis prohibitio, alienatione necessaria, quae fit a lege, non includit. 254. 6. § In contractu non impedit dominij translationem. ca. d. 11. § Includit haereditas institutio. 124. 1. § Licet non impedit successionem intestatam, impedit tamen confiscationem, & assignatur ratio. 254. 36. § Non includit eam, quae fit ad modicum temporis, nisi addatur dictio aliquis. 282. 13. § Si particulari inopie, quae illa possit alienari ex testamento, vel ab intestato. 104. 4. contra n. 14. § Regulariter non includit haereditas institutionem, praesumitur si instituitur, quia successum ab intestato. e. d. 8. § Restringitur ad actus inter vivos, quando est excepta casus donandi filijs, vel necessitatis. n. 14. § Si sit realis, extenditur etiam ad alienationem legale. n. 10. § Verbis generalis facta, includit hereditas institutio.

Item. n. 3.

Alienationis prohibicio est oblique ius institui successores ab intestato. 254. 9.

Alienationis prohibicio si addatur fideicommissum, per quod agnati vocantur, non erit tunc licita haereditas institutio, nec successio ab intestato. 154. 4.

Aliis dictio ad familiam restringitur. 126. 24. § Deceat similitudinem. 319. 10.

Alius dicitur non praesumitur naturalis, quia ante potest per ipsum alere. 244. 13.

Alimentorum causa est praescripta, & si maritum est tractanda. 323. 5. Eorum ratione haeres conuenitur intra tempus conficere de iuramentum. n. 10.

Aliquis, dictio est vniuersalis, & exceptio hereditas institutio. d. 183. n. 7. Est referenda etiam ad quid minoris, & sufficit, quod aliquo modo, vel in aliqua parte verificari possit. n. 8.

Aliquo modo, haec verba sunt vniuersalia, & comprehendunt casus, res, & personas, quae alia non includitur. 254. 37.

Alud pro alio creditum in iure solum non potest. 10. 9.

Allegare turpitudinem suam iam detectam, quae potest. 280. 7.

Alloquium dicitur liberum, quia aliunde non recogitatur. 277. 4.

Altare vnum non debet nudari vt alterum operatur. 86. 13.

Amor adituentis descendendi in nepotes, quoniam viget in filijs. 73. 6. 205. 373. 5.

Animus est cunctis rebus praecedens. 196. num. 15.

Animal mortuum, si decessit intra tertium diem, praesumitur ex praecedenti non obit mortuum. 146. 18.

Animi declaratio fieri potest quandoque, etiam absente parte. 118. 8. Non fit nisi a procuratore speciali. d. 89. 10.

§ Quandoque, & quocunque loco fieri potest, etiam extra iudicium. 194. 39.

Animus compensandi censetur facta donatio, ubi quis donat aliquid aliunde de ea specie rerum, vel de ea re, de qua tenetur illi rerum, quod solvere. 119. n. 14.

Animus compensandi non potest colligi, ubi datus alibi dicitur. 119. 8. § Et in medio agitis, qualis fuerit, cognoscitur ex iis, quae praecedunt. 226. 84.

§ In iudicio non praesumitur in dubio, nisi verba sint sui natura consummatoria. 19. 31. § In praecedentibus praesumitur qualis fuerit in sequentibus. 4. 15. § In praecedentibus qualis fuerit, colligitur ex iis, quae postea gestu sunt. 307. 11.

§ Renunciatio in dubio non debet praesumi. 217. 23.

Arbitrarius, iuxta iurisperiti mentio intelligitur de primo. 189. 3.

Aeneas in quacunque parte sufficit, etiam facere, qui debet fieri in certo anno. 178. nu. 2. § Perscriptio non requiritur, quando ad dictum dicitur, & iura. d. 8. § Vbi fit mentio, intelligitur de perscripto. 112.

Annuli sponsalij in morte mariti pertinent ad uxorem. 166. 1.

Annus esse coepit iussit in laporalibus. 178. 5.

Annus corpus non habetur pro completo in odioso. 174. 14. § Debet esse perfectus, quando ad dictum dicitur, postea. n. 7. quando anni fit memio per generationem, vel accensum in casum, vel quando ad dictum per n. 6. § Valido praescriptus ad dictum iudicium iurisdictionis non currit dum patitur contentio iam super dicto. 89. 26.

Antecedens qui vultu tenetur etiam vellet omne conuenire. ad eod. 235. n. 12. 235. n. 12.

Antecedens

DECISIONVM.

Antecedens, ubi est maius principalis, vel quod continet rem in actionem iura liquidum, non venit concessio consequenti. 118. 17

Antecedens concessio venit omne consequens. 173. 19

Animus licet dici non possit proprie tenus sexaginta annorum, tamen in eorum plurimam potest arbitrium iudicis. 107. 11

Appellans fideiussorem tenetur praestare, etiam non requisitus, si iure statuto, quod appellans intra certum tempus caueat de refundendis expensis alias habetur appellatio pro iure prodesse. d. 57. n. 33. & 17. & per totum.

Appellatio a possessore momentaneo conceditur, quando datus illum reparari non potest in petitorio. dec. 36. 16. § Ab interlocutoria, de iure communi admittitur, ubi grauius reparari non potest in d. finitius. ead. dec. 13. permittitur, quando grauius non potest ex toto reparari in diffinitiuum, vel cum difficultate reparari potest. ea. d. n. 11. si prohibetur a statuto intelligitur etiam in casu, in quo de iure communi permittitur appellatio. 164. 18

§ Deuoluit solum articulum super quo fuit interposita. 175. 1 § Est quidam defensio, & fuit inuenta vi oppositis subueniunt. 165 § In casu possessoris conceditur, quando iudex noluit testes recipere, vel recepit eum qui non erat admittendus. 167. 17

§ In dubio est admittenda. dec. 27. n. 4

§ Interposita ab vno articulo, si deuoluatur, poterit iudex appellationis cognoscere de toto negotio. 175. 9

§ Licet de iure cuius non de iure in iudicio possessoris, tamen conceditur in remedio cap. Reimerger. n. 142. quod. 1. 2

§ Iure canonico introductum cum facultate appellandi. 184. 11 § Licet non detur in iudicio possessorio, admittitur tamen in emergentibus. 175. 11

§ Non conceditur quo ad effectum suspensum, quando ex forma statuti instrumentum habet executionem paratam. 175. 1

§ Partis vnius prodest alteri, quod non appellatur, & ea vi potest, si in aliquo fuit laesa per sententiam, nisi capituli fuit separata. 147. 4

§ Permissa semper censetur, nisi reperitur expresse prohibita. 165. 1

§ Super vno articulo interposita, non deuoluit totam causam, si articulus sit separatus fecus si est vnicus, concessus & indubius. d. 142. n. 8

§ Vbi est prohibita administratio supplicatio, vel querela. 161. 11

§ Vbi non deuoluatur per articulo, & quo fuit appellatum, solet Senatus Minimus remittere causam primo iudici, non obstante rescripto per vnum ex Inquisitis impetrato, quod Senatus super meritis, vel super toto negotio iustitiam faciat. dec. 175. 7

§ Vbi ob lites abbrevianda prohibetur, non conceditur supplicatio. inf. ver. Supplicatio non conceditur. d. 36. 11

§ Vbi prohibetur respectu principalis censetur etiam pro habita respectu accessorii. d. 175. n. 3. contra. n. 10. & seq.

§ Vbi statuto prohibetur, intelligitur prohibita etiam in casibus a iure communis permixtis. d. 36. n. 1. & n. 11. vbi quod hoc casu non extenditur ad casus, in quibus grauius non potest reparari per diffinitiuum sententiam.

Appellatio defersa, negotium redit ad primum iudicem. 175. 4

§ Interposita per appellatorem, potest appellatus veni non minus quam appellans. dec. 147. n. 11

Appellationem deuoluere, in dubio pronuntiandum est. 36. 4

§ Non admittitur, nisi si & in quantum, censetur admittere casu, quo fit admittenda. 164. 18

§ Nō deuoluere, si declaratur, causa statim redit ad primum iudicem. d. 175. 3

§ Prohiberi statutum non extenditur ad emergentia, & incidentia sed restringitur ad decatoria lites, vt inf. ver. Statutum prohibens appellationem. d. 147. n. 10. & 15. vbi quod stricte interpretatur.

Appellationi renunciare non potest appellans, inuito appellato. 143. 3

Appellatio causa dicitur eadem cum principalis, vel saltem non absolute diuersa. d. 147. n. 10. & 4. vbi non dicitur mota nec mouenda

§ Index cognoscit de articulo a quo fuit appellatum, quando bene fuit appellatum. 157. 8

Appellatus potest inuito appellante petere, quod omisso articulo appellationis cognoscatur super negotio principali. 175. 11

Apprehendere possessionem partis rei totius acquirit, si vnica fit res. 196. 18

Approbans aliquem tamquam filium vel nepotem, grauius onere probandi. 104. 13

§ Testamentum patris simpliciter, non sibi praedictum. 153. 18

Approbare contractum non videtur quis recipiendo pecuniam, quando expresse contractum impugnauerat. 162. 10

§ Nō praesumitur quis tacite quodammodo impugnauerat. 167. 3

Approbatio alicuius actus vt valeat in vim pacti, debent ea omnia interuenire, quae ad validitatem pacti sunt necessaria. 132. 15

§ Contractus inducitur ex perceptione commodi, vt inf. ver. Contractus approbatio. d. 33. 1

§ Generalis testamenti facta per haereditatem, prodest omnibus etiam absentibus. d. 153. 1

§ Heredes confirmat disposita in testamento, nullo, quando illa possunt deduci in pactum. d. e. 14. operatur quod testamentum nullum sit firmandum. dec. ead.

§ Instrumentum tamquam veri facta semel, prodest omnibus praetendentibus inter esse. 132. 2

§ Non convalidat actum nullum, quando nullitas non dependet a potestate approbantis. d. 51. 17

§ Simplex non inducit civilem obligationem. ea. 19

§ Testamenti facta per filium praetereum prodest omnibus, etiam absentibus. 132. 1. n. 13. & 14. prodest etiam absentibus, quando tenetur ad declarandum voluntatem approbantis, si scius quando princeps taliter tendit ad se obligandum, nam res requiritur praesentia eius, cui acquiescenda est obligatio. d. ea. 11

§ Vbi facta est in praesentia legitima, an sit in vim pacti. d. ead. 14. ibi. Vide inf. ver. Testamenti approbatio.

Approbatum semel non licet reprobare. 188. 5

Aqua postquam intrauit semel filulam meam, potest et me in quemcumque locum derivari. 9. 11

Arbitrari arbitror quis sit, declaratur ex modo procedendi coram eo. d. 132. 15

Arbitror existens super via publica spectant ad fundum vicinam. 42. 14

§ Plantae per emphyteutam, si vi ventorum euellantur, sunt ipsius emphyteutae. d. 73. 3

§ Succedere, & domos deuolare, paria sunt. 200. 6

Argumentum a communiter accidentibus, & a solis, valet. 23. 14

§ Contractibus ad victimas voluntates, valet. 28. 3

Argumentum a contrario sensu, admittitur etiam in statutis. 132. 3

tur etiam in statutis. 132. 3

§ Non admittitur in dispositione negatue conceptionis, nec quando iudicatur ad vnum finem operantur contrarium, nec quando in contrario sensu militat eadem, vel maior ratio. 165. 14

§ Non sumitur in dictis Doctorum, quia non interpretatur sicut lex. 123. 13

§ Sumi non potest ex dictis glossarum, vel Doctorum. 156. 9

§ Temporis limitari valet etiam ad correctionem iuris communis. 75. 4

§ Valet in extraneis. 202. 11

Argumentum a feudo ad emphyteusum valet, quando in emphyteusum non reperitur decedendum contrarium eius, quod legitur in feudo. 290. 15

§ Ab gabella ad laudemium valet. 310

§ Ab successione ad tutelam valet. 107. 13

§ Ab acquisitione procedit, nisi probetur dissimulatio. d. 19. 21

§ Ab acquisitione procedit, quando est similitudo in eo, qui fit acquisitione. d. ea. 16

§ Ab identitate & maiori ratione est validum. d. 73. 7

§ De contrarietate ad iudicia valet. 137. 7. dec. 173. 11

Argumentum de feudo ad emphyteusum, & contra, valet. 195. 15

§ Non semper, nec in omnibus valet. 185. 4

§ Non valet. 92. 7. quia diuersa militat ratio. n. 26. Valet. d. ea. 10

Argumentum de legitima ad debitum ex statuto validum est. d. 119. 7

§ De maioris minus non valet in mandato principis. 168. 12

§ De minori ad maius valet, & nunquam fallit. 154. 15

§ De pacto ad statum est validum. 160. 17

§ De persona ad res. idem est. 320. 4

§ De re ad personam est validum. 176. 9

§ Potest limitari in tempore limitatio, etiam ad correctionem iuris communis. 75. 4

Auribus duplicatas restitut venditor, qui non implet contractum. 160. 15

§ Repetens emptor potest adhibere agere ad interesse. n. 16

Articulus patrius reprobare volentis dictum testium ad se, si iurum, vbi est clarus, si vbi est obscurus pars indita, non debet expectare publicationem testium reprobatorem, sed incontinenti contrarium probare, alias facta publicatione non admittitur ad comprobandum dicta suorum testium reprobatorem. 106. 3

Artifex dicitur quicumque sua industria operatur. 313. 3

Artifices non veniunt appellatione mercatorum in statutis. 313. 3

Artificio vbi est mixta negotiatio, tunc tota dicitur. d. ea. 6

Affissum cunctis auctissimum est. d. 135. n. 9

Assensum alienandi tenetur dominus vassallo concedere, inf. ver. Dominus tenetur assensum. & de. 182. 12

§ Habens pro se iudicando, vendendo, non debet accipere pactum, quod in casu non solum preteritum sed etiam futurum obligatur. 210. 3

Assensus adhibitus in contractu venditionis cum pacto retrovendendi, operatur vt possit reuocandi fieri sine novo assensu. 321. 6

§ Concessus vt vendatur Titio, non prodest vt vendatur Sempronio. 315. 9

§ Corrupti, si omnes conditiones & qualitates non reuocentur. d. 189. 13

Assensus domini non est necessarius in reuocandis, quando res fuit vendita cum consensu ipsius. ad hoc pacto reuocandis. 210. 51

§ Requiritur in

INDEX.

ratificationis alienationis factae de re feudali. d. 159.9. ¶ Superueniens post fecundam emptionem factam cum o. aliena. non conualidat primam emptionem factam sine aliena. ad praedictum fecundae emptionis. 159.11

Alienatus extenditur ad connexa. & ad accessoria. quae veniunt de natura contractus. 159.7. ¶ Non trahitur ad ea. quae dominus non cognovit. 159.35

¶ Novus non requiritur quando contrahens agit ad resolutionem contractus. ob enormem lesionem. 161.6

¶ Petrus super contractu. extenditur ad dictum. 120.13

Alienatus praestatur a domino pro alienatione. non prodest pro eius recuperatione. sed in ipsa recuperatione nova requiritur licentia. 173.5. ¶ Contra dictum trahitur etiam ad eius resolutionem. quando venit ex natura contractus. 120.13. ¶ In constitutione dotis. sustinetur etiam pro restitutione. 181.1. ¶ In vno non operatur in alio. 189.13. ¶ Super contractu principali trahitur ad omnia. quae sunt pro illius executione. 120.53. ¶ Super principali contractu extenditur ad executionem. 331.4. ¶ Venditionis trahitur etiam ad resolutionem. quae fit ex dispositione l. 2. C. de res. vend. 120.24

Alienatus si quis non praedictat tertio. qui habet in feudo. 189.31. ¶ Seu licentia alienandi seu dicitur gratia. 189.37. ¶ Require inf. in vers. Licentia. q. aliena. & in ver. Cofens. Aliens si talem tenetur probare quod fit talis. 104.1

Alterio facta in instrumento. quod res recogoscatur & dependeat ab Episcopo. non probat nisi Episcopus. 10.6. ¶ Notarii de numeratione pecuniae est falsa. quando non fuit numerata. & est esse praesens in sacculo. 284.4

Attestationibus publicatis. & didictis testificatis potest pars novos testes producere. quando probatio sua fuit per partem adversam reprobatam. 157.13

¶ In criminalibus non admittuntur testes ad defensionem partem. sed solum ex officio iudicis. de 19. a. 10

¶ Index potest novae recipere testes. si aliqua iusta causa subsistat. 157.13. ¶ Non possunt recipi testes super eadem. & vel contraria materia. propter timorem subornationis. d. 196.8. ¶ Possunt alij testes produci. si simul producant instrumentum. quia praesumptio instrumenti tollit subornationis praesumptionem. 157.13. ¶ Testes possunt produci quando variatur res. persona. vel causa agendi. ita quod exceptio rei iudicata obstat non potest d. ea. 13

¶ Recipi possunt ad repellendum infamiam 19.2. Vide plura alia infra in ver. Testes.

Attestationum exemplum penes se habuisse vel vidisse non sufficit. ut quis excludatur a facultate producenti novos testes. sed requiritur quod habuerit. vel viderit originale. 13. 10. ¶ Publicatio & sciencia non impedit. etiam inter eadem personas. quod possit fieri nova productio in causa diversae. d. ea. 13. quae agit ad alium finem. d. ea. 13

Auctoris confessio non nocet successoribus. in quem ius erat transiitum ante confessionem. 126.8

Augmentum. accessorium dicitur. & de eo idem est iudicium. quod de principali. 88. 10. ¶ Cedit heredo legatarij. n. 11. ¶ Quis in mobilibus. constante matrimonio. nocet futuris creditoribus. nisi alia ad ea fraudis suspicio. 114. 10. &

¶ Rei fortior naturam ipsius rei. 78.11

¶ Sapit naturam sui principalis. 126.9.16

Augmentum non debet operari inducta ad diminutionem. sicut e contra. inducta ad augendum non debent operari diminutionem. de 138.9. quia inducta ad vnum finem non debent operari contrarium. n. 10

Aureorum certa quantitas si legetur vel promittatur. favore dotis intelligitur de maioribus. 128.8

Authentica. Praxeae. C. vnd. vir & vxor. declaratur dec. 8. 19. 27. Eius dispositio non habet locum in modica dote. sed sequitur quod sit minima. 61. 13

Authentica. Hoc nisi debitor. C. de solu. ut fit locus. multa requiruntur. d. 30. 10. rem. illuc.

B

Baldi doctrina in l. qui non probat. C. de calumniis. reprobat. 89. 31

Baldus in ea § si qui de man. nu. 13. de contr. inu. ell. declarat. d. 78. 17. In cons. 128. & cons. 338. vol. 5. declarat. d. 519. 10. In l. Debitores. C. de p. d. quomodo intelligatur. de 310. 17. In l. 1. 44. C. de his. quae ponit no. reprobat. 68. 15

Banniti electio. quae nulla est. non confirmatur eo rebanno. 178. 11

Bartoli doctrina. in l. at qui natura. § si cum me absente. de nego. gesti. declaratur. d. 121. 17. In l. 5. nec ca. tene. nu. 10. ff. de coll. declarat. 166. 2.6

Bartolus in l. post contractum. in fine. de donat. probatur. d. 110. 11. In l. 1. 20. 3. ff. de reb. do. declarat. 141. 13

Becius. con. 35. n. 24. reprobat. 45. 16

Beneficium verba generalia non comprehendunt odiosos. vtm. ver. Verba generalia. & d. 4. 1. 3

Beneficio inuentarium non priuatur heredi. qui ob ignorantiam aliquid non describit. etiam si superueniat scientia. nec illud addit inuentarium. quando in eo addit clausula per quam heres sibi reseruat facultatem addendi. 121. 25. Supple. ut inf. ver. Heres. & vers. Inuentarium.

Beneficium concessum patri transit ad filios. d. 123. 7. Inuentarium. vide inf. vers. Inuentarium.

Bibliotheca. vel armario legatus. non veniunt libri. nisi qualitas legatarij aliud fuisset. 199.4

Bona. idcirco hereditate. ob dicuntur amplius defuncti. sed patrimonium hereditatis. 315. 1. ¶ Alia extare. ex quibus legitima deduci possint. onus probandi incumbit ei. qui dicit. 116. 6. ¶ Aliena non veniunt sub hypotheca generali. 97.4

Bona alienari prohibita confiscari non possunt. 154. 18. ¶ Extra familiam non transeunt in fscum. 154. 15. ¶ Favoze alterius quomodo delinquentis. non publicatur etiam pro crimine lae maiestatis. cu. 19. ¶ Transeunt in extraneum heredem ab intestato. ac etiam ex testamento. quando is est institutus qui erat ab intestato successurus. n. 1

Bona clericorum. quae gaudent privilegio clerici non ligantur statuto. siue nec in personis. d. 160. 10. etiam si sint patrimonialia. secundum aliquos. nu. 11

Bona de re solutum possit. reputatur beneficium. 17. 12

Bona beneficentia. & feudalit veniunt in dispositione licita. ubiqueque actus non est prohibitus a lege. vel pacto. 21. 7. ¶ Non censetur comprehensa in dispositione testatoris. si de illis nihil expressit. n. 35. ¶ Non includuntur

statuta. nisi de eis facta sit expressa mentio. 160. 11. ¶ Veniunt in generalibus bonorum obligationibus. d. 160. 11 in generalibus vltis vltis omnia. & singularum bonorum. 93. 3. in generalibus vltis vltis in bonis. d. 11. 6. 35. vide inf. ver. Beneficentia bona.

Bona facilius transeunt de muliere in a. mulierem. quam de muliere in a. mulierem. 9. ¶ Feudalia. & beneficentia veniunt in heredi institutione. d. 11. 1. cum declarat. num. 1. & 16. Supple. inf. ver. Feudalia. ¶ Futura veniunt in obligatione. etiam legalitatis. 163. 1

Bona fides emptoris. licet ei non profit quoad ad dominium. prodest tamen quo ad fructuum consumptorum acquisitionem. 147. 11. ¶ Et mala. ac debita inducitur per vnum testem. 146. 2.6. ¶ Exuberare debet in contractu principis. 38. 10. ¶ Orii potest ex quibuscunque causis. etiam teneatur. d. 161. 6. Supple. ut inf. ver. Fides bona.

Bona heredes non sufficientur hypotheca pro debito defuncti. 315. 7. ¶ Non possunt etiam expresse obligari per te statorem. secundum multos Doct. n. 9. ¶ Sicut non veniunt in obligationem conventionalis facta per defunctum ita nec in obligatione legalis. n. 1

Bona minoris fluiditas possunt alienari non servatis solemnitatibus. vbi agitur de executione contractus cum patre minoris celebrati. d. 79. 1. ¶ Paraphernalia d. cum accessoria & appendicia dotis. & idem de eis iudicatur. quod de dote. 195. 1. in eis locum habet statutum de lucranda dote. n. 4. ¶ Patris filium obligata filio pro mala administratione. 271. 12. ¶ Possessio per filium praesumitur a patre proveniens. 130. ¶ Pro collectis filij tacite obligata. & vendi possunt. dummodo ea vendatur super quibus non possit esse collata. & non alia. 311. 2. & 6. ¶ Quando habentur pro publicatione ipso iure. alienatio facta post delictum est ipso iure nulla. 106. 8. ¶ Reuocari possunt ante restitutionem pretio de manibus emptoris ignorant. & sine fraude acquirunt. quando bona habentur pro publicatis ipso iure. d. ea. 9. ¶ Sua non dicuntur ea. de quibus quis disponere non potest. & in quibus non habeat dominium quando decessit. 93. 10

Bona subiecta fideicommissio alienari possunt. per grauum. ut fit. vel filium eximat a carcere. 86. 6. ¶ Pro dote constituta. 62. 1. ¶ Pro dote restituta. d. licet pro eius restitutione sit datus fideiussor. n. 3. ¶ Pro soluendo are alieno contracto a fideicommissore. d. ea. 12. quia ad alienum minuit fideicommissum. nu. 22. ¶ Consecrari possunt durante vita graui. qui deliquit. 154. 13. ¶ Non veniunt in generali dispositione. 191. 39. ¶ Vbi est delictum non fisco. sed certis personis applicatur tunc illae personae non reuocant alienationem in fraudem a delincente. 180. 1

Bona patris habet obligatio restituta dotis filij sui. 62. 17

Bonorum appellatio venit emphyteutis. & quicquid est in hereditate. d. 12. 1. ¶ Consecrationis. lata consentiente. & reus habet bona in diuersis territorijs. quilibet sicut capta bona sui territorij. 180. 9. ¶ Fideicommissio subdolorum permittit alienationem pro restitutione dotis in subdolum. quando scilicet grauiatus non habet liberos. 62. 4. ¶ Hereditarius fructus imputantur in re. re debita. 124. 1. cetera n. 1. Item obli-

fructus

INDEX.

qualibet excusat à perjurio. d. 18. n. 6
 § Matrimonij non censetur fidei, sed impulsus, donatione facta cōtemplatione matrimonij. 312. 84
 § Necessaria non dicitur, quæ originem habet à voluntate. 114. 19
 § Presumitur impulsus, quando ponitur ab homine, sicut à lege. 130. 13
 § Quilibet à pena excusat. d. 78. 7. d. 188. 8
 § Etiam iniusta excusat. d. caducitatis. 117. 7
 § Excusat à dolo, quando ille allegans probat se ex tamot fuisse, alias doli præsumentur. d. mod. n. 13. deca. 61. 68
 § Remota non differt à proxima, quod tractamus de damno dato causa alienius. 32. 73
 § Vbi reductor ad non causum, tunc omnia restituntur ad pristinum statum. 163. 14
 § Causa falsitas, vel demonstrationis, ubi facit deficere substantiam legati, vivat legatum. 122. 6
 § Victoria pendet à probationibus. 362. 12
 Causa ubi manus superior apponit, vel committit, vel aliter cogitendo, non potest inferior in ea se aliquo modo introinvenire. 175. 1
 Causa plures quando præcedunt, actus præceduntur sicutus ex causa magis necessaria. 170. 14
 Causam damno datus tenetur ad interesse, etiam ad lucrum cessans, si damnum passus consuevit negotiari. d. 316. num. 14
 Causio iuratoria loco fideiussoris non quam admittit, quando agitur de arcando aliquem ad dandum. 121. 6
 § Sen per accipitur, vbi cumque, qui tenetur fidei esse, in perit propter paupertatem. n. 7
 Causio quando præstata sit, iudicis arbitrio committitur. d. 279. 1
 § Superflua, & ex abundanti præstata committitur, quomodo de iure non esset præstata. 160. 19
 Cautioem solentem promittit, tenetur cum fideiussoris præstare. 310. 8
 Cautioem iuratoriam nunquam fidei esse, quando aliter censui potest versus partem. 141. 25
 § Vnde iuratur non statuit, sed in non causi, prout iuratur. d. ead. num. 3
 Cedens iura hereditaria videtur primo adire, quia alias cessio nulli cōtinetur. 69. 11
 § Cedens confessio non nocet cessionario in quem erat translatum ius ante confessionem. 156. 9
 Censum annum non contineri appellationem mobilium, & immobilium, dixit Abb. in ca. nulli. colum. 3. de reb. eccl. non alien. cuius conclusio reprobat. d. 204. 8
 § Solvendi onus transit in quemcumque rei censu possessorem, tam pro præteritis, quam pro futuris censibus. 32. 6
 Censui annui in alienatione requiritur sollemnitas necessaria in alienatione immobilium. 104. 4
 § Receptio facta per procuratorem seu factorem domini, impedit ne possit declarari caducitas prius introitus. 121. 4
 Censui annui veniens in confirmatione, & in legato immobilium. 104. 7
 Censui creatus super re immobilis indatur pro re immobili. d. 104. n. 1. Dicitur perpetuus, licet sit redimibilis. num. 10
 Cephalus, conf. 10. reprobat. d. c. 13. 21. 40. n. 91. reprobat. d. c. 134. 14. conf. 176. reprobat. d. c. 137. 8. conf. 777. reprobat. n. 18
 Certus non est certus ficiendus. 128. 44
 Cessio facta post solutionem, non valet. 308. 8
 § Valer, quando quis est accessit, tanquam fideiussor obligatus. d.

ead. num. 4
 Cessionarius succedit in ius cedentis. d. 308. 1
 Charitas prima incipit à se ipso. 136. 21
 Circuits iustitiae extendi sunt, sed vires permittendi. d. 174. num. 14. de c. 164. 31
 Circumscriptiois verbum licet secundum naturam suam includat soli suadem, quæ ex proposito committitur, tamen si fiat mentio de aliqua circumscriptioe, venit etiam ea, quæ re ipsa resultat. 183. 9
 Circumveniri quis non debet sub fide publica. d. 307. n. 2. etiam si esset hostis. n. 11
 Civis aliquem tanquam tutorem vel curatorem, videtur illum approbare pro tali, nec potest eum arctare ad faciendum fidem de iure, vel cura. d. c. 104. 10
 Citatio eius, cuius principaliter interest est necessaria, non autem illius qui in consequentiam laedi potest. d. 156. n. 1. & hoc quo ad validitatem actus, licet verò quo ad hoc ut ei actus praestetur. d. 156. 103. 3
 § Generalis, & obfusca non inducit litis pendentiam, nec inveniuntur præscriptions. m. dec. 154. 4
 § Facta per eisdem, afficit etiam clericos. d. 126. n. 1. Non arctat clericum, sed iudicium cum clerico factum vigore dictæ citationis est nullum in causibus casibus, in quibus laicus non est de iure iudex competens. n. 12
 Non arctat clericum, qui propterea, si non comparat, non potest contra eum tanquam contra contumacem procedere ad aliquam sententiam, vel iurium privationem. num. 13
 Non sufficit, quando citatus est certis, d. 156. n. 1. Vel si sua putaverit interesse, contra clericum, actus sit coram iudice ecclesiastico. d. c. 126. num. 6
 Citatio, si sua putaverit interesse, citatus non arctat ad comparandum, si enim vult. d. 126. num. 7
 § Clericus non arctat, præteritum quando sit cum comminatione, quod eo non comparante procedat ad ultionem. n. 17
 Facit, secundum aliquos, citatum eum vel auctorem nec laicum, & secundo alios ita voluntarium. num. 9
 Illius non est necessaria, quomodo actus expeditur. d. 106. 11
 § Nisi pariter instimatur, non inducit litis pendentiam. d. 5. n. 3. Nulla & minus legitima non interempti præscriptionem. d. 1. n. 5
 Operatus tam effectum respectu infrendæ scientiæ. 126. 16
 Citatus, qui non arctatur comparere, non potest dici contumax. 16. 8
 Civem aliquem esse qui negare non potest, quando ex eo tamquam cum civem contraxit. d. 104. n. 33
 § Si alienus alienus citatus, teneret probare, quando semel in iustitiam vniuersitatis fecit se tamquam civem describi. num. 14
 Civilitatem acceptam obligat ad onera civium. 60. 3
 Clausula codicillis defendit testamentum aduersus præteritum. 237. 11
 § Non operatur contra voluntatem, vel deficientem voluntatem testatoris. 17. 7
 § Sufficit testamentum, licet posthumum fuerit, quomodo præteritum, quando testator superueniens post natiuitatem posthumum non mutavit testamentum. 54. 10
 Clausula ex nunc pro tunc operatur ut vnum tempus infert alteri. 113. 10
 § Generalis non refertur ad ea, de quibus fuit facta specialis mentio. 119. 4
 Posita in testamento (quia eius intentio est quæ bona remaneant, &c.) in-

ducit absolutum fideicommissum. 55. 1
 In aliis autem suis bonis non operatur quod legata videantur exclusas ab institutione. 129. 11
 § In iure posita qualificat omnia præcedentia. 131. 19
 § In omnibus & per omnia plurimum operatur. 175. 4
 § Omni modum modo, licet habeat maximum vim, non tamen variat sententiam clarum, sed operatur quando res est dubia. d. 73. 25
 Non includit casum non cognatum. num. 27
 Non operatur in illicitis & reprobatis, sed iniis, quæ testator facere potest. num. 16
 § Omnia & singularia, quidam habet vim copulativam. d. 128. num. 14
 habet virtutem disjunctivam. num. 4
 § Posita, ad qualificandum sequens legatum, non refertur ad præcedentia. d. 18. 6
 In executivis non debet principale dispositio alterari. d. 143. 18
 In iure refertur ad omnia præcedentia, vbi diversitas ratio assignari non potest. d. 88. 13
 In iustificatione, non censetur reposita in substitutione. d. 129. 17
 § In iustitiam, per quam hæres refertur sibi facultatem addendi, si forte quod omnia, excludit censum doli per prescriptionem. d. 122. 11
 Per vim in iustitiam, declarat intentionem testatoris. d. 129. 9
 § Promittens perjurio etiam debet obsequiare, continet remissionem per prescriptionem. d. 64. 33
 § Quæ sub iustitia, tenet refertur ad ea, super quibus est facta specialis expressio. d. 84. 4
 § Salvis iuribus alienis, quando nocet de quo non, & quod sit modificatio. deca. 30. 35
 § Sincere & fideliter, ex forma decreti Ducalis Marce habet vim iuramentum. 123. 9
 Quæ ex decreto principis loco iuramenti apponitur in iudicium, etiam de operatur quod iuramentum in omnibus, peritio exceptio. d. 124. 1
 Vide infra, ver. Promissio sub fide
 § Solita apponitur in iustitiam, habetur pro appofita. 123. 9
 Vniuersalis in hiis excludit, & idem operatur ac de singulari facta est specialis mentio. 161. 30
 § Vulgariter, est superflua, quando substitutio est facta post aditum hereditatem. 128. 19
 Causula accessoria declarat dispositionem præcedentem. d. 122. 60
 § Sequitur naturam contractus, & sunt iustitiae, quando contractus est iustitiae. 7. 19
 Clerici citatio, si sua putaverit interesse, citatus fit coram ecclesiastico iudice. 126. 6
 § Hereditatem non afficit statutum laicorum dispeniens de successione. 160. 9
 § Periculum non sufficit statuto, licet nec eius bonis, ex gaudem privilegio ipsius bonis. d. 160. 30
 d. 10. 1. ubi, quod statum in se minuit ex hoc suum, quod habet locum in ipsius æreditate
 Clerici, bonorum ratione principi laico subiciuntur. d. 120. 6
 § Dicuntur de iustitia civitatis. d. 123. 11
 § Exempti sunt à iurisdictione seculari. d. ea. num. 4
 Clerici boni, etiam patrimonialis non ligantur statuto laicorum, si cum eo non sint. 160. 11
 § Patrimonialis non sunt in hiis, & de iustitia per se. d. 120. 6
 § Privilegio clericali præcedens, nec subiacent statuto laicorum locum in personam, seu si locum in rem. num. 30. dec. 67
 § Subiungitur laicis, non gaudet privilegio clericorum. dec. 88. num. 4
 Clericus cōueniens coram Persuasio Episcopico, non dicitur contra iurisdictionem disponendi, neque litigantem statuat causa Persuasio curiam. 119. 7
 Clericus,

DECISIONVM.

Clericus, declinatorius non op. ponens, si conuenitur coram iudice laico incurrit excommunicationem. 164. § Eum volens non potest coram iudice laico conueniri, nec iurisdictione progare, etiam cum consensu Episcopi. dec. ead. n. 4. § Gaudet beneficio statuti foras excludendi. 10. 3. § Igitur laici debet conueniri coram iudice ecclesiastico, quando non est inchoatum iudicium cum defuncto. 110. 9. § Laico succedens, qui licet influatur, debet remitti ad iudicem ecclesiasticum d. ead. n. 3. contra n. 2. § Ligatur statuto disponente circa solemnitatem et forum adu. 16. 15. § Litigans coram seculari iudice, ligatur statuto loci quod ad ordinatum iudici 3. 8. § Potest citari ad videndum fixi impenarius, cum clausula, si sua pueruerit interesse. 163. § Potest esse coram iudice laico, quando agitur de iurisdictione voluntaria, non contentiosa. d. ead. n. 3. § Qui potest vi statuto laicorum, non ligatur eo, nisi adualiter vtrius. 10. 9. § Qui vtrius statuto potest ligari eo quatenus loquatur contra se. d. ead. num. 3. Codicillaris clausula, vide sup. ver. Clausula codicillaria. Cognationis vinculum vbi est imperitum non attenditur quando agitur de successione. 119. 7. Cohabitare non dicitur, qui stat in eadem domo, nisi ad eandem mensam et conuiuium moretur. 35. 3. Coitus cum coniugata est punibilis canonico & ciuili iure. 345. 6. Collatio facta ex invalido titulo non fit, si sit ex iusto, propter quem possit fieri. 4. 64. Collatio per vendicem accessorie canonizata, non facit vi canonizatus per eam collatum censetur. 192. 6. Collectam pro custodia impotenti illi soli soluit, qui teneatur custodire. 175. 8. § Soluere teneatur illi soli, qui tenebantur ad omni pro quo fuit impotens. dec. ead. num. 6. 8. 8. Colonus vbi fuit per viderem reuertitur, non potest expelli per singularem succedere. 155. 37. Colono emptor reuertitur stare, quando non soluit res, sed etiam omnia sua competens per ip. re. ell. venditum, vel ceduntur sua consensu occasione rei. 2. 65. 35. § Facto, ab vxore ante matrimonium in tenetur stare v. r. & contra. 12. 6. § F. ultimum pars assignatur pro impensis culture. 194. 1. § Stare teneatur succedere ex sententia iudicis. 194. 6. § Successor singularis stare tenetur, vbi quicquid ei fuerit reuertitur per ip. 164. 16. § Teneatur stare emptor, quando ell reuertitur generali ius coloni. dec. 165. 45. Si vero sciat rem esse locatam, non teneatur ei stare, nisi expellat ius ipsius fuerit reuertitur. d. ead. n. 10. § Requirere infra in veri. Emptor teneatur stare & infra 164. Colono teneatur stare, maritus si eum locat. 165. 19. § Succesor singularis stare tenetur esse locum, qui venditor censetur solum vendere ius quod habet. num. 15. § V. fructus ius, quando conuenitur ell quod pensiones ad eum permittuntur. 31. Colonus paritarius posse potest succedere singulari. dec. 161. 15. licet ea lege emittit se possit expellere, debet reuertere erga venditorem ad omne id ad quod ip. emptor colono. d. 164. 4. § V. fructus ius expellere possit, non solum quando de pensionibus nihil ell

dictum, sed etiam quando fuerit specialiter comprehensa. dec. 161. numero 1. Colonus, expelli non potest, vbi conuenit ell quod pensiones spectent ad emptorem. 164. 15. § Molitorum pratorum, qui locauerat, non cogitur persolvere in locacione. 51. 8. § Non teneatur perseuerare quando dominus rem alij legauit. d. ead. n. 1. § Partitarius nullus ius habet in fructibus, nisi post eorum perceptionem. 194. 7. § Qui seminat, et fecit impensas, potest retinere, vel partiri fructus cum emptore, ex quadam incidit societate. 40. 1. § Re per dominum alienata, non cogitur perseuerare, nisi venditor transulerit in emptorem ius exigendi pensionem antea temporis, vel cessit actionem sibi competentem. 51. 7. § Teneatur semen de suo exponere pro iterum agro. 101. 3. Commisoria lex vere & proprie dicitur, quando contractus in aliquo euentum ell ipso iure per directam verba resolucendus. 124. 10. Commisoria legis p. dictum, dicitur semper vbi ex verbis elicitur animus creditoris, quod lapsio die solutionis res accipiens remaneat, & in eam transferatur dominium. 148. 9. § Est reprobaturum in datione in solutum, & in quocunque contractu. d. ead. n. 13. & sub n. 19. § In contractu venditionis ell licitum. n. 3. § Non solum reprobatum, quando res remanet empti pro solo debito, sed etiam quando creditor supplet aliquam quantitatem, que tamen non auferat lesionem. d. ead. n. 14. Vallet in datione in solutum n. 4. contra n. 13. & sub n. 19. § Vallet in ipso bono qui cedere debet in solutum, vel in emptorem, sunt tantum genere aliter obligata. n. 5. contra n. 10. Quando dicitur, quod res sit empti iusto pretio, vel etiam simpliciter, nulla facta mentione pretij, quia intelligitur de iusto. d. ead. n. 8. § Vbi ell firmatum iuramento. n. 6. contra n. 11. § Vale infra ver. Pactum legis commissoriae. Committens falsitatem, licet perdat exultum, non tamen per hoc aduersarius obtinet, nisi sua intentionem plene probet. inf. ver. Falsitatem committens. & dec. 153. 13. Communis res improprie & fide dicitur mea. d. 165. n. 2. Mira dicitur ad eundem falsitatem n. 8. Compararium proprie debet relinquere possitum. d. 61. n. 10. Intelligi debet, quando erat possitum ad quod reuertere possit. n. 13. Supponit possitum, num. 8. Compendio's substitutio continet vulgarem. d. 37. num. 1. 95. d. 144. 8. § Est facta sub condicione, si decesserit sine filiis, licet non continet dictionem, quod contingat. 37. 8. § Est omni tempore fide commissaria, quando mater ell in medio. dec. 17. 1. n. 4. contra n. 10. § Quando habet tractum temporis, & praesertim quando fit mero iuris. 44. 7. § Facta per verbi comine continet vulg. 17. 2. § Facta sub condicione voluntaria, non continet vulgarem. d. ead. n. 3. § Licet secundum aliquos sit omni tempore fide commissaria, existente matre in medio, tamen illa falsi vbi in contrarium ell verisimilis cogitur voluntaria testatoris. v. quia sine substitui descendentes. dec. 757. 4. Requirere inf. ver. Substitutio copiosa. Compendio animo cum debito, curus

dies nondum venerat, legatum factum non censetur. dec. 119. num. 9. cum declar. num. 10. Compendio animo, donatio censetur facta, si dotei alicui de specie rei, & de qua tenor illi certum quid solueretur. 110. 4. § Non censetur datum, vel reliquum, quando quis dat vel reliquit de suo, etiam si debuit vel necessarii. dec. ead. num. 33. Compendiandi animus colligi non potest, vbi datus nihil debet. 119. 8. Compensatio soluitur videtur. 191. 1. Compensatio, admutatio contra litteras compulso. 191. 12. § Ante cessionem non opposita, non potest à debitoribus cessio opponi contra cessionarium. d. ead. num. 14. § De liquido ad non liquidum, non ell permissum. 184. 6. § De quantitate ad speciem, vel econtra non ell licita. n. 7. § Debitum extinguat à die, quia fuit opposita, non ante. 117. 5. § Est facta iustitio. d. 161. 13. d. 163. dec. 191. 5. § Est iustitio. 117. 5. § Extingit ipso iure obligationem. 161. 5. § Fit ipso iure ad impedendum cursum vistorum quia debetur propter moram. 175. 6. § Fit ipso iure antequam opponatur à parte. d. ead. n. 2. § Habetur per solutionem statim cum vtraque pars incipit esse creditrix. 191. 4. § Inducitur ipso iure. d. ead. n. 2. quando à parte oppositur, non ante n. 13. § Non dicitur proprie exceptio, non p. 124. 6. § Non fit ipso iure, sed quando à parte obicitur. 191. 11. § Non inducitur iusto debitor. dec. ead. 17. vix. creditrix dotei receperit aliquid de bonis mariti. n. 16. § Non reuertitur à statuto repellente omnem e. p. eponem. n. 10. § Obligator etiam possit sententiam. 7. § Quid sit in viuis voluntaribus, ubi regulatur in legibus, quibus easque fit in contradi. 194. 7. § Quando habet locum cum debito, cuius dies nondum venit. 191. 10. § Videtur annulla à statuto repellente omnes exceptiones, praeterquam falsitatem, 191. 12. Compensatio non opponens facitur sine iudicio delatum. 14. 7. Compensationis locus non ell, nisi parte opponente. 117. 4. Compromissus tempus computatur de momento ad momentum, quando factum ell compromissum per tot dies proximè sequentibus, vel intra tot dies immediate sequentibus. 105. 10. Currit ante actionem, quando ell praefixus terminus ad certum diem. dec. 161. ead. num. 13. Compromissio, factio inter plures fratres ex vno patre, & ecclesiam ex alia, non potest arbitri ecclesiae inter ipsos fratres. dec. 139. 5. Ordinato per statum non ell locus, quando de rege qua petitur compromissio, ell iam publicatus processus, licet non sit facta sententia. 183. 15. Compromissio, factio indicata valet consentiente eo, pro quo ell iudicatus. dec. 184. num. 2. & transactio fieri debet de re dubia. num. 2. fieri non potest de re iam iudicata, nisi expellat & specifice reuocauerit sententiam. num. 14. Fieri non potest quando processus ell iam publicatus, transactio ius. numero 16. Concedendum ell facile quod vni prodest, & alteri non nocet. dec. 120. 12. dec. 136. 15. Concedit verbum non importat translationem dominij. 164. 16. Concepit & natus post mortem, sui non admittitur ad eius successionem. dec. 130. num. 1. Succedit in feudo &

INDEX

emphyteusi concessa pro descendendis, si pater qui eam praeceperat repudiet, num. 4. concordant dicta infra. ver. Masculus conceptus. & ver. Natus & conceptus.

Concessio eius, quod est plus non includit concessionem eius, quod est minus, quando viget diversa ratio. 168. 14

Cōcessio, generalis includit omnes causas & casus, etiam si in uno modo sit ratio quā in alio. 319. 1. § Semper intelligitur facta tacite ad meliorandum, non ad deteriorandum. 300. 13

Concessionis causa cessante, cessat concessio. 311. 4

Concessio eo quod est plus, non includit id, quod est minus, quando viget diversa ratio. dec. 168. num. 34. contra dec. 192. num. 9. ubi quod qui concedit quod est plus, censetur concessum quod est minus, etiam in statuto.

Concessio vno censetur concessum omne id, sine quo ad concessum non pervenitur. 30. 17

Concessum ad tempus, censetur prohibitum post tempus. d. 133. 12. d. 203. 4. dec. 189. 9

Conclusio contractus ad fidem, non tractus, quando contractus est interuallo fit. 101. 11

Concubina retinens in domo, stupri poena puniri potest. 83. 3

Concurfus copulorum. vide inf. Copulorum concurfus.

Condemnatus ad solvendum, quod antea solverat, repetit primo loco solutum. 161. 15 § Ad ultimum supplicat, et admitteretur ad recipiendum satisfactum. Eucharistia. sacramentum. 151. 3 § In expensis non tenetur venditor illas restituere, quas visor solverat propter eius contumaciam. 37. 4

Conditio, ex l. hac. est. C. de fecum. nupte. et l. fructus iuris. et ad eam institutus non restituitur. 171. 1. Indebitor non datur ad repetendum id, quod fuit solutum vigore sententiae. 7. 21 § Quia causam dicitur actio illa, per quam repetitur res data in permutatione, ob executionem rei receptae. 173. 7 § Ob causam est personalis in rem scripta, et sequitur possessorem. dec. ead. num. 18 § Siue causa datur debitori ad pecuniam primo loco soluta creditori fuo, quando vigore sententiae fuit coactus iteratim facere solvitionem. 35. 31

Conditiones sunt personales, et non datur contra tertium possessorem. d. 173. num. 1. declar. v. num. 28

Conditio actum facit individuum. 7. 37 § Adiecta a testatore debet impleri formaliter propter verba sonant. 107. 4 § Apposita in sequenti legato, summum refertur ad praecedens. d. 88. 1. 1. eum declar. num. 25 § Causam finem disponens significat. d. 132. 7. dec. 710

Conditio actum successum habetur pro impleta, eo ipso quod impleri coepit. est. 107. 7 § Debet impleri in forma specifica, non per quipollentia. 109. 3 § Expectari debet, quonia ante eius eventum actio quidam. 144. 12 § Habetur pro impleta quādo illa per eum, qui debebat implere, quo minus impletur. 185. 14. § Importat formam. 101. 3

Conditio impossibilis de iure, et in vicina voluntate non restituitur, quando respicit honestum aliquem finem, sed impedimentum concurrit in aliquam causam honestam. dec. 68. 10 § Vel de facto non vitiat in vicinis voluntatibus sed vitatur, et restituitur. d. ead. 1. eum limitat. 7. vide infra. ver. Conditio-

nis impossibilis quae oritur.

Conditio, inducit praecipuum, dec. 132. 8

§ Ingressus religionis non verificatur nisi tempore professionis. 323. 4 § Legato vni adiecta censetur in alius reposita, quando legatus connumerat per dictiones repetitis. 88. 14

§ Necessaria ad actum, vel ad effectum actus, impletur per quipollentia. 107. 14

§ Nihil ponit in esse. 209. 1. dec. 232. 1

§ Noua nobis efficit dispositionem. 7. 10 § Potestatis, habetur pro defectu, si quid debet impleri ab eo qui non curat hoc facere quamprimum potest. dec. 136. 11

§ Non tenet app. oia cōtinet praecipit testatoris. 131. 12 § (Si decessit sine filiis) appositae per patrem in substitutione facta filio, deficiet existente filia instituta, licet existeret statum exclusivum fornicarum, ubi filia per statum non excluditur ab intestato a patris hereditate. d. 66. 4. contra num. 12

§ Dicitur impleta, licet gravatus filiam reliquerit, ubi substituti sunt de descendebus testatoris. d. ead. n. 7

§ In substitutione compendiosa non respicit vulgarem in ea contentam, sed censetur adiecta respectu fideicommissariae, quia concernit casum, qui verificatur adita hereditate. 37. 33

§ Non intelligitur de masculis, licet testator proprias filias excludit, & masculos instituit, eoique in vicem substituitur, nisi alia concurrant. 66. 1

§ Potest verificari sine instituto decedat viro testatore, suae eo defuncto. 37. 34

§ Verificatur, gravato decedente antequam primo gradu filio loca. n. 36

§ Verificatur siue decedat viro testatore, siue non, & siue ante, siue post n. 11. n. 16. 4. & sic. § Si decessit sine liberis, deficiet ubi adiecti filius deponatus, vel qui ingressus est religionem fratru Minorum. d. 88. 18

§ Expressa in compendiosa refertur etiam ad vulgarem in ea contentam. 37. 38

§ Si haeres non erit, intelligitur, si nec alium ex sua persona haereditatem fecerit. 128. 18

§ Si me instituerit, non dicitur turpis, sed honesta. 63. 5

§ Si voluerit esse haeres, nulli fuit ratum. 138. 6

§ Turpis & probrolo non annullat ultimum voluntatem, sed habetur pro non scripta. 61. 2

§ Vbi deficiit, dispositio habetur pro non facta. 201. 5

§ Voluntaria debet impleri in forma specifica. d. ead. n. 6

Conditio dispositio. vide infra. ver. Dispositio condicionalis.

Conditioalis substitutio facta in contratu transmittit ad haereditatem pedente conditione. 144. 34

Conditio non impleta dispositio habetur pro non facta. 210. 7

§ Sub vna datum censetur sub alia adimplendum. ut infra. ver. Datum sub vna conditione, & dec. 7. 19. dec. 66. 3

Conditio est impossibile, in dubio praesumitur testator scivisse, praesertim degens in loco ubi est peritorum copia. 68. 3

§ Voluntariam sufficit impleri per quipollentia, quando testator considerat effectum, non modum implementi. 37. 31

Conditioes omnes debent purificari ad hoc ut vocatus sub pluribus conditionibus admittatur. 131. 1

Conditiois eventum, sub quo fuit vocatus, probare tenetur fideicommissarius. 210. 5

§ Impossibilitas, quae oritur ex eo quod dispositio sit captatoria, vitiat dispositionem. 63. 7

Conducens domum pro legendo, vel pro exercendo hospitio, si propter bellum fuit impeditus, coniecitur remissio nem pensionis, licet ipse inhabitaverit.

326. 15

Conducens, vel emens, vel recipiens solutionem ab aliquo in harede, videtur continere quod sit haeres, nec pfecta potest diciere ipsum non esse talem. 104. 8

Conditio non refertur in praesumptionem factam a conductore durante locatione, si emptio refutatur per iurata. dec. 1. 12. 1. Et propterea non valet. dec. ead. num. 6

Conditiois perpetua videtur remanere, qui pfecta conducti ad tempus. 51. 12

Conductor, cui venditor iura cessit, potest excipere de pacto per venditorem factum. 135. 16

§ Defectus in solvitione, expellitur, & cogitur etiam solvere. 317. 19

§ Fructus non percipit finna locatione. 137. 7

§ Habens hypothecam in bonis locatis, non potest expelli a singulari successore, praeterquam si interesse ei non offeratur, vel solvatur. 165. 4

§ Habens ius in re, non potest expelli per singularem successorem. 135. 9

§ Impedius vti re conducta facta locatorem insubito, licet possit omnem interesse conieci, potest nihilominus interire a contractu discedere. 173. 19

§ In dubio diligens praesumitur. 17. 31

§ Non agit contra locatorem, qui in venditione excepit ius coloni. 135. 11

§ Non debet vltimo anno fundum exhaustum. 31. 6

§ Non potest excipere de pacto facto per venditorem, nec conductor expellatur. 135. 15

§ Non tenetur de culpa levis, si propter committitur in obituendo. dec. 37. 3. 4

De incendio sequitur in locatione, cum respectu casus fortuiti. d. 185. 1

§ Maxime diligenter am habere quam dominum. 131. 5

§ Plurimum tenetur discedere potest a conductione, si vna fructus non possit quare sit aliena. 109. 27

§ Potest recedere a contractu, si locator vsum impedit, vel illum non praestat. 42. 17

§ Potest retinere fructus rei conductae, & pensiones non solvitur, quando locator vendidit contra formam pactorum. 165. 11

§ Qui de facto percipit fructus, & gabellum soluit, licet locator expellat nulla. 305. 8

§ Qui deficiit in cultura, non potest petere pensionem remissionis. 173. 3

§ Qui fultepie in se causa fortuitum, non tenetur pro eo, qui evenit culpa locatoris. 94. 8

§ Quibus casibus cogi potest a singulari succedere ad periclitandum in locatione, eisdem non potest ad illo expelli. 164. 31

§ Si patus datum culpa locatoris in fructibus separatis a solo, quorum est effectus dominus, agit contra eum ad interesse. 326. 35

§ Si prohibetur a locatore quominus videri, & fruatur re conducta, potest conieci omne datum & interesse ab ipso locatore. 131. 1

§ Sufficiens non videri omni casus fortuiti, sed et si facta remissio, licet conuenient sit, quod damnum, & lucrum egerit, commodo, vel incommodo conductoris. dec. 32. 49

§ Teneat a iurum colere & seminare propriis impensis. dec. 1. 16. De leui culpa. dec. 198. 14. Restituitur fundum fecimur, si recepit plenum semine. dec. 101. 7

§ Restituitur praedicta in eo statu in quo sibi fuerunt tradita. 171. 4

§ Conductor, excipiendo ius quatuor ex pacto servatori, quando interest domini servatori pactum. 164. 12

§ Si remissio pro rumore belli non minus quam propter bellum. dec. 183. 13

§ Si facta tenet impediri vti & frui facti tenet impediri vti & frui

re et doctus sit remissio. 126. 7. ¶ Qui nihil fomentum percipit non fit remissio, vni tantum habuerit quod sufficit pro mediata pensio. 127. 6. ¶ Qui suscepit omnes casus fortuitos fit remissio, quando deficit substantia rei conductæ. 126. 55. ¶ Remissio fit, quæ ex culpa domini. 126. n. 61. Quando ager conuenit terminis non vni. 129. ¶ Quando alius non potest vltis conductæ, et per locatorem non flet, nulla eius culpa vel vultum intercedat, & multa posuit exemplum. 126. 7. Quod locus occupatur ab hostibus, ita quod prædictum est dominum, & possessio. n. 62. Si fundus ab hostibus in bello occupetur, n. 18. Si prædictum in vltimum occupetur, vel eois non possit. n. 60. Si res locata euertatur. n. 62. ¶ Si sit concessa facultas francandi, finita conductio ipsa facultas expirat. vtriusq. verum. Francandi facultas. d. 39. 6.

Concessio acceptari debet cum suo onere. 128. 5. ¶ Acceptari potest, & reici qualitas, quando habet contra se præsumptionem. n. 6. Acceptari potest pro parte, vbi erit factus diuersitas. n. 2. ¶ Autheis non nocet sine cessante in quibus erat translatum ante confessionem. 126. 8. ¶ Cedentes non nocet confessionis, in quibus erat translatum ipsi ante confessionem. dec. 151. n. 9. de confessione. 128. 5. ¶ Contra quam fuit iudicium non nocet confessio. 126. 7. ¶ Debetor facta in testamento est iuramentum non sustinetur in vim legis, sed probat debitum. 120. 13. ¶ Licet non nocet testis regulariter. 125. 1. nocet tamen quando est verisimilis. n. 3. ¶ De recepto, facta a curatore nocet minori. d. 20. 2. Facta a tutore non nocet pupilli, nisi testis de reali receptione. n. 4. ¶ Non præstat verum numerationem, sed habet vim præstati de non petendo. n. 30. Probat verum numerationem quando fit a principibus, sicut fit ab eo qui alicuius gerit negotium. n. 39. ¶ Dotis receptæ facta a marito post delictum coniugum, reuocatur tuncquam facta in fraudem. dec. 126. n. 12. Facta per maritum creditoribus præiudicat si precedat promissio dotis dicta. n. 1. Nocet fisco, & creditoribus, sicut verum numerationem, quando est lapsum tempus prædictum ad opponendum exceptionem non numeratæ pecunie. n. 1. Non attenditur ad fisci præiudicium. n. 7. ¶ Præiudicat futura creditoribus lapsio biennii. 124. 6. ¶ Probat vbi præter fit promissio. 125. 1. d. 126. n. 10. vbi confirmatur idem, licet tollat præsumptionem dotis. n. 11. ¶ Exceptionem non numeratæ pecunie, non tamen tollit p. a. sup. p. b. non fraudis conuictus in p. iudicium creditorum vel fisci. ¶ Dubia non nocet conuictio. 129. 13. ¶ Et soli nocet, cui nocet sententia. 218. 12. ¶ Emilla post testamentum datum ad deliberandum, non reuocatur per actum erroris. 120. 10. ¶ Et quidam quasi conuictio. 126. 7. ¶ Extrajudicialis geminata absente parte emanata, plene probat. dec. 10. 8. Extrajudicialis geminata probat non solum contra contententem, sed etiam contra non confessionem. dec. 126. numero 9. ¶ Facta, ab eo qui dicit habuisse & recepit, intelligitur, eo tempore, non ante. 126. 13. ¶ Ab vno tantumque testis, plenus fidem facit contra eum. dec. 109. 10. Incidit, & ad alium inueni, non probat debitum, nec potest ille, ad cuius fauorem tendit, agere ad quantitatem constitutam. 120. 6. ¶ In in-

strumento publico probat plene ad fauorem absentis, & eundem aliquos doctores. dec. 10. 7. ¶ In iudicio absente parte & sine causa, plene probat. dec. 109. numero 14. In iudicio, habet executionem paratam. numer. 137. ¶ In testamento non probat verum debitum. 123. 1. ¶ In testamento parte præsentis & acceptante, plene probat, nec reuocari potest. dec. 127. 24. & 16. ¶ In vltima voluntate, sustinetur in vim legis, quando testator non fletit in puris terminis confessionis, sed vltimus disponens legat. dec. 125. 1. contra numero 6. ¶ In vltima causa, non nocet in alia inter alias personas. dec. 109. n. 4. ¶ Parte præsentis, si duobus testibus probetur, facit plenam fidem. dec. 121. 1. 31. Per verbum (credo) præiudicat sicut confessio de veritate. 17. 11. ¶ Per vnum tantumque testem, non nocet ei tanquam p. i. 309. 5. ¶ Siue in testamento, siue in quavis vltima voluntate, sustinetur in vim legis. 125. 4. ¶ Heredes ei præiudicat. 121. 12. ¶ Impugnata impugnata prodesse non potest. dec. 125. 6. In illa, quæ non pendet à potestate consentientis, sed à iure, nihil operatur. dec. 104. 30. ¶ In finitio nocet domino. dec. 128. 3. ¶ Interpretari debet in fauorem respondentis seu contententis, præsertim si sit certa ex relatione ad aliud. dec. 129. 14. ¶ Iudicialis notetiam inter alios. dec. 115. 12. ¶ Quæ facta absente parte solet probare. dec. 125. 7. dec. 109. 13. vbi quod plene probat. ¶ Mariti, circa veritatem ad modum, non nocet creditoribus. dec. 126. 10. ¶ De dote receptæ præiudicat futuris creditoribus. d. 72. 10. Si fit verisimilis, & conuictus nititur, & nocet tertio, ac creditoribus. 105. 7. ¶ Nocet confitentis, & habet causam ab eo, licet fit creditoris. 72. 9. ¶ Non potest diuidi quando vnicuique est capitulum, vel plura connexa, si contra contententem non mittit præsumptionem. 128. 4. ¶ Non verisimilis non nocet. dec. 121. 12. ¶ Notarij verisimiles, vel pro qua conuictantur coniecturæ, probat falsitatem ad partis præiudicium. dec. 121. numer. 4. declara. vbi sub numero 8. & sub numero 12. & 13. ¶ Ob verisimilitudinem probat in casibus in quibus alias non probatur. 125. 6. ¶ Oris proprij suspexit eundem probantem. 126. 28. ¶ Partis dicitur p. i. iudicis filio, cuius est legitimus administrator. 126. 7. ¶ Potest acceptari, & reici qualitas, quando habet contra se præsumptionem. 123. 6. ¶ Principalia probat debitum aduersus fidei iuramentum. 128. 4. ¶ Pro parte acceptari potest vbi extat factor diuersitas. 128. 3. ¶ Quæ continet falsum impossibile, contententem non nocet. 129. 28. ¶ Qualicquid per actum falsum diuidi potest. 128. numero 1. contra numero 8. ¶ Quando est relatum ad aliud de quo apparet, tunc dicitur relatum, etiam si sit de quibus referens potest dispoñere. 129. 17. ¶ Renunciatio, liberatio, & pactum, non pendet nisi ei, ad cuius fauorem fuerunt tales actus facti. 123. 7. ¶ Relata ad aliud quod non apparet, nulla est, & non habentur pro confessione. 124. 14. ¶ Seu assertio facta in instrumentum, quod res dependeat ab Episcopo, plene probat, quando alia concurrunt ad iudicium. 10. 12. ¶ Si coniecturæ iunctæ probat, certa certum. 125. 4. ¶ Supplicat omne genus probationis. 10. 12. Tercio non præiudicat. 125. 3. ¶ Te-

statoris de debito sustinetur in vim legis, licet nulla extet verba dispositio. 120. 2. Non probat debitum, sed falsitatem in vim legis. d. 22. n. 1. ¶ Tutoris de recepto non nocet pupillorum confitentis de reali receptione. vbi sup. Confessio de recepto. & dec. 129. 3. 4. ¶ Venditoris, donantis, & pigorantis non nocet emptori, donatario, aut creditori. 128. 6. ¶ Vnius alteri non nocet dec. 123. 8. dec. 124. 1. ¶ Ex pluribus rei credendi alteri non nocet. 129. 32. Licet alteri non præiudicat, tamen facit aliqualem probationem, vel coniecturam. 124. 11. Si est verisimilis, nocet tertio. 107. 7.

Confessione erroneam testatoris habet potestem reuocare probando contrarium. 120. 4.

Confessione eius, de cuius facto agitur elaudat est. 23. 1. ¶ Mariti deceptio de fraudis de pecunia vtrius filii. d. 12. ¶ Verisimilis ad. 4. ¶ Qualitas licet adiecta sit per aduersarium, non propter ipsa confessio diuidi potest, vtriusq. verum. Qualitas licet per aduersarium. & d. 128. 8. ¶ Vbi est adiecta qualitas per vnicuique verborum cõtextum, tunc non potest separari, sed debet ipsa confessio acceptari cum qualitate. dec. 22. numero 10.

Confessione erimen in vno iudicio non puniuntur ex illa confessione in alio iudicio, quia tendebat ad alium finem. 309. 9.

Coniuncta ponuntur ad demonstrandum rem venditam. 4. 4.

Confirmare conuictum nullum potest lex, vult infamia ver. Conuictum nullum. d. 124. 10.

Coniunctio actus in vno iudicio dicitur non dicitur. 125. 6. ¶ Infamia refertur nemper ad id quod est validum. 129. 9. ¶ Generalis legationem, non præstat ad legata in specie reuocata. 128. 1. Statutorum facta a Pontifice non trahitur ad inualiditatem, & præiudicium indecentis. 128. 16.

Conuicti bona fidei commissio subiecta possunt durare vita graui, qui deliquit, vbi sup. ver. Bona subiecta fidei commissio. & d. 254. 11. ¶ Non possunt bona probata alienari. d. 22. n. 8. ¶ Possunt omnia quæ ad heredes extraneos transmittuntur. 124. 2.

Confictio de bonis filij non comprehendit legitimam quam patris viuens filio assignauit. 127. 1.

Confictio bonorum venit emphyteutis priuatis, infra verum Emphyteutis priuati. & d. 154. 3.

Confictio, impedit prohibitionem alienationis, licet non impedit faciem in testat. & quod sit ratio. 124. 26. ¶ Non impedit prohibitio tacta alienandi, durat vita graui. infra verum Prohibitio tacta alienandi nam. 11.

Confictio bonorum lata hereditas, si res habet bonum in diuersis territoriis quilibet filij caput boni sui territorij. 230. 9.

Confictio bonis mariti, dos est a fisco vxori restituenda. 126. 3.

Confictio delictum. vide infra. verum Delictum confictio adiecta.

Confictio delicti omnia. vide infra. verum Delicti confictio delicti.

Confictio cessant vbi constat de veritate. 124. 16.

Confictio vna non sufficit, ut filij in confessione potius cessatur vocari, nisi sit necessitas, & obediens per necessitatem. d. 162. 4. contra, quod vni sufficit. d. 22. n. 7.

Confictio vna est locus vbi consistit de peris vultu. & veritate. d. 162. 8. Nō est opus, quādo sumus in clausa. 24. 8.

INDEX.

Coniugium appellatio venit etiam coniuges quo ad thorum separati, d. 249. non. 23. ubi inferitur ad multa: Coniunctio sanguinis, vide inf. ver. Sanguinis coniunctio.

Coniunctus, non admittitur pro coniunctio in requiribus mandatum speciale, d. 117. n. 1. Non potest denunciare pro coniunctio, n. 3. Non potest procuratore in consensu pro consensu ante litem consensu, n. 3.

Non potest pro consensu iurare, 119. n. 4. Pro consensu potest agere, petere credendum, 119. 4.

Coniux an possit de iure reformari filii iniquitatem disponere inter filios, remissio, d. 31.

Connexa dicuntur obligationes, vide inf. ver. Obligationes dicuntur connexae.

Connexorum est idem iudicium, 78. 12. d. 13. d. 19. n. 13. ubi et connexa dicuntur iudicia.

Connexum omne dispositum trahitur ad futurum connexum, 91. 20.

Confangueus in feudis succedit cum utriusque consensu, d. 39. n. 9. Succedit cum utriusque consensu, quando statutum excludit cognatos, n. 10.

Confangueus ad effectum succedendi, non probatur per testes de auditu deponentes, d. 141. n. 1. Non probatur sufficienter ex sola nominatio, nec ex iustitiamerito dotis, n. 3. Probat per instrumentum, in quo quis dicit dotem alicui tantum consanguineo, n. 14.

Consanguinitas causa in vitiis voluntatis censetur finalis, ideo, si sit falsa, vitiat dispositio, 104. n. 3. declaratur, n. 37.

Consensus adhibitus ex intervallo firmat contractum, quando is celebratur per nuncium vel epistolam, vel quando res venalis sub hasta exponitur, 70. 23.

Ad omnia consensu actus, illique annexa trahitur, 62. 15.

Alienandi habetur pro praesentio, quando dominus qui tenetur consensu recusat, et potest fieri alienatio, sicut tamen alienatio, d. 120. 16.

Creditoris praesentio alienationis vii facte de re sibi obligata, liberat pignus quo ad omnia, 151. 7.

Dominus praesentio matrimonio contrahendo excluditur etiam ad obligationem feudali, quae fit pro ipso matrimonio, 120. 46.

Erlitencia alienandi feudum in Regno Neapolitano est mera gratia, ead. n. 57, etiam limitate concessa, quoad expressa, trahitur ad omnia executiva contractus, d. 120. n. 48. & 13.

Expressio requiritur nec fuit tacitas, qui inferre ex taciturnitate, vt quis dicitur ius pignoris remissio, 301. 7.

Impuberis non sufficit ad remittendum penas iudicis matri consulenti ad secunda vota, 100. 6.

Inductur ex praesentia & taciturnitate, si concurrat aliquis actus potius, d. 70. 4. d. 109. 10.

In venditione si interuenit, non requiritur in traditione rei vendite, 120. 40.

Limitatur ad fauorem vnius praedicti consentientis, etiam quo ad alium qui successit in locum eius, ad cuius voluntatem fuerat praesentio, 163. 3.

Non inducitur per solam taciturnitatem, praesentio in praedictis bonis, nisi concurrat aliquis actus potius, 264. 8.

Partium in contrahendo debet esse simulaneus & contemporaneus, 70. 33.

Praesentio per cretorem in alienatione pignoris ad fauorem vnius creditore, non praedicta consentientem quod alius creditore, 153. 11. Super consilium

ione dotis, extenditur ad illius restitutionem, 221. 4.

Propinquior adhibitus in contractu, operatur etiam in distractu, 220. 51.

Qui potest actum annullare, sufficit quod quandoque superueniat, 106. 9.

Requiritur in distractu quando non sit ex natura re, alius sufficit consensus adhibitus contractui, d. 119. 4. 9.

Simultaneus ad validitatem contractus requiritur, 132. 12.

Vbi non requiritur, vt in donatione, tunc non refert quod vnus contrahentium praecedat ante acceptationem, 111. 11.

Solus non obligat nisi quando quis cogi poterat consentire, 47. 10.

Statuti vigore praesentio praedicta consentientis, 309. 11.

Superueniens confirmat actum nullum, 119. 12.

Vbi in ratione praedicti tantum requiritur, sufficit quod post actum interueniat, d. 99. 14. 157.

Require sup. in versis. Adhuc.

Consensum inducit praesentia sola, in iudicialibus, inf. in ver. Praesentia, d. 47. n. 3. & 9.

Consentientis actui obligatur ac si illam gessisset, quo ad hoc ne possit alium impugnare, 264. 14.

Alienationi invalidae, sibi non praedicta in iure quod habetur, d. 141. 7.

Quae si de fideicommissu subiecta sibi, non praedicta, quomodo purificata conditione admittitur, nisi vltra consensum interuenient renunciat, d. 208. 10. rei sibi obligatae ad effectum vt sibi pro suo credito satisfiat, potest redire ad suam hypothecam, sicut ex noua causa reuerletur ad debitorem, d. 116. 3.

Rei sua sibi praedicta, 102. 9.

Consentire inimice videtur plures qui simul faciunt actum, 47. 4.

Consentire non tenetur dominus alienationis ante solutionem laudemij, d. 200. 7.

Non videtur praesentis & tacens in praedictis, 301. 3.

Qui tacet, quando actus est odiosus, & non delectabilis, 99. 3.

Tacens non dicitur, quando contradicendo actum impedire non poterat, 194. 13.

Consequens falsum vbi est, antecedens quoque falsum est, d. 64. 9.

Maius antecedens si concedatur, censetur etiam concessum antecedens, 192. 21.

Consequens qui vult, censetur etiam velle omne necessarium antecedens, d. 28. d. 263. 35. d. 303. 9.

Videtur etiam velle omne necessarium antecedens, d. 70. 5. d. 117. 5. d. 194. n. 6. & 31. decisio, 244. 4.

Consequenti concessio, censetur concessum antecedens, praecipue quod consequens est maius antecedens, d. 192. 12.

Consilium non inferit necessitatem, 234. n. 18.

Constitutio dotis immoderata facta a muliere, vide inf. ver. Dotis constitutio immoderata.

Constitutio pignoris, vide inf. versis. Pignoris constitutio.

Constitutum est accessorium contractus, & regulatur secundum contractum, ideo si contractus est conditionalis, constitutum pariter erit conditionale, 119. 5.

Operatur quod agi possit ad bona obligata, nulla facta excausatione, d. 44. n. 12.

Constitutio, alienandi feuda non extenditur ad feuda primogenitorum, 111. 11.

Eriam contra ius est seruanda in eddicando, 163. 7.

Excusat a culpa, d. 126. quod est consilium, n. 73.

Excusatio notatur a falsitate, & dat eadem instrumentum, quod declaratur, d. 184. 13.

Habet tantum potentiam quantum actus, & non vltra, 118.

Ignorantia non potest, 122. 46.

Interpretatur quamlibet dispositionem, vel ver. Dispositio quamlibet, d. 231. 3.

Locum originis tenditur vbi agitur de interpretanda testatoris voluntate, quando in loco vbi conuersus non vixit, contraria consuetudo, quia tunc alius, non originis locus incipit, 227. 11.

Non extenditur de vna persona, calumnia, ad aliam, 81. 9.

Notarius non potest, nisi in iudicio, etiam quando confessionem partium volunt significare, excusat instrumentum a falsitate, 284. 12.

Potest fingere stipulationem, si non interuenit, 122. 13.

Probanda est in eadem specie, & concurrentibus eisdem quantitatibus, 131. 10.

Probat ex multis iudiciis instrumentum, d. 265. n. 6.

Quod quis rem suam teneatur vendere, valet, d. 168. 1.

Quod Rex habet iurisdictionem in clericorum, etiam interdicta non valet, d. 119. 9.

Valere, quod pactum nudum habet vim stipulationis, 122. 13.

Consensum aliqui vbi dicitur, debet probari in eadem specie, 172. 12.

Ieri praesentio factum, d. 131. 18.

Consensum pro re commodata, & decretum emittit damno domini, non commodatarij, vide inf.

Contingentia, vide inf. Possibilia, 122. 10. tamen contingentia.

Contrahens superfluum, vide inf. ver. Superfluum nihil.

Contractus celebrato in apocha si postea ex intervallo de eo fiat instrumentum, non videtur partes recessisse a consensu in apocha, nec voluntatem mutasse, 71. 4.

In dissoluto eadem requiruntur solennitates, quae in contrahendo, 128. 14.

Quo vbi plura sunt postea, vnum censetur alterius complementum positum, 115. 9.

Perfectio non admittitur peremptoria, vide inf. ver. Peremptoria non habet locum, d. 4. d. 301. 7.

Veni debet alium acceptare ceteris omnibus suis qualitatibus, 44. 11.

Contractus qualitas noua adiecta, non contractus facit viciat, ver. Qualitas noua adiecta contractui.

Contractum approbare non videtur qui recipiendo pecuniam, &c. vt sup. versis. Approbare contractum, & d. 120. 14.

Nullam petem, tanquam facta a minore, tenetur probare aetatem, 104. 22.

Non implens ex parte sua non potest ab altera parte implerem exagere, 102. 10.

Nouum non facit qualitates noua circa accidentalia, 71. 3.

Nulliter si factum minor approbat potest, 179. 18.

Nullum lex potest vult, confirmare, 241. 10.

Ratificare videtur qui ex eo aliquod commodum percipit, inf. ver. Ratificare videtur contractum, & d. 103. 3.

Contractus ad melius est imperfectus, donec res sit mensurata, 64. 13.

Aliud est, et alud instrumentum, 248. 28.

Alius dicitur mutatione personae, 191. 6.

An ad corpus fit, an ad mensuram, & multiplicem effectum considerari potest, 64. 35.

Carens effectu non dicitur contractus, 305. 16.

Celebratur censetur secundum consuetudinem, 265. 18. d. 30. 3. d. 166. 35. d. 223. 31.

Cofitetur vnicuique, licet multa pacta conseruata apponatur, 7. 33.

Cum omnibus suis pactis & conditionibus est vnicuique & indidit, 33. 5.

Cum vno celebratur non obligat alterum, d. 191. 7.

Debet in totum acceptari, vel in totum repudiari, d. 130. n. 35.

[illegible][illegible]

I N D E X

decenda per subauditos intellectus. d. 239. n. 4. Leg. um est vitanda. 22. 9
 Correctum quod non est, flare non probatur. 39. 6
 Correi dicitur inter se fidei iudices. dec. 308. 6
 Correlativorum argumentum non procedit ubi subest diversa ratio. dec. 47. 7
 Est idem iudicium, quando militat eadem ratio. d. 13. num. 5. dec. 63. num. 1. cum lim. num. 3. d. 13. num. 10. d. 218. num. 10. d. 234. num. 3. d. 218. n. 9
 Non est idem iudicium quando subest diversio ratio. 64. 37
 Vnum non consideratur nisi respectu alterius. 108. 16
 Correorum unus repetit ab alio quod soluit pro sua portione. 308. 7
 Contentus credendi alteri correo extenuis praeiudicare potest quicquid negotii ad se iure proprio spectat, & non vltra. 219. 37
 Recipio solutionem, vel liberatio debitorum per acceptationem, non solum propter caritatem, quia tenetur illi communicare, sed si faciat pactum de non petendo, non praeiudicat, quia cum nihil recipiat, nihil potest solui communicare, secundum las. dec. rad. num. 38
 Corruptus testis probatur. inf. vers. Testis corruptus.
 Creditor, qui rem reuocabiliter dominium rei sibi hypothecatur, non omnittit hypothecam, si contingit eum dominum reddere. 266. 5
 Annus praestations potest agere vi debitor pro futuro annis condonetur. 312. 12
 Anterior vltra generale obligationem bonorum debitoris, rem aliquam specialiter obligatam habet, tenetur propter illa curare suam solutionem, licet posterior creditor habeat in rem generalem obligationem, etiam tacitam a lege. 44. 3
 Auctoritate propria care potest debitorum suspensus de fuga, ut eum ad iudicium ducat. 307. 6
 Conditionalis, an dicatur proprie creditor, remissive. 131. 16
 Dicere habere ius, & comprehenditur statuto praerogative terminum habentibus ius in re ad deducendum illud. 131. 9
 Ex contractu tenetur deducere ius suum, stante statuto praerogative terminum creditoribus ad illud deducendum. d. ead. n. 15
 No obligatur statuto praerogative certum tempus creditoribus ad deducendum iura sua. d. ead. numer. 5
 Tenetur comparare ad credas quae suat pro venditione rei immobili, quando statum max dat, quod praetendens ius aliquod comparat intra certum tempus. 287. 19
 Consensus alimentarii rei sibi obligata, sibi praeiudicat in hypotheca. 163. 3
 Qui euit res in solutum data, non potest reddere ad prima actionem. 113. 3
 Delegatio debitoris acceptata qui non sit solvendo, sibi praeiudicat. 74. 4
 Dicitur qui potest ab iure pecuniam exorquirere. 282. 2
 Eligat an agat ratumque contra corream, vel tamquam contra fidei iudicem. 308. 3
 Emens rem pignoratitiam dicitur decedere a pignore. 51. 3
 Emphyteuta, cui res emphyteutica est obligata, potest invito domino canonem colligere, aut deponere. 236. 7
 Habens hypothecam praefertur habenti tantum personale actionem. 166. 6
 Habens hypothecam specialem, potest eligere bona debitoris, in quibus suum creditum constituitur. d. 44. numer. 6
 Plures debitorum in solidum obligati, potest quos vult, eligere. 308. 2
 Hereditarius, in re hereditaria praefertur creditoribus hereditas habenti hy-

pothecam. 310. 4
 Hypothecarius praefertur alius, & prolequi potest rem in quemcumque transiit possessorem. dec. ead. num. 1. & 6
 In diem certum, habetui pro puro creditore, ad hoc vi tenetur ius suum deducere, stante statuto praerogative terminum creditoribus ad deducendum iura sua. dec. 131. 10. Et contra, tenetur deducere ius suum, stante statuto praerogative. 15. Non est proprie creditor. 3
 Non obligatur supra dicto statuto. nu. 5. Potest agere vi adueniente die sibi solvatur. 7
 Negligens in petendo debitum, si post certum tempus a statuto excludatur, poterit tamen post illud tempus petere quod suum est, quia tale statum non comprehendit agentis reali actionem. 174. 4
 Non cogitur recipere solutionem in minuta. 186. 2
 Non potest reuocare alienatam per debitorem ante contractum debitum. 60. 5
 Non tenetur excutere pignus specialiter obligatum, quando alia prius esset obnoxia. 44. 31
 Posterior, cui fuit soluta pecunia per debitorem, non potest molestari a creditore anteriori, etiam habente hypothecam praefertur anteriori chirographario. 306. 9
 Potest agere vi adueniente die sibi solvatur. dec. 10. 13
 Potest convenire prius palam debitorem pendente lite cum mandatore. 301. 3
 Potest dimittere iura electionis, & aliam agere, & redire ad rem dimissam quando obligatio est in forma camerae. 44. 18
 Preij non praefertur in re vendita a creditoribus anterioribus erroris. d. 219. 4
 Qui contraxit, cogitur attendere statum, in quo debitor suus reperitur tempore contractus gestis. 60. 5
 Qui domum obligatam habitavit, computat solum pensionem, quam ipse fuisse solutus. 270. 2
 Qui habuit bona in solutum, si postea pariter debuit in pecunia recipiat, videtur recedere a datione in solutum. 91. 12
 Qui mutavit pecuniam alicui, qui statim decellit, praefertur anterioribus creditoribus pro expensis factis in funeralibus, & alia necessariis quae constat fuisse facta, quia praesumuntur facta de pecunia mutuata, ob temporis brevitate. 55. 10
 Qui pignus possidet, fructus percipit & percipiendos restituit, vel in forem imputat. 270. 1
 Qui rem servavit, praefertur aliis creditoribus. 311. 1
 Qui succellit debitoris, videtur statim sibi solvere de vniuersis bonis. 170. 1
 Secundus potest offerre primo creditori, cui res obligata fuit data in solutum. 266. 9
 Si bonis dimissis specialiter hypothecatis, agat contra bona generaliter obligata, possit per tertium non iusquam creditorem, sed vi dominum, non repellitur ex eo quod exactionis. 44. 31
 Si consentit alienationi rei sibi hypothecatae, re ad debitorem reuertitur, non habet ad eam regressum, & assignatur ratio. 163. 3
 Si legat quod tertius debet, censetur legare actionem. 124. 3
 Sub conditione, dicitur creditor large. 287. 35
 Non dicitur creditor simpliciter, sed cum adiuncto numero 1. Non est proprie creditor. num. 1.
 Supple ad dictis sup. vers. Creditor conditionalis.
 Successor debitoris videtur eo ipso sibi soluisse. 224. 9
 Tacens & sciens sibi praeiudicat in pignore, quando sciscus rem obligatam vendit. 302. 7
 Tenetur prius excutere, pignus spe-

cialiter obligatum. 44. 1
 Recipe solutionem a quocumque solvente nomine debitoris quando sua non interest. 174. 37
 Creditor nullo in possessionem ex primo decreto bonorum debitoris contramacti, si debitor comparat, & si debebat de solendo nisi relaxatur possessio, secus si lata sententia mutatur in possessionem, quia tunc non relaxatur, nisi facta reali solutione. 46. 10
 Creditores agere possunt ad commodum quod ex vili dominio percipit emphyteuta ecclesiae, licet illud vile dominium non possit totaliter trahere ad extraneum. 160. numero 18
 Anterioris actionem personalem tantum habentes, praefertur emptori in mercibus venditis. 210. 34
 Easdem debitoris ubi plures sunt, licet acti vni solvantur, ut alij non debeat actio ad rependendum solum pecuniam. 60. 9
 Creditori, cui factum est, huiusmodi sine eius culpa nocere potest, competere restitutio in integrum ex generali clausula. 286. 6
 Intro aliam pro alio solui non potest. dec. 30. numero 9. 274. numero 19
 Volenti potest solui vltra pro alio. 187. n. 3. 214. n. 16
 Creditoribus hypotheca, durat in omnibus bonis debitoris, licet extinguitur partem debiti. 44. 7
 Non extinguitur, per additionem hereditatis, nec si res ei in solutum data eumtatur. 266. 1. & 2.
 Super re feudali vel emphyteutica reuoluitur ex actu necessario debitoris, scus ex voluntario, & quid datur actus voluntarius. 286. numero 21. vide infra in vers. Hypotheca creditur.
 Creditores ius extinguunt finio iure emphyteutae. 286. 10
 Creditor liber non probat contra tertium. 312. n. 1. & require inf. ver. Liber.
 Creditor, haereditas exigitur in additione, non per viam consensum, sed per fidem & imaginariam quantum solutionem. 224. 10. & 21
 Vnus non compensatur, cum debitor alterius quam creditor. 161. num. 13
 Credo, verbum est veritatis expressum. 170. 9
 Quando agitur de facto proprio. 14
 Crimen falsi. vide infra ver. Falsi crimine.
 Crimine feloniamus. vide inf. vers. Feloniamus crimine.
 Culpa arguitur in eo qui non facit quod debet, vel quod fieri consuevit. 138. 16
 Cuius vi praecedat, tunc obligatur contrahens qui prius non tenebatur. 87. 1
 Est, non facere quod alij faciunt, & facere consueverunt. dec. ead. num. 4.
 Quod diligens paterfamilias fecisset. 108. 18
 Non praesumere quod de facili poterat evenire. dec. ead. numero 7. ibid.
 Si alibi creditur, qui non petuit quod petere tenebatur, etiam si esset obtentu difficile. ibi. 13
 In petari non potest ei qui non fecit id quod certum erat non profuturum. 87. 9
 Et qui non facit quod facere soleretur. dec. ead. numero 6. ibid.
 Imputatur ei qui facit id quod non erat obligatus. 167. 13
 Lata & levis coaduersi iuris committitur in ostendendo. 87. 2
 Non est alius impetenda si non fecit id quod facere non profuit, vel debuerat non esse profuturum. 44. 9
 Negligens, omittit id, quod si factum fuisset, parum, vel nihil profuisset. 87. 10
 Non imputatur ei qui non fecit id quod factum

factum non proficiat. 276. § Remissa censetur valio, si dominus post lapsum anni & diei ad recipiat fertur. 207. 19. § Tutoris non arguitur, ex eo quod pecuniam pupillarem non conuertit in emptionem praedium, nisi probetur, praedia venalia extitisse. 326. quae est com. no. 75. Vbi est collata ad nonpensionem, non exculatur quis propter impedimentum. 262. no. 75.

Cumulari possunt actiones plures. vide. sup. ver. Alios plures.

Curz vel iustae solemnitas praesumitur ex cursu temporis. 321. 28.

Curatorem alicui dare. vide. inf. ver. Mi-norem illum esse.

Curatoris solemnitas praesumitur, quando adules ipse aliterum eum esse cura-torem. 221. 23.

Curia est nomen collectivum continens sub se multa. 288. 26.

Cursus temporis facit. vide infra versum.

Cursus temporis sufficit. vide infra versum.

Temporis cursus sufficit.

D

Damnari non veniunt appellatione expen-sarum, nisi contingant ratione personae. 261. 1. 2. Remittens non cen-setur remittere expensas. d. ea. num. 4.

Remittere non censetur, qui remittit omnem iniuriam & violentiam. n. 4.

Taxare non potest iudex referens n. 4.

Damnari non potest adulescentem qui faculatem taxandi expensas. n. 3. ibid.

Damnari, dante causam tenetur ad interese, etiam ad lucrum cessans, si damnum passus fuisset negotiari. 326. quae est com. n. 24.

Emptoris cedit calas superueniens in re empti post perfectum contractum. ibid. n. 1.

Damnari dote videtur is, cuius culpa pro-necit. d. vi. quae est com. n. 23.

Idem videtur, qui causam damni dat. d. 262. § Dicitur non solum, quod pro-necit a causis, sed etiam ex culpa. d. vi. num. 3.

Idem probandum, non sufficit illud allegare. dec. 159. 3.

Non praesumitur, sed ab allegante proban-debet. 261. 41.

Quod destructione do-mus inferatur, est in iure considerabile. 300. 3.

Quod quis culpa sua fecit, debet imputare sibi non alij. 61. no. 8. d. 94. n. 6. 182. 9.

Sentit qui lucrum amittit. 270. 10.

Si conductor patitur culpa locatoris. vt sup. ver. Conductor si patitur damnum.

Datus iure resolutio. vide inf. ver. Reso-lutio iure dantis.

Dare non potest qui non habet. 183. 12.

Datio in solidum, facta a parte cui nulla quando continet plus debito. d. 45. 4.

Facta per debitorem pretio affirman-do potest per eam impediri ante factam affirmationem offerat debitum. 113. 14.

Facta pro maiori quantitate quam sit debitum, corrumpit in totum. d. 24. 8.

Ireducibilis est, & in ea non habet locum penitentia. 113. 4.

Non habet locum iuxta creditore cui facta facta. dec. 226. num. 2.

Contra numer. 1. & per totam de-cis.

Nulla non exstinguit priorem obligationem. d. 113. numer. 20.

Vbi continet plus debito est nulla in toto, nec sufficit pro parte debita. 45. 4.

Vbi est nulla, tunc fructus etiam consumpti restituntur, vel in fortem computantur. d. ea. num. 8. 119.

Videm obicit emptio. dec. 432. 47. venditionis. 248. 7.

Datio tutoris. vide inf. ver. Tutoris datio.

Datoris iure resolutio. vide inf. ver. Reso-lutio iure datoris.

solutio iure datoris.

Daturus a patre filio inter vivos non im-putatur ei in legitimam, excepta dote & donatione propter nuptias. 119. 15.

Prasumitur quid ex causa, quae mi-norem continet iactationem. 119. 26.

Quod fuerat facta conditione adimi potest ex facto tertij. 101. 7.

Sub vna conditione, adeampum censetur sub alia. d. 7. numer. 19. 66. numer. 15. d. 210. no. 7.

Debita sua si testator mandat solui, intel-liguntur de validis, & efficacibus, non de invalidis. d. 38. num. 13. d. 169. nu-mer. 13.

Debiti substantia vbi probatur, statuit libro serbentis respectu quantitatis. 399. 5.

Debitor alicuius, si ex alia causa sit credi-tor eiusdem, potest compensare, licet eius creditum non aequaleat debito. 186. 9.

Debet facere quod suum est, & si credi-tor reculeat, tenetur protestari. 211. 15.

Delegatus ita liberatur a creditore dele-gante, vt ab eo amplius comitari non possit. 225. 21.

Dicitur, qui potest hypothecaria committi. dec. 174. numer. 21. contra numer. 21.

Est certus de suo debito. dec. 179. 9.

Ex pluribus causis, & creditor ex aliis, potest suum debitum compensare cum credito, quod sibi magis placet. 186. 8.

Fallitur, si efficiatur soluendo, liberatio pro minima parte debiti facta prodest ei. d. 61. n. 11.

Frumentum non potest creditoris inuito praestare farinam. d. 139. 3.

Generis non liberatur propter causam, quia genus petire non pos-tell. d. 153. 21.

In diem dicitur obli-gatus, & contra eum est nata actio, licet differatur exactio. 151. 6.

Libera-tur, acceptationis vnus ex pluribus rei stipulandis. d. 159. n. 11.

Ver delega-tionem, & quia delegatus est similis solutioni, & eius vicem obinet. 74. 1.

Mei debitoris conueniri non potest a meo creditore, nisi tribus, con-currentibus. 306. 35.

Minoris con-stituitur in mora sine interpellatione. 279. 6.

Non dicitur propter qui rea-li actione potest conueniri. 174. 3.

Qui potest conueniri hypothecaria. 174. 12.

Potest eligere in quam causam velit compensare debitum. 170. 1.

Hereditatem ac aliud quodcumque ius sibi delatum repudare in praedictum creditorum. 140. numer. 8.

Qui credi-tori numerant plures quantitates pecuniarum, potest eligere in quam cau-sam velit compensare, quando partem soluat aequalis debito cum quo vult compensare, vel illud excedat. 186. 1.

Qui creditoris sui mandato promissit solvere creditoris creditoris, cen-setur soluisse creditoris. 187. 1.

Quod debitum negauit, non exculatur a mora propter impedimentum. 262. 12.

Si facta datione in solum pretio affirmando, ante factam affirmatio-nem offerat debitum, ipsam datio-nem impedire potest. 113. 14.

Si misso creditore in possessionem ex primo decreto bonorum ipsius contumacia comparatur, & fidelitatem de solumdo iuri, relaxatur possessio, si cas, lata sen-tentia creditore mittatur in possessionem, quia tunc non relaxatur, nisi facta reali solutione. 46. 10.

Si offerat solutionem, & realiter soluit, non auditur, quando res est a iudice insolu-tum data. d. ea. numer. 11.

Sol-uens, aliter quam vero credituri, non liberatur. dec. 161. num. 1.

Contumacia personae creditoris, non liberatur. d.

229. n. 2. Creditori aliud pro alio libe-ratur ipso iure, sed si soluit aliud pro alio alteri de consensu creditoris libe-ratur ope exceptionis. d. 187. n. 10.

Creditori ius excluditur liberatur, licet solutio sit facta creditore suo inuito. d. 22. n. 6.

Solvere iussus meo creditoris, si non soluit, sed promittit, licet liberet mea meo creditoris, ipso iure non liberatur a me. d. 147. n. 7.

Non liberatur, sed remanet mihi obligatus, & ego pariter non liberor a meo creditore. d. ea. 7. & 10.

Speciei non liberatur perempta specie, si mora erat iam com-missa quando species inseruit. 262. 14.

Sui ipsius quis esse non potest, quia actio & passio esse non potest, in eodem subiecto. 109. 5.

Suspectus de fuga carcerari potest, reusquis plenarius probationibus post captum. 307. n. 5.

Debitores quando sunt certi, debent nominatim per litteras citari, non per edictum. d. 1. n. 5.

Debitori terminum statueri ad parim-dum praesumitur, est iudici arbitrium. 114. 10.

Debitoris, confessio non nocet tertio, nisi sit veritas. d. 1. n. 2. 83.

Factum non debet creditoris ius nocere, praesertim in iure quaesito. 186. 1.

Vbi directus non est ordinari ad priuationem tunc resolutio iure debitoris, ius quoque creditoris resolutio. 105. 14.

Factum voluntarium, per quod incurrit rei priuationem, non nocet tertio, quibus res sit obligata. d. 224. numer. 5.

Pauor debitor, quando a-liud pro alio soluit. per. 113. 12.

Nomen. vide inf. versum.

Nomen debitoris censetur legatum. Plur comprehen-dit quam nomen obligati. 174. 2. num. 6.

Vendens, tenetur manumtere cum debito. d. vi. quae est com. n. 41.

Debitori principalis excusio. vide inf. ver. Excusio principalis debitoris.

Debitum, de quo exstat instrumentum cum hypotheca & iuramento, dicitur gratuita. 186. 6.

Futurum, si est ad-iunctum debito de praesenti, potest vna cum eo peti, nec cogatur creditore singulo anno agere. 104. 35.

Harereditarium conuictum faltem ope exceptionis per subiequantur heredis promissio-nem. 217. 8.

Qui soluit, censetur adire. d. 103. num. 10.

Iuratum non in-cluditur statuto disponente de debito. 218. 17.

Necessarium dicitur illud quod descendit a statuto, non secus ac illud quod originem habet a lege. 170. 12.

Non extat, vel possit veli exceptionem negari. per. 46. 6.

Offere ut non teneatur, dicitur potius esse in bona fide, quam in mala. idem praesertim. 179. 13.

Quando facti contractum in voluntatem rei, quae retineat potest retineat vna res pro alia. 101. 4.

Sciens non volens dicitur in mora. 240. 1.

Verum licet non probetur ex confes-sione facta in testamento, tamen sub-stante in vim legati. 285. 4.

Decedens ab intestato disposuisse non dicitur. vide infra ver. Disposuisse non dicitur.

Decedens censetur volutatem suam vi-de infra ver. Volutatem suam cen-setur.

Decretum impensio facta contra tes-tigos pro praedictis quae possident, licet etiam mendicantes, qui de facto possident. praed. 305. 7.

Decum. com. 139. reprobatur. d. 311. no. 8.

com. 12. reprobatur. dec. 113. n. 8. con. 371. reprobatur. 187. 9.

Declaram velie vii testibus non potest

INDEX

allegare quod ignoraverit illos esse falsos. 16. 1
Declaratio animi. vide supra vers. Animi declaratio. § Fieri potest quocumque, & quocumque loco, etiam extra iudicium & absente parte, 124. 19. § Ipsi etiam facientes aliquid, licet alius fieri non possit. 19. 1. § Quae penes alio animo declarantur, fieri potest quocumque tempore. de off. 13. 1. § Requiritur, licet aliquid ipso iure fieri dicatur, dec. 31. 9. § Retrotrahitur ad tempus dispositionis. d. 29. 4. d. 70. n. 1. etiam si extrema non sit habita dec. 19. n. 8. § Vera emanans super re dubia tollit ius tertio medio tempore quæsitum. d. ea. n. 7. § Voluntatis fieri potest absente parte. 70. 19. potest quodcumque fieri. d. 126. num. 10. prodeit tam absentiibus quam presentibus. d. 13. n. 3. cum declaratione. 11. 13. 14.
Declaratio eius, qui actum facit finis est in 19. quæ ab animo pedit. 16. 33
Declinatoriam non opponere clericis, vide sup. ver. Clericus declinatoriam non opponens.
Declinatoriam opponens clericus coram iudice laico debet ad iurium iudicium remitti. 16. 12
Decrementum & consumptio rei commodare cessat damno domini, non commodarii. 67. 4
Decretum iudicis, habet præsumptionem pro se. 106. 9. § Quando mandatum contradicere ostenditur habet vim sententiae diffinitivæ. d. 31. n. 13. § Requirit scripturam. d. ea. n. 6. § Vbi incertum, præsumitur omnia voluerint acta. 10
Decretum præsumitur ex lapsu temporis 231. 29. § Repetitur quæquid a principio statuitur. 163. 13
Defectus in, hinc, ut. Implemendi def. eius inf.
Defectus publicationis testamenti. vide in . Publicationis testamenti defectus.
Defectus testis non suppletur per alium testem inhabilem. 136. 16
Defendere, promittit aliquem, intelligitur ad iniuria offensam. dec. 3. n. 10
Contra omnes non intelligitur contra seipsum promissum. d. 13. n. 13. d. 3. n. 11. § Si valis promittat dominum contra omnes, & etiam contra seipsum, non tenetur contra se defendere quæ causa sua est iusta. d. ea. 23
Defuncti liber. vide inf. ver. Liber defuncti. § Oblatio, vide inf. ver. Oblatio generalis defuncti. § Patrimonium, vide inf. ver. sic. Patrimonium defuncti. § Pro d. bito, vide inf. ver. Hypotheca non afficitur. § Voluntas, vide inf. ver. Hæres non potest declarare.
Defunctus non præsumitur fuisse immemor salutis æternæ. 109. 4
Delegatus, liberatus a iure. 23. 8. § Non potest molestari si delegatus efficitur non solvendo. 4. 8. 7. § Præsumitur scilicet delegatus cessat a foro, quæ causa decessus sequitur brevis tempore post delegationem. 12. § Si erat conficius futuræ fugæ debitor delegatus non liberatur. 11
Delegatus iurisdictioni. vide inf. ver. Iurisdictioni delegati.
Delegatio debitoris cedit loco solutionis. 23. 4. § Est similis solutioni, & eius vicem obinet. 74. 1. § Et mandatum de solvendo fieri potest in diem, vel sub conditione. 109. 5. § Vt valeat, quæ requiritur. 13. 6
Delegatione facta duplex perimitur ob-

ligatio. 13. 3
Delegatus si sit non solvendo, delegatus non poterit molestari. d. 13. 7
Delecti coniectura omnis exclusiva sumitur pro notario. 121. 18
Delecti intem inspectur. vide inf. ver. Intem inspectur in delectis.
Delectum, confectum adiecta qualitate, contra pugnat iuris præsumptionem, ponitur potius extrajudiciali. 118. 7. § Metere sola pactum non potest probari, nisi per confessionem delinquentis. d. 127. 14
Delegatus dicitur obligare se sponte. d. 134. 4. § Post fidem publicam, ita eius beneficiis privatur, ut puniri possit pro delictum etiam ante concessionem admittit. 107. 14. Vel negligens dicitur fidei & improbie condicione in potestatem. 138. 14
Demonstratio falsa, circa consanguinitatem vitiat actum, quia præsumitur causa falsa. 144. 1. § Consanguinitas cum tertio, & non cum disponente, non annullat dispositionem. 104. 37
In contractu vitio citroque obligatoris non vitiat actum, si constet de substantia. d. ea. n. 32. § Legatum vit. 21. 16. 15. § Non vitiat legatum, quando constat de corpore, & substantia legati. d. ea. n. 27. & 29. d. 24. n. 13
Perdone tenet ad acta vitiat legatus secus si adiacet perdone testatoris. 161. 7. § Vbi etiam adiacet corpori certo, sustinetur legatum. 161. 29
Demonstratio, non præsumitur causa dispositionis. 104. 36. § Reliciens consanguinitatem præsumitur verum & dicem contrarium debet probare. 145. 8
Demonstrations gratia posita non dispensat, nec etiam obligat. d. 6. 4. 12
Demptio ubi sit in iudicio iudice mandante, tenetur conveniri credere, secus si sit ad partem instantiam, & petitionem. 240. 14
Demercius non recuperat. vide infra ver. Impensam factam destruendo.
Depositor falsum, vide inf. ver. Falsum deponens contra aliquem.
Depositi causa est privilegiata in specie, & est ceteris expeditionibus. 117. 7. Nec regulariter depositum venit in compensationem. 117. 8
Depositio, alieuius tanquam testis plenè probat, in deponentis præiudicium. 109. 13. § Testis, facta in una causa, facit fidem contra eundem deponentem in alia causa. d. ea. n. 8. § Testis pro iudiciali iurata attenditur, non secunda extrajudiciali contraria. dec. 316. quæ est consilium. num. 98
Depositionis testis falsitas. vide inf. ver. Falsitas depositionis testis.
Descendentes ab infamo reputantur odiosi. 41. 8
Descendentium, appellatione de proprietate sermonis veniunt femine. d. 63. 1. Veniunt tam femine, quam masculi. 8. 6. § Vocatio, stante statuto feminarum exclusivo, comprehendit feminas, quando tempore purificati fidei commissi masculi non extant. d. ea. n. 9
Destinatione, & voluntate, vide inf. ver. prædium non debent iudicari.
Deterioratio notabilis dicitur, quando inciduntur multæ arbores fructiferae. 186. 9
Dictum, Ab aliquando ponitur pro post. 232. 8. § Adversarius repetit eandem qualitatem. d. 120. 16. § Supposita dispositioni conditionali, si fecerit, &c. arguit peram. 7. 9. § Alia, intelligitur de simili. 174. 4. § Alia, restringitur ad similia. 145. 3. § Similium inqum

denotat. vide sup. vers. Aliis dictis.
Aliaque, vide sup. ver. Aliis dictis.
Compelebat fortius quam dictio. d. 8. 9. § De importat originem vel domicilium. 119. 31. § Dummodo, importat conductum, quando emigratur ex quod venit impediens autem quæsitum emolumentum. 120. 9. § Eadem est de ostensione, & rebus ad supranominatos. d. 104. n. 1. etiam quæcumque alio pronomen demonstrativum ad oculum, ut ipse hic, hæc, hoc, & similibus. 115. 1. § Etiam, est copulativus, quando est repetere qualitates præcedentes. 110. 14. & 15. stat argumentative & ampliative. 8. 12. § In importat idem quod dictio, iuxta, & intra. 178. 3. § Intra, & iuxta, operatur quod non requiritur anni peractio. 178. 3. § Ipsi non solum est relativus, sed etiam ad oculum de ostensione. d. 110. 18. § Libere significat sine alieuius impedimento & contradictione. 105. 1. § Nihil, est exceptivum. 215. 19. Ponitur privative & adverbium ad præcedentia. 164. 17. § Omne, nihil excludit. 155. 8. § Præd, operatur ratione ad præcedentia. 110. 17. Refertur ad omnes supranominatos. 719. 9. Reperit alia quædam. 60. 17. § Præd, dicitur, supradictis, & similes, & si etiam ad eos solos refertur quæ huius positione alius componit. d. 113. 3. § Quælibet, est volens falsitas, includit casus qui alias non includerentur sub dispositione. 9. 10. § Quæque est copulativa & in plurima eundem finem, & coordinationem eundem finem. cum præcedentibus. 164. 20. § Imper importat omni tempore & omni loco. 115. 17. 18. 2. § Similiter, est pro potius. d. 8. n. 15. § Singulis, tribuitur alium quilibet rem solutum. 128. 3. § Neque, non recipit dilationem. 57. 9. § Taxatio, non inducit omnes casus præter exceptis, quæ continent negotiationem quæ ad alios. d. 139. 19. d. 191. 10. § Tunc, significat ex tunc in tempore. 107. 16. § Videbatur, est restrictiva. 161. 8. § Ultra, contra in quæ iuratur in iudicio dicitur & dispositione. d. 128. 12. Est inclusiva. d. ea. 9. § Licet quodcumque ponatur exclusivè, tamen illud est, contra pro iuram sui iuramentum. d. ea. num. 11. § Vni etiam restringitur per adiectum adiunctum. 232. 19. § Vt supra, est præcedentibus relatus, & cum omnibus quælibet. d. 120. n. 13. & 18. d. 319. 8
Dictiones, semper, quandoquecumque, & similes, restringuntur lege ad annos triginta, quæ sui natura. 120
Dictio testis contraria, vide inf. ver. Testis d. eo contrario.
Dictum generale restringitur per rationem secundum suam causam. d. 131. 17
Morientes, valet ad favorem testis non ad præiudicium. 135. 16
Dies, dicta ubi non est promissio solvendi, debetur præfinito die. d. 114. n. 6
Certe si est præfixa ad aliquod factum, intelligitur tamen, si fuerit peritum. 57. 4. § Expressa obligatio dictum exactio, sed etiam obligatio dictum in diem. 114. 17. § Interpellat pro homine, & consistit in mora aliqua alia interpellatione. 57. 7. & 14. § Taxata a lege præfixa non secus ac expressa interpellat, & consistit in mora. 121. 11. 15
Differentia inter emipicatum & filium in potestate licet hodie sit subtilis quæ ad effectum succedendi, remanet tam quæ ad modum, & privilegia, & alias qualitates. 96. 13
Differentia inter ius canonicum & civilis